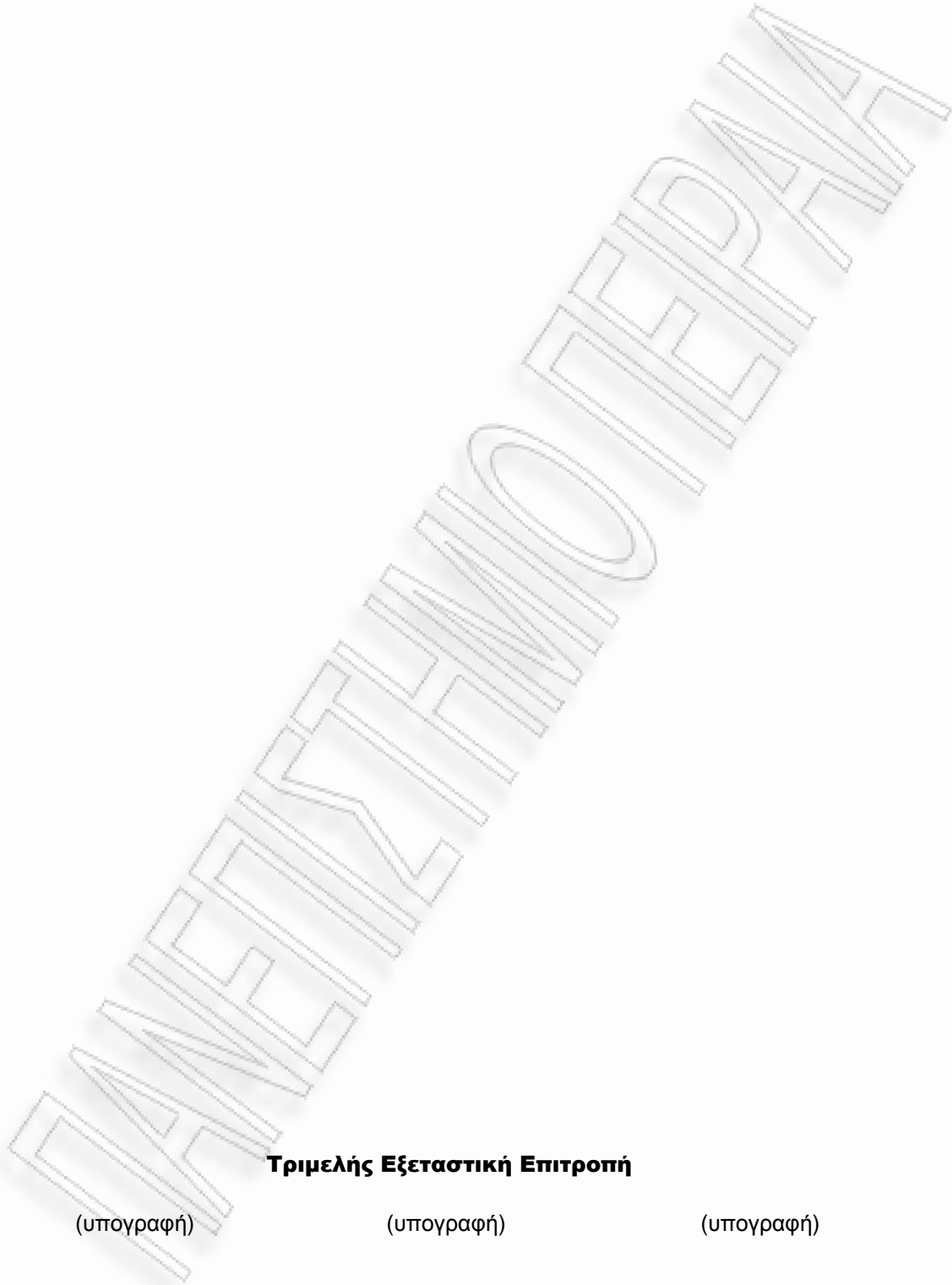

Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Πληροφορικής
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Πληροφορική»

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Τίτλος Διατριβής	Ειδικά Ζητήματα του Δικαίου του Ηλεκτρονικού Εμπορίου
Όνοματεπώνυμο Φοιτητή	Αλεξάνδρα Ταταράκη
Πατρώνυμο	Ελευθέριος
Αριθμός Μητρώου	ΜΠΠΛ/ 08037
Επιβλέπουσα	ΑΡΙΣΤΕΑ ΣΙΝΑΝΙΩΤΗ, Καθηγήτρια

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

(υπογραφή)

Αριστέα Σινανιώτη
Καθηγήτρια

(υπογραφή)

Χρήστος Δουληγέρης
Καθηγητής

(υπογραφή)

Νικήτας Ασημακόπουλος
Καθηγητής

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ την καθηγήτρια μου Αριστέα Σινανιώτη για την δυνατότητα που μου έδωσε να υλοποιήσω την συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, όπου η έρευνά μου έγινε σε ένα άγνωστο για μένα πεδίο το «Δίκαιο». Μου έδωσε την δυνατότητα να μάθω, να ενημερωθώ και να γνωρίσω το Δίκαιο στη Κοινωνία της Πληροφορίας, αρκετά χρήσιμο και σημαντικό, ειδικά για εμάς τους επιστήμονες των Τεχνολογικών Κατευθύνσεων που υλοποιούμε προγράμματα στο Διαδίκτυο χωρίς να γνωρίζουμε τους νόμους που τα διέπουν. Επίσης την ευχαριστώ για την πολύτιμη συμβολή της στην περάτωση της εργασίας μου .

Περίληψη

Οι τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας έχουν πλέον τεράστιο αντίκτυπο στη λειτουργία των επιχειρήσεων. Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές είναι μία εφαρμογή του διαδικτύου με τεράστια δυναμική ανάπτυξης. Σήμερα ένα μεγάλο μέρος επιχειρήσεων και πολιτών διεξάγουν το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών τους ηλεκτρονικά, διαθέτοντας ηλεκτρονικές ταυτότητες και ηλεκτρονικά πορτοφόλια. Η παρούσα διπλωματική εργασία ασχολείται με το ευρωπαϊκό και το ελληνικό δίκαιο του ηλεκτρονικού εμπορίου και των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Οι νόμοι που θεσπίζουν το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι απαραίτητος παράγοντας για την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών συναλλαγών αφού αν δεν υπάρχουν νομοθετικές προβλέψεις ή είναι ακατάλληλες ή δεν εμπνέουν ασφάλεια για τα ζητήματα που ανακύπτουν σε σχέση με τις ηλεκτρονικές συναλλαγές, υψώνονται εμπόδια στη χρήση των νέων τεχνολογιών οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα ηλεκτρονικών συναλλαγών, μια δυνατότητα που συνεπάγεται πολυποικίλα οφέλη για τους συναλλασσόμενους.

Επιμέρους θέματα που εξετάζονται είναι, οι ηλεκτρονικές πληρωμές, οι ηλεκτρονικές υπογραφές, η ηλεκτρονική τιμολόγηση, ο ΦΠΑ στις η-συναλλαγές, το ηλεκτρονικό χρήμα, η ηλεκτρονική σύναψη συμβάσεων, η προστασία των προσωπικών δεδομένων, οι ηλεκτρονικές προμήθειες κ.ά.. Στο τέλος αναπτύσσεται μία εφαρμογή πωλήσεις προϊόντων ενός Super Market μέσω του υπολογιστή.

Abstract

The technologies of information society have nowadays a huge impact in business operations. E-commerce is an Internet application with enormous growth potential. Today a large part of enterprises and citizens hold most of their transactions electronically, with the use of electronic cards and electronic wallets. This thesis deals with European and Greek law of electronic commerce and electronic transactions. The laws that govern e-commerce are an essential factor for the development of electronic transactions, as if there are no legal provisions or are inappropriate or do not inspire safety with the issues that arise in relation to electronic transactions, they raise barriers to the use of new technologies that enable electronic transactions, a feature that involves multifarious benefits to the operators.

Specific issues addressed in this thesis are electronic payments, electronic signatures, electronic invoicing, VAT on e-transactions, electronic cash, electronic contracting of conventions, protection of personal data, e-procurement and so on. The application fee is developing a product sales a Super Market through the computer.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1.2 Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΧΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	9
1.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	10
1.4 ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	12
2. ΤΥΠΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥ	15
2.1 ΔΙΚΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ.....	15
2.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	16
2.2.1 Δημόσιο Δίκαιο.....	16
2.2.2 Ιδιωτικό Δίκαιο	17
2.2.3 Νομικά θέματα δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου	18
2.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	18
2.4 ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ.....	19
3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	20
3.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	20
3.2 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ.....	21
3.2.1 Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο 2000/31/ΕΚ.....	21
3.2.2 Οδηγία για διασυνοριακές πληρωμές 97/5/ΕΚ	32
3.2.4 Οδηγία για η-χρήμα 2000/46/ΕΚ	34
3.2.5 Σύσταση για μέσα η-πληρωμής 97/489/ΕΚ	35
3.2.6 Οδηγία 2002/38/ΕΚ, Κανονισμός 1798/2003/ΕΚ, Οδηγία 2001/115/ΕΚ (περί ΦΠΑ)	38
3.2.7 Οδηγία για τις η-υπογραφές 1999/93/ΕΚ	42
3.2.8 Οδηγία για προστασία βάσεων δεδομένων 1996/9/ΕΟΚ.....	45
3.2.9 Οδηγία για προσωπικά δεδομένα 1995/46/ΕΚ.....	46
3.2.10 Οδηγία για προστασία ιδιωτικής ζωής 2002/58/ΕΚ	49
3.2.11 Κανονισμός για προστασία δεδομένων 45/2001/ΕΚ.....	52
3.2.12 Οδηγία για διατήρηση δεδομένων 2006/24/ΕΚ.....	53
3.2.13 Οδηγία για εξ αποστάσεως υπηρεσίες σε καταναλωτές 2002/65/ΕΚ	54
3.2.14 Κανονισμός για τη διεθνή δικαιοδοσία 44/2001/ΕΚ	57
4. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	59
4.1 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ/ ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ/ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ.....	59
4.1.1 Νόμος 3115/2003	60
4.1.2 Κανονισμοί Α.Δ.Α.Ε	60
4.1.3 Νόμος 2472/1997	60
4.1.4 Νόμος 2774/1999	61
4.1.5 Προεδρικό Διάταγμα 47/2005	61
4.1.6 Νόμος 2819/2000	61
4.1.7 Νόμος 3057/2002	61
4.2 Η-ΕΜΠΟΡΙΟ	61
4.2.1 Προεδρικό Διάταγμα 131/2001	61
4.2.2 Προεδρικό Διάταγμα 131/2003	65
4.2.3 Νόμος για την προστασία του καταναλωτή 2251/1994.....	66
4.3 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ.....	66
4.3.1 Προεδρικό διάταγμα 150/2001.....	67
4.3.2 Κανονισμοί Ε.Ε.Τ.Τ.....	67
4.3.3 Προεδρικό Διάταγμα 39/2001	68
4.3.4 Προεδρικό Διάταγμα 342/2002	68

4.4 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ	68
4.4.1 Υπουργική Απόφαση 629/2005	68
4.4.2 Υπουργική απόφαση 1023404/1363/0016	68
4.4.3 Υπουργική απόφαση Ζ1-178/2001	68
4.4.4 Νόμος 3148/2003	69
4.4.5 Νόμος 3193/2003	69
4.4.6 Προεδρικό Διάταγμα 33/2000	71
4.4.7 Κώδικας βιβλίων και στοιχείων	71
4.5 Η-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	71
4.5.1 Νόμος 3431/06	71
4.6 ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΧΡΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	72
4.6.1 Νόμος 3448/06	72
4.7 ΔΗΜΟΣΙΕΣ Η-ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ	72
4.8 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	72
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	74
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	74
5.1.1 Η φύση του διαδικτύου προκαλεί νομικά κενά	74
5.1.2 Νομικά προβλήματα στην πράξη	75
5.2 Έλλειψη επίγνωσης της νομοθεσίας η-επιχειρείν	75
5.3 Το ηλεκτρονικό εμπόριο στην εσωτερική αγορά	76
6. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	77
6.1 USER GUIDE “INTERACTIVE SUPER MARKET”	78
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	79
ΠΛΗΚΤΡΑ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ	80
ΜΕΝΟΥ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ	81
ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΚΟΜΒΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ QTVR	83
MUSIC PLAYER	84
ΦΟΡΜΕΣ	87
Καλάθι Αγορών	87
Φόρμα διαχειριστή	87
Φόρμα ταμείου	88
Φόρμα αγοράς	88
ΟΘΟΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΧΡΗΣΤΗ	89
6.2 USER MANUAL “INTERACTIVE SUPER MARKET”	90
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΣΟΦΤΒΑΡ	91
ΚΥΡΙΩΣ MOVIE	93
MOVIE SCRIPT	93
ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΝΟΥ	98
ΜΕΝΟΥ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ	101
ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ QTVR ΜΕΣΩ DIRECTOR	103
ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ VIDEO PLAYBACK	105
MUSIC PLAYER	105
ΟΘΟΝΗ ΞΕΟΔΟΥ	107
ΦΟΡΜΕΣ VB & ADO	108
ΦΟΡΜΑ ΤΑΜΕΙΟΥ	110
ΦΟΡΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ	112
ΦΟΡΜΑ ΑΓΟΡΩΝ	116
ΦΟΡΜΑ ΚΑΛΑΘΙΟΥ ΑΓΟΡΩΝ	119
ΠΗΓΕΣ	122

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΡΑΙΑ

1

1. Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγή

Η ραγδαία ανάπτυξη που σημειώνεται τα τελευταία χρόνια, στον τομέα της τεχνολογίας και της πληροφορικής έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές σε όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Η παγκόσμια οικονομία μετακινείται πλέον από μια κατεξοχήν μεταβιομηχανική οικονομία υπηρεσιών σε μία ψηφιακή οικονομία, που ανήκει η κοινωνία της πληροφορίας¹. Κατ' επέκταση οι δυνατότητες ψηφιοποίησης των πληροφοριών και μετάδοσής τους μέσω δικτύων τηλεπικοινωνιών έχουν οδηγήσει στην δημιουργία νέων ηλεκτρονικών αγορών, πέρα από τα γεωγραφικά όρια και περιορισμούς καθώς και την παροχή υπηρεσιών των επονομαζόμενων υπηρεσιών on-line ή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας. Η νέα αυτή πραγματικότητα των ηλεκτρονικών συναλλαγών, η οποία είναι το αποτέλεσμα της τεχνολογικής επανάστασης στον εμπορικό χώρο, συνιστά το ηλεκτρονικό εμπόριο².

Έτσι, ο πλέον σύγχρονος τρόπος πραγματοποίησης συμβάσεων από απόσταση είναι οι συμβάσεις που πραγματοποιούνται μέσω του Διαδικτύου (internet). Ο όρος e-επιχειρείν (ηλεκτρονικό εμπόριο, e-business) υιοθετήθηκε προκειμένου να διακρίνει τις νεωτεριστικές επιχειρήσεις που επενδύουν στην διεξαγωγή των δραστηριοτήτων τους μέσω των τηλεπικοινωνιακών δικτύων, των κατανεμημένων υπολογιστών και του Internet, από εκείνες που επιμένουν να χρησιμοποιούν παραδοσιακά μέσα και μεθόδους.

Ειδικότερα ο όρος e-εμπόριο (ηλεκτρονικό εμπόριο, e-commerce) αφορά μεν την ηλεκτρονική διεξαγωγή συναλλαγών, δηλαδή την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών, συνήθως έναντι αμοιβής, αφετέρου δε στη χρήση εξοπλισμών ηλεκτρονικής επεξεργασίας για την επικοινωνία από απόσταση, ήτοι με ηλεκτρονική επεξεργασία και μεταφορά δεδομένων που περιλαμβάνουν κείμενα, ήχο και εικόνα.

Πέραν της ταχύτητας των συναλλαγών και της άμεσης διευκόλυνσης των προσώπων (λόγω έλλειψης ωραρίων λειτουργίας για το συναλλακτικό κοινό στο πλαίσιο του Διαδικτύου), στα πλεονεκτήματα του ηλεκτρονικού εμπορίου συγκαταλέγονται η μείωση λειτουργικού κόστους, η μείωση των εξόδων, η κατάργηση εγγράφων και η αύξηση της παραγωγικότητας. Αντιθέτως, στη μέχρι σήμερα πρακτική, το προβάδισμα δίνεται στην ασφάλεια των συναλλαγών καταλήγει εις βάρος της ταχύτητας και της ευελιξίας. Η ηλεκτρονική διεξαγωγή συναλλαγών έχει να προσφέρει πολλά σε μια επιχείρηση, αυξάνοντας την παραγωγικότητά της και μειώνοντας τις δαπάνες της. Σήμερα, οι συναλλαγές που πραγματοποιεί μια τυπική επιχείρηση, που φτάνουν τις πεντακάσιες καθημερινά αν πρόκειται για μεγάλη και τις πενήντα για μικρή-μεσαία, γίνονται με χειροκίνητο τρόπο. Η επιχείρηση τυπώνει τις πληροφορίες που

¹ Αριστεά Σιναιώτη-Μαρούδη, Ιωάννης Δ. Φαρσαρώτας Σάκκουλας 2005, σελ 75

² Ιωάννης Δ. Ιγγλεζάκης, Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, Σάκκουλας σελ. 17

θέλει μέσω μιας οικονομικής εφαρμογής της, τις στέλνει σε μια άλλη επιχείρηση, τράπεζα ή στην κυβέρνηση και εν συνεχεία αυτές επανεισάγονται σε εφαρμογή του παραλήπτη. Τα μειονεκτήματα αυτής της πρακτικής συναλλαγών επιχείρησης προς επιχείρηση (B2B) είναι εμφανή. Καταρχήν, χρειάζεται σημαντικός χρόνος εργασίας έτσι ώστε να εισαχθούν όλες οι πληροφορίες χειροκίνητα στις διάφορες εφαρμογές της επιχείρησης, στους ενδιαμέσους και στις δημόσιες υπηρεσίες. Για μια τυπική μικρή-μεσαία επιχείρηση, απαιτούνται ετήσια εκατοντάδες εργατομέρες μόνο και μόνο για την τύπωση, την αποστολή τηλεφωτοτυπίας (fax) ή ηλεκτρονικού μηνύματος (e-mail), την παραλαβή και την εισαγωγή πληροφοριών που προκύπτουν από τις συναλλαγές. Επίσης, η ορθότητα των συναλλασσομένων με αυτόν τον τρόπο πληροφοριών δεν είναι δεδομένη, μιας και ανθρώπινο είναι να συμβαίνουν συχνά λάθη σε χειροκίνητες εργασίες, όπως για παράδειγμα η πληκτρολόγηση κατά την εισαγωγή πληροφοριών σε μια εφαρμογή.

Η σημασία του διαδικτύου επισημάνθηκε από νωρίς και μέσα από τους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανακοίνωσή της, στις 16 Οκτωβρίου 1996, που χαρακτηρίζει το Internet ως το σύμβολο της σύγκλισης των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και της βιομηχανίας του πληροφοριακού υλικού και κύριο κινητήρα αυτής της σύγκλισης. Διαπιστώνει περαιτέρω ότι « κατά τα τελευταία έτη το Internet επιβλήθηκε ως ένα κύριο στοιχείο στην καθόλου υποδομή της πληροφορίας και ένα βασικό εργαλείο στην πληροφοριακή κοινωνία της Ευρώπης» και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι *«το Internet δεν είναι ένα απλό δίκτυο πληροφοριών, όπως τόσα άλλα δίκτυα που λειτουργούν στις λεγόμενες λεωφόρους της πληροφορίας αλλά είναι το δίκτυο των δικτύων το οποίο καλείται να διαδραματίσει ένα κρίσιμο ρόλο στην ευρωπαϊκή οικονομία»*, φέροντας δε ταχύτητα σε άμεση επαφή, για την ανταλλαγή πληροφοριών, βιβλιοθηκές, σχολεία και πανεπιστήμια, γίνεται ο δημιουργικός μοχλός μιας νέας ηλεκτρονικής κουλτούρας στον ευρωπαϊκό χώρο».

Είναι όμως, αποδεδειγμένο ότι η ανεξέλεγκτη κυκλοφορία πληροφοριών και μάλιστα στην έκταση την οποία εξασφαλίζουν τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα δεν είναι πάντοτε άμοιρη δυσμενών συνεπειών είτε τις ελευθερίες του ανθρώπου είτε για το δημόσιο γενικότερα συμφέρον³. Λαμβάνοντας περαιτέρω υπόψη αφενός μεν τις ιδιαιτερότητες, που χαρακτηρίζουν το Διαδίκτυο, αφετέρου δε ότι το δικαίωμα προς πληροφόρηση – με τις δύο μορφές του, δηλαδή δικαίωμα τόσο προς τη λήψη όσο και προς την παροχή πληροφορίας – είναι διεθνώς κατοχυρωμένο, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ούτως ώστε να εξασφαλίζεται, όσον αφορά στην πληροφόρηση μέσω του Internet, μία ισορροπία μεταξύ της ελεύθερης κυκλοφορίας πληροφοριών και της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος από πληροφορίες που είναι δυνατόν να αποβούν βλαπτικές γι' αυτό.

Για τους λόγους αυτούς επιβάλλεται η κανονική ρύθμιση του Internet, άποψη που απασχόλησε και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία με την ανωτέρω ανακοίνωσή της, επισημαίνει την πιθανότητα μεταφοράς – μέσω του Διαδικτύου – ορισμένων δυναμικά ζημιολόγων ή και παράνομων πληροφοριών διευκολύνοντας εγκληματικές δραστηριότητες οι οποίες όσο και αν είναι ουσιαστικά περιορισμένες, εν τούτοις αναφέρονται σε μία ποικιλία διακεκριμένων τομέων. Στην ίδια ανακοίνωσή της η Επιτροπή αναφέρεται μεταξύ άλλων στους τομείς της ασφάλειας της οικονομίας (π.χ. απάτες, καθοδήγηση σε πειρατεία με πιστωτικές κάρτες) και της προστασίας των πληροφοριών (π.χ. παράνομη ή κακόβουλη πρόσβαση σε ηλεκτρονικό αρχείο).

1.2 Η δυνατότητα πρόσβασης στο δίκτυο των ηλεκτρονικών υπολογιστών και η παροχή πρόσβασης στο Διαδίκτυο

Η ηλεκτρονική κατάρτιση συμβάσεων και η αποδοχή αυτής μέσω δικτύου ηλεκτρονικών υπολογιστών, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το δίκτυο που χρησιμοποιείται για τη διενέργειά της. Τα δίκτυα ηλεκτρονικών υπολογιστών διακρίνονται σε «**ανοικτά**» και «**κλειστά**», με γνώμονα την προσβασιμότητα που διαθέτει κανείς σε αυτά.

³ Βλ. Αναστάσιος Ν. Μαρίνος, Το Internet και οι συνέπειές του κυρίως στον χώρο του Δικαίου, ΕλλΔνη τόμος 39^{ος}, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1998.

Κλειστό είναι ένα δίκτυο όταν σε αυτό συμμετέχουν ορισμένα μόνο πρόσωπα (π.χ. τράπεζες, επιχειρήσεις κλπ.), τα οποία έχουν αποδεχθεί εκ των προτέρων συγκεκριμένους κανόνες και διατυπώσεις ως προς την διαβίβαση των δεδομένων⁴. Στην κατηγορία αυτή χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η επονομαζόμενη *Ηλεκτρονική Ανταλλαγή Εμπορικών Δεδομένων* (Electronic Data Interchange – EDI), η οποία περιλαμβάνει την ηλεκτρονική κατάρτιση συμβάσεων στο πλαίσιο κλειστών τηλεπικοινωνιακών δικτύων ή πιο συγκεκριμένα, την αμφίδρομη ηλεκτρονική μεταφορά και επεξεργασία συναλλακτικών δεδομένων δύο ή περισσότερων συναλλασσόμενων με βάση αναγνωρισμένων τεχνικών κανόνων. Η ηλεκτρονική σύμβαση στη περίπτωση αυτή προϋποθέτει προηγούμενη συμφωνία των μερών σχετικά με μια σειρά τεχνικών, οργανωτικών και νομικών θεμάτων. Οι συμφωνίες αυτές ονομάζονται *Συμβάσεις Ηλεκτρονικής Επικοινωνίας* (EDI agreements) και έχουν ως αντικείμενο τον τρόπο κατάρτισης άλλων συμβάσεων που αφορούν τις συναλλαγές των μερών που συμμετέχουν στην ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων⁵.

Το ηλεκτρονικό εμπόριο μεταξύ των επιχειρήσεων αναπτύχθηκε πριν από την εμφάνιση του Διαδικτύου, στο πλαίσιο των κλειστών δικτύων, ενώ παράλληλα το ηλεκτρονικό λιανικό εμπόριο αναπτύχθηκε και αυτό με τη χρησιμοποίηση συστημάτων videotext. Η παραπάνω ανταλλαγή δεδομένων χαρακτηρίζεται ως η πρώτη μορφή ηλεκτρονικού εμπορίου.

Ανοικτό είναι το δίκτυο, στο οποίο μπορεί να έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε διαθέτει τα απαραίτητα τεχνικά μέσα, χωρίς να ισχύουν κάποιοι κοινώς αποδεκτοί κανόνες. Χαραριστικό παράδειγμα ανοικτού δικτύου είναι το Internet στο οποίο έχουν πρόσβαση εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως και μέσω αυτού τους δίνεται η δυνατότητα να «ξεφυλλίσουν» ποικίλες ιστοσελίδες στον Παγκόσμιο Ιστό, να βρουν πληροφορίες σε μηχανές αναζήτησης, να προμηθευτούν προϊόντα (π.χ. Καταναλωτικών αγαθών ή λογισμικού) και υπηρεσιών (π.χ. υπηρεσιών πληροφόρησης, νομικών και οικονομικών συμβουλών).

Το ζήτημα δε της παροχής πρόσβασης στο Διαδίκτυο ρυθμίζεται από τον ν. 2867 της 15/19.12.2000 (Α273) για τη λειτουργία και την οργάνωση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Ο νόμος αυτός αποτελεί νόμο – πλαίσιο, ο οποίος ενσωματώνει τις κοινοτικές επιταγές και ευθυγραμμίζει την ελληνική νομοθεσία στις σύγχρονες οικονομίες και τεχνολογικές εξελίξεις. Περαιτέρω χαράσσει τις βασικές κατευθύνσεις, βάσει των οποίων θα υιοθετηθούν οι κανονιστικές πράξεις που είναι απαραίτητες για τη εφαρμογή του, ενώ τέλος λαμβάνοντας υπόψη ότι η απελευθερωμένη αγορά των τηλεπικοινωνιών απαιτεί ευέλικτη, άμεση και εξειδικευμένη διοίκηση, ενισχύει το ρόλο της αρμόδιας Εθνικής Ρυθμιστικής Αρχής, δηλαδή της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.), απονέμοντας στην τελευταία ιδιαίτερα αυξημένες κανονιστικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες.

1.3 Βασικές κατηγορίες του ηλεκτρονικού εμπορίου

Δύο είναι κυρίως, οι μορφές των ηλεκτρονικών συναλλαγών ή υπηρεσιών του ηλεκτρονικού εμπορίου:

- Η έμμεση ή off-line διεξαγωγή ηλεκτρονικών συναλλαγών.
- Η άμεση ή on-line διεξαγωγή ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Η έμμεση διεξαγωγή συναλλαγών είναι η ηλεκτρονική παραγγελία υλικών αγαθών, τα οποία θα πρέπει να παραδοθούν με παραδοσιακές μεθόδους (π.χ. ταχυδρομικώς).

Η άμεση διεξαγωγή συναλλαγών είναι η ηλεκτρονική παραγγελία, πληρωμή και παράδοση άυλων αγαθών σε απευθείας σύνδεση (on-line), όπως είναι το λογισμικό του Η/Υ και το ψηφιακό περιεχόμενο.

Βάσει της παραπάνω κύριας διάκρισης των ηλεκτρονικών συναλλαγών, οι τελευταίες διακρίνονται περαιτέρω, με κύριο γνώμονα τα πρόσωπα μεταξύ των οποίων αυτές διεξάγονται.

- B2B Επιχείρηση προς Επιχείρηση
- B2C Επιχείρηση προς Καταναλωτή

⁴ Βλ. Αλεξανδρίδου, σελ. 3

⁵ Βλ. Σχετικά Ιγγλεζάκη, Τα νομικά ζητήματα της ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων. Ησύμβαση EDI, ΕμπΔ 1997, σελ. 238.

- B2A ή B2G Επιχείρηση προς Δημόσιους Φορείς
- A2C Δημόσιοι Φορείς προς Καταναλωτές

Αποδέκτες υπηρεσιών

Καταναλωτής <i>Consumer</i>	Επιχείρηση <i>Business</i>	Δημόσιος Φορέας <i>Administration</i>
Consumer – to – Consumer Π.χ. Ιδιωτικές Δημοπρασίες	Business - to – Consumer Π.χ. Ιδιωτική Ιστοσελίδα με αγγελίες για εύρεση εργασίας	Consumer –to- Administration Π.χ. ηλεκτρονική υποβολή φορολογικής δήλωσης.
Business– to – Consumer Π.χ. Αγορές προϊόντων σε ηλεκτρονικά μαγαζιά	Business - to – Business Π.χ. παραγγελίες από επιχειρήσεις προς προμηθευτές	Business - to – Administration Π.χ. ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων ΦΠΑ, πληρωμή εισφορών ΙΚΑ
Administration -to- Consumer Π.χ. online έκδοση Πιστοποιητικών	Administration -to- Business Π.χ. Δημόσιες Προμήθειες	Administration -to- Administration Π.χ. Διασυνοριακή συνεργασία Δημοσίων Υπηρεσιών

Στη 1^η κατηγορία τα συμβαλλόμενα μέρη είναι επιχειρήσεις. Η ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) κατά την διάρκεια των τελευταίων χρόνων αποτέλεσε καταλυτικό παράγοντα για την διερεύνηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας⁶. Συγκεκριμένα μία επιχείρηση χρησιμοποιεί το δίκτυο μιας άλλης επιχείρησης προκειμένου να έρθει σε επαφή με τους πελάτες της ή να αυξήσει τον αριθμό των πελατών της. Στην κατηγορία αυτή του ηλεκτρονικού εμπορίου υπάγεται και η ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων. Ευνόητο είναι πως η επιτυχή έκβαση των εφαρμογών αυτής της κατηγορίας απαιτείται η συνεργασία και η εναρμόνιση των επιχειρήσεων.

Στη 2^η κατηγορία συμβάλλονται η επιχείρηση από τη μία πλευρά και ο καταναλωτής από την άλλη. Αποτελεί την πιο συνήθη πρακτική εφαρμογή του ηλεκτρονικού εμπορίου σήμερα, καθώς παρέχει σημαντικά πλεονεκτήματα και στα δύο συμβαλλόμενα μέρη. Με τον τρόπο αυτό αφενός οι επιχειρήσεις εξοικονομούν τις δαπάνες διαφήμισης, σύναψης και εκτέλεσης συμβάσεων, αφετέρου δε οι καταναλωτές αποκτούν δυνατότητα πρόσβασης σε μεγάλη γκάμα προϊόντων και υπηρεσιών και μάλιστα σε χαμηλότερες τιμές (λόγω των ελαττωμένων λειτουργικών εξόδων των επιχειρήσεων)⁷. Επίσης, θα πρέπει να τονιστεί ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο δεν εξαντλείται μόνο στις συναλλαγές μέσω του Διαδικτύου, αλλά περιλαμβάνει όλες τις συναλλαγές που διενεργούνται με ηλεκτρονικά μέσα, π.χ. η κινητή τηλεφωνία⁸.

Στην 3η κατηγορία τα πρόσωπα που μετέχουν στο ηλεκτρονικό εμπόριο είναι η επιχείρηση και οι αρχές της Δημόσιας Διοίκησης (B2A: Business to Administration ή B2G : Business to Government).

Τέλος, στην 4η κατηγορία συμβαλλόμενα μέρη είναι η Δημόσια Διοίκηση και οι καταναλωτές.

⁶ Βλ. Γεωργία Χρόνη, Ηλεκτρονικές διεπιχειρηματικές αγορές – νομοθετικό πλαίσιο και πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ΕΕΕΔ τόμος 25, τεύχος 2, Απρίλιος-Ιούνιος 2005, σελ. 349.

⁷ Για τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που παρουσιάζει το ηλεκτρονικό εμπόριο για τον καταναλωτή, βλ. Ε. Αλεξανδρίνου, Η πρόταση οδηγίας της ΕΕ, για το ηλεκτρονικό εμπόριο και η προστασία του καταναλωτή, ΔΕΕ 2000, σελ. 113

⁸ Βλ. Β. Σομπόλου, Νομικό πλαίσιο για ζητήματα του ηλεκτρονικού εμπορίου-ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω κινητής τηλεφωνίας Επισκ. 2002, σελ.894επ.

Κοινός σκοπός και στις 2 τελευταίες κατηγορίες αποτελεί η άντληση και παροχή πληροφοριών ή ακόμη και η προώθηση απευθείας πληρωμών προς το δημόσιο⁹.

1.4 Οι υπηρεσίες του Διαδικτύου

Οι χρήστες Internet σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν μια ποικιλία υπηρεσιών. Αυτό που είναι σημαντικό να κατανοήσουμε είναι ότι όλοι οι χρήστες, δεν έχουν πρόσβαση στις ίδιες υπηρεσίες. Στη συνέχεια, θα εξηγήσουμε το μοντέλο πελάτη-εξυπηρετητή (client-server) και θα αναφέρουμε τις πιο διαδεδομένες υπηρεσίες.

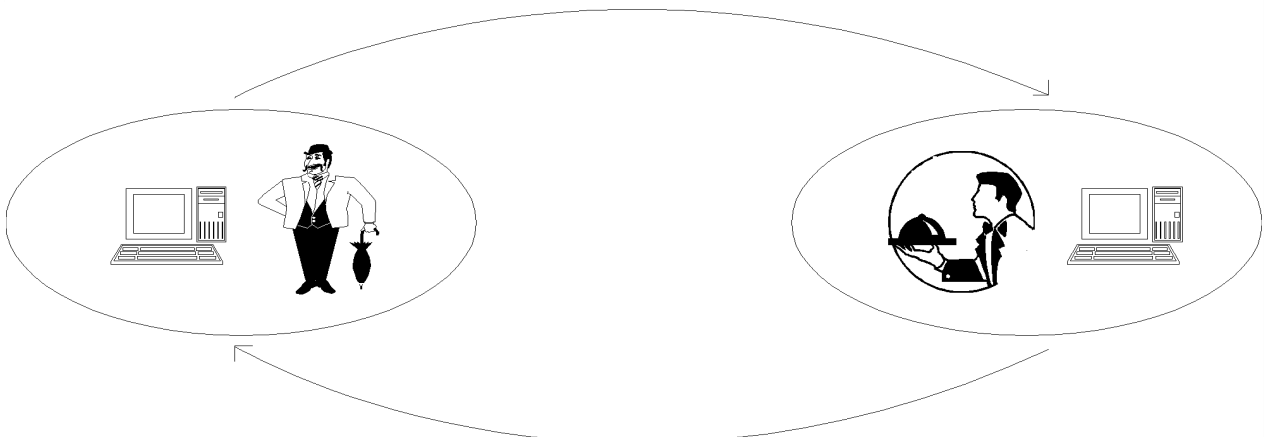
Προκειμένου να χρησιμοποιήσουμε μια υπηρεσία του Internet θα πρέπει:

- Να έχουμε εγκατεστημένο στον υπολογιστή μας και να εκτελέσουμε το κατάλληλο πρόγραμμα για αυτή την υπηρεσία. Το πρόγραμμα αυτό ονομάζεται πελάτης (client). Μέσω του πελάτη, ζητάμε την παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας.
- Να έχουμε πρόσβαση (μέσω Internet) σε μηχανή που υποστηρίζει την αιτούμενη υπηρεσία. Σε αυτή τη μηχανή πρέπει να εκτελείται ένα πρόγραμμα που παρέχει τη συγκεκριμένη υπηρεσία, ο εξυπηρετητής (server).

Η παροχή των περισσότερων υπηρεσιών στο Internet βασίζεται στο μοντέλο πελάτη-εξυπηρετητή (client-server) που λειτουργεί ως εξής:

Ο πελάτης ζητά από τον εξυπηρετητή πληροφορίες και ο τελευταίος εξυπηρετεί το αίτημα παρέχοντάς του τις πληροφορίες αυτές. Αφού τελειώσει η διαδικασία, ο εξυπηρετητής περιμένει έως ότου κάποιος πελάτης υποβάλλει πάλι κάποια αίτηση για εξυπηρέτηση.

Ο πελάτης ζητά πληροφορίες

Ο εξυπηρετητής παρέχει τις πληροφορίες

Το μοντέλο πελάτη-εξυπηρετητή

Κάθε υπηρεσία στο Internet έχει το δικό της ξεχωριστό πρωτόκολλο, δηλαδή το δικό της σύνολο από συμβάσεις που καθορίζουν το πώς γίνεται η “συνομιλία” του αντίστοιχου ζεύγους πελάτη-εξυπηρετητή. Έτσι, άλλο πρωτόκολλο χρησιμοποιεί η υπηρεσία WWW, άλλο η υπηρεσία FTP, άλλο η υπηρεσία E-mail, κ.ο.κ.

Ένα σημείο που είναι σημαντικό να κατανοήσουμε είναι ότι μέσω του πελάτη δεν μπορούμε να ζητάμε την παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας από οποιονδήποτε υπολογιστή του Internet. Θα πρέπει ο υπολογιστής στον οποίον απευθύνουμε την αίτησή μας να υποστηρίζει την υπηρεσία αυτή και να εκτελεί τον αντίστοιχο εξυπηρετητή. Έστω π.χ. ότι θέλουμε να δούμε μια σελίδα του World Wide Web (WWW). Τρέχουμε στον υπολογιστή μας έναν πελάτη για WWW για να συνδεθούμε με έναν απομακρυσμένο υπολογιστή όπου είναι

⁹ Βλ. Λαζαράκο, Ηλεκτρονικό Εμπόριο, Δυνατότητες αξιοποίησης και νομικά προβλήματα, Συνήγορος 2000, σελ. 44-45.

αποθηκευμένη η σελίδα και στον οποίο εκτελείται ένας εξυπηρετητής για WWW. Ο εξυπηρετητής στέλνει στον πελάτη μας τη σελίδα και ο πελάτης την εμφανίζει στην οθόνη του υπολογιστή μας. Σημειώνουμε ότι οι πελάτες για την υπηρεσία WWW ονομάζονται και browsers (αναζητητές).

Επίσης, σε έναν υπολογιστή μπορούν να εκτελούνται ταυτόχρονα εξυπηρετητές για περισσότερες από μία υπηρεσίες π.χ. ένας εξυπηρετητής για WWW, ένας εξυπηρετητής για FTP, κι ένας εξυπηρετητής για E-mail. Έτσι, ο ίδιος υπολογιστής μπορεί να παρέχει περισσότερες από μία υπηρεσίες.

Υπάρχουν διάφορα προγράμματα - πελάτες για καθεμία από τις υπηρεσίες του Internet για διάφορα λειτουργικά συστήματα. Πολλά από αυτά διατίθενται ελεύθερα μέσω του Internet και μπορούμε να τα μεταφέρουμε στον υπολογιστή μας.

Οι κυριότερες υπηρεσίες του Internet

E-mail (Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο)

Υποστηρίζει την ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ χρηστών χάρη στην προσωπική ηλεκτρονική διεύθυνση του καθενός. Το περιεχόμενο του μηνύματος μπορεί να είναι κείμενο, ήχος, εικόνα, video ή δεδομένα.

Mailing lists (Λίστες E-mail)

Καθορισμένη ομάδα απομακρυσμένων μεταξύ τους χρηστών που ανταλλάσσουν μηνύματα σχετικά με κάποιο θέμα ορισμένο από κοινού, με κάποιον από αυτούς ως υπεύθυνο για την καλή λειτουργία της λίστας.

Remote Login (Τηλεσύνδεση)

Ένας χρήστης "υπάρχει", δηλαδή έχει δικαίωμα χρήσης σε έναν ή περισσότερους υπολογιστές του δικτύου. Αν αυτοί είναι απομακρυσμένοι μεταξύ τους τότε, εργαζόμενος σε έναν από αυτούς, μπορεί να συνδεθεί με οποιονδήποτε από τους υπόλοιπους και να (τηλε-) εργαστεί σαν να ήταν παρών, δηλαδή να χρησιμοποιήσει τις δυνατότητες του απομακρυσμένου υπολογιστή σαν να βρίσκονταν στον ίδιο φυσικό χώρο με αυτόν.

Finger

Αναζήτηση της ύπαρξης ενός συγκεκριμένου χρήστη σε κάποιο σημείο του δικτύου.

FTP (File Transfer Protocol)

Μεταφορά αρχείων από απομακρυσμένο υπολογιστή σε τοπικό υπολογιστή και αντίστροφα.

Archie

Αναζήτηση υπολογιστών στο Internet που προσφέρουν την υπηρεσία FTP και περιέχουν πληροφορίες με περιεχόμενο οριζόμενο από το χρήστη.

Usenet

Ανταλλαγή μηνυμάτων οργανωμένη σε "οικογένειες ηλεκτρονικών συζητήσεων" με εξαιρετική ποικιλία θεμάτων προς συζήτηση και παγκόσμια συμμετοχή (πάνω από 10000 ηλεκτρονικές συζητήσεις).

Talk

Ανταλλαγή μηνυμάτων κειμένου σε πραγματικό χρόνο μεταξύ δύο χρηστών που βρίσκονται σε απομακρυσμένα σημεία του Internet.

IRC (Internet Relay Chat)

Παρόμοιο με το Talk αλλά υποστηρίζει μεγαλύτερο αριθμό χρηστών ταυτόχρονα και οργανώνει τις ομαδικές συνομιλίες ανάλογα με το θέμα τους.

Gopher

Αναζήτηση πληροφορίας μέσω επιλογών (menus) σε παγκόσμιο επίπεδο.

Veronica

Αναζήτηση υπολογιστών του δικτύου που προσφέρουν την υπηρεσία Gopher, σχετικά με το θέμα που ορίζει ο χρήστης.

WAIS (Wide Area Information Service)

Έρευνα μέσα σε επιλεγμένες από τον χρήστη βάσεις δεδομένων του Internet σχετικά με λέξεις - κλειδιά που ορίζει ο χρήστης.

WWW (World Wide Web)

Διαδικτυωμένες ηλεκτρονικές σελίδες με πληροφορίες σε γραφικό παραθυρικό περιβάλλον, οι οποίες αλληλοσυνδέονται μέσω λέξεων - κλειδιών. Αυτή η υπηρεσία ενοποιεί μέσα στο ίδιο λογισμικό τις FTP, Archie, Gopher, E-mail, Usenet, κλπ.

MUD (Multiple User Dimension)

Παιχνίδια με σενάριο στα οποία ο χρήστης που συνδέεται παίρνει ένα προσωπικό ρόλο και αλληλεπιδρά στο περιβάλλον του παιχνιδιού με τους υπόλοιπους απομακρυσμένους παίκτες.

1.5 Ρυθμιστικό πλαίσιο σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο

Η σύγχρονη ελληνική νομοθεσία δεν έχει μείνει αδιάφορη στην τεχνολογική πρόκληση και με διάφορες επιμέρους διατάξεις έχει εντάξει τα νέα μέσα στην έννομη τάξη. Επιγραμματικά λοιπόν, αναφέρονται καταρχάς οι διατάξεις των άρθρων 22-25 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (π.δ. 186.1992, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τα άρθρα 14, 15 του π.δ. 134/1996 και άρθρα 19απαρ. 1 του Ν. 2459/1997) σύμφωνα με τις οποίες ο επιτηδευματίας μπορεί αντί του χειρογράφου συστήματος καταχώρησης των εγγράφων, να χρησιμοποιεί Η/Υ για την τήρηση των βιβλίων ή την έκδοση στοιχείων.

Διατάξεις όμως, που αφορούν την σύναψη ηλεκτρονικών εμπορικών συναλλαγών υπάρχουν σε διάφορους νόμους, στο ρυθμιστικό πεδίο των οποίων εμπίπτουν τομείς της οικονομικής ζωής. Παράδειγμα τα άρθρα 26 παρ. 2 και 27 παρ. 4 του Ν. 2533/1997, τα οποία εξισώνουν την ηλεκτρονική επικοινωνία της εταιρείας επί παραγώγων με την έγγραφη.

Αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις συναντάμε και σε άλλες χώρες. Η αναγκαιότητα νομοθετικής παρέμβασης για τη ρύθμιση των νομικών προβλημάτων που ανακύπτουν στο πλαίσιο των συναλλαγών του ηλεκτρονικού εμπορίου έχει αναγνωρισθεί και από διεθνείς οργανισμούς, όπως είναι η Επιτροπή για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο των Ηνωμένων Εθνών (UNCITRAL), η οποία υιοθέτησε το 1996 τον Πρότυπο Νόμο για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Πρόκειται για ένα μη δεσμευτικό, ρυθμιστικό πλαίσιο, σκοπός του οποίου είναι να συμβάλει ώστε να υπερπηδηθούν τα νομικά εμπόδια που συναντά η εφαρμογή των σύγχρονων μεθόδων επικοινωνίας στο διεθνές εμπόριο λόγω του ότι στις εθνικές νομοθεσίες κυριαρχεί ακόμα ο έγγραφος τύπος.

(Ο Πρότυπος Νόμος αποτελείται από δύο μέρη, με τους αντίστοιχους τίτλους «γενικά για το ηλεκτρονικό εμπόριο, το 1ο μέρος, και «το ηλεκτρονικό εμπόριο σε ορισμένους τομείς» το 2ο μέρος, το οποίο όμως περιορίζεται στη μεταφορά πραγμάτων).

Τέλος, με πρωτοβουλία του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC) έχουν διατυπωθεί κανόνες συμβάσεων – πλαισίων (interchange agreements) στους οποίους μπορούν να υπαχθούν οικειοθελώς τα μέρη.

2

2. Τύποι Δικαίου

Στο παρόν κεφάλαιο, διακρίνονται οι βασικοί τύποι δικαίου οι οποίοι αφορούν το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου καθώς και τις υποκατηγορίες του, με τα χαρακτηριστικά που αυτές έχουν.

2.1 Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ένα ανεξάρτητο νομικό σύστημα το οποίο υπερισχύει των εθνικών νομικών διατάξεων. Διακρίνεται σε τρεις διαφορετικούς τύπους νομοθεσίας που είναι αλληλοσύνδετοι μεταξύ τους. Αυτοί είναι το πρωτογενές δίκαιο, το παράγωγο δίκαιο και η νομολογία. Οι οδηγίες, οι κανονισμοί και οι συστάσεις αποτελούν μορφή του παράγωγου δικαίου.

Το **πρωτογενές δίκαιο** περιλαμβάνει ιδίως τις συνθήκες και άλλες συμφωνίες παρόμοιας φύσης. Το πρωτογενές δίκαιο συμφωνείται βάσει άμεσων διαπραγματεύσεων μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Οι συμφωνίες αυτές λαμβάνουν τη μορφή συνθηκών οι οποίες επικυρώνονται στη συνέχεια από τα εθνικά κοινοβούλια. Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται για οποιαδήποτε μεταγενέστερη τροποποίηση των συνθηκών. Οι συνθήκες ίδρυσης των ευρωπαϊκών κοινοτήτων έχουν αναθεωρηθεί επανειλημμένως μέσω της ενιαίας ευρωπαϊκής πράξης (1987), της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση - «Συνθήκη του Μάαστριχτ» (1992) - και τη συνθήκη του Άμστερνταμ (1997). Οι Συνθήκες καθορίζουν επίσης το ρόλο και τις αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ που εμπλέκονται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στις νομοθετικές, εκτελεστικές και δικαιοδοτικές διαδικασίες που χαρακτηρίζουν το κοινοτικό δίκαιο και την εφαρμογή του.

Το **παράγωγο δίκαιο** βασίζεται στις συνθήκες και περιέχει ποικίλες διαδικασίες οι οποίες καθορίζονται σε διάφορες διατάξεις του. Οι μορφές που λαμβάνει είναι οι εξής:

- **κανονισμοί:** Οι κανονισμοί έχουν γενική εμβέλεια και η εφαρμογή τους γίνεται χωρίς απαίτηση θέσπισης νομοθετημένων διατάξεων, είναι άμεσα εφαρμόσιμοι και άμεσα δεσμευτικοί για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Φυσικά κάθε εθνικός νόμος που συγκρούεται με κανονισμό της ΕΕ χάνει την ισχύ του αφού το ευρωπαϊκό δίκαιο υπερισχύει των εθνικών.
- **οδηγίες:** Οι οδηγίες δεσμεύουν τα κράτη μέλη ως προς τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν σε μια συγκεκριμένη χρονική προθεσμία, όμως σε αντίθεση με τους κανονισμούς, αφήνουν στις εθνικές αρχές την επιλογή του τύπου και των μέσων υλοποίησης των στόχων αυτών. Έτσι οι εθνικές αρχές έχουν μεγάλη ελευθερία στους ακριβείς νόμους που θα εντάξουν στο εθνικό τους δίκαιο. Οι οδηγίες πρέπει να μεταφέρονται στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών σύμφωνα με τις διαδικασίες που ισχύουν στα κράτη μέλη. Εναντίον των κρατών μελών που δε μεταφέρουν τις κοινοτικές οδηγίες στο εθνικό τους δίκαιο στις προβλεπόμενες προθεσμίες ή δεν το πράττουν επαρκώς, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να κινηθεί νομικά στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεν έχει μεταφέρει στο εθνικό του δίκαιο μια οδηγία, μπορεί να εφαρμόζονται άμεσα ορισμένες από τις διατάξεις της. Αυτό σημαίνει ότι, εάν μια οδηγία

παρέχει άμεσα δικαιώματα σε άτομα, τότε τα άτομα μπορούν να επικαλούνται την οδηγία στα εθνικά δικαστήρια, χωρίς να περιμένουν τη θέσπιση εθνικής νομοθεσίας για την εφαρμογή της. Επιπλέον, εάν τα άτομα πιστεύουν ότι υπέστησαν ζημιές επειδή οι εθνικές αρχές δεν εφάρμοσαν ορθά μια οδηγία, τότε μπορεί να δικαιούνται να ζητήσουν δικαστικώς αποζημίωση. Για την επιδίκαση των αποζημιώσεων αυτών αρμόδια είναι τα εθνικά δικαστήρια.

- **αποφάσεις:** Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές, ως προς όλα τα μέρη τους, για τους αποδέκτες τους. Οπότε, δεν απαιτείται θέσπιση εθνικών νομοθετικών διατάξεων για την εφαρμογή των αποφάσεων. Μια απόφαση μπορεί να απευθύνεται σε ένα ή περισσότερα ή σε όλα τα κράτη μέλη, σε επιχειρήσεις ή σε άτομα.
- **συστάσεις:** Οι συστάσεις δεν είναι δεσμευτικές. Δεν έχουν νομική ισχύ, αλλά προκύπτουν ύστερα από διαπραγμάτευση και ψηφοφορία σύμφωνα με την κατάλληλη διαδικασία. Οι συστάσεις διαφέρουν από τους κανονισμούς, τις οδηγίες και τις αποφάσεις λόγω του ότι δεν έχουν νομική ισχύ. Όμως, έχουν πολιτικό βάρος. Αποτελούν έμμεσες πράξεις που στοχεύουν στην προετοιμασία νομοθεσίας στα κράτη μέλη, έχοντας ως μόνη διαφορά από τις οδηγίες την υποχρεωτική εφαρμογή τους.

Η **νομολογία** περιλαμβάνει τις αποφάσεις που εκδίδουν το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων π.χ. κατόπιν προσφυγής εκ μέρους της Επιτροπής, εθνικών δικαστηρίων των κρατών μελών ή ατόμων.

2.2 Εσωτερικό Δίκαιο

Κάθε κράτος μέλος διαμορφώνει το εσωτερικό ή εθνικό του δίκαιο, έχει ισχύ στα όρια του κράτους. Το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει του εσωτερικού. Το εσωτερικό δίκαιο διακρίνεται σε ιδιωτικό και δημόσιο. Το ιδιωτικό και το δημόσιο δίκαιο χωρίζονται με τη σειρά τους σε υποκατηγορίες. Παρακάτω εξετάζεται ποιες είναι αυτές και πώς συνδέονται με τα θέματα των τεχνολογιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

2.2.1 Δημόσιο Δίκαιο

Το δημόσιο δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις του κράτους με το άτομο καθώς και την οργάνωση του κράτους. Ορίζει όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα και υποχρεώσεις ενός ατόμου απέναντι στο κράτος καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις θεσμικών οργάνων και δημόσιων υπηρεσιών. Από τη σκοπιά της κοινωνίας της πληροφορίας, το δημόσιο δίκαιο μπορεί να χωριστεί στους τομείς που αναφέρονται τις επόμενες παραγράφους:

Διοικητικό και Συνταγματικό δίκαιο: Το διοικητικό δίκαιο θέτει τους κανόνες της δημόσιας διοίκησης. Το συνταγματικό δίκαιο περιλαμβάνει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και έννοιες (όπως η δημοκρατία). Πολλοί κυβερνητικοί φορείς ψάχνουν νέους ηλεκτρονικούς τρόπους που θα επιτρέψουν στους πολίτες να έχουν καλύτερη επικοινωνία με την πολιτεία, παρέχοντας σε αυτούς τα μέσα για να συμμετέχουν στη λεγόμενη ηλεκτρονική διακυβέρνηση (eGovernment). Τέτοιου είδους μέσα μπορεί να τους επιτρέπουν να ασκούν ηλεκτρονικά τα βασικά πολιτικά τους δικαιώματα όπως αυτό του εκλέγειν καθώς και να πραγματοποιούν διοικητικές διαδικασίες όπως η δήλωση φόρου. Το διοικητικό δίκαιο πρέπει να προσαρμοστεί στις ειδικές συνθήκες του η- επιχειρείν (όπως οι η-πλειστηριασμοί ή eAuctions). Το συνταγματικό δίκαιο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις ρυθμίσεις σχετικές με ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας.

Ποινικό δίκαιο : Σε σχέση με θέματα της κοινωνίας της πληροφορίας, το ποινικό δίκαιο μπορεί να οριστεί ως το δίκαιο για τα αδικήματα που λαμβάνουν χώρα μέσω του διαδικτύου και άλλων δικτύων υπολογιστών. Αφορά ενέργειες που καταπατούν την εμπιστευτικότητα, την ακεραιότητα και διαθεσιμότητα των υπολογιστικών συστημάτων και την κατάχρηση ή κακή μεταχείριση τέτοιων συστημάτων, δικτύων και δεδομένων. Κυρίως ρυθμίζει κυρώσεις στην καταπάτηση πνευματικής ιδιοκτησίας (copyright), στην παιδική πορνογραφία, σε ηλεκτρονικές απάτες και παραβιάσεις ασφάλειας δικτύων. Επίσης καλύπτει θέματα έρευνας και εποπτείας δικτύων όπως υποκλοπές ηλεκτρονικών μηνυμάτων. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο χώρο του η-επιχειρείν και οι πελάτες τους μπορεί να πέσουν θύματα

ηλεκτρονικού εγκλήματος από ιούς (viruses), σπάσιμο ή κλοπή κωδικών, παραποίηση λογισμικού και άλλα.

Φορολόγηση: Η φορολογία παίζει σημαντικό ρόλο στις σχέσεις που αναπτύσσονται στο η-επιχειρείν σε διασυνοριακό επίπεδο. Διακρίνεται σε άμεση και έμμεση.

2.2.2 Ιδιωτικό Δίκαιο

Το ιδιωτικό δίκαιο ρυθμίζει τις ατομικές σχέσεις και τις διαμάχες. Το η-επιχειρείν βασίζεται στη νομική ασφάλεια και εμπιστοσύνη μεταξύ επιχειρηματικών εταίρων και σχετίζεται στενά με το δίκαιο συμβάσεων. Επίσης οι επιχειρήσεις πρέπει να πραγματοποιούν με συγκεκριμένα νομικά θέματα όπως η προστασία καταναλωτών, το εταιρικό δίκαιο, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και το εργατικό δίκαιο.

Δίκαιο συμβάσεων: Αναφέρεται στη διαπραγμάτευση και σύναψη συμβάσεων, συμπεριλαμβανομένων και συμβάσεων εργασίας. Οι συμβάσεις αποτελούν τη βάση για αγορά προϊόντων και υπηρεσιών για αυτό και απασχολούν το ηλεκτρονικό εμπόριο. Πρέπει να εξασφαλίζεται η ταυτοποίηση των ατόμων, συνήθως με ψηφιακές υπογραφές και η τεκμηρίωση συμβολαίων να προσαρμόζεται στις νέες ανάγκες. Αναπτύσσονται ηλεκτρονικοί τρόποι συναλλαγής με τράπεζες και οι ηλεκτρονικές πληρωμές αντικαθιστούν τους παραδοσιακούς τρόπους πληρωμών. Επίσης εμφανίζονται νέοι τύποι προσλήψεων σαν αποτέλεσμα του η-επιχειρείν οι οποίοι πρέπει να συμβαδίζουν με τους σχετικούς εργασιακούς νόμους.

Προστασία καταναλωτών: Η νομοθεσία προστατεύει τους καταναλωτές από απρόβλεπτους και ασυνήθιστους κινδύνους και στοχεύει στην ισορροπία της σχέσης επιχείρησης με καταναλωτή. Η προστασία καταναλωτών ρυθμίζεται με μια σειρά ευρωπαϊκών οδηγιών, διατάξεις των οποίων στοχεύουν συγκεκριμένα στο ηλεκτρονικό εμπόριο.

Εταιρικό δίκαιο: Το εταιρικό δίκαιο πραγματεύεται την ίδρυση, διεύθυνση, ρύθμιση και διάλυση εταιρικών οντοτήτων. Ρυθμίζει θέματα όπως η κατανομή των μετοχών, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των διευθυντών και των μετόχων, η περιορισμένη ευθύνη, η οργάνωση και η αλλαγή δομής επιχειρήσεων. Το εταιρικό δίκαιο πρέπει να ανταποκρίνεται στις νεοεμφανιζόμενες ανάγκες και θέματα του η-επιχειρείν, όπως οι «εικονικές» (virtual) επιχειρήσεις ή η πώληση μετοχών από το διαδίκτυο.

Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας: Η νομοθεσία παρέχει το κανονιστικό πλαίσιο χρήσης και οικονομικής εκμετάλλευσης πνευματικής ιδιοκτησίας. Η πνευματική ιδιοκτησία είναι άυλη και περιλαμβάνει πατέντες, εμπορικά σήματα, copyright (δικαίωμα του δημιουργού) και σχέδια. Για το η-επιχειρείν, ένα σημαντικό θέμα είναι η προστασία ονομάτων χώρου (domain names), ιδιαίτερα αυτών που συνδέονται με το εμπόριο ή επωνυμία επιχείρησης. Άλλο ένα ζήτημα της κατηγορίας αυτής είναι η προστασία δεδομένων. Αναφέρεται ένα παράδειγμα νομικού θέματος του τομέα αυτού. Αν κάποια επιχείρηση αποκρύπτει την επωνυμία ή το σήμα της ανταγωνιστικής επιχείρησής της στον κωδικό της ιστοσελίδας της, η μηχανή αναζήτησης θα εμφανίσει την ιστοσελίδα της, αν και η λέξη κλειδί αποτελεί το σήμα της ανταγωνιστικής επιχείρησης. Από το νόμο, αυτό μπορεί να εκληφθεί ως αθέμιτη συμπεριφορά και να επιβληθούν σχετικές κυρώσεις.

Ευθύνη: Ευθύνη προκύπτει από υπάρχουσες συμβατικές σχέσεις, από ζημίες και από αδικήματα που συνεπάγονται διεκδίκηση αποζημίωσης και δε σχετίζονται με συμβάσεις. Πιο συγκεκριμένα, ανακύπτει ευθύνη λόγω ζημιών που προκάλεσε ένα προϊόν ή πληροφορία (πχ δυσφήμιση). Ακόμη, σε περιπτώσεις λίγο πριν τη σύναψη συμβάσεων όταν έχει δημιουργηθεί εμπιστοσύνη και κάποιο από τα δύο μέρη την αθετήσει. Στο η-επιχειρείν, ευθύνη δημιουργείται με την πώληση προϊόντων, τις ηλεκτρονικά προσφερόμενες πληροφορίες, την καταπάτηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Εργατικό δίκαιο: Ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ εργοδότη και υπαλλήλου (εργατικό δίκαιο του ατόμου) καθώς και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των ενώσεων (συλλογικό εργατικό δίκαιο). Ένα θέμα που αφορά τον πρώτο τύπο είναι η χρήση του διαδικτύου στο χώρο εργασίας από υπαλλήλους για ιδιωτικούς λόγους και η επίβλεψη από τον εργοδότη στο τι κάνει ο υπάλληλος στο διαδίκτυο. Ο δεύτερος τύπος ρυθμίζει μεταξύ άλλων το κατά πόσο επιτρέπεται τα εργατικά συνδικάτα να χρησιμοποιούν ίντρανετ που ανήκει στην επιχείρηση ή πύλη στο διαδίκτυο για δικούς τους σκοπούς. Επίσης σε κάποια θέματα συλλογικών συμβάσεων ο δεύτερος τύπος (συλλογικό εργατικό δίκαιο) υπερισχύει του πρώτου.

2.2.3 Νομικά θέματα δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου

Κάποια νομικά θέματα εκτείνονται και στις δύο κατηγορίες δικαίου, και στο δημόσιο και στο ιδιωτικό δίκαιο. Είναι τα παρακάτω:

Δικονομικό δίκαιο και δίκαιο επίλυσης διαφορών: Περιλαμβάνουν τρόπους επίλυσης διαφορών, όπως η δικαστική οδός, καθώς και εναλλακτικές μεθόδους όπως η μεσολάβηση, ο συμβιβασμός, η πρώιμη ουδέτερη αξιολόγηση, η επιδιαιτησία, οι online επίλυση διαφορών. Η αυτορύθμιση προλαμβάνει τις διαφορές και περιλαμβάνει κώδικες δεοντολογίας και σήματα εμπιστοσύνης. Στον τομέα του η- επιχειρείν ακόμη υπάρχουν κάποιες νομοθετικές ελλείψεις της κατηγορίας αυτής δικαίου και αναγκαστικά αναπληρώνονται από κώδικες δεοντολογίας. Επίσης το διαδίκτυο παρέχει τους δικούς του τρόπος επίλυσης διαφορών, όπως η η- επιδιαιτησία.

Ένα σύστημα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών είναι το κέντρο διαιτησίας και διαμεσολάβησης WIPO. Οι περισσότερες διαμεσολαβήσεις του γίνονται σε διαφορές για ονόματα χώρου, αλλά επιλύει και διαφορές άλλων θεμάτων όπως είναι οι πατέντες. Συχνά οι αντιμαχόμενες πλευρές οδηγούνται σε συμφωνίες με τις διαμεσολαβήσεις. Επίσης επιδιαιτητεύει υποθέσεις που σχετίζονται με άδειες λογισμικού, άδειες ευρεσιτεχνίας, συμφωνίες διανομής φαρμακευτικών προϊόντων κ.ά. Η επίλυση διαφορών από το WIPO είναι πολύ πιο γρήγορη από την κανονική δικαστική διαδικασία αφού ολοκληρώνεται μέσα σε λίγους μήνες, χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικές διαδικασίες και τα έξοδα είναι πολύ μικρότερα.

Ιδιωτικότητα και προστασία δεδομένων: Η νομοθεσία αυτής της κατηγορίας πραγματοποιείται τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, διανομή και τροποποίηση προσωπικών δεδομένων.

Δίκαιο ανταγωνισμού: Το δίκαιο ανταγωνισμού φροντίζει για τη στήριξη των δομών της αγοράς που προωθούν την ανταγωνιστικότητα, κανονίζει θέματα μονοπωλίων και ολιγοπωλίων. Επίσης φροντίζει για τη διατήρηση δίκαιων και διαφανών εμπορικών πρακτικών μεταξύ των ανταγωνιζομένων πλευρών και προστατεύει τους καταναλωτές από παράνομες μεθόδους διαφήμισης. Στην αγορά πληροφορικής και επικοινωνιών, οι διατάξεις του παρέχουν μη μεροληπτικές ευκαιρίες πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες που είναι απαραίτητες για την επιχειρηματική δραστηριοποίηση στο διαδίκτυο. Μια τέτοια υπηρεσία είναι η μηχανή αναζήτησης.

2.3 Ελληνικό δίκαιο

Η ελληνική νομοθεσία αποτελείται από το Σύνταγμα της Ελλάδος, από τους νόμους, από τα προεδρικά διατάγματα, τις υπουργικές αποφάσεις και από αποφάσεις ορισμένων αρχών. Οι νομοθετικές πράξεις που θα απασχολήσουν την εργασία αυτή είναι κυρίως νόμοι, προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις.

Νόμος καλείται ο γραπτός κανόνας δικαίου που τίθεται από τη πολιτεία μέσω των διατεταγμένων προς τούτο οργάνων της. Η νομοθετική κατάρτιση πραγματοποιείται έπειτα από πρωτοβουλία της κυβέρνησης ή της Βουλής. Ακολουθούνται οι προβλεπόμενες από το Σύνταγμα διαδικασίες της επεξεργασίας, της συζήτησης και της ψήφισης στη βουλή και σε τελικό στάδιο της κύρωσης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, της έκδοσης και δημοσίευσης των νόμων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Τα **διατάγματα** διαφέρουν από τους νόμους ως προς τον πιο λεπτομερή χαρακτήρα τους. Οι νόμοι θέτουν το γενικό ρυθμιστικό πλαίσιο και τα διατάγματα ρυθμίζουν επιμέρους θέματα εντός του πλαισίου των νόμων, έτσι ώστε να εφαρμόζονται πρακτικά οι νόμοι. Τα διατάγματα χωρίζονται σε προεδρικά διατάγματα και σε υπουργικές αποφάσεις. Τα προεδρικά διατάγματα χαρακτηρίζονται είτε ως **εκτελεστικά** (για την εκτέλεση νόμων), είτε ως **νομοθετικά** (ύστερα από σχετική εξουσιοδότηση) είτε ως **διοικητικά**.

Σημειώνεται επίσης ότι νομική ισχύ έχουν και οι αποφάσεις ορισμένων επιτροπών και αρχών όπως της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) και της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Ιεραρχικά, το Σύνταγμα υπερισχύει όλων των υπόλοιπων τύπων δικαίου. Στο ίδιο επίπεδο στην ιεραρχία βρίσκονται και οι ιδρυτικές συνθήκες της ΕΕ. Έπονται οι νόμοι, τα προεδρικά διατάγματα και οι υπουργικές αποφάσεις.

2.4 Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο - Δικαιοδοσία: Ρυθμίζονται προβλήματα που ανακύπτουν λόγω της διεθνούς φύσης του η-επιχειρείν. Σήμερα συνάπτονται συμβόλαια ηλεκτρονικά, συμβαίνουν αδικήματα και δημιουργούνται διαφορές σε διασυνοριακό επίπεδο. Έτσι προκύπτουν ζητήματα δικαιοδοσίας και επιλογής του δικαίου που εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση. Το η-επιχειρείν σε διεθνές επίπεδο αντιμετωπίζει διαφορετικά νομικά συστήματα. Συνεπώς, είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις των οποίων οι ηλεκτρονικές δραστηριότητες εκτείνονται διεθνώς, να έχουν γνώση του εφαρμοστέου δικαίου και των δικαιοδοτικών θεμάτων, όταν προσφέρουν πληροφορίες ή άλλες υπηρεσίες στο διαδίκτυο.

Εξετάζοντας τη νομοθεσία που σχετίζεται με τη δικαιοδοσία στην περίπτωση των ηλεκτρονικών συμβάσεων και με δεδομένο το κενό που υπάρχει αναφορικά με μια διεθνή ειδική νομοθεσία, είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθούν τα νομικά μέσα που σχετίζονται με τις “παραδοσιακές” διεθνείς συμβάσεις. Σε υποθέσεις διασυνοριακών συναλλαγών στην Ευρώπη, αναφέρονται και έχουν εφαρμογή η σύμβαση των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (1968) και η σύμβαση του Λουγκάνο (1998) η οποία επέκτεινε τη σύμβαση των Βρυξελλών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών. Το 1998 ξεκίνησαν εργασίες της ΕΕ για την παράλληλη αναθεώρηση των δύο αυτών συνθηκών, των Βρυξελλών και του Λουγκάνο. Το Μάιο του 1999, οι εργασίες κατέληξαν σε κοινή συμφωνία για πρόταση κανονισμού, η οποία λάμβανε υπόψη την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ και την κοινοτικοποίηση της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις. Μετά την πολιτική συμφωνία που επιτεύχθηκε στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 30ής Νοεμβρίου 2000, το ευρωπαϊκό συμβούλιο εξέδωσε επισήμως τον «Κανονισμό - Βρυξέλλες Ι» ή αλλιώς τον κανονισμό 44/2001/ΕΚ για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις .

3

3 . Νομοθεσία Ευρωπαϊκής Ένωσης και ηλεκτρονικές συναλλαγές

Το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί την ψηφιακή εκτέλεση συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών μέσω δημοσίων και ιδιωτικών δικτύων. Με τη χρήση λοιπόν, του Διαδικτύου, το ηλεκτρονικό εμπόριο αποκτά όλο και μεγαλύτερη σπουδαιότητα, καθώς ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να προμηθευτεί προϊόντα και υπηρεσίες on line. Καθώς οι συναλλαγές αυτές διέπονται από διαφορετικές διατάξεις τόσο σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο όσο και σε διεθνές επίπεδο, για να εξασφαλιστεί καλύτερα η ασφάλεια του δικαίου θα πρέπει να διασαφηνιστούν ορισμένες πλευρές του νομικού πλαισίου που τις διέπει. Για το λόγο αυτό όλες οι ενέργειες της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συγκλίνουν προς την εναρμόνιση του νομικού αυτού πλαισίου, που διέπει το ηλεκτρονικό εμπόριο, έτσι ώστε να ανταποκριθεί στις ιδιορρυθμίες του Internet.

Με την ανακοίνωσή της το 1997 σχετικά με την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στο ηλεκτρονικό εμπόριο, η Επιτροπή καθόρισε έναν σαφή στόχο: τη δημιουργία έως το 2000 ενός συνεκτικού νομικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο πρώτος στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι η αναγνώριση των κατηγοριών των νομικών κειμένων της ΕΕ που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον ευρύτερο χώρο του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Ως δεύτερος στόχος, είναι η επισκόπηση και η ανάλυση των νομικών αυτών κειμένων έτσι ώστε να διεξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για την ανάπτυξη ενός συστήματος διεξαγωγής ηλεκτρονικών.

3.1 Κατηγορίες νομικών κειμένων

Οι βασικές κατηγορίες των νομικών κειμένων που ξεχωρίστηκαν, ανάλογα με το θέμα το οποίο ρυθμίζουν, είναι οι εξής:

Ηλεκτρονικές πληρωμές, χρήμα: Ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τις ηλεκτρονικές πληρωμές, τα μέσα με τα οποία διεξάγονται, τις σχέσεις μεταξύ πωλητή και πελάτη, την ηλεκτρονική μεταφορά χρημάτων και το ηλεκτρονικό χρήμα που εκδίδεται από ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος. Ενδιαφέρον έχει η οδηγία 2000/46 διότι περιέχει διατάξεις για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, η σύσταση 97/489/ΕΚ διότι ρυθμίζει τις πληρωμές με ηλεκτρονικά μέσα και τις σχέσεις εκδότη και κατόχου, η οδηγία 97/5 και ο κανονισμός 2560/2001 διότι αναφέρονται σε θέματα διασυνοριακών πληρωμών που απασχολούν κάθε διακρατικό σύστημα ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Ηλεκτρονικό Εμπόριο: Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας στην εσωτερική αγορά. Η οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι η 2000/31. Ενδιαφέρον έχουν ιδιαίτερα οι ρυθμίσεις της για τις συμβάσεις που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα, για την εγκατάσταση των φορέων παροχής υπηρεσιών καθώς και τις πληροφορίες που αυτοί οφείλουν να διαθέτουν.

Φορολογία: Ρυθμίζονται θέματα που άπτονται της φορολογίας στις διασυνοριακές συναλλαγές, όπως σε ποιο κράτος υποβάλλεται ο ΦΠΑ στις διάφορες περιπτώσεις διασυνοριακών συναλλαγών που διεξάγουν συναλλασσόμενοι εβρισκόμενοι εντός ή και εκτός

της ΕΕ. Ακόμη ρυθμίζονται θέματα διοικητικής συνεργασίας των κρατών μελών στον τομέα του ΦΠΑ.

Ηλεκτρονικές Υπογραφές: Ορίζονται οι τύποι των ηλεκτρονικών υπογραφών, ρυθμίζονται θέματα αναγνωρισμένης πιστοποίησης και καθορίζεται η νομική ισχύς των τύπων των ηλεκτρονικών υπογραφών. Η ηλεκτρονική υπογραφή, και η σχετική οδηγία 1999/93/ΕΚ, αφορά ιδιαίτερα μια πλατφόρμα η-επιχειρείν διότι βασική απαίτηση ασφάλειας και αξιοπιστίας της ηλεκτρονικής συναλλαγής είναι η δυνατότητα ταυτοποίησης των συναλλασσόμενων μερών, η οποία εξασφαλίζεται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπογραφών. Από την αυθεντικότητα των συναλλασσόμενων μερών συνεπάγεται η άρση της δυνατότητας τους να αποποιηθούν νομικά τις όποιες, προκύπτουσες εκ της συμμετοχής τους σε ηλεκτρονικές συναλλαγές, ευθύνες. Επίσης, η ηλεκτρονική υπογραφή σχετίζεται αλγοριθμικά με τέτοιο τρόπο με τα δεδομένα που διασφαλίζει την ακεραιότητά τους, τη μη αλλοίωση τους από τον αποστολέα τους στον παραλήπτη τους. Τέλος, προλαμβάνει υποκλοπή των δεδομένων από το σύστημα ηλεκτρονικών συναλλαγών, αφού υπό κανονικές συνθήκες τα δεδομένα που ανταλλάσσονται μέσω αυτού μπορούν να αναγνώσουν μόνο τα άτομα που έχει εξουσιοδοτήσει ο δημιουργός τους.

Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες: Ρυθμίζονται θέματα αναφορικά με δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Το νέο κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ τέθηκε σε ισχύ το 2002.

Προστασία δεδομένων: Ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ιδιωτικότητα στο ηλεκτρονικό περιβάλλον, την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων, τη διατήρηση δεδομένων από τους παρόχους υπηρεσιών επικοινωνιών. Η εργασία εστιάζει στον τρόπο χειρισμού προσωπικών δεδομένων και ειδικών κατηγοριών δεδομένων όπως τα δεδομένα θέσης, κίνησης, ποια δεδομένα πρέπει να διατηρούνται και ποια τα δικαιώματα των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων.

Πνευματική Ιδιοκτησία: Ορίζονται πνευματικά δικαιώματα όπως αυτό του δημιουργού και προστατεύονται οι βάσεις δεδομένων και τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Προστασία καταναλωτή: Μια σειρά νομικών κειμένων στοχεύει στην προστασία του καταναλωτή από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και ορίζει δικαιώματα που αυτός έχει, όπως αυτό της πληροφόρησης. Η οδηγία 2002/65/ΕΚ συνδέεται άμεσα με ένα σύστημα ηλεκτρονικών συναλλαγών στο οποίο τα συναλλασσόμενα μέρη μπορεί να είναι και καταναλωτές. Αυτό γιατί η οδηγία ρυθμίζει θέματα εξ αποστάσεως υπηρεσιών σε καταναλωτές και έχει πρακτική εφαρμογή στις ηλεκτρονικές συναλλαγές μεταξύ επιχείρησης και καταναλωτή. Ορίζει ποιες πληροφορίες οφείλει η επιχείρηση να δίνει στον καταναλωτή καθώς και το δικαίωμα υπαναχώρησης των καταναλωτών.

3.2 Περιεχόμενο νομοθεσίας Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ενότητα αυτή εστιάζει στο περιεχόμενο ορισμένων νομοθετικών κειμένων της ΕΕ. Πέρα από τη σύνοψη των κυριότερων διατάξεων των κειμένων, ο στόχος είναι η εύρεση συγκεκριμένων νομικών κανόνων που πρέπει να ακολουθεί ένα σύστημα το οποίο προσφέρει διεξαγωγή ηλεκτρονικών συναλλαγών καθώς και να ακολουθούν τα συναλλασσόμενα μέσω αυτού μέρη.

3.2.1 Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο 2000/31/ΕΚ

Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά ("*οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο*").

Η Οδηγία 2000/31/ΕΚ λοιπόν, ψηφίστηκε στις 04-05-2000 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2000 με την δημοσίευσή της στην Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Είχε προηγηθεί μία πρόταση Οδηγίας τον Δεκέμβριο 1998 σχετικά με ορισμένες πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου στην εσωτερική αγορά, η οποία τροποποιήθηκε τον Αύγουστο του 1999.

Η παρούσα οδηγία συμπληρώνει άλλες πρωτοβουλίες της Κοινότητας όπως τις Οδηγίες που αφορούν στο μηχανισμό κανονιστικής διαφάνειας, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία των καταναλωτών στον τομέα των συμβάσεων, η διαπραγμάτευση των οποίων γίνεται από απόσταση και τις προτάσεις Οδηγιών, που βασίζονται ή συνίστανται στην πρόσβαση υπό όρους, τις ηλεκτρονικές υπογραφές, το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα συγγενικά δικαιώματα και το ηλεκτρονικό χρήμα.

Επίσης, η εν λόγω Οδηγία συντάχθηκε με γνώμονα την ανάγκη διασφάλισης των κοινοτικών ελευθεριών, που καθιερώνονται στη ΣΕΚ και προς τούτο στηρίζεται σε περισσότερες νομικές βάσεις. Κυρίως επιδιώκεται με την οδηγία αυτή, η καθιέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η οποία σε ορισμένους τομείς αντικατροπτίζει κατά τρόπο συγκεκριμένο τη γενικότερη αρχή της ελευθερίας της έκφρασης.

Εν ολίγοις, με την Οδηγία αυτή η Επιτροπή επιθυμεί να παραμερίσει την αδιαφάνεια, που υπάρχει όσον αφορά στην εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων δικαίου, που αφορούν την on line παροχή υπηρεσιών. Επιθυμεί δε την δημιουργία ενός νομικού πλαισίου, έτσι ώστε να βρουν εφαρμογή τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την συνύπαρξη της αλματώδους ανάπτυξης της τεχνολογίας και της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιακών αγορών.

Με την Οδηγία σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο γίνεται μια προσπάθεια να δοθεί μια λύση στους τομείς της εγκατάστασης των φορέων παροχής υπηρεσιών, των εμπορικών επικοινωνιών, της on line κατάρτισης συμβάσεων, της ευθύνης των ενδιάμεσων φορέων παροχής υπηρεσιών και του διακανονισμού των διαφορών.

Εσωτερική Αγορά

Ο συντονισμένος τομέας ορίζεται ως «οι προϋποθέσεις που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών προκειμένου για φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας». Η οδηγία προβλέπει ότι οι ισχύουσες εθνικές διατάξεις οι οποίες εμπίπτουν στο συντονισμένο τομέα πρέπει να τηρούνται από τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφος ενός κράτους μέλους. Το κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος ο φορέας φροντίζει για αυτήν την τήρηση των εθνικών διατάξεων. Η αρχή που περιγράφεται εδώ, εκφράζει την «αρχή της χώρας προέλευσης». Επίσης, τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν το συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος. Υπάρχουν βέβαια κάποιες εξαιρέσεις στην ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών όπως όταν πρόκειται για προστασία της δημόσιας υγείας, της δημόσιας τάξης, της εθνικής άμυνας, της προστασίας του καταναλωτή. Οι δύο διατάξεις που αναφέρθηκαν στην παράγραφο αυτή (αρχή της χώρας προέλευσης και μη περιορισμός της ελευθερίας των υπηρεσιών), δεν εφαρμόζονται σε κάποιες περιπτώσεις που αναφέρονται στο παράρτημα της οδηγίας (όπως σε συγγραφικά δικαιώματα, στην ελευθερία των μερών να επιλέξουν την εφαρμοστέα στις συμβάσεις τους νομοθεσία κ.ά.). Η παράγραφος αυτή είναι από τις σημαντικότερες της οδηγίας και δίνει τη δυνατότητα στους παρόχους υπηρεσιών της κοινότητας να δραστηριοποιούνται ελεύθερα σε κάθε κράτος μέλος της.

Πεδίο Εφαρμογής

Στην αρχική πρόταση της Οδηγίας στο άρθρο 2^α χαρακτηριζόταν ρητά ότι ως υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας είναι οι υπηρεσίες που παρέχονται κατά κανόνα έναντι αμοιβής, από απόσταση, με ηλεκτρονικά μέσα και μετά από προσωπική αίτηση ενός αποδέκτη υπηρεσιών. Η Οδηγία υιοθετώντας τη ρύθμιση της τροποποιημένης πρότασης Οδηγίας του Αυγούστου 1999 παραπέμπει στο προσδιορισμό της παραπάνω έννοιας στο άρθρο 1 παρ. 2 της Οδηγίας 98/34/ΕΚ της 22-06-1998¹⁰, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 98/48/ΕΚ, η οποία αφορά στην καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών. Το άρθρο 1 παρ. 2 της Οδηγίας 98/48/ΕΚ χαρακτηρίζει ως υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

¹⁰ EEL 204, 21.07.1998 σελ. 37, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 98/48ΕΚ της 20.07.1998, EEL 217, 05.08.1998, σελ. 18

Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται από μία επιχείρηση σε μία άλλη επιχείρηση ή από μία επιχείρηση στους καταναλωτές. Δεν είναι απαραίτητο οι υπηρεσίες αυτές να παρέχονται έναντι αμοιβής. Η Οδηγία όμως, αφορά οπωσδήποτε οικονομικές δραστηριότητες, όπως προκύπτει από το άρθρο 2γ αυτής, καθώς ο εγκαταστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών πρέπει να ασκεί κατά ουσιαστικό τρόπο μία οικονομική δραστηριότητα για αόριστη χρονική .

Στον όρο «υπηρεσιών» εμπίπτει και η παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, υπηρεσιών ψυχαγωγίας, καθώς και ελευθέρων επαγγελματιών. Στην διάταξη επίσης αυτού του άρθρου εμπίπτουν και όσες υπηρεσίες προωθούν τις εμπορικές συναλλαγές σε απευθείας σύνδεση, όπως επίσης και οι εμπορικές επικοινωνίες. Ακόμη θεωρείται ως υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας και η αποστολή διαφημιστικών μηνυμάτων μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου¹¹.

Οι διατάξεις της Οδηγίας δεν εφαρμόζονται:

- στους τομείς της φορολογίας,
- του δικαίου του ανταγωνισμού,
- της προστασίας των δεδομένων,
- στις συμβολαιογραφικές δραστηριότητες,
- στην εκπροσώπηση και υπεράσπιση ενός πελάτη στο δικαστήριο και
- στις δραστηριότητες λαχειοφόρων αγορών¹².

Εγκατάσταση των φορέων παροχής υπηρεσιών και πληροφόρηση

Με το άρθρο 2β της Οδηγίας: **φορέας παροχής υπηρεσιών** είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που παρέχει μία υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών.

Με το άρθρο 2γ της Οδηγίας :**εγκατεστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών** είναι ο φορέας, ο οποίος ασκεί ουσιαστικά μία οικονομική δραστηριότητα μέσω μίας μόνιμης εγκατάστασης για αόριστη διάρκεια. Η απλή παρουσία και χρήση των απαιτούμενων για την παροχή της υπηρεσίας τεχνικών μέσων και τεχνολογιών, δεν αποτελούν εγκατάσταση. Στη διάταξη αυτή απαραίτητη προϋπόθεση για να χαρακτηριστεί μία υπηρεσία ως υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας είναι ο εμπορικός χαρακτήρας¹³.

Με το άρθρο 3 παρ. 1 της Οδηγίας : ο εγκατεστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών υπόκειται στην εποπτεία και στον έλεγχο του κράτους μέλους. Άρα, ο φορέας αυτός θα ασκεί την οικονομική του δραστηριότητα σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος¹⁴. Με την διάταξη αυτή καθιερώνεται **η αρχή του κράτους προέλευσης** ή άλλως η αρχή της εσωτερικής αγοράς ως βασική αρχή ρύθμισης των πραγματοποιούμενων εμπορικών συναλλαγών στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου¹⁵.

Με το άρθρο 3 παρ. 2 της Οδηγίας : καθιερώνεται η απαγόρευση προς τα κράτη μέλη να επιβάλλουν περιορισμούς δυσχεραίνοντας ενδεχομένως την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος για λόγους σχετιζόμενους με τον συντονισμένο τομέα.

Με το άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας : τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίσουν ότι η ανάληψη και η άσκηση δραστηριότητας του φορέα παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας δεν μπορεί να υπαχθεί σε καθεστώς προηγούμενης παροχής άδειας ή σε οποιαδήποτε άλλη προϋπόθεση ισοδύναμου αποτελέσματος.

Έτσι απαγορεύεται σε ένα κράτος μέλος να λάβει μέτρα εναντίον υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος, όπου επιτρέπονται, ενώ από το ίδιο απαγορεύονται. Αυτό όμως, προϋποθέτει ένα όμοιο επίπεδο προστασίας του νομικού καθεστώτος που υπάρχει στα διάφορα κράτη μέλη. Επειδή ωστόσο

¹¹ Βλ. Καράκωστα Δίκαιο και Internet, 2001, σελ. 8-10, Ιγγλεζάκη ό.π. σελ. 28, Σιδηρόπουλου ό.π. σελ. 27.

¹² Άρθρο 1 παρ. 5 της Οδηγίας.

¹³ Για την εγκατάσταση των φορέων παροχής υπηρεσιών, βλ. Σχετικά Ι. Ιγγλεζάκης, Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου ό.π. σελ. 63επ.

¹⁴ Φ. Μάλαμα Η έννοια της «μόνιμης εγκατάστασης» αλλοδαπών επιχειρήσεων, ΔΕΕ 1999, σελ. 1256επ.

¹⁵ Βλ. Β. Κουτσούμπα Ηλεκτρονικό εμπόριο-Νομικοί προβληματισμοί στα πλαίσια εφαρμογής των κοινοτικών και εθνικών ρυθμίσεων, ΔΕΕ 2006, σελ. 376επ.

δεν υφίσταται προς τον παρόν ένα τέτοιο ομοιόμορφο επίπεδο προστασίας, το άρθρο 3 παρ. 4 της Οδηγίας θέτει ορισμένες εξαιρέσεις.

Με το άρθρο 3 παρ. 4 της Οδηγίας : οι αρμόδιες αρχές μπορούν να λάβουν μέτρα για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας μίας υπηρεσίας της κοινωνίας των πληροφοριών, όταν τα μέτρα αυτά αφορούν στη δημόσια τάξη, την προστασία ανηλίκων, την προστασία υγείας, την δημόσια ασφάλεια και την προστασία του καταναλωτή.

Λόγω της σύγχυσης που επικρατεί σύμφωνα με τα θέματα της χορήγησης άδειας ή της προηγούμενης δήλωσης για την παροχή υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών, επειδή σε μερικά κράτη μέλη οι υπηρεσίες αυτές υπόκεινται σε προηγούμενη άδεια, ενώ σε άλλα όχι, τα άρθρα 4 και 5 της Οδηγίας ρυθμίζουν τα ζητήματα αυτά, καθώς και το θέμα παροχής πληροφοριών του φορέα παροχής υπηρεσιών. Έτσι, στόχος της Κοινότητας είναι να εφαρμόσει την ελευθερία εγκατάστασης και στο χώρο του Internet.

Έτσι στο άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας προβλέπεται ότι η πρόσβαση στη δραστηριότητα του φορέα παροχής μίας υπηρεσίας της κοινωνίας των πληροφοριών δεν υπόκειται σε προηγούμενη χορήγηση άδειας. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να μην εισάγουν ρυθμίσεις που να επιβάλλουν τη χορήγηση προηγούμενης άδειας. Ρητά ορίζεται ωστόσο στο ίδιο άρθρο, ότι παραμένει σε ισχύ το καθεστώς έγκρισης που αφορά άλλες υπηρεσίες απ' αυτές της κοινωνίας των πληροφοριών.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Οδηγίας, ο φορέας υποχρεούνται να προσφέρει στους αποδέκτες των υπηρεσιών και στις αρχές, πληροφορίες που αφορούν την επωνυμία του, την διεύθυνσή του, την ηλεκτρονική του διεύθυνση (domain name), τον αριθμό εγγραφής του στο μητρώο, πληροφορίες σχετικά με την δραστηριότητά του κλπ. Οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες για την προστασία του καταναλωτή και των υπολοίπων αποδεκτών της υπηρεσίας και την νομιμότητα των συναλλαγών.

Άρα:

Σύμφωνα με την «αρχή της μη αναγκαίας προηγούμενης άδειας» τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η ανάληψη και η άσκηση δραστηριότητας φορέα παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας δεν μπορεί να υπαχθεί σε καθεστώς προηγούμενης παροχής άδειας ή σε οποιαδήποτε άλλη προϋπόθεση ισοδύναμου αποτελέσματος.

Όσον αφορά την πληροφόρηση, **ο φορέας παροχής υπηρεσιών υποχρεούται να προσφέρει στους αποδέκτες του και στις αρμόδιες αρχές εύκολη, άμεση και συνεχή πρόσβαση στις ακόλουθες τουλάχιστον πληροφορίες:**

- την **επωνυμία** του
- τη **γεωγραφική διεύθυνση** όπου είναι εγκατεστημένος
- την ηλεκτρονική του διεύθυνση (**e-mail**) ή και άλλα στοιχεία για άμεση και ουσιαστική επικοινωνία με αυτόν
- εφόσον ο φορέας είναι εγγεγραμμένος σε εμπορικό μητρώο ή παρόμοιο δημόσιο μητρώο, το οικείο **μητρώο** και τον **αριθμό εγγραφής** του σε αυτό, ή ισοδύναμο τρόπο αναγνώρισης στο μητρώο αυτό
- εφόσον η δραστηριότητα υπόκειται σε καθεστώς έγκρισης, **τα στοιχεία της σχετικής εποπτικής αρχής**
- όσον αφορά τα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα: **επαγγελματική ένωση** ή παρόμοιο όργανο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών, **επαγγελματικό τίτλο** και το κράτος μέλος όπου έχει χορηγηθεί, μνεία των **επαγγελματικών κανόνων** που ισχύουν στο κράτος μέλος εγκατάστασης, καθώς και του **τρόπου πρόσβασης** σ' αυτούς
- εφόσον η δραστηριότητα που ασκεί ο φορέας υπόκειται σε **ΦΠΑ**, τον **αριθμό αναγνώρισης**
- σαφή και επακριβή **αναγραφή των τιμών**, αναφορά αν περιλαμβάνονται στις τιμές **έξοδα αποστολής και φόροι**

Εμπορικές Επικοινωνίες

Η εμπορική επικοινωνία (διαφήμιση, απευθείας εμπορική προώθηση κλπ.) στα πλαίσια των υπηρεσιών του ηλεκτρονικού εμπορίου παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στα κράτη

μέλη. Το γεγονός αυτό, δημιουργεί μία σχετική αβεβαιότητα. Έτσι, το 1996 η Επιτροπή εξέδωσε το πράσινο βιβλίο «*Οι εμπορικές επικοινωνίες στην εσωτερική αγορά*» το οποίο αναφέρεται στα διαφορετικά είδη της εμπορικής επικοινωνίας (διαφήμιση, sponsoring) σε ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και στις νέες υπηρεσίες.

Το άρθρο 2 της Οδηγίας, δίνει την έννοια της **εμπορικής επικοινωνίας** όπου ορίζεται ως: **κάθε μορφή επικοινωνίας, η οποία δύναται να προωθεί άμεσα ή έμμεσα, αγαθά, υπηρεσίες ή την εικόνα μίας επιχείρησης, ενός οργανισμού ή ενός προσώπου που ασκεί εμπορική, βιομηχανική ή βιοτεχνική δραστηριότητα ή δραστηριότητα ελεύθερου επαγγελματία.**

Στη συνέχεια τα άρθρα 6 έως και 8 της Οδηγίας, ρυθμίζουν τα σχετικά με το περιεχόμενο της εμπορικής επικοινωνίας.

Το άρθρο 6 της Οδηγίας, θέτει τις προϋποθέσεις νομιμότητας μίας εμπορικής επικοινωνίας. Σύμφωνα με την διάταξη αυτή η εμπορική επικοινωνία είναι σαφώς αναγνωρίσιμη, όπου σαφώς αναγνωρίσιμο μπορεί να είναι και το φυσικό ή νομικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου γίνεται η εμπορική επικοινωνία.

Το άρθρο 7 της Οδηγίας, ρυθμίζει τη μη ζητηθείσα επικοινωνία, δηλαδή την αποστολή μη ζητηθέντος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον καταναλωτή.

Το άρθρο 8 της Οδηγίας, αναφέρεται στην εμπορική επικοινωνία των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών, δηλαδή των ελεύθερων επαγγελματιών.

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εμπορικές επικοινωνίες που συνιστούν υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας ή αποτελούν μέρος της πληρούν τουλάχιστον τους ακόλουθους όρους:

- η εμπορική επικοινωνία καθώς και το φυσικό ή νομικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου αυτή γίνεται πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμα.
- οι διαφημιστικοί διαγωνισμοί ή παιχνίδια, οι προσφορές όπως είναι οι εκπτώσεις, τα πριμ και τα δώρα, εφόσον επιτρέπονται από το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών, πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμοι-α, η πρόσβαση στους όρους υπό τους οποίους μπορεί κανείς να επωφεληθεί από τις προσφορές πρέπει να είναι εύκολη, οι δε όροι να παρουσιάζονται σαφώς και επακριβώς.

Όσο αφορά τη μη ζητηθείσα εμπορική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (spam) από φορέα παροχής υπηρεσιών εγκατεστημένο στο έδαφός τους, όσα κράτη-μέλη την επιτρέπουν πρέπει:

- να εξασφαλίζουν ότι είναι σαφώς αναγνωρίσιμη αμέσως μόλις περιέλθει στον παραλήπτη.
- να εξασφαλίζουν την τήρηση μητρώων "επιλογών" για τις μη ζητηθείσες εμπορικές επικοινωνίες, στα οποία μπορούν να εγγράφονται τα φυσικά πρόσωπα που επιλέγουν να μη λαμβάνουν τέτοιες εμπορικές επικοινωνίες και τα οποία συμβουλευούνται τακτά οι φορείς που αναλαμβάνουν τέτοιου είδους επικοινωνίες.

Ηλεκτρονικές Συμβάσεις

Για την κατάρτιση κάθε σύμβασης πρέπει να υπάρχει δήλωση βούλησης, που περιέχει πρόταση για τη σύναψη σύμβασης και δήλωση αποδοχής της πρότασης. Στην περίπτωση της κατάρτισης συμβάσεων στο Internet πρέπει να υπάρχει ηλεκτρονική δήλωση βούλησης, που περιέχει πρόταση σύναψης σύμβασης και ηλεκτρονική δήλωση αποδοχής της πρότασης. Η αποδοχή της πρότασης, στο μέτρο που και αυτή αποτελεί δήλωση βούλησης, ακολουθεί κατά κανόνα τους ίδιους νομικούς κανόνες, που ισχύουν και για τη δήλωση βούλησης, που περιέχει πρόταση σύναψης σύμβασης.

Στην παρούσα Οδηγία τα άρθρα 9 έως 11 αυτής ρυθμίζουν τα σχετικά ζητήματα της σύναψης μίας σύμβασης on line (**Βασικά ζητήματα, που συνδέονται με την κατάρτιση της ηλεκτρονικής σύμβασης είναι, πρώτον, η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί, δεύτερον, η υποχρέωση του προμηθευτή να παρέχει πληροφορίες πριν από την κατάρτιση της σύμβασης, τρίτον, η ενέργεια της αποστολής του μηνύματος, τέταρτον, η**

ύπαρξη δυνατότητας διόρθωσης λαθών, πέμπτον, οι δυσχέρειες που συνδέονται με την απόδειξη της σύμβασης και άλλα ακόμα ζητήματα.)

. Οι διατάξεις αυτές ολοκληρώνουν τις διατάξεις της Οδηγίας σχετικά με τις ηλεκτρονικές υπογραφές, η οποία εξετάζει το ζήτημα της νομικής ισχύος των ηλεκτρονικών υπογραφών χωρίς να θίγει άλλα ζητήματα σχετικά με τη νομιμότητα των συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα.

Διαβίβαση της δήλωσης βούλησης μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή

Καταρχάς για να υπάρξει δικαιοπραξία απαιτείται η ύπαρξη έγκυρης δήλωσης βούλησης, ενός προσώπου, που τείνει να επιφέρει ορισμένο αποτέλεσμα. Η ηλεκτρονική δήλωση βούλησης διαφέρει από την παραδοσιακή δήλωση βούλησης μόνο ως προς τον τρόπο μετάδοσης. Στην ηλεκτρονική συναλλαγή, δηλαδή, η δήλωση βούλησης δεν εκφράζεται με τους παραδοσιακούς τρόπους (με προφορική ή με γραπτή δήλωση), αλλά διαβιβάζεται μέσω του Διαδικτύου.

Περαιτέρω, το γεγονός ότι η διαβίβαση της δήλωσης βούλησης γίνεται μέσω του διαδικτύου δεν σημαίνει ότι ο ηλεκτρονικός υπολογιστής υποκαθιστά τον αποστολέα του μηνύματος σημαίνει μόνο ότι αυτός χρησιμεύει απλώς για τη διαβίβαση της δήλωσης βούλησης¹⁶ και γι' αυτό εξάλλου, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής έχει παραστατικά χαρακτηριστεί ως «βοηθός δήλωσης». Για το λόγο αυτό γίνεται δεκτό ότι η μέσω του διαδικτύου διαβίβαση της δήλωσης βούλησης για τη σύναψη μίας σύμβασης δεν επηρεάζει τη φύση ή τις έννομες συνέπειες της σύμβασης αυτής. Η εγκυρότητα της ηλεκτρονικής δήλωσης βούλησης λοιπόν, κρίνεται με βάση το γενικό αστικό δίκαιο και ειδικότερα τα άρθρα 127 επ. του Αστικού Κώδικα, όπου: *Ο δηλών πρέπει να έχει βούληση πράξης, συνείδηση ή βούληση δήλωσης και δικαιοπρακτική βούληση. Έτσι, μία δήλωση βούλησης, που από λάθος του δηλούντα διαβιβάστηκε, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι διαβιβάστηκε έγκυρα, γιατί ο δηλών δεν ήθελε πράγματι την αποστολή της.*

Σημαντικότερο είναι το ζήτημα του καθορισμού του χρονικού σημείου, στο οποίο θεωρείται ότι περιήλθε η ηλεκτρονικά διαβιβαζόμενη δήλωση βούλησης στον αποδέκτη, δεδομένου ότι από το χρονικό αυτό σημείο επέρχεται η νομική δέσμευση. Πράγματι οι συμβαλλόμενοι δεν επικοινωνούν ταυτόχρονα, ώστε να θεωρηθούν παρόντες, αλλά σε διαφορετικό χρονικό σημείο, με αποτέλεσμα η δήλωση βούλησης που λαμβάνει χώρα, να θεωρείται ως δήλωση μεταξύ απόντων. Συνεπώς, για να επιφέρει η τελευταία τα αποτελέσματά της απαιτείται να έχει περιέλθει στον αποδέκτη της.

Όσον αφορά δε στο ζήτημα της χρονικής στιγμής, κατά την οποία η δήλωση βούλησης θεωρείται ότι περιήλθε στον λήπτη, γίνεται δεκτό ότι κρίσιμη είναι η στιγμή, κατά την οποία τα δεδομένα εισέρχονται στο τερματικό ή τη θυρίδα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του λήπτη, καθώς αναμένεται ότι αυτός φυσιολογικά μπορεί να λάβει γνώση του περιεχομένου τους. Τούτο δεν ισχύει, αν υπήρξε συμφωνία ότι η δήλωση βούλησης θα θεωρείται ότι περιήλθε στον αποδέκτη από την επιβεβαίωση της λήψης της (*Εντούτοις σε ορισμένες μορφές εμπορικών συναλλαγών, όπως οι τραπεζικές, υπάρχουν διχονομίες ως προς το ζήτημα του χρόνου συντέλεσης της πληρωμής στη σχέση οφειλέτη και δανειστή, καθώς και σχετικά με το μέχρι πότε μπορεί να ανακληθούν οι εντολές πληρωμής*).

Το άρθρο 11 της πρότασης της Οδηγίας ρυθμίζει τη χρονική στιγμή της σύναψης μίας ηλεκτρονικής σύμβασης. Σύμφωνα λοιπόν, με την πρόταση της Οδηγίας η σύμβαση συνάπτονταν, όταν ο αποδέκτης της υπηρεσίας λάμβανε από τον φορέα παροχής υπηρεσιών, με ηλεκτρονικά μέσα, το αποδεικτικό παραλαβής της αποδοχής. Ο φορέας παροχής με τη σειρά του, υποχρεούνταν να αποστέλλει το αποδεικτικό παραλαβής άμεσα. Το αποδεικτικό παραλαβής θεωρούνταν ότι παραλαμβανόταν, όταν ο αποδέκτης της υπηρεσίας μπορούσε να έχει πρόσβαση σε αυτό. Εάν τα συμβαλλόμενα μέρη ήταν επαγγελματίες, μπορούσαν να κάνουν διαφορετικές συμφωνίες.

Το άρθρο 11 της Οδηγίας όμως, δεν ρυθμίζει πλέον τη χρονική στιγμή της σύναψης της σύμβασης παρά ορίζει, ότι σε περίπτωση μίας παραγγελίας ενός χρήστη, ο φορέας παροχής οφείλει αμέσως μόλις λάβει την παραγγελία, να βεβαιώσει τη λήψη της. Επίσης, ορίζεται ότι η παραγγελία και η βεβαίωση της λήψης αυτής, θεωρούνται ότι έχουν ληφθεί από τα μέρη, όταν τα μέρη μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτές .

¹⁶ Ελ. Αλεξανδρίδου, Το δίκαιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, ό.π. σελ. 38.

Το πρόβλημα της επικινδυνότητας της ηλεκτρονικής επικοινωνίας από λάθη κατά τον ηλεκτρονικό χειρισμό, καθώς και τα ο πρόβλημα της μη δυνατότητας ανάκλησης μίας δήλωσης βούλησης, καταπολεμούνται με την υποχρέωση πρόβλεψης – από μέρους των κρατών μελών - διατάξεων, σύμφωνα με τις οποίες να υποχρεούται ο φορέας παροχής υπηρεσιών να θέτει στη διάθεση του αποδέκτη της υπηρεσίας τα κατάλληλα μέσα, που θα του επιτρέψουν να αντιληφθεί και να διορθώσει τα λάθη του κατά τον ηλεκτρονικό χειρισμό.

Έλλειψη εγγράφου τύπου

Το άρθρο 9 παρ. 1 της Οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν ούτως ώστε το νομικό τους σύστημα να επιτρέπει τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα. Αν υπάρχουν εθνικού δικαίου ρυθμίσεις, όσον αφορά στην έγκυρη σύναψη της σύμβασης, που παρεμποδίζουν την κατάρτιση συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα ή που αποστερούν τέτοιου είδους συμβάσεις από τα έννομα αποτελέσματά τους ή την ισχύ τους, τα κράτη μέλη οφείλουν να απαλείψουν τις διατάξεις αυτές από τη νομοθεσία τους.

Η υποχρέωση του εθνικού νομοθέτη να άρει όλα τα εμπόδια και να προσαρμόσει τη νομοθεσία του, προκειμένου να καταστήσει εφικτή την κατάρτιση συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, σύμφωνα με την οδηγία 2000/31/EK, περιλαμβάνει μόνο τα νομικά και όχι τα πρακτικά εμπόδια, όπως καθίσταται σαφές από το προοίμιο της οδηγίας και ιδίως την αιτιολογική σκέψη αρ. 34, στην οποία αναφέρονται οι απαιτήσεις που αφορούν ιδίως τον τύπο¹⁷.

Όσον αφορά στο ελληνικό δίκαιο, όπου ισχύει η αρχή του άτυπου των δικαιπραξιών, σύμφωνα με το άρθρο 158ΑΚ, η εν λόγω διάταξη εκ πρώτης όψεως δεν φαίνεται να έχει πρακτική σημασία, τουλάχιστον αναφορικά με το κύρος της σύμβασης. Έτσι, όπως τα μέρη μπορούν να συνάψουν μία σύμβαση προφορικά ή από τηλεφώνου, εφόσον βεβαίως ειδική διάταξη νόμου δεν επιβάλλει την τήρηση συστατικού τύπου, έτσι μπορούν να συνάψουν μία τέτοια σύμβαση χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα.

Η Ηλεκτρονική υπογραφή

Παρά την αρχή του άτυπου των συμβάσεων, η ασφάλεια των εμπορικών συναλλαγών απαιτεί την έγγραφη κατάρτισή τους. Έτσι, στην περίπτωση αυτή, το έγγραφο θα πρέπει να φέρει την ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη και αν πρόκειται για σύμβαση, η υπογραφή των συμβαλλομένων πρέπει να τεθεί στο ίδιο έγγραφο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 160ΑΚ. Με βάση τη διάταξη αυτή δεν αρκεί επομένως, ούτε η ανατοποθέτηση ιδιόχειρης υπογραφής στο πρωτότυπο, το οποίο εν συνεχεία αποστέλλεται με φαξ στον λήπτη ως φωτοτυπία.

Στη σύναψη συμβάσεων στο Internet το θέμα της ιδιόχειρης υπογραφής τίθεται εκ νέου, καθώς η ηλεκτρονική μετάδοση μηνυμάτων στο ανοιχτό δίκτυο εμπεριέχει τον κίνδυνο αλλοίωσης του αυθεντικού ηλεκτρονικού εγγράφου. Τέτοιου είδους μεταλλαγές του αυθεντικού κειμένου είναι τεχνικά εύκολες και φθηνές, έτσι ώστε ο παραλήπτης δεν μπορεί ποτέ να είναι βέβαιος πως το ηλεκτρονικό μήνυμα του αποστολέα έχει φθάσει σε αυτόν αναλλοίωτο.

Για την αντιμετώπιση των κινδύνων κακόβουλης αλλοίωσης του κειμένου ή υποκλοπής των δεδομένων που αυτό περιέχει, εφαρμόζονται διάφορες μέθοδοι κρυπτογράφησης, με τις οποίες επιτυγχάνεται η ασφαλής διαβίβαση των δεδομένων μέσω των δικτύων επικοινωνίας. Στη μέθοδο κρυπτογράφησης και μάλιστα στη λεγόμενη ασύμμετρη κρυπτογράφηση θεμελιώνεται και η τεχνική της ηλεκτρονικής υπογραφής. Ηλεκτρονική υπογραφή είναι κάθε τεχνολογία που χρησιμοποιείται στο ηλεκτρονικό περιβάλλον, με σκοπό να υποκαταστήσει τη χειρόγραφη υπογραφή. Άρα, ο όρος ηλεκτρονική υπογραφή είναι έννοια γένους που περιλαμβάνει κάθε είδος υπογραφή από το πιο απλό – όπως τη χρησιμοποίηση ενός κωδικού (password) – μέχρι τις πιο περίπλοκες μεθόδους, όπως την χρήση βιομετρικών μεθόδων.

Στην Οδηγία 1999/93/EK σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές, που ψηφίστηκε για να δώσει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εναρμονίσουν τα δικά τους, όσον αφορά στην ηλεκτρονική υπογραφή, αναφέρεται ότι στόχος της είναι η διευκόλυνση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπογραφών και η συμβολή στην

¹⁷ Γγγλεζάκης Ι., Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, ό.π. σελ. 142.

αναγνώριση της νομικής ισχύος τους. Θεσπίζεται έτσι, νομικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές και για ορισμένες υπηρεσίες πιστοποίησης, που προσφέρονται στο κοινό, ώστε να επιτευχθεί η εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

Θέματα εγκυρότητας και σύναψης ηλεκτρονικών συμβάσεων δεν θίγονται. Τα θέματα αυτά εξάλλου, φαίνεται πλέον να ρυθμίζονται από το άρθρο 9 της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

Το π.δ. 150/2001, που συντάχθηκε με σκοπό την εναρμόνιση του εθνικού δικαίου προς την Οδηγία 1999/93/ΕΚ για τις ηλεκτρονικές υπογραφές, εξομοιώνει την ηλεκτρονική υπογραφή και ειδικότερα την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με την ιδιόχειρη, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις.

Έτσι, η ρύθμιση του π.δ. 150/2001 σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές δεν θεωρείται ότι επηρεάζει τις διατάξεις του ΑΚ ή άλλων νομοθετικών ρυθμίσεων, που επιβάλλουν την τήρηση έγγραφου τύπου για την έγκυρη κατάρτιση ορισμένων δικαιοπρασιών. Η εκάστοτε νομοθετική πρόβλεψη ότι για το κύρος μίας δικαιοπραξίας είναι απαραίτητη η ύπαρξη ιδιωτικού εγγράφου, μετά την ψήφιση του π.δ. 150/2001 δεν θεωρείται πλέον ότι έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 9 παρ. 1 της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο, που απαγορεύει στα κράτη μέλη να περιλαμβάνουν στη νομοθεσία τους ρυθμίσεις, που παρακωλύουν την κατάρτιση ηλεκτρονικών συμβάσεων.

Συμβάσεις προσχώρησης και συμβάσεις με ΓΟΣ

Ένα κοινό χαρακτηριστικό των συμβάσεων που καταρτίζονται στο Διαδίκτυο είναι ότι καταρτίζονται ως επί το πλείστον ή βάσει προσυντεταγμένων ηλεκτρονικών εγγράφων, ως συμβάσεις προσχώρησης, ή με προδιατυπωμένους **Γενικούς Όρους Συναλλαγών (ΓΟΣ)**, στοιχείο το οποίο υποδηλώνει την ανισορροπία ισχύος μεταξύ των συμβαλλομένων. Οι Γενικοί Όροι Συναλλαγών περιέχονται στο server, όπου «στεγάζεται» ο επιχειρηματίας – προμηθευτής αγαθών και υπηρεσιών, ενώ ο μελλοντικός αντισυμβαλλόμενος – χρήστης του διαδικτύου δεν έχει παρά την επιλογή της συμφωνίας ή της άρνησης της σύμβασης¹⁸.

Έτσι, η σημασία που δίνει ο κοινοτικός νομοθέτης στην ανάγκη επαρκούς πληροφόρησης του αποδέκτη των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας αντικατοπτρίζεται – μεταξύ των άλλων – στη διάταξη του άρθρου 10 της Οδηγίας, που αναφέρεται σε συγκεκριμένες ειδικές πληροφορίες, που οφείλει να παρέχει στον αντισυμβαλλόμενο του ο φορέας παροχής των υπηρεσιών σε σχέση με τη διαδικασία κατάρτισης της ηλεκτρονικής σύμβασης.

Ειδικότερα στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 10 της Οδηγίας αναφέρεται ότι **«συμβατικοί όροι και γενικοί όροι που προβλέπονται για τον αποδέκτη πρέπει να διατίθενται κατά τρόπο επιτρέποντα την αποθήκευση και την αναπαραγωγή τους»**. Ενώ στην αιτιολογική σκέψη αριθμός 39 του προοιμίου της Οδηγίας επισημαίνεται ότι οι εξαιρέσεις στις διατάξεις περί συμβάσεων που συνάπτονται αποκλειστικά με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή με αντίστοιχες ατομικές επικοινωνίες προβλεπόμενες από την παρούσα οδηγία, σε συνδυασμό με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται και την ανάθεση της παραγγελίας, δεν θα πρέπει να συνεπάγονται την παράκαμψη των σχετικών διατάξεων εκ μέρους των παρεχόντων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

Επομένως, οι όροι αυτοί πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ελέγχου ενδεχόμενης καταχρηστικότητάς τους για το σκοπό αυτό εφαρμογής πρέπει να τυγχάνουν οι εκάστοτε εθνικού δικαίου ρυθμίσεις των κρατών μελών, που αποτελούν προσαρμογή προς την οδηγία 93/13/ΕΟΚ για τους καταχρηστικούς όρους σε συμβάσεις με καταναλωτές. Όταν η σύμβαση διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 2251/1994.

Σύμφωνα δε με το προαναφερόμενο άρθρο 2 του ως άνω νόμου, τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά των ΓΟΣ είναι τα ακόλουθα:

- α) είναι συμβατικοί όροι,
- β) έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων,
- γ) προορίζονται να αποτελέσουν ομοιόμορφο περιεχόμενο απροσδιόριστου αριθμού μελλοντικών συμβάσεων και

¹⁸ Καράκωστας Ι., Βασικά ζητήματα προστασίας του καταναλωτή στο Διαδίκτυο, ό.π. σελ. 469.

δ) επιβάλλονται από τον έναν συμβαλλόμενο στον άλλον κατά την κατάρτιση της συμβάσεως. Στο χώρο του Διαδικτύου, οι ΓΟΣ θα περιλαμβάνονται συνήθως είτε στην ιστοσελίδα του προμηθευτή είτε στα e-mail που αυτός αποστέλλει στους χρήστες – πελάτες.

Μετά το πρώτο βήμα της διαπίστωσης της ύπαρξης των ΓΟΣ σε μία διαδικτυακή σύμβαση τίθεται περαιτέρω το ζήτημα της ένταξής τους στη σύμβαση¹⁹. Οι προϋποθέσεις εντάξεως των ΓΟΣ είναι σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 2251/1994 η υπόδειξη των ΓΟΣ και η εξασφάλιση δυνατότητας πραγματικής γνώσης του περιεχομένου τους από την πλευρά του καταναλωτή. Η υπόδειξη προς τον καταναλωτή θα πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην καταλείπει αμφιβολίες ότι η σύμβαση καταρτίζεται υπό συγκεκριμένους ΓΟΣ²⁰.

Ο χρήστης – καταναλωτής θα πρέπει όμως να έχει τη δυνατότητα πραγματικής γνώσης του περιεχομένου τους. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ολόκληρο το κείμενο των ΓΟΣ θα πρέπει να βρίσκεται σε εμφανές – κεντρικό σημείο του ηλεκτρονικού εγγράφου ή να επισημαίνεται με link (σύνδεσμο), καθώς και ότι θα πρέπει να είναι διατυπωμένοι στην ελληνική γλώσσα, εφόσον ο προμηθευτής είναι ελληνική επιχείρηση και απευθύνεται σε έλληνες χρήστες- καταναλωτές. Η χρήση κόμβου (server) εγκατεστημένου σε μία τρίτη χώρα, τη στιγμή που ο προμηθευτής έχει ως έδρα την Ελλάδα και ο χρήστης – καταναλωτής βρίσκεται και αυτός στην Ελλάδα, δεν επαρκεί για να προσδώσει στοιχεία αλλοδαπότητας στη διαδικτυακή συναλλαγή. Επομένως, και στην περίπτωση αυτή οι ΓΟΣ θα πρέπει να είναι διατυπωμένοι στην ελληνική γλώσσα²¹.

Τέλος, ως προς την ερμηνεία των ΓΟΣ λαμβάνονται υπόψη οι ειδικοί ερμηνευτικοί κανόνες των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 2 του Ν. 2251/1994, καθώς και το άρθρο 200ΑΚ.

Οι παρακάτω διατάξεις αφορούν συμβάσεις όπου τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είναι καταναλωτές.

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το νομικό τους σύστημα να επιτρέπει τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα χωρίς παρακωλύσεις και αποστέρηση εννόμου αποτελέσματος ή ισχύος λόγω του ότι έχουν συναφθεί με ηλεκτρονικά μέσα (εξαιρούνται συμβάσεις ακίνητης περιουσίας, οικογενειακού ή κληρονομικού δικαίου κ.ά.).

Πριν από την ανάθεση της παραγγελίας από τον αποδέκτη της υπηρεσίας, ο φορέας παροχής υπηρεσιών πρέπει να παρέχει τουλάχιστο τις ακόλουθες πληροφορίες κατά τρόπο σαφή:

- τα διάφορα **τεχνικά στάδια έως τη σύναψη της σύμβασης**
- **εάν ο φορέας παροχής υπηρεσιών θα αρχειοθετήσει ή όχι τη σύμβαση μετά τη σύναψή της και εάν προβλέπεται δυνατότητα πρόσβασης σε αυτήν**
- **τα τεχνικά μέσα που θα επιτρέπουν τον εντοπισμό και τη διόρθωση σφαλμάτων ηλεκτρονικού χειρισμού πριν από την ανάθεση της παραγγελίας**
- τις **γλώσσες** στις οποίες μπορεί να συναφθεί η σύμβαση
- **κώδικες δεοντολογίας και σχετικά μέσα ηλεκτρονικής πρόσβασης σε αυτούς** (εφόσον δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα συμβαλλόμενα μέρη που δεν είναι καταναλωτές).

Όταν ένας αποδέκτης υπηρεσίας αναθέτει παραγγελία με τεχνολογικά μέσα, ισχύουν οι ακόλουθες αρχές:

- ο φορέας παροχής υπηρεσιών οφείλει να αποστέλλει αποδεικτικό **παραλαβής** της παραγγελίας του αποδέκτη χωρίς περιττή καθυστέρηση και με ηλεκτρονικά μέσα,
- η παραγγελία και το αποδεικτικό παραλαβής θεωρείται ότι έχουν παραληφθεί όταν τα μέρη στα οποία απευθύνονται έχουν πρόσβαση σε αυτά.

¹⁹ Βλ. Καράκωστα Η προστασία του καταναλωτή 2002, σελ. 66επ.

²⁰ Βλ. Γεωργιάδη, Το νέο δίκαιο της ευθύνης του πωλητή για ελαττώματα του πράγματος Χρ1Δ 2004, σελ. 265επ.

²¹ Βλ. Καράκωστα, Βασικά ζητήματα προστασίας του καταναλωτή στο Διαδίκτυο, ό.π. σελ. 470.

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ο φορέας παροχής θέτει στη διάθεση του αποδέκτη της υπηρεσίας αποτελεσματικά και προσιτά μέσα που θα του επιτρέψουν να επισημάνει και να διορθώσει τα λάθη του κατά τον ηλεκτρονικό χειρισμό πριν από την ανάθεση της παραγγελίας.

Ευθύνη των φορέων παροχής υπηρεσιών

Η αυξημένη χρήση του διαδικτύου, ως επακόλουθο της χρησιμότητας και ευελιξίας που χαρακτηρίζει τις υπηρεσίες του, δημιουργεί ερωτήματα σχετικά με τη διάκριση των συμμετεχόντων προσώπων σε αυτό και τον επιμερισμό των ευθυνών τους. Πολύκροτες ποινικές και αστικές δίκες στον ευρωπαϊκό χώρο και εισαγγελικές έρευνες σε διακομιστές (servers) για παράνομο υλικό στο γερμανικό χώρο, υποθέσεις προσβολής πνευματικής ιδιοκτησίας στον αμερικανικό χώρο, αλλά και υποθέσεις προσβολής δικαιώματος στην επωνυμία και τον διακριτικό τίτλο στον ελληνικό χώρο, ακόμη δε η πρόσφατη ενασχόληση του ΔΕΚ με προδικαστικό ερώτημα σχετικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο με βάση την 95/46/ΕΟΚ κοινοτική Οδηγία αποδεικνύουν ότι, παρά την απελευθέρωση της άσκησης τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων και της τεχνικής δυνατότητας παροχής πάσης φύσεως τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, όπως της πρόσβασης στο διαδίκτυο, ο κυβερνοχώρος δεν είναι χώρος νομικά ανεξέλεγκτος.

Έτσι, παρατηρείται ανασφάλεια δικαίου με την ευθύνη των φορέων παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών, οι οποίοι ενεργούν ως μεσάζοντες αυτών, δηλαδή που μεταδίδουν ή αποθηκεύουν πληροφορίες τρίτων. Καθώς οι φορείς γνωρίζουν μόνο σε περιορισμένο βαθμό, ποιες πληροφορίες μεταδίδουν ή αποθηκεύουν, το κύριο ερώτημα είναι, πώς θα ρυθμιστεί η ευθύνη μεταξύ των φορέων, οι οποίοι μεταδίδουν ή αποθηκεύουν πληροφορίες και αυτών που θέτουν αυτές τις πληροφορίες στο δίκτυο.

Για να είναι δυνατό να διεκπεραιωθεί το ηλεκτρονικό εμπόριο χωρίς προβλήματα, θα πρέπει να διευκρινιστεί, κατά πόσο οι φορείς παροχής on line υπηρεσιών είναι υπεύθυνοι για τη μετάδοση ή αποθήκευση πληροφοριών τρίτων. Το πρόβλημα αυτό ρυθμίζεται στο τέταρτο τμήμα της Οδηγίας (άρθρα 12-15), το οποίο αφορά στην ευθύνη των μεσαζόντων παροχής υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η ευθύνη του φορέα παροχής υπηρεσιών περιορίζεται όσον αφορά στις άδικες πράξεις άλλων, στις περιπτώσεις που ενεργεί ως μεσάζων. Έτσι, ο φορέας δεν ευθύνεται, όταν οι δραστηριότητές του συνίστανται απλώς και μόνο στην τεχνική διαδικασία χειρισμού και παροχής πρόσβασης σε δίκτυο επικοινωνίας, μέσω του οποίου μεταδίδονται όσες πληροφορίες έχουν δοθεί από τρίτους με αποκλειστικό σκοπό να καταστεί πιο αποτελεσματική η μετάδοση των πληροφοριών αυτών γεγονός που σημαίνει ότι στις περιπτώσεις αυτές, ο φορέας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ούτε γνώση έχει, αλλά και ούτε ελέγχει τις πληροφορίες που μεταδίδει ή αποθηκεύει.

Οι εν λόγω περιορισμοί της ευθύνης του φορέα όμως, δεν θίγουν τη δυνατότητα δικαστικής ή διοικητικής αρχής, σύμφωνα με τα νομικά συστήματα των κρατών μελών, να απαιτούν από το φορέα παροχής υπηρεσιών να προβεί στην παύση ή στην πρόληψη παράβασης.

Ενώ το άρθρο 12 της Οδηγίας αφορά στην προσωρινή αποθήκευση που γίνεται με σκοπό τη μετάδοση, το άρθρο 13 της Οδηγίας ρυθμίζει γενικά την προσωρινή αποθήκευση, η οποία γίνεται για να διευκολυνθεί η επικοινωνία μεταξύ των χρηστών. Αυτό το είδος αποθήκευσης ονομάζεται «caching» και ως τέτοια νοείται κάθε προσωρινή αποθήκευση, η οποία διευκολύνει την ανάγνωση άλλων ιστοσελίδων ή προσφορών. Αυτού του είδους η αποθήκευση χρησιμοποιείται από τον φορέα, για να αυξήσει την απόδοση και την ταχύτητα ψηφιακών δικτύων επικοινωνίας. Για μία τέτοια αποθήκευση δεν ευθύνεται ο φορέας, όταν δεν τροποποιεί τις πληροφορίες, τηρεί τους όρους πρόσβασης στις πληροφορίες, τηρεί τους κανόνες που αφορούν στην ενημέρωση των πληροφοριών με νέα στοιχεία και δρα με ταχύτητα προκειμένου να αποσύρει τις πληροφορίες ή να καταστήσει την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη, μόλις αντιληφθεί ότι οι πληροφορίες έχουν αποσυρθεί από το σημείο του δικτύου στο οποίο βρίσκονταν αρχικά ή η πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές κατέστη αδύνατη ή αρμόδια αρχή διέταξε την απόσυρση των εν λόγω πληροφοριών ή απαγόρευσε την πρόσβαση σε αυτές.

Το άρθρο 14 της Οδηγίας ρυθμίζει την ευθύνη για την αποθήκευση πληροφοριών σε έναν Server (Hosting). Η διάταξη αυτή ορίζει τον περιορισμό της ευθύνης

σχετικά με ενέργειες, που αφορούν στην αποθήκευση πληροφοριών, οι οποίες μεταδίδονται από τον αποδέκτη και για λογαριασμό του. Στις περιπτώσεις αυτές δεν ευθύνεται ο φορέας για τις κατ' εντολή του αποδέκτη αποθηκευμένες πληροφορίες, εάν δεν γνώριζε πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα, καθώς επίσης δεν ευθύνεται εάν μόλις αντιληφθεί τα παραπάνω δράσει με ταχύτητα προκειμένου να αποσύρει τις πληροφορίες ή καταστήσει την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη.

Το άρθρο 14 της Οδηγίας προϋποθέτει, ότι ο αποδέκτης της υπηρεσίας δεν βρίσκεται σε υπαλληλική σχέση με τον φορέα της υπηρεσίας ή δεν ελέγχεται από αυτόν.

Τέλος, το άρθρο 15 της Οδηγίας ορίζει επιπρόσθετα ότι οι φορείς των υπηρεσιών των άρθρων 12 έως 14 της ίδιας δεν έχουν υποχρέωση ελέγχου των πληροφοριών που μεταδίδουν ή αποθηκεύουν ούτε υποχρέωση δραστήριας αναζήτησης γεγονότων ή περιστάσεων που να δείχνουν ότι πρόκειται για παράνομες δραστηριότητες. Δεν τίθεται λοιπόν, θέμα ευθύνης, όταν ο φορέας τηρεί τα ισχύοντα standards και δραστηριοποιείται άμεσα μόλις λάβει γνώση παράνομων δραστηριοτήτων και διακόπτει άμεσα την μετάδοσή τους.

Η παραπάνω διάταξη ισχύει με την επιφύλαξη κάθε δραστηριότητας ελέγχου, στοιχειοθετημένης και προσωρινής που ζητείται από τις εθνικές δικαστικές αρχές, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, όταν κρίνεται απαραίτητο για λόγους ασφαλείας του κράτους, άμυνας, δημόσιας ασφάλειας και για την πρόληψη, την αναζήτηση, τον εντοπισμό και τη δίωξη ποινικών παραβάσεων.

Αρα:

Ο φορέας παροχής υπηρεσιών δεν ευθύνεται για τις μεταδιδόμενες πληροφορίες που παρέχει ο αποδέκτης της υπηρεσίας εφόσον (ο φορέας παροχής υπηρεσιών):

- δεν αποτελεί την αφετηρία της μετάδοσης των πληροφοριών
- δεν επιλέγει τον αποδέκτη της μετάδοσης και
- δεν επιλέγει και δεν τροποποιεί τις μεταδιδόμενες πληροφορίες.

Όσον αφορά την αποθήκευση σε κρυφή μνήμη(caching), δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής της υπηρεσίας όταν αυτή γίνεται με αποκλειστικό σκοπό να καταστεί αποτελεσματικότερη η μεταγενέστερη μετάδοση των πληροφοριών, μετά από αίτηση άλλων αποδεκτών της υπηρεσίας, και υπό τους εξής όρους:

- δεν τροποποιεί τις πληροφορίες
- τηρεί τους όρους πρόσβασης στις πληροφορίες και τους κανόνες που αφορούν την ενημέρωση των πληροφοριών
- δεν παρεμποδίζει τη νόμιμη χρήση της τεχνολογίας, η οποία αναγνωρίζεται και χρησιμοποιείται από τον κλάδο, προκειμένου να αποκτήσει δεδομένα σχετικά με τη χρησιμοποίηση των πληροφοριών
- ενεργεί άμεσα προκειμένου να αποσύρει τις πληροφορίες που αποθήκευσε ή να καταστήσει την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη, μόλις αντιληφθεί ότι οι πληροφορίες έχουν αποσυρθεί από το σημείο του δικτύου στο οποίο βρίσκονταν αρχικά ή μετά από διαταγή διοικητικής αρχής για απόσυρση

Επίσης ο φορέας παροχής υπηρεσιών δεν υφίσταται ευθύνη αποθήκευσης πληροφοριών που αποθηκεύονται μετά από αίτηση αποδέκτη της υπηρεσίας εφόσον δε γνωρίζει πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα και μόλις το αντιληφθεί τις αποσύρει ταχέως.

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, σε περιπτώσεις διαφωνίας μεταξύ ενός φορέα παροχής και ενός αποδέκτη μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, η νομοθεσία τους να μην εμποδίζει τη χρήση υπαρχόντων βάσει του εθνικού δικαίου μηχανισμών εξώδικης επίλυσης των διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων ηλεκτρονικών μέσων.

Επίσης τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν τα απαιτούμενα μέσα ελέγχου και έρευνας για την αποτελεσματική εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και μεριμνούν ώστε οι φορείς παροχής υπηρεσιών να τους κοινοποιούν τις απαραίτητες πληροφορίες. Για αυτό το σκοπό τα κράτη μέλη συνεργάζονται και ορίζουν σημεία επαφής. Σε αυτά πρέπει να υπάρχει πρόσβαση με ηλεκτρονικά τουλάχιστο μέσα και σε αυτά μπορούν να απευθυνθούν οι αποδέκτες και οι

φορείς παροχής υπηρεσιών προκειμένου:

- να λαμβάνουν γενικές οδηγίες για τα συμβατικά δικαιώματα και υποχρεώσεις τους, για τους μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης σε περίπτωση διαφορών
- να λαμβάνουν στοιχεία των αρχών από τις οποίες οι αποδέκτες των υπηρεσιών μπορούν να λάβουν περισσότερες πληροφορίες και πρακτική βοήθεια.

Όσον αφορά τις κυρώσεις για παραβιάσεις των εθνικών διατάξεων οι οποίες έχουν θεσπιστεί κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη καθορίζουν το καθεστώς τους, φροντίζουν να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα επιβολής των εν λόγω κυρώσεων και φροντίζουν ώστε οι κυρώσεις να έχουν αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό χαρακτήρα.

3.2.2 Οδηγία για διασυνοριακές πληρωμές 97/5/EK

Οδηγία 97/5/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997 για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων.

Η οδηγία αυτή έχει ως αντικείμενο τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων. Η νομοθεσία αυτού του τομέα διευρύνθηκε πρόσφατα με τον κανονισμό 2560/2001. Μία «διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης» είναι μία «πράξη πραγματοποιούμενη με πρωτοβουλία του εντολέα μέσω ιδρύματος ευρισκόμενου σε κράτος μέλος, με σκοπό να τεθεί στη διάθεση του δικαιούχου χρηματικό ποσό σε ένα ίδρυμα ευρισκόμενο σε άλλο κράτος μέλος». Η οδηγία εφαρμόζεται στις μεταφορές πιστώσεων που διεξάγονται στα νομίσματα των κρατών μελών και σε ευρώ, το ύψος των οποίων δεν υπερβαίνει τις 50.000 ευρώ.

Η οδηγία ενδιαφέρει την παρούσα εργασία διότι καταγράφει τις πληροφορίες σχετικά με τους όρους που ισχύουν για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων, τις οποίες τα ιδρύματα (πιστωτικά ή άλλα που εκτελούν τέτοιες μεταφορές πιστώσεων) είναι υποχρεωμένα να θέτουν στη διάθεση των πελατών τους. Οι πληροφορίες αυτές είναι:

- ένδειξη της προθεσμίας που απαιτείται για να πιστωθεί το ποσό στον λογαριασμό του ιδρύματος του δικαιούχου
- ένδειξη της προθεσμίας που απαιτείται για να πιστωθεί το ποσό στον λογαριασμό του δικαιούχου μετά την πίστωσή του στον λογαριασμό του ιδρύματος του δικαιούχου
- τον τρόπο υπολογισμού των κάθε είδους προμηθειών και εξόδων που πρέπει να καταβάλει ο πελάτης στο ίδρυμα
- την ημερομηνία αξίας-έναρξης τοκοφορίας την οποία εφαρμόζει το ίδρυμα
- τις διαδικασίες έγερσης αξίωσης και τα μέσα προσφυγής
- ένδειξη των χρησιμοποιούμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών αναφοράς.

Μετά την εκτέλεση ή την άφιξη μιας διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης, οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν τα ιδρύματα είναι οι εξής:

- στοιχεία που να επιτρέπουν στον πελάτη να εξακριβώσει τη μεταφορά πιστώσεως
- το αρχικό ποσό της διασυνοριακής μεταφοράς πιστώσεως
- το ποσό των κάθε είδους εξόδων και προμηθειών που βαρύνουν τον πελάτη
- την ημερομηνία αξίας-έναρξης τοκοφορίας την οποία εφαρμόζει το ίδρυμα.

Εάν ο εντολέας έχει διευκρινίσει ότι τα έξοδα της διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης βαρύνουν τον δικαιούχο, το ίδρυμα του τελευταίου οφείλει να τον ενημερώσει σχετικά.

Η οδηγία καθορίζει επίσης τις υποχρεώσεις των ιδρυμάτων. Μία από αυτές είναι η υποχρέωση δέσμευσης, κατόπιν σχετικής αίτησης του πελάτη, ως προς την προθεσμία εκτέλεσης της μεταφοράς πιστώσεως και ως προς τις προμήθειες και τα έξοδα που απορρέουν απ' αυτήν.

3.2.3 Κανονισμός για διασυνοριακές πληρωμές 2560/2001/ΕΚ

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ.

Ο κανονισμός αυτός ρυθμίζει θέματα διασυνοριακών πληρωμών σε Ευρώ. Ο όγκος τους, αυξάνεται σταθερά καθώς συνεχίζεται η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η εισαγωγή του ευρώ τις διευκόλυνε ακόμα περισσότερο. Η διατήρηση ενός υψηλότερου επιπέδου κόστους για τις διασυνοριακές πληρωμές από ό,τι για τις εγχώριες πληρωμές, αποτελούσε τροχοπέδη στις διασυνοριακές συναλλαγές και επομένως εμπόδιο στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Επίσης μπορούσε να επηρεάσει την εμπιστοσύνη στη χρήση του ευρώ. Για αυτό το λόγο, ο κανονισμός εξασφαλίζει ότι το κόστος για διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ είναι το ίδιο με το κόστος για τις πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους, διευκολύνοντας έτσι τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη στο ευρώ.

Ο κανονισμός επίσης προβλέπει ορισμένες βελτιώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί η εκτέλεση των διασυνοριακών πληρωμών από τα ιδρύματα που τις πραγματοποιούν. Ειδικότερα, προωθεί την τυποποίηση, και ιδίως τη χρησιμοποίηση των κωδικών IBAN (διεθνής αριθμός τραπεζικού λογαριασμού) και BIC (κωδικός αναγνώρισης τράπεζας) που είναι αναγκαίοι για την αυτοματοποιημένη επεξεργασία των διασυνοριακών μεταφορών πίστωσης. Αναγνωρίζει επίσης ότι ορισμένες άλλες ρυθμίσεις που δημιουργούν πρόσθετο κόστος θα πρέπει να καταργηθούν προκειμένου να μειωθούν τα έξοδα που βαρύνουν τους πελάτες για τις διασυνοριακές πληρωμές.

Πεδίο Εφαρμογής : Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ εντός της Κοινότητας μέχρι μέγιστου ποσού 50.000 €. Δεν ισχύει για τις διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούνται μεταξύ ιδρυμάτων για δικό τους λογαριασμό.

Ορισμοί

«*Διασυνοριακές πληρωμές*» είναι:

- οι «*διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης*», δηλαδή οι πράξεις που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία του εντολέα μέσω ιδρύματος ή υποκαταστήματός του σε κράτος μέλος, με σκοπό να τεθεί στη διάθεση του δικαιούχου χρηματικό ποσό σε ένα ίδρυμα ή υποκατάστημά του που βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος.
- οι «*διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής*», δηλαδή οι διασυνοριακές μεταφορές χρηματικών ποσών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής, εκτός από εκείνες οι οποίες εντέλλονται και εκτελούνται από ιδρύματα και οι διασυνοριακές αναλήψεις μετρητών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής καθώς και η φόρτιση (και αποφόρτιση) μέσου ηλεκτρονικού χρήματος σε μηχανήματα αυτόματης ανάληψης και σε αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές
- «*διασυνοριακές επιταγές*», δηλαδή οι επιταγές σε χαρτί που ορίζονται στη Σύμβαση της Γενεύης της 19ης Μαρτίου 1931, περί ενιαίων νομοθετικών κανόνων για τις επιταγές, οι οποίες εκδίδονται από ίδρυμα στο εσωτερικό της Κοινότητας και χρησιμοποιούνται για διασυνοριακές πληρωμές στο εσωτερικό της Κοινότητας.

Ως «*μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής*» νοείται ένα μέσο πληρωμής εξ αποστάσεως και ένα μέσο ηλεκτρονικού χρήματος που επιτρέπει στον κάτοχό του να πραγματοποιεί μία ή περισσότερες ηλεκτρονικές πληρωμές.

Ως «*μέσο πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως*» νοείται ένα μέσο που επιτρέπει στον κάτοχο λογαριασμού σε ίδρυμα να έχει πρόσβαση στα χρηματικά ποσά που υπάρχουν στον λογαριασμό αυτόν προκειμένου να πραγματοποιεί πληρωμές προς τρίτους. Αυτό απαιτεί συνήθως απόδειξη ταυτότητας (πχ με προσωπικό κωδικό αναγνώρισης). Τα μέσα πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως περιλαμβάνουν ιδίως τις κάρτες πληρωμής (πιστωτικές ή χρεωστικές κάρτες ή κάρτες περιοδικής χρέωσης ή επαναφορτιζόμενες) καθώς και τις κάρτες για διεκπεραίωση τραπεζικών εργασιών μέσω τηλεφώνου ή με κατ' οίκον εφαρμογές. Ο ορισμός αυτός δεν περιλαμβάνει τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης.

Ως «*μέσο ηλεκτρονικού χρήματος*» ορίζεται το επαναφορτιζόμενο μέσο πληρωμής

(κάρτα με αποθηκευμένη αξία ή μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή), στο οποίο αποθηκεύονται ηλεκτρονικά μονάδες αξίας.

Ως «*ίδρυμα*» νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του εκτελεί διασυνοριακές πληρωμές.

Κόστος στις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής και στις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης

Από την 1η Ιουλίου 2002, τα έξοδα που επιβάλλει ίδρυμα για τις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής σε ευρώ μέχρι μέγιστου ποσού 12.500€ είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει το ίδιο ίδρυμα για αντίστοιχες πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο το ίδρυμα αυτό. Ακριβώς τα ίδια ισχύουν και για τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ αλλά από την 1η Ιουλίου 2003. Από την 1η Ιανουαρίου 2006, το ποσό των 12.500€ αυξάνεται σε 50.000€.

Διαφάνεια του κόστους

Κάθε ίδρυμα παρέχει εκ των προτέρων στους πελάτες του, σε άμεσα κατανοητή μορφή, γραπτώς, καθώς και κατά περίπτωση, βάσει των εθνικών κανόνων, με ηλεκτρονικά μέσα, πληροφορίες σχετικά με τα έξοδα που επιβάλλει για διασυνοριακές πληρωμές και για πληρωμές στο εσωτερικό του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλουν να αναγράφεται στις επιταγές ειδοποίηση προς τους καταναλωτές για τα έξοδα που συνεπάγεται η διασυνοριακή χρήση επιταγών.

Εάν ένα ίδρυμα επιβάλλει έξοδα για την ανταλλαγή ξένων νομισμάτων σε ευρώ και αντίστροφα, παρέχει στους πελάτες του:

- εκ των προτέρων πληροφορίες για κάθε προμήθεια συναλλάγματος που προτίθεται να εισπράξει
- ειδικές πληροφορίες για τις διάφορες εισπραχθείσες προμήθειες συναλλάγματος

Μέτρα για τη διευκόλυνση των διασυνοριακών μεταφορών πίστωσης

- Κάθε ίδρυμα γνωστοποιεί, ενδεχομένως, σε κάθε πελάτη του, μετά από αίτημά του, το διεθνή αριθμό τραπεζικού λογαριασμού του (IBAN) και τον κωδικό αναγνώρισης τράπεζας του ιδρύματος (BIC).
- Ο πελάτης, κατ' αίτηση του ιδρύματος που εκτελεί τη μεταφορά πίστωσης, γνωστοποιεί στο εν λόγω ίδρυμα τον αριθμό IBAN του δικαιούχου και τον κωδικό BIC του ιδρύματος του δικαιούχου. Αν ο πελάτης δε γνωστοποιήσει τις ανωτέρω πληροφορίες, το ίδρυμα μπορεί να του επιβάλει πρόσθετα έξοδα. Στην περίπτωση αυτή το ίδρυμα οφείλει να παράσχει στην πελατεία του πληροφορίες για τα πρόσθετα έξοδα .
- Από την 1η Ιουλίου 2003, κάθε ίδρυμα αναφέρει στο αντίγραφο κίνησης λογαριασμού κάθε πελάτη, ή σε παράρτημα αυτού, τον αριθμό IBAN του πελάτη και τον κωδικό BIC του ιδρύματος.
- Κάθε προμηθευτής που προτίθεται να τιμολογήσει αγαθά και υπηρεσίες διασυνοριακά στο εσωτερικό της Κοινότητας και αποδέχεται την πληρωμή με μεταφορά πίστωσης, γνωστοποιεί στους πελάτες του τον αριθμό του IBAN και τον κωδικό BIC του ιδρύματός του.

3.2.4 Οδηγία για η-χρήμα 2000/46/ΕΚ

Οδηγία 2000/46/ΕΚ του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος. Σκοπός της είναι στο ευρύτερο πλαίσιο του ταχέως αναπτυσσόμενου ηλεκτρονικού εμπορίου να συμβάλλει στη θέσπιση ενός ρυθμιστικού πλαισίου που θα επιτρέπει την πλήρη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του ηλεκτρονικού χρήματος και δεν θα εμποδίζει την τεχνολογική καινοτομία. Εισάγει ένα τεχνολογικώς ουδέτερο νομικό πλαίσιο που εναρμονίζει την προληπτική εποπτεία των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος στον αναγκαίο βαθμό έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η υγιής και συνετή λειτουργία αυτών των ιδρυμάτων και ιδίως η χρηματοοικονομική τους ακεραιότητα. Η οδηγία εφαρμόζεται

στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.

Η οδηγία 2000/12/EK τροποποιούμενη από την οδηγία 2000/28/EK ορίζει ως "πιστωτικό ίδρυμα" μια επιχείρηση, της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό. Στον ορισμό αυτό συμπεριλαμβάνει και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας. Η παρούσα οδηγία λοιπόν, ορίζει ως «ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος» μια επιχείρηση ή άλλου τύπου νομικό πρόσωπο, εκτός του πιστωτικού ιδρύματος (με τον ορισμό του που μόλις αναφέρθηκε) η οποία εκδίδει μέσα πληρωμής υπό μορφή ηλεκτρονικού χρήματος.

Ως «ηλεκτρονικό χρήμα» νοείται νομισματική αξία αντιπροσωπευόμενη από απαίτηση έναντι του εκδότη, η οποία:

- είναι αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό υπόθεμα
- έχει εκδοθεί κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού τουλάχιστον ίσου με την εκδοθείσα νομισματική αξία
- γίνεται δεκτή ως μέσο πληρωμής από άλλες επιχειρήσεις πέραν της εκδότριας

Δυνατότητα εξαργύρωσης

Για την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης των κομιστών ηλεκτρονικού χρήματος, η οδηγία ορίζει ότι αυτοί δικαιούνται, κατά την περίοδο ισχύος του ηλεκτρονικού χρήματος, να ζητήσουν την εξαργύρωσή του στην ονομαστική αξία σε κέρματα και χαρτονομίσματα ή με μεταφορά σε τραπεζικό λογαριασμό χωρίς άλλα τέλη από τα απολύτως αναγκαία. Η σύμβαση μεταξύ του εκδότη και του κομιστή ορίζει σαφώς τους όρους εξαργύρωσης, της οποίας το ελάχιστο όριο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δέκα ευρώ.

Χωρίς να γίνει υπεισέλευση σε περαιτέρω λεπτομέρειες, στην οδηγία ρυθμίζονται όροι και προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, περιορισμοί στη δραστηριότητα των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, περιορισμοί στην έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος και κυρώσεις που συνεπάγεται η παραβίαση του νόμου. Οι διατάξεις της οδηγίας συνδέονται και αναφέρονται συχνά στην οδηγία 2000/12/EK σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων. Η οδηγία αυτή περιέχει ορισμούς των εννοιών πιστωτικό ίδρυμα, υποκατάστημα, άδεια λειτουργίας κ.λ.π., τους όρους ανάληψης και άσκησης της δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και ρυθμίζει την ελεύθερη εγκατάσταση και παροχή υπηρεσιών τους.

3.2.5 Σύσταση για μέσα η-πληρωμής 97/489/EK

«Σύσταση της επιτροπής της 30ής Ιουλίου 1997 σχετικά με τις συναλλαγές που γίνονται με μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής και ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ του εκδότη και του κατόχου».

Οι νομικοί κανόνες που ξεχωρίζονται σχετίζονται με τους όρους τους που διέπουν την έκδοση και χρησιμοποίηση του ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής και τους οποίους ο εκδότης γνωστοποιεί στον κάτοχο καθώς και με τις πληροφορίες μετά τη συναλλαγή τις οποίες ο εκδότης παρέχει στον κάτοχο.

Η παρούσα σύσταση προορίζεται για να συμβάλει στην έλευση της κοινωνίας των πληροφοριών και ειδικότερα του ηλεκτρονικού εμπορίου, με την προώθηση της εμπιστοσύνης των πελατών στα μέσα αυτά και της αποδοχής τους από τον τομέα του λιανικού εμπορίου. Είναι σημαντικό για τα άτομα και τις επιχειρήσεις να μπορούν να χρησιμοποιούν μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής σε ολόκληρη την Κοινότητα. Η σύσταση αποσκοπεί στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών στον τομέα των μέσων ηλεκτρονικής πληρωμής. Καθορίζει ένα σαφές πλαίσιο για τις σχέσεις μεταξύ του αποδέκτη ηλεκτρονικών πληρωμών και της τράπεζάς του, ορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις πληροφόρησης που πρέπει να πληρούν οι όροι και προϋποθέσεις που εφαρμόζονται στις συναλλαγές οι οποίες γίνονται με μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής, καθώς και τις ελάχιστες υποχρεώσεις και ευθύνες των ενδιαφερόμενων μερών. Αυτοί οι όροι και προϋποθέσεις πρέπει να διατυπώνονται εγγράφως, περιλαμβανομένων κατά περίπτωση των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, και να εξασφαλίζουν μια εύλογη ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των ενδιαφερόμενων μερών.

Η σύσταση εφαρμόζεται στις ακόλουθες συναλλαγές:

- μεταφορές χρηματικών ποσών, εκτός των εντελλόμενων και εκτελούμενων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που γίνονται με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής
- αναλήψεις μετρητών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής και φόρτιση (και αποφόρτιση) μέσου ηλεκτρονικού χρήματος, σε μηχανήματα αυτόματης ανάληψης και σε αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές ή στα καταστήματα του εκδότη ή ενός ιδρύματος που έχει συμβατική υποχρέωση να αποδέχεται το μέσο πληρωμής.

Δεν εφαρμόζεται στις πληρωμές με επιταγή και στην εγγυητική λειτουργία ορισμένων καρτών για πληρωμές με επιταγή.

Ορισμοί

Ως «μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής» ορίζεται το μέσο που επιτρέπει στον κάτοχό του να πραγματοποιεί τις συναλλαγές όπου εφαρμόζεται η σύσταση (αναφέρθησαν στην προηγούμενη παράγραφο). Ο ορισμός καλύπτει τόσο τα μέσα πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως όσο και τα μέσα ηλεκτρονικού χρήματος.

Ως «μέσο πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως» ορίζεται το μέσο που επιτρέπει στον κάτοχό του να έχει πρόσβαση σε χρηματικά ποσά που υπάρχουν σε λογαριασμό του σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και να πραγματοποιεί πληρωμές σε ένα δικαιούχο, συνήθως μέσω προσωπικού κωδικού αριθμού αναγνώρισης ταυτότητας ή κάθε άλλης ανάλογης απόδειξης ταυτότητας. Ο ορισμός καλύπτει ιδίως τις κάρτες πληρωμής (πιστωτικές ή χρεωστικές κάρτες, κάρτες περιοδικής χρέωσης ή επιβάρυνσης -T& E cards- και τις μέσω τηλεφώνου ή κατ' οίκον τραπεζικές εργασίες).

Ως «μέσο ηλεκτρονικού χρήματος» ορίζεται το επαναφορτιζόμενο μέσο πληρωμής εκτός από τα μέσα πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως, είτε πρόκειται για κάρτα με αποθηκευμένη αξία είτε για μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή (όπου αποθηκεύονται ηλεκτρονικά μονάδες αξίας), το οποίο επιτρέπει στον κάτοχό του να πραγματοποιεί τις συναλλαγές όπου εφαρμόζεται η σύσταση

Ως «εκδότης» ορίζεται το πρόσωπο το οποίο, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του, παρέχει σε ένα άλλο πρόσωπο μέσο πληρωμής βάσει σύμβασης που συνάπτει με αυτόν.

Ως «κάτοχος» ορίζεται το πρόσωπο το οποίο, κατόπιν σύμβασης που έχει συνάψει με έναν εκδότη, κατέχει μέσο πληρωμής.

Ελάχιστες πληροφορίες στους όρους έκδοσης και χρησιμοποίησης ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής

Κατά την υπογραφή της σύμβασης ή, σε κάθε περίπτωση, έγκαιρα πριν από την παράδοση του ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής, ο εκδότης γνωστοποιεί στον κάτοχο τους όρους που διέπουν την έκδοση και χρησιμοποίηση του ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής. Οι όροι θα πρέπει να προσδιορίζουν το εφαρμοστέο δίκαιο στη σύμβαση. Η γνωστοποίηση αυτή γίνεται εγγράφως, περιλαμβανομένων κατά περίπτωση και των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας. Η γνωστοποίηση συντάσσεται ευλήπτως στην επίσημη γλώσσα της χώρας στην οποία προσφέρεται το ηλεκτρονικό μέσο πληρωμής.

Οι όροι περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα εξής:

- Περιγραφή του ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής και, κατά περίπτωση, των τεχνικών προδιαγραφών του εξοπλισμού επικοινωνίας που επιτρέπεται να χρησιμοποιεί ο χρήστης και του τρόπου με τον οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί, περιλαμβανομένων των εφαρμοζόμενων ανώτατων χρηματικών ορίων
- Περιγραφή των αντίστοιχων υποχρεώσεων και ευθυνών του κατόχου και του εκδότη. Αναφέρονται ιδίως οι βασικές προφυλάξεις που πρέπει να λαμβάνει κάτοχος για να εξασφαλίσει την ασφάλεια του μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής, καθώς και τα μέσα που του επιτρέπουν να το χρησιμοποιεί (προσωπικός αριθμός αναγνώρισης ταυτότητας ή άλλος κωδικός αριθμός)
- Την κανονική περίοδο(κατά περίπτωση) εντός της οποίας χρεώνεται ή πιστώνεται ο λογαριασμός του κατόχου ή, εάν ο κάτοχος δεν έχει λογαριασμό στον εκδότη, την κανονική περίοδο εντός της οποίας εκδίδεται το τιμολόγιο

- Τα είδη των τυχόν εξόδων που βαρύνουν τον κάτοχο (πχ ποσό αρχικών και ετήσιων συνδρομών, προμήθειες και έξοδα για ορισμένα είδη συναλλαγών, επιτόκιο που ενδεχομένως εφαρμόζεται)
- Τη χρονική περίοδο εντός της οποίας μια συγκεκριμένη συναλλαγή μπορεί να αμφισβητηθεί από τον κάτοχο και αναφορά των διαδικασιών καταγγελίας και επίλυσης διαφορών στις οποίες μπορεί να προσφύγει ο κάτοχος και του τρόπου πρόσβασης σε αυτές.
- Για συναλλαγές με ξένο νόμισμα πρέπει να αναφέρεται το ποσό τυχόν προμηθειών και εξόδων που τις βαρύνουν και η συναλλαγματική ισοτιμία αναφοράς.

Πληροφορίες μετά τη συναλλαγή

Μετά την ηλεκτρονική συναλλαγή, ο εκδότης παρέχει στον κάτοχο πληροφορίες εγγράφως, σε κατανοητή μορφή. Αυτές περιλαμβάνουν τα εξής:

- Ένδειξη που επιτρέπει στον κάτοχο να εντοπίσει τη συναλλαγή, περιλαμβανομένων κατά περίπτωση στοιχείων σχετικά με τον αποδέκτη της συναλλαγής
- Το ποσό της συναλλαγής, το νόμισμα και τη συναλλαγματική ισοτιμία
- Το ποσό τυχόν προμηθειών και εξόδων

Ο εκδότης παρέχει στον κάτοχο τη δυνατότητα να ελέγχει τις τελευταίες πέντε συναλλαγές που εκτελέστηκαν με το μέσο αυτό και την απομένουσα αποθηκευμένη αξία σ' αυτό.

Υποχρεώσεις του κατόχου

Ο κάτοχος υποχρεούται να:

- χρησιμοποιεί το μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής σύμφωνα με τους όρους που διέπουν την έκδοση και χρήση του μέσου πληρωμής και λαμβάνει μέτρα για την ασφαλή φύλαξη του μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής και των μέσων που επιτρέπουν τη χρησιμοποίησή του (προσωπικός αριθμός αναγνώρισης ταυτότητας ή άλλος κωδικός αριθμός)
- ειδοποιεί αμέσως τον εκδότη μόλις αντιληφθεί απώλεια ή κλοπή του μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής ή των μέσων που επιτρέπουν τη χρησιμοποίησή του, καταλογισμό στο λογαριασμό του οποιασδήποτε συναλλαγής που έγινε παρά τη βούλησή του, τυχόν σφάλμα ή άλλη ανωμαλία στην τήρηση του λογαριασμού του από τον εκδότη
- να μην ανακαλεί εντολή που έχει δώσει με το μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής, εκτός εάν το ποσό της δεν είχε προσδιοριστεί όταν δόθηκε η εντολή πληρωμής.

Ευθύνες του κατόχου

Μέχρι τη γνωστοποίησή της στον εκδότη, ο κάτοχος βαρύνεται με τις ζημιές που έχει υποστεί συνεπεία της απώλειας ή κλοπής του μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής μέχρι ενός ορίου, εκτός εάν εκ βαρείας αμελείας δεν έχει τηρήσει τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου ή έχει ενεργήσει με δόλο. Από το χρόνο της γνωστοποίησης στον εκδότη (όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο), ο κάτοχος δεν φέρει πλέον ευθύνη για τις ζημιές από την απώλεια ή την κλοπή του μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής εκτός φυσικά αν έχει ενεργήσει με δόλο.

Όμως, ο κάτοχος δεν ευθύνεται για τις συναλλαγές για τις οποίες η αναγνώριση ταυτότητας περιορίζεται στη χρησιμοποίηση εμπιστευτικού κωδικού αριθμού ή άλλης παρόμοιας απόδειξης ταυτότητας, χωρίς να απαιτείται επίδειξη ή ηλεκτρονική αναγνώριση του μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής.

Υποχρεώσεις του εκδότη

Ο εκδότης μπορεί να τροποποιήσει τους όρους, τηρώντας επαρκή προειδοποιητική προθεσμία για κάθε κάτοχο, ώστε αυτός να υπαναχωρήσει εάν το επιθυμεί. Στον κάτοχο παρέχεται ελάχιστη προθεσμία ενός μηνός, μετά την οποία ο κάτοχος θεωρείται ότι έχει αποδεχθεί τους όρους, εάν δεν έχει υπαναχωρήσει προηγουμένως. Αυτό δεν εφαρμόζεται σε

περίπτωση ουσιαστικής μεταβολής του πραγματικού επιτοκίου

Ο εκδότης υποχρεούται:

- να μην αποκαλύπτει τον προσωπικό αριθμό αναγνώρισης ταυτότητας ή άλλο κωδικό αριθμό παρά μόνο στον κάτοχο
- να μην αποστείλει στον κάτοχο μέσω ηλεκτρονικής πληρωμής που αυτός δεν έχει ζητήσει, παρά μόνον εφόσον παραδίδεται σε αντικατάσταση μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής που ήδη κατέχει ο κάτοχος
- να τηρεί επί εύλογο χρονικό διάστημα εσωτερικά αρχεία ώστε να είναι δυνατός ο εντοπισμός των συναλλαγών και η επανόρθωση των σφαλμάτων
- να εξασφαλίσει στον κάτοχο κατάλληλα μέσα για να προβεί στην ειδοποίηση που απαιτείται εκ μέρους του κατόχου σε περίπτωση που αναφέρθηκε στην παράγραφο «Υποχρεώσεις του κατόχου» (πχ κλοπή του μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής). Εάν η γνωστοποίηση γίνεται τηλεφωνικά, ο εκδότης παρέχει στον κάτοχο τα μέσα για να αποδείξει ότι προέβη στην εν λόγω ειδοποίηση
- σε κάθε διαφορά με τον κάτοχο σχετικά με συναλλαγή, να αποδεικνύει ότι η συναλλαγή (με την επιφύλαξη ενδεχόμενων ανταποδείξεων εκ μέρους του κατόχου) καταγράφηκε και καταχωρήθηκε ορθά στους λογαριασμούς και δεν επηρεάστηκε από τεχνική βλάβη ή άλλη δυσλειτουργία.

Ευθύνες του εκδότη

Ο εκδότης ευθύνεται:

- για τη μη εκτέλεση ή τη μη ορθή εκτέλεση των συναλλαγών του κατόχου
- για συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν παρά τη βούληση του κατόχου, καθώς και για κάθε σφάλμα ή ανωμαλία που καταλογίζεται στον εκδότη κατά την τήρηση του λογαριασμού του κατόχου.

Η ευθύνη αυτή καλύπτει το ποσό της μη ορθώς ή καθόλου εκτελεσθείσας συναλλαγής και το ποσό που απαιτείται για την επαναφορά του κατόχου στην κατάσταση προ της συναλλαγής που έγινε παρά τη βούλησή του. Όσον αφορά τα θέματα προσδιορισμού της έκτασης της ζημίας για την οποία οφείλεται αποζημίωση, ο εκδότης βαρύνεται σύμφωνα με τη νομοθεσία που εφαρμόζεται στη σύμβαση μεταξύ του εκδότη και του κατόχου. Ακόμη, ευθύνεται έναντι του κατόχου μέσω ηλεκτρονικού χρήματος για την απώλεια αξίας αποθηκευμένης στο μέσο αυτό και για τη μη ορθή εκτέλεση των συναλλαγών του κατόχου, εφόσον η απώλεια ή η μη ορθή εκτέλεση οφείλεται σε δυσλειτουργία του οποιουδήποτε εξοπλισμού που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί για την εκτέλεση συναλλαγών και εφόσον η δυσλειτουργία δεν προκλήθηκε εκ προθέσεως από τον κάτοχο ή λόγω μη συμπερίληψης στους όρους (βλ. «Ελάχιστες πληροφορίες στους όρους έκδοσης και χρησιμοποίησης ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής») της περιγραφής του ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής και των τεχνικών προδιαγραφών του εξοπλισμού επικοινωνίας.

3.2.6 Οδηγία 2002/38/ΕΚ, Κανονισμός 1798/2003/ΕΚ, Οδηγία 2001/115/ΕΚ (περί ΦΠΑ)

Στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά σε επιλεγμένες οδηγίες και κανονισμούς που ρυθμίζουν θέματα με αντίκτυπο στη φορολόγηση ηλεκτρονικών συναλλαγών. Από την οδηγία 2002/38/ΕΚ, ξεχωρίζουν οι κανόνες που αφορούν τον τόπο φορολόγησης διασυνοριακών συναλλαγών και οι οποίοι λαμβάνουν υπόψη το αν ο πάροχος και ο πελάτης του βρίσκονται εκτός ή εντός ΕΕ καθώς και αν ο πελάτης είναι επιχείρηση ή ιδιώτης. Από τον κανονισμό 1798/2003/ΕΚ ξεχωρίζουν οι πληροφορίες που ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα από τα άλλα κράτη μέλη να λαμβάνει καθώς και το περιεχόμενο των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων που κάθε κράτος μέλος οφείλει να τηρεί. Στην οδηγία 2001/115 ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα υποχρεωτικά πεδία που πρέπει να περιέχονται σε ένα ηλεκτρονικό τιμολόγιο.

Οδηγία 2002/38/ΕΚ

Οδηγία 2002/38/ΕΚ του συμβουλίου της 7ης Μαΐου 2002 για την τροποποίηση και την προσωρινή τροποποίηση της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ όσον αφορά το σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας που εφαρμόζεται στις ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες και σε

ορισμένες υπηρεσίες που παρέχονται ηλεκτρονικά

Πριν την οδηγία 2002/38/ΕΚ, οι κανόνες που εφαρμόζονταν όσον αφορά το ΦΠΑ για ορισμένες υπηρεσίες που παρέχονται ηλεκτρονικά, ρυθμιζόντουσαν από την 6η οδηγία ΦΠΑ του 1977 (οδηγία 77/388/ΕΟΚ). Οι κανόνες αυτοί ήταν απρόσφοροι για τη φορολόγηση των ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών, οι οποίες καταναλώνονται εντός της Κοινότητας. Προς όφελος της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, η οδηγία 2002/38 υιοθετεί κανόνες ώστε να εξασφαλισθεί ότι «οι υπηρεσίες αυτές, εφόσον πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας και καταναλώνονται από πελάτες εγκατεστημένους στην Κοινότητα, φορολογούνται στην Κοινότητα και δεν φορολογούνται όταν καταναλώνονται εκτός της Κοινότητας». Ακόμη, η οδηγία διευκολύνει τους παρόχους ηλεκτρονικών υπηρεσιών στην τήρηση των φορολογικών τους υποχρεώσεων, καθιερώνοντας ένα ειδικό καθεστώς για τους παρόχους οι οποίοι δεν είναι εγκατεστημένοι, ούτε απαιτείται να εγγραφονται για φορολογικούς σκοπούς εντός της Κοινότητας. Σύμφωνα με το καθεστώς αυτό, οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας παρέχει ηλεκτρονικά υπηρεσίες προς μη υποκειμένους στο φόρο εντός της κοινότητας μπορεί, εάν δεν έχει εγγραφεί άλλως για φορολογικούς σκοπούς εντός της Κοινότητας, να επιλέγει την εγγραφή του σε ένα μόνο κράτος μέλος. Πριν την οδηγία 2002/38/ΕΚ, οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες από παρόχους εντός της ΕΕ υπόκεινται σε ΦΠΑ άσχετο από τον τόπο κατανάλωσης τους ενώ υπηρεσίες από παρόχους εκτός της ΕΕ δεν υπόκεινται σε ΦΠΑ ακόμη και αν καταναλώνονταν εντός ΕΕ. Η κατάσταση αυτή άλλαξε με την οδηγία. Συγκεκριμένα:

- Για τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες από παρόχους εκτός ΕΕ σε καταναλωτές εντός ΕΕ, ο τόπος φορολόγησης είναι εντός ΕΕ και συνεπώς υπόκεινται φορολόγησης προστιθέμενης αξίας.
- Για τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες από παρόχους εντός ΕΕ σε καταναλωτές εκτός ΕΕ, ο τόπος φορολόγησης είναι ο τόπος του καταναλωτή και συνεπώς δεν υπόκεινται ευρωπαϊκού ΦΠΑ.
- Για τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες από παρόχους εντός ΕΕ σε επιχειρήσεις κράτους της ΕΕ διαφορετικό του παρόχου, ο τόπος φορολόγησης είναι ο τόπος εγκατάστασης της επιχείρησης πελάτη.
- Για τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες από παρόχους εντός ΕΕ σε ιδιώτη εντός ΕΕ ή σε φορολογούμενο άτομο του ίδιου κράτους μέλους, ο τόπος φορολόγησης είναι ο τόπος του παρόχου.

Η οδηγία, όπως αναφέρθηκε, διευκολύνει τις επιχειρήσεις εκτός ΕΕ, τις οποίες απλά υποχρεώνει να εγγραφονται για σκοπούς ΦΠΑ όταν οι δραστηριότητές τους περιλαμβάνουν πωλήσεις σε τελικούς καταναλωτές. Αν παρέχουν υπηρεσίες σε ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, κάτι που συμβαίνει στην πλειονότητα των συναλλαγών, δεν αντιμετωπίζουν καμία απολύτως υποχρέωση, αφού οι επιχειρήσεις πελάτες αναλαμβάνουν τον ΦΠΑ μέσω του μηχανισμού αντίστροφης χρέωσης (reverse charge mechanism). Οι επιχειρήσεις εκτός ΕΕ έχουν τη δυνατότητα να διαλέγουν το κράτος μέλος όπου θα εγγραφονται για φορολογικούς σκοπούς. Χρεώνουν ΦΠΑ σε πελάτες που δεν είναι επιχειρήσεις, σύμφωνα με την τιμή ΦΠΑ του κράτους μέλους όπου ζει ο πελάτης.

Οι διατάξεις της οδηγίας 2002/38/ΕΚ, η οποία καλείται και ως «οδηγία για το ΦΠΑ στο η-εμπόριο», παύουν να ισχύουν την 30η Ιουνίου 2006, εκτός αν επιμηκυνθεί η ισχύς τους. Η πρόταση για οδηγία του συμβουλίου (com 2006 210) για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/38/ΕΚ, προτείνει να τροποποιηθεί το άρθρο το οποίο αναφέρεται στην ημερομηνία της 30η Ιουνίου 2006, με αντίστοιχο άρθρο το οποίο θέτει ως ημερομηνία παύσης ισχύος της οδηγίας, την 31η Δεκεμβρίου 2008, θεωρώντας ότι οι ρυθμίσεις της οδηγίας αποδείχθηκαν επιτυχημένες.

Κανονισμός 1798/2003/ΕΚ

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1798/2003 του συμβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2003 για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 218/92.

Ο κανονισμός 1798/2003/ΕΚ αποτελεί μέτρο στην κατεύθυνση της φορολογικής εναρμόνισης για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Στοχεύει στην καθιέρωση ενός κοινού συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και συνεργασίας με την Επιτροπή για να διασφαλίζεται η σωστή εφαρμογή του ΦΠΑ. Είναι απαραίτητο για τη

σωστή λειτουργία του συστήματος φορολόγησης ΦΠΑ, να αποθηκεύονται και να μεταδίδονται από ένα κράτος μέλος σε άλλο δεδομένα ελέγχου του ΦΠΑ · ιδιαίτερα όταν ο προμηθευτής δεν είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος όπου γίνεται η κατανάλωση. Σε αυτές τις συχνές περιπτώσεις, το κράτος μέλος όπου γίνεται η κατανάλωση πρέπει να μεριμνά για να διασφαλίζει ότι ο προμηθευτής εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του σε σχέση με τον ΦΠΑ.

Ο κανονισμός καθορίζει τις συνθήκες συνεργασίας μεταξύ των εθνικών διοικητικών αρχών υπεύθυνων για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί του ΦΠΑ στην παροχή προϊόντων και υπηρεσιών, στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών και στις εισαγωγές αγαθών. Πιο συγκεκριμένα, ο κανονισμός καθορίζει τους κανόνες και τις διαδικασίες που επιτρέπουν στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν μεταξύ τους όλες τις πληροφορίες που τους επιτρέπουν την ορθή εφαρμογή του ΦΠΑ. Επίσης, ο κανονισμός καταρτίζει τον κατάλογο των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών. Κάθε κράτος μέλος ορίζει μία μοναδική κεντρική υπηρεσία διασύνδεσης την οποία εξουσιοδοτεί να αναλάβει την κύρια ευθύνη για τις επαφές με τα λοιπά κράτη μέλη στον τομέα της διοικητικής συνεργασίας.

Για τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές ειδικά, ο κανονισμός υποχρεώνει κάθε κράτος μέλος να τηρεί ενημερωμένη, πλήρη και ακριβή ηλεκτρονική βάση δεδομένων στην οποία αποθηκεύει και επεξεργάζεται τις πληροφορίες που συλλέγει σύμφωνα με το άρθρο 22 της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ, τουλάχιστο ως την παρέλευση πέντε ετών μετά το έτος κατά το οποίο επιβάλλεται να δίδεται πρόσβαση στις πληροφορίες. Με βάση τις πληροφορίες που αποθηκεύονται, η αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους έχει δικαίωμα από τα άλλα κράτη μέλη να λαμβάνει αμέσως (ή να αποκτά άμεση πρόσβαση) :

- τους αριθμούς φορολογικού μητρώου ΦΠΑ που χορηγεί το κράτος μέλος που λαμβάνει τις πληροφορίες και,
- τη συνολική αξία όλων των ενδοκοινοτικών παραδόσεων αγαθών προς τα πρόσωπα στα οποία έχουν χορηγηθεί οι αριθμοί αυτοί από όλες τις επιχειρήσεις που έχουν αριθμό φορολογικού μητρώου ΦΠΑ στο κράτος μέλος που παρέχει τις πληροφορίες (η αξία εκφράζεται στο νόμισμα του κράτους μέλους που παρέχει τις πληροφορίες και αφορούν ημερολογιακά τρίμηνα)

Επίσης, κάθε κράτος μέλος οφείλει να τηρεί ηλεκτρονική βάση δεδομένων στην οποία περιέχεται μητρώο των προσώπων στα οποία έχει χορηγηθεί αριθμός φορολογικού μητρώου ΦΠΑ στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Ο κανονισμός περιέχει και διατάξεις περί του ειδικού καθεστώτος της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ. Προβλέπει ότι οι πληροφορίες προς το κράτος μέλος εγγραφής εκ μέρους του μη εγκατεστημένου υποκείμενου στο φόρο κατά την έναρξη των δραστηριοτήτων του υποβάλλονται με ηλεκτρονικό τρόπο. Το κράτος μέλος εγγραφής διαβιβάζει τις πληροφορίες αυτές, με ηλεκτρονικά μέσα, στις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών. Τα ίδια ισχύουν και για τη δήλωση φόρου προστιθέμενης αξίας. Το κράτος μέλος εγγραφής εξασφαλίζει ότι το ποσό που του έχει καταβάλει ο μη εγκατεστημένος υποκείμενος στο φόρο, μεταφέρεται σε τραπεζικό λογαριασμό σε ευρώ, που έχει υποδείξει το κράτος μέλος κατανάλωσης στο οποίο οφείλεται ο φόρος. Εάν ο μη εγκατεστημένος φορέας υποκείμενος σε φόρο δεν καταβάλλει το συνολικό ποσό του οφειλόμενου φόρου, το κράτος μέλος εγγραφής εξασφαλίζει ότι τα ποσά μεταβιβάζονται στα κράτη μέλη κατανάλωσης κατ' αναλογία με το φόρο που οφείλεται σε κάθε κράτος μέλος. Το κράτος μέλος εγγραφής ενημερώνει, με ηλεκτρονικά μέσα, τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατανάλωσης. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν, με ηλεκτρονικά μέσα, στις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών τους σχετικούς αριθμούς τραπεζικών λογαριασμών για την κατάθεση των ποσών αυτών.

Ο κανονισμός 1798/2003 τροποποιείται από τον κανονισμό 1925/2004. Ο τελευταίος θεσπίζει λεπτομέρειες των κανόνων εφαρμογής ορισμένων διατάξεων του πρώτου. Ο κανονισμός 1958/2004 καθορίζει επακριβώς τις κατηγορίες των προς ανταλλαγή πληροφοριών χωρίς προηγούμενη αίτηση, τη συχνότητα διενέργειας των ανταλλαγών αυτών και τις πρακτικές ρυθμίσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του κανονισμού 1798/2003.

Οδηγία 2001/115/ΕΚ

Οδηγία 2001/115/ΕΚ του συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2001 για την τροποποίηση της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ με στόχο την απλοποίηση, τον εκσυγχρονισμό και την εναρμόνιση

των όρων που επιβάλλονται στην τιμολόγηση όσον αφορά το φόρο προστιθέμενης αξίας

Η οδηγία 2001/115/ΕΚ τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ με στόχο την απλοποίηση, τον εκσυγχρονισμό και την εναρμόνιση των όρων που επιβάλλονται στην τιμολόγηση όσον αφορά το φόρο προστιθέμενης αξίας. Οι διατάξεις της ωφελούν σημαντικά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην εσωτερική αγορά, αφού διασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις θα αντιμετωπίζουν ένα ενιαίο και απλοποιημένο σύνολο κανόνων για την τιμολόγηση και όχι τόσα διαφορετικά νομοθετικά πλαίσια, όσα και τα κράτη μέλη. Παράλληλα, η οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν την εγκυρότητα των ηλεκτρονικών τιμολογίων καθώς και να επιτρέψουν τη διασυνοριακή ηλεκτρονική τιμολόγηση και την ηλεκτρονική αποθήκευση τιμολογίων. Έτσι, οι επιχειρήσεις θα έχουν μικρότερο διοικητικό κόστος, ιδιαίτερα οι μεσαίες και μικρές, και δίνεται ώθηση στο ηλεκτρονικό εμπόριο, το οποίο πριν από την οδηγία αντιμετώπιζε το πρόβλημα της ανυπαρξίας κανόνων στην τιμολόγηση. Ακόμη, οι απλοποιημένοι κανόνες συμβάλλουν στον εντοπισμό απατών από τις φορολογικές αρχές.

Η οδηγία ορίζει τα υποχρεωτικά στοιχεία που πρέπει να αναγράφονται για τους σκοπούς του φόρου προστιθέμενης αξίας σε κάθε τιμολόγιο. Αυτά ενδιαφέρουν ιδιαίτερα, διότι μέσω ενός συστήματος ηλεκτρονικών συναλλαγών ανταλλάσσονται τιμολόγια μεταξύ διαφορετικών κρατών μελών και θα πρέπει να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία όπως επίσης και να εντοπίζονται πιθανές νομικές ασυμβατότητες από ελλιπή ή καθόλου ενσωμάτωση της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία των κρατών μελών. Τα υποχρεωτικά στοιχεία είναι:

- ημερομηνία έκδοσης του τιμολογίου
- αλληλοδιάδοχος αριθμός (sequential number), βασισμένος σε μια ή περισσότερες σειρές, ο οποίος χαρακτηρίζει το τιμολόγιο με μοναδικό τρόπο
- ο αριθμός φορολογικού μητρώου ΦΠΑ (αναφέρεται στην οδηγία 77/388) βάσει του οποίου ο υποκείμενος στο φόρο πραγματοποίησε την παράδοση των αγαθών ή την παροχή των υπηρεσιών,
- ο αριθμός φορολογικού μητρώου ΦΠΑ του πελάτη (αναφέρεται στην οδηγία 77/388) βάσει του οποίου πραγματοποιήθηκε παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών για την οποία είναι υπόχρεος στο φόρο ή παράδοση αγαθών
- το πλήρες όνομα και η πλήρης διεύθυνση του υποκείμενου στο φόρο και του πελάτη του
- η ποσότητα και φύση των παραδιδόμενων αγαθών ή η έκταση και η φύση των παρεχομένων υπηρεσιών
- η ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιήθηκε ή ολοκληρώθηκε η παράδοση των αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών ή η ημερομηνία κατά την οποία καταβλήθηκε η προκαταβολή, εφόσον η ημερομηνία αυτή είναι καθορισμένη και διαφέρει από την ημερομηνία έκδοσης του τιμολογίου
- η φορολογητέα βάση για κάθε συντελεστή ή απαλλαγή, η τιμή μονάδας χωρίς φόρο καθώς και οι ενδεχόμενες εκπτώσεις και επιστροφές εφόσον δεν περιλαμβάνονται στην τιμή μονάδας
- ο ισχύων συντελεστής ΦΠΑ
- το ποσό του οφειλόμενου φόρου, εκτός εάν εφαρμόζεται ειδικό καθεστώς για το οποίο η παρούσα οδηγία αποκλείει την ένδειξη αυτή
- σε περίπτωση απαλλαγής ή όταν ο πελάτης είναι υπόχρεος στο φόρο, η αναφορά στην κατάλληλη διάταξη της παρούσας οδηγίας ή στην αντίστοιχη εθνική διάταξη ή σε κάθε άλλη ένδειξη σύμφωνα με την οποία η παράδοση απαλλάσσεται ή υπάγεται στη διαδικασία αντιστροφής της επιβάρυνσης
- σε περίπτωση ενδοκοινοτικής παράδοσης ενός καινούργιου μεταφορικού μέσου, τα στοιχεία που απαριθμούνται σε άρθρο της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ (άρθρο 28α(2))
- σε περίπτωση εφαρμογής του καθεστώτος του περιθωρίου κέρδους, η
- αναφορά στη διάταξη σύμφωνα με την οποία έχει εφαρμοστεί το καθεστώς του περιθωρίου κέρδους
- όταν ο υπόχρεος στον φόρο είναι φορολογικός αντιπρόσωπος, ο αριθμός

φορολογικού μητρώου (ΦΠΑ) του καθώς και το πλήρες ονοματεπώνυμο και η διεύθυνσή του

Τα κράτη μέλη δεν απαιτούν να υπογράφονται τα τιμολόγια. Τα ποσά που αναφέρονται στα τιμολόγια είναι δυνατόν να εκφράζονται σε οποιοδήποτε νόμισμα, υπό την προϋπόθεση ότι το ποσό του οφειλόμενου φόρου εκφράζεται στο εθνικό νόμισμα του κράτους μέλους στο οποίο πραγματοποιείται η παράδοση των αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών με τη χρήση του μηχανισμού μετατροπής της οδηγίας 77/388/ΕΚ(άρθρο 11, Γ (2)). Τα κράτη μέλη δύνανται για λόγους ελέγχου, να απαιτούν μετάφραση στην εθνική τους γλώσσα των τιμολογίων για παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών πραγματοποιούμενες στο έδαφος τους καθώς και των τιμολογίων που λαμβάνονται από τους υποκείμενους στον φόρο οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος τους. Τα τιμολόγια είναι δυνατόν να διαβιβάζονται σε χαρτί ή, υπό τον όρο της αποδοχής του παραλήπτη, με ηλεκτρονικά μέσα. Τα τιμολόγια που διαβιβάζονται με ηλεκτρονικά μέσα γίνονται δεκτά από τα κράτη μέλη εφόσον η γνησιότητα της προέλευσής τους και η ακεραιότητα του περιεχομένου τους εξασφαλίζεται μέσω:

- προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής ή
- ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων (EDI) κατά τη σύσταση 1994/820/ΕΚ

Τα τιμολόγια μπορούν ωστόσο να διαβιβάζονται με ηλεκτρονικά μέσα σύμφωνα με άλλες μεθόδους υπό τον όρο της αποδοχής τους από το οικείο ή τα οικεία κράτη μέλη. Στην περίπτωση παρτίδων τιμολογίων που διαβιβάζονται με ηλεκτρονικά μέσα στον ίδιο αποδέκτη, οι κοινές ενδείξεις στα διάφορα τιμολόγια μπορούν να αναφέρονται μια μόνο φορά με την προϋπόθεση ότι είναι δυνατή η πρόσβαση στο σύνολο των πληροφοριών κάθε τιμολογίου.

Κάθε υποκείμενος στο φόρο οφείλει να μεριμνά για την αποθήκευση των αντιγράφων των τιμολογίων που εκδίδονται από τον ίδιο, από τον πελάτη του ή, εξ ονόματός του και για λογαριασμό του, από τρίτους, καθώς και όλων των τιμολογίων που λαμβάνει. Ο υποκείμενος στο φόρο μπορεί να καθορίζει τον τόπο αποθήκευσης υπό τον όρο ότι θα θέτει στη διάθεση των αρμόδιων αρχών, έπειτα από οποιαδήποτε αίτησή τους, όλα τα τιμολόγια ή τις πληροφορίες που έχουν αποθηκευτεί. Τα κράτη μέλη δύνανται ωστόσο να επιβάλλουν στους υποκείμενους στο φόρο που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος τους να τους γνωστοποιούν, χωρίς ανασταλτικό αποτέλεσμα, τον τόπο αποθήκευσης, εφόσον αυτός ευρίσκεται εκτός του εδάφους τους. Ακόμη, δύνανται να επιβάλλουν στους υποκείμενους στο φόρο που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος τους να αποθηκεύουν στο εσωτερικό της χώρας τα τιμολόγια που εκδίδονται από τους ίδιους ή από τον πελάτη τους ή, εξ ονόματός τους ή για λογαριασμό τους, από τρίτους, καθώς και όλα τα τιμολόγια που λαμβάνουν, όταν η αποθήκευση αυτή δεν πραγματοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα που να εξασφαλίζουν την πλήρη και on line πρόσβαση στα σχετικά δεδομένα. Το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι υποκείμενοι στο φόρο οφείλουν να μεριμνούν για την αποθήκευση των τιμολογίων καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

Τέλος, το δικαίωμα πρόσβασης στα τιμολόγια που έχουν αποθηκευτεί με ηλεκτρονικά μέσα σε άλλο κράτος μέλος προβλέπει το εξής: Όταν ένας υποκείμενος στο φόρο αποθηκεύει τα τιμολόγια τα οποία εκδίδει ή λαμβάνει με ηλεκτρονικά μέσα εξασφαλίζοντας on line πρόσβαση στα δεδομένα και ο τόπος αποθήκευσης ευρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένος, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος έχουν δικαίωμα πρόσβασης με ηλεκτρονικά μέσα, τηλεφόρτωσης και χρήσης αυτών των τιμολογίων εντός των ορίων που καθορίζονται από τις ρυθμίσεις του κράτους μέλους εγκατάστασης του υποκείμενου στο φόρο και στο βαθμό που αυτό του είναι αναγκαίο για τον έλεγχο.

3.2.7 Οδηγία για τις η-υπογραφές 1999/93/ΕΚ

«Οδηγία 1999/93/ΕΚ ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1999 σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές».

Από την οδηγία ξεχωρίζονται οι τύποι των ηλεκτρονικών υπογραφών, τη νομική ισχύ τους και τα στοιχεία που περιλαμβάνει ένα αναγνωρισμένο πιστοποιητικό ηλεκτρονικής υπογραφής.

Ο στόχος της οδηγίας είναι η θέσπιση νομικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές υπογραφές και υπηρεσίες πιστοποίησης και η διευκόλυνση της χρήσης σε κοινοτικό επίπεδο

των ηλεκτρονικών υπογραφών. Ανοίγει νέους ορίζοντες δραστηριοποίησης για τους παρόχους υπηρεσιών οι οποίοι δρώντας σε διασυνοριακό επίπεδο θα μπορούν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να προσφέρουν έτσι στους καταναλωτές και στις επιχειρήσεις νέες ευκαιρίες ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών και ηλεκτρονικών συναλλαγών, ανεξαρτήτως συνόρων.

Ορισμοί, απαιτήσεις

Ο όρος «*ηλεκτρονική υπογραφή*» αναφέρεται σε «δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή τα οποία είναι συνημμένα σε, ή λογικά συσχετιζόμενα με άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας».

Ο όρος «*προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή*» αναφέρεται σε ηλεκτρονική υπογραφή με τις ακόλουθες απαιτήσεις:

- συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα
- είναι ικανή να ταυτοποιήσει τον υπογράφοντα
- δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο
- συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπιστεί οποιαδήποτε επακόλουθη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων.

Ο όρος «*δεδομένα δημιουργίας υπογραφής*» αναφέρεται σε «μονοσήμαντα δεδομένα όπως κώδικες ή ιδιωτικά κλειδιά κρυπτογραφίας, που χρησιμοποιούνται από τον υπογράφοντα για τη δημιουργία ηλεκτρονικής υπογραφής».

Ο όρος «*δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής*» αναφέρεται σε «δεδομένα, όπως κώδικες ή δημόσια κλειδιά κρυπτογραφίας, τα οποία χρησιμοποιούνται για την επαλήθευση της ηλεκτρονικής υπογραφής».

Ο όρος «*ασφαλής διάταξη δημιουργίας υπογραφής*» αναφέρεται σε διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των δεδομένων δημιουργίας της υπογραφής και πληροί τις εξής απαιτήσεις:

- Τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιούνται προς παραγωγή υπογραφών απαντούν κατ' ουσία μόνο μια φορά και το απόρρητο είναι διασφαλισμένο.
- Τα δεδομένα αυτά δε γίνεται (με εύλογη βεβαιότητα) να αντληθούν από αλλού και η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Τα δεδομένα αυτά μπορούν να προστατεύονται αποτελεσματικά από τον νόμιμο υπογράφοντα κατά της χρησιμοποίησης από τρίτους.
- Οι ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής δε μεταβάλλουν τα προς υπογραφή δεδομένα ούτε εμποδίζουν την υποβολή των δεδομένων αυτών στον υπογράφοντα πριν από τη διαδικασία υπογραφής.

Ο όρος «*αναγνωρισμένο πιστοποιητικό*» αναφέρεται σε ηλεκτρονική βεβαίωση, η οποία συνδέει δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής με ένα άτομο που επιβεβαιώνει την ταυτότητά του και εκδίδεται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης (Certification Service Provider – CSP) ο οποίος πληροί συγκεκριμένες απαιτήσεις (βλ. επόμενη υποενότητα). Το πιστοποιητικό πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής συγκεκριμένα στοιχεία:

- ένδειξη ότι πρόκειται για αναγνωρισμένο πιστοποιητικό
- κωδικό ταυτοποίησης του πιστοποιητικού
- όνομα ή ψευδώνυμο του υπογράφοντος
- τα στοιχεία αναγνώρισης του παρόχου υπηρεσιών πιστοποίησης (CSP), την ηλεκτρονική υπογραφή του και το κράτος στο οποίο είναι εγκατεστημένος
- χρονική περίοδο ισχύος
- δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής σε αντιστοιχία αυτών της δημιουργίας
- ενδεχόμενους περιορισμούς στη χρήση του (πχ όριο συναλλαγών)

Εσωτερική αγορά

Το πνεύμα της οδηγίας σχετικά με την εσωτερική αγορά και την πρόσβαση είναι το ίδιο με την οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Τα κράτη μέλη δεν εξαρτούν την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης από εκ των προτέρων έγκριση, εξασφαλίζουν την ύπαρξη φορέα επιτήρησης των παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης, ορίζουν φορείς που ελέγχουν τη συμμόρφωση των ασφαλών διατάξεων δημιουργίας υπογραφής προς τις απαιτήσεις της οδηγίας και δύνανται να διατηρούν μηχανισμούς εθελοντικής διαπίστευσης για την επίτευξη βελτιωμένου επιπέδου παροχής υπηρεσιών πιστοποίησης. Ακόμη, τα κράτη μέλη δύνανται να εξαρτούν τη χρήση ηλεκτρονικών υπογραφών στο δημόσιο τομέα από ενδεχόμενες πρόσθετες απαιτήσεις, που όμως αναφέρονται μόνο στα ειδικά χαρακτηριστικά συγκεκριμένης εφαρμογής και δεν αποτελούν εμπόδιο διασυνοριακών υπηρεσιών για τους πολίτες (σημ. αυτή η διάταξη παρερμηνεύτηκε από αρκετές χώρες).

Έννομες συνέπειες των ηλεκτρονικών υπογραφών

Σχετικά με τις έννομες συνέπειες των ηλεκτρονικών υπογραφών, η οδηγία προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που βασίζονται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργούνται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής (βλ. παραπάνω ορισμούς) ικανοποιούν τις ίδιες νομικές απαιτήσεις σε σχέση με τα δεδομένα με μια ιδιόχειρη υπογραφή. Επίσης, διασφαλίζεται ότι η ηλεκτρονική μορφή της υπογραφής, η μη ύπαρξη αναγνωρισμένου πιστοποιητικού για αυτήν, η μη ύπαρξη αναγνωρισμένου πιστοποιητικού που έχει εκδοθεί από διαπιστευμένο πάροχο (CSP) και η μη δημιουργία της από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής δεν αποτελούν επαρκή γεγονότα ώστε να απορρίπτεται η νομική ισχύς και το παραδεκτό της ηλεκτρονικής υπογραφής ως αποδεικτικού σε νομικές διαδικασίες.

Πάροχοι υπηρεσιών πιστοποίησης (CSPs) : ευθύνες, απαιτήσεις

Οι πάροχοι υπηρεσιών πιστοποίησης εκδίδοντας ένα αναγνωρισμένο πιστοποιητικό αναλαμβάνουν την ευθύνη (εκτός εάν αποδείξουν ότι δεν ενήργησαν αμελώς) για την προκληθείσα ζημία έναντι οποιουδήποτε φορέα ή φυσικού ή νομικού προσώπου που ευλόγως βασίζεται στο πιστοποιητικό για:

- την ακρίβεια, κατά τη στιγμή έκδοσής του, όλων των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό, καθώς και την ύπαρξη σε αυτό όλων των στοιχείων τα οποία απαιτούνται για ένα αναγνωρισμένο πιστοποιητικό
- τη διαβεβαίωση ότι, κατά το χρόνο έκδοσης του, ο υπογράφων που ταυτοποιείται στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό ήταν κάτοχος των δεδομένων δημιουργίας υπογραφής που αντιστοιχούν στα δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής που αναφέρονται ή ταυτοποιούνται στο πιστοποιητικό
- τη διαβεβαίωση ότι τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής και τα δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής μπορούν να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά, στις περιπτώσεις που αμφότερα προέρχονται από τον πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης.

Επίσης ευθύνονται για ζημία προκληθείσα λόγω παράλειψής τους να καταγράψουν την ανάκληση ενός πιστοποιητικού (εκτός εάν αποδείξουν ότι δεν ενήργησαν αμελώς). Μια περίπτωση όπου δεν έχουν ευθύνη είναι όταν έχουν αναγράψει στο πιστοποιητικό αναγνωρίσιμους από τρίτους περιορισμούς χρήσης του (ως έχουν το δικαίωμα) και προκληθούν ζημίες από υπερβάσεις των περιορισμών αυτών. Το ίδιο ισχύει και για περιορισμούς στο ύψος των συναλλαγών.

Οι πάροχοι υπηρεσιών πιστοποίησης και οι εθνικοί φορείς, αρμόδιοι για πιστοποίηση ή εποπτεία συμμορφώνονται στην οδηγία 95/46/EK, πιο συγκεκριμένα στις απαιτήσεις περί προστασίας φυσικών προσώπων έναντι επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων και ελεύθερης κυκλοφορίας αυτών.

Όπως αναφέρθηκε και στον ορισμό του αναγνωρισμένου πιστοποιητικού, οι πάροχοι που τα εκδίδουν πρέπει να συμμορφώνονται με κάποιες απαιτήσεις. Αυτές είναι:

- να αποδεικνύουν την απαραίτητη αξιοπιστία για την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης
- να διαθέτουν επαρκείς χρηματικούς πόρους ώστε να δύνανται να αναλάβουν ευθύνη ζημιών (όπως αναφέρθηκε πιο πάνω)

- να απασχολούν έμπειρο, κατάλληλο προσωπικό και να χρησιμοποιούν κατάλληλες διοικητικές και διαχειριστικές διαδικασίες
- να διασφαλίζουν την παροχή ασφαλών και άμεσων υπηρεσιών καταλόγου και ανάκλησης
- να διασφαλίζουν ότι η ημερομηνία και ο χρόνος έκδοσης ή ανάκλησης πιστοποιητικού μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς
- να προβαίνουν σε επαλήθευση της ταυτότητας και ενδεχομένως τυχόν ειδικών χαρακτηριστικών του ατόμου στο οποίο εκδίδουν το αναγνωρισμένο πιστοποιητικό
- να χρησιμοποιούν αξιόπιστα συστήματα και προϊόντα τα οποία προστατεύονται έναντι τροποποίησης και διασφαλίζουν την τεχνική και κρυπτογραφική ασφάλεια των διεργασιών πιστοποίησης
- να λαμβάνουν μέτρα έναντι της πλαστογράφησης πιστοποιητικών και να εγγυώνται την τήρηση του απορρήτου κατά τη διάρκεια της διεργασίας παραγωγής των δεδομένων δημιουργίας υπογραφής
- να καταγράφουν ηλεκτρονικά το σύνολο των συναφών πληροφοριών που αφορούν ένα αναγνωρισμένο πιστοποιητικό για κατάλληλη χρονική περίοδο
- να μην αποθηκεύουν δεδομένα δημιουργίας υπογραφής του ατόμου προς το οποίο ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης παρείχε υπηρεσίες διαχείρισης κλειδιών
- προτού συνάψουν συμβατική σχέση με πρόσωπο που ζητά πιστοποιητικό από αυτούς για να κατοχυρώσει την ηλεκτρονική του υπογραφή, να το ενημερώνουν σχετικά με τους ακριβείς όρους χρησιμοποίησης του, την ύπαρξη μηχανισμού εθελοντικής διαπίστευσης και τις διαδικασίες υποβολής παραπόνων και επίλυσης διαφορών.
- να χρησιμοποιούν αξιόπιστα συστήματα για την αποθήκευση πιστοποιητικών σε επαληθεύσιμη μορφή

Τέλος, η οδηγία συστήνει σχετικά με την ασφαλή επαλήθευση υπογραφής ότι πρέπει να διασφαλίζονται ευλόγως τα εξής:

- τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται προς επαλήθευση της υπογραφής αντιστοιχούν στα δεδομένα που εμφανίζονται στον επαληθεύοντα
- η υπογραφή επαληθεύεται με αξιοπιστία και το αποτέλεσμα της επαλήθευσης όπως και η ταυτότητα του υπογράφοντος εμφανίζονται με τον ορθό τρόπο
- ο επαληθεύων μπορεί, ενδεχομένως, να ορίσει με βεβαιότητα τα περιεχόμενα των δεδομένων που υπογράφονται
- η γνησιότητα και η εγκυρότητα του πιστοποιητικού που απαιτείται κατά τη στιγμή της επαλήθευσης της υπογραφής έχουν ελεγχθεί με αξιοπιστία
- η χρησιμοποίηση ψευδώνυμου δηλώνεται εμφανώς
- μπορούν να εντοπιστούν τροποποιήσεις απτόμενες της ασφάλειας.

3.2.8 Οδηγία για προστασία βάσεων δεδομένων 1996/9/ΕΟΚ

Οδηγία 96/9/ΕΟΚ της 11ης Μαρτίου 1996 σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων.

Η οδηγία 96/9 θεσπίζει τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων. Ο ορισμός των βάσεων δεδομένων περιλαμβάνει και τις ηλεκτρονικές. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «ως «βάση δεδομένων» νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή κατ' άλλον τρόπο». Τα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή και λειτουργία μιας βάσης δεδομένων δεν περιλαμβάνονται στον ορισμό αυτό αλλά προστατεύονται από την οδηγία 91/250/ΕΟΚ.

Η οδηγία ορίζει το **δικαίωμα του δημιουργού** μιας βάσης δεδομένων. Μόνο αυτός

μπορεί να εκτελεί ή επιτρέπει πράξεις στη βάση όπως αναπαραγωγή αυτής, μετατροπή, διανομή της βάσης ή αντιγράφων στο κοινό, παρουσίαση της στο κοινό. Στην αναπαραγωγή συμπεριλαμβάνεται η φευγαλέα αναπαραγωγή στη RAM ή την κρυφή μνήμη(caching) και η προσωρινή κατά την αναζήτηση ιστοσελίδων μέσω της πλοήγησης στο διαδίκτυο(browsing). Τις πράξεις που αναφέρθηκαν έχει δικαίωμα να εκτελέσει στη βάση κάθε νόμιμος χρήστης της (η οδηγία δεν αναλύει περαιτέρω τον όρο «νόμιμος χρήστης») χωρίς άδεια του δημιουργού αν αυτές είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και την κανονική χρησιμοποίησή της. Το δικαίωμα του δημιουργού περιορίζεται όταν υπεισέρχονται λόγοι ερευνητικοί, εκπαιδευτικοί, δημόσιας ασφάλειας, δικαστικοί και αναπαραγωγή μη ηλεκτρονικής βάσης για ιδιωτικούς σκοπούς.

Μετά το δικαίωμα του δημιουργού, παρουσιάζεται το **δικαίωμα ειδικής φύσεως** το οποίο αποτελεί τη βασική καινοτομία της οδηγίας. Ο κατασκευαστής της βάσης (όχι ο δημιουργός της αλλά ο υπεύθυνος που αναλαμβάνει την επένδυση σε χρόνο ή χρήμα για την κατασκευή της βάσης) έχει το δικαίωμα να απαγορεύει την εξαγωγή ή επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά, του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση. Ο στόχος είναι η προστασία των κατασκευαστών βάσεων δεδομένων έναντι της ιδιοποίησης των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από οικονομικές και επαγγελματικές επενδύσεις για την αναζήτηση και συγκέντρωση του περιεχομένου, προστατεύοντας το σύνολο ή ουσιώδη μέρη της βάσης δεδομένων έναντι ορισμένων πράξεων στις οποίες προβαίνει ο χρήστης ή ανταγωνιστής. Το δικαίωμα ειδικής φύσης υπόκειται σε παρόμοιες εξαιρέσεις με αυτό του δημιουργού. Η διάρκεια του δε, είναι περίπου 15 χρόνια από την περάτωση της κατασκευής της βάσης.

3.2.9 Οδηγία για προσωπικά δεδομένα 1995/46/ΕΚ

«Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών».

Η εργασία εστιάζει στην ενημέρωση και τα δικαιώματα του προσώπου του οποίου έχουν συλλεχθεί προσωπικά δεδομένα.

Η οδηγία εξυπηρετεί το διπλό σκοπό της εξασφάλισης από τη μία μεριά της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ των κρατών μελών και από την άλλη της εγγύησης υψηλού επιπέδου προστασίας της ιδιωτικής ζωής των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Προδιαγράφει τα όρια στα οποία πρέπει να κινούνται τα κράτη μέλη δίνοντας τους αρκετή ευελιξία στην υλοποίηση των διατάξεων της. Οι διατάξεις της εφαρμόζονται και στην αυτοματοποιημένη και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο. Δεν έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις που σχετίζονται με τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους ή το ποινικό δίκαιο.

Βασικοί Ορισμοί

Ως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» ορίζεται «κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα». Η εξακρίβωση μπορεί να γίνει βάσει αριθμού ταυτότητας ή στοιχείων που τον χαρακτηρίζουν φυσικά, βιολογικά, ψυχολογικά, οικονομικά, πολιτιστικά ή κοινωνικά.

Ως «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» ορίζεται κάθε αυτοματοποιημένη ή μη εργασία εφαρμοζόμενη σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Τέτοια εργασία μπορεί να είναι «η συλλογή, η καταχώρηση, η οργάνωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η τροποποίηση, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η ανακοίνωση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η εναρμόνιση ή ο συνδυασμός, καθώς και το κλείδωμα, η διαγραφή ή η καταστροφή».

Ως «αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» ορίζεται κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προσώπων με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια.

Ως «συγκατάθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα», ορίζεται

«κάθε δήλωση βουλήσεως, ελευθέρας, ρητής και εν πλήρη επίγνωση, με την οποία το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν».

Αρχές ως προς την ποιότητα των δεδομένων

Οι παρακάτω αρχές πρέπει να τηρούνται ως προς την ποιότητα των δεδομένων:

- Να υφίστανται σύννομη και θεμιτή επεξεργασία.
- Να συλλέγονται για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και η μεταγενέστερη επεξεργασία τους να συμβιβάζεται με τους σκοπούς αυτούς. Επίσης να είναι κατάλληλα, συναφή προς το θέμα και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς.
- Να διαγράφονται, να διορθώνονται και να ενημερώνονται, εφόσον χρειάζεται, έτσι ώστε να είναι ακριβή σε σχέση με τους σκοπούς συλλογής τους.
- Να διατηρούνται με μορφή που επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των προσώπων στα οποία αναφέρονται μόνο κατά τη διάρκεια περιόδου που δεν υπερβαίνει την απαιτούμενη για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεχθεί ή για τους οποίους αργότερα υφίστανται επεξεργασία. Για διατήρηση τους πέραν της περιόδου αυτής (για λόγους στατιστικούς, ιστορικούς, επιστημονικούς) τα κράτη μέλη πρέπει να εγγυώνται για αυτήν.

Αρχές ως προς τη νόμιμη επεξεργασία δεδομένων

Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να γίνεται μόνον εάν:

- το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα έχει δώσει τη ρητή συγκατάθεσή του ή
- είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης της οποίας το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είναι συμβαλλόμενο μέρος ή για την εκτέλεση προσυμβατικών μέτρων ληφθέντων αιτήσεως του ή
- είναι απαραίτητη για την τήρηση εκ του νόμου υποχρέωσης του υπευθύνου της επεξεργασίας ή
- είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή
- είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος ή
- είναι απαραίτητη για την επίτευξη του εννόμου συμφέροντος υπό τον όρο ότι δεν προέχει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα που χρήζουν προστασίας

Επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων

Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα απαγορεύεται αν αυτά παρέχουν πληροφορίες για:

- τη φυλετική ή εθνική καταγωγή
- τα πολιτικά φρονήματα
- τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις
- τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις
- την υγεία
- τη σεξουαλική ζωή.

Η απαγόρευση αυτή μπορεί να αρθεί υπό κάποιες προϋποθέσεις. Αυτές είναι αν υπάρχει ρητή συγκατάθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, αν η επεξεργασία είναι προς ζωτικό συμφέρον του προσώπου, αν πραγματοποιείται από μη κερδοσκοπικό ίδρυμα και αφορά σε δεδομένα μελών του και τέλος η υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου.

Ενημέρωση και δικαιώματα ενδιαφερόμενου προσώπου

Το πρόσωπο από το οποίο συλλέγονται δεδομένα που το αφορούν πρέπει να ενημερώνεται για την ταυτότητα του υπευθύνου της επεξεργασίας (ή και του εκπροσώπου του) και για τους σκοπούς επεξεργασίας των δεδομένων αυτών.

Επίσης, αν είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση της θεμιτής επεξεργασίας έναντι του προσώπου, πρέπει να του να παρέχονται πληροφορίες όπως το ποιοι είναι οι αποδέκτες των δεδομένων, αν έχει τη δυνατότητα άρνησης της παροχής των δεδομένων (και τις συνέπειες που αυτή απορρέει) και αν υπάρχει δικαίωμα πρόσβασης και διόρθωσης στα δεδομένα. Ακόμη, για τις ίδιες πληροφορίες πρέπει να ενημερώνεται το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται, όταν τα δεδομένα συλλέγονται όχι από αυτό. Η ενημέρωση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται ευθύς ως τα δεδομένα καταχωρηθούν ή ανακοινωθούν. Η οδηγία προβλέπει ότι το τελευταίο μπορεί να μην εφαρμόζεται σε κάποιες περιπτώσεις συλλογής δεδομένων για ιστορικούς, επιστημονικούς ή στατιστικούς λόγους όπου η ενημέρωση είναι αδύνατη ή απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια.

Η οδηγία θεσπίζει το δικαίωμα πρόσβασης του προσώπου από το οποίο συλλέγονται δεδομένα που το αφορούν. Αυτό είναι να λαμβάνει χωρίς μεγάλη καθυστέρηση και κόστος από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας τα εξής:

- την επιβεβαίωση ότι υπάρχει ή όχι επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν καθώς και πληροφορίες, σχετικά τουλάχιστον με τους σκοπούς της επεξεργασίας, τις κατηγορίες δεδομένων υπό επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών στις οποίες ανακοινώνονται τα δεδομένα αυτά
- τη γνωστοποίηση των δεδομένων υπό επεξεργασία καθώς και των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με την προέλευσή αυτών
- την ενημέρωση σχετικά με τη λογική στην οποία στηρίζεται κάθε αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων
- κατά περίπτωση τη διόρθωση, τη διαγραφή ή το κλείδωμα των δεδομένων των οποίων η επεξεργασία δεν είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, ιδίως λόγω ελλείψεως ή ανακριβούς χαρακτήρα των δεδομένων. Ακόμη την κοινοποίηση σε τρίτους, στους οποίους έχουν ανακοινωθεί τα δεδομένα, κάθε τέτοιας δραστηριότητας εφόσον τούτο δεν είναι αδύνατον ή δεν προϋποθέτει δυσανάλογες προσπάθειες.

Η οδηγία προβλέπει πάλι κάποιες εξαιρέσεις στο δικαίωμα αυτό που σχετίζονται με λόγους που αφορούν την ασφάλεια τους κράτους, την άμυνα, σημαντικό συμφέρον του κράτους ή του προσώπου που αφορούν τα δεδομένα, δίωξη παραβάσεων του ποινικού κώδικα και άλλα.

Ένα ακόμη δικαίωμα για το πρόσωπο το οποίο αφορούν τα δεδομένα είναι αυτό της αντίταξης σε ορισμένες περιπτώσεις στην επεξεργασία των δεδομένων αυτών. Επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις έχει δικαίωμα μη συμμόρφωσης με απόφαση που παράγει νομικά αποτελέσματα και το θίγει σημαντικά εφόσον η εν λόγω απόφαση βασίζεται αποκλειστικώς σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία που αξιολογεί ορισμένες πτυχές της προσωπικότητάς του, όπως η απόδοσή του στην εργασία, η φερεγγυότητά, η αξιοπιστία, η διαγωγή του.

Τέλος, το πρόσωπο που αφορούν τα δεδομένα έχει δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου σε περίπτωση παραβίασεως δικαιωμάτων κατοχυρωμένων από την εθνική νομοθεσία που εφαρμόζεται στη σχετική επεξεργασία. Εφόσον θίγεται από αθέμιτη επεξεργασία ή κάθε άλλη ενέργεια που δε συμβιβάζεται με τις εθνικές διατάξεις εφαρμογής της παρούσας οδηγίας έχει δικαίωμα αποκατάστασης της επελθούσας ζημίας από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας. Ο υπεύθυνος δε της επεξεργασίας μπορεί να απαλλαγεί της ευθύνης αυτής, εν μέρει ή εν όλων, εάν αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για το ζημιογόνο γεγονός.

Απόρρητο και ασφάλεια της επεξεργασίας

Για το απόρρητο της επεξεργασίας η οδηγία προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο που έχει πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, μπορεί να τα επεξεργασθεί μόνο κατ' εντολή του υπευθύνου της επεξεργασίας. Για την ασφάλειά της προβλέπει ότι ο υπεύθυνος της επεξεργασίας πρέπει να λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την προστασία από τυχαία ή παράνομη καταστροφή, τυχαία απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση, ιδίως, εάν η επεξεργασία συμπεριλαμβάνει και διαβίβαση των δεδομένων μέσω δικτύου, και από κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα.

Διαβίβαση προς τρίτες χώρες

Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι η διαβίβαση προς τρίτη χώρα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον εάν (με κάποιες παρεκκλίσεις), τηρουμένων των εθνικών διατάξεων, που θεσπίζονται σύμφωνα με τις λοιπές διατάξεις της παρούσας οδηγίας, η εν λόγω τρίτη χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ενημερώνονται αμοιβαία οσάκις θεωρούν ότι μια τρίτη χώρα δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας και σε αυτή την περίπτωση τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε διαβίβαση τέτοιου είδους δεδομένων προς την εν λόγω τρίτη χώρα και η Επιτροπή αρχίζει την κατάλληλη στιγμή διαπραγματεύσεις ώστε να επανορθωθεί η κατάσταση.

Αρχή ελέγχου και ομάδα για την προστασία των προσώπων

Κάθε κράτος μέλος προβλέπει ότι μία ή περισσότερες δημόσιες αρχές, που ενεργούν με πλήρη ανεξαρτησία, επιφορτίζονται με τον έλεγχο της εφαρμογής, στο έδαφός του, των εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπισθεί από τα κράτη μέλη, κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας. Μια τέτοια δημόσια αρχή πρέπει να διαθέτει μέσα για τη διεξαγωγή έρευνας, όπως το δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα δεδομένα που αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας και το δικαίωμα να συλλέγει κάθε αναγκαία πληροφορία για την εκπλήρωση της αποστολής ελέγχου. Πρέπει επίσης να διαθέτει αποτελεσματικές εξουσίες παρέμβασης, όπως για παράδειγμα την εξουσία να διατυπώνει γνώμες πριν από την εκτέλεση των επεξεργασιών, την εξουσία να επιτάσσει τη δέσμευση, διαγραφή ή την καταστροφή δεδομένων, να απαγορεύει επίσης προσωρινά ή οριστικά την επεξεργασία, να απευθύνει προειδοποίηση ή επίπληξη προς τον υπεύθυνο για την επεξεργασία ή να προσφεύγει στα εθνικά κοινοβούλια ή άλλα εθνικά πολιτικά όργανα και τέλος να διαθέτει την εξουσία να παρίσταται ενώπιον δικαστηρίου σε περίπτωση παράβασης των εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπισθεί κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ή να επισημαίνει τις παραβάσεις αυτές στις δικαστικές αρχές. Κάθε πρόσωπο μπορεί να υποβάλλει σε κάθε αρχή ελέγχου αίτηση σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων (ιδίως αίτηση εξακρίβωσης της νομιμότητας μιας επεξεργασίας) και ελευθεριών του έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο αιτών ενημερώνεται σχετικά με τη συνέχεια που δίδεται στην αίτησή του.

Η οδηγία προβλέπει πέραν των δημοσίων αρχών που αναφέρθηκαν, τη σύσταση ομάδας προστασίας των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και είναι ανεξάρτητη.

3.2.10 Οδηγία για προστασία ιδιωτικής ζωής 2002/58/ΕΚ

Οδηγία 2002/58/ΕΚ του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2002 σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)

Από την οδηγία αυτή ξεχωρίζουν οι ρυθμίσεις αναφορικά με τα δεδομένα κίνησης και θέσεις, με τα μέτρα ασφαλείας που λαμβάνει ο φορέας παροχής διαθεσίμων υπηρεσιών στο κοινό καθώς και με την αυτόκλητη αποστολή εμπορικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων.

Η οδηγία 2002/58 καταργεί και αντικαθιστά την οδηγία 1997/66 περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα. Η 1997/66 είχε εκδοθεί ως συμπληρωματικής της 1995/46 (της οποίας το περιεχόμενο μόλις εξετάστηκε) για να περιγράψει πιο συγκεκριμένα τις βασικές αρχές της 1995/46 στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών εφαρμογών. Τα θέματα των διατάξεων της αφορούσαν την ασφάλεια δικτύου και υπηρεσιών, το απόρρητο των επικοινωνιών, δεδομένα κίνησης και χρέωσης, ένδειξη της ταυτότητας και περιορισμό αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής, τηλεφωνικούς καταλόγους συνδρομητών, μη ζητηθείσες κλήσεις καθώς και επέκταση του πεδίου εφαρμογής ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Όμως η οδηγία 1997/66 έπρεπε να προσαρμοσθεί στις εξελίξεις των αγορών και των τεχνολογιών των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, προκειμένου να παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής σε όλους τους χρήστες υπηρεσιών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό, ανεξάρτητα από τις

χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες. Για αυτό το λόγο και καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2002/58 της οποίας το περιεχόμενο εξετάζεται σε αυτήν την ενότητα. Η οδηγία 2002/58 δε στοχεύει σε εισαγωγή μεγάλων αλλαγών, αλλά στην προσαρμογή διατάξεων στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις. Σε αυτό το στόχο, συμβάλλουν και άλλες ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης που σχετίζονται με υποδομές δικτύων και υπηρεσίες, όπως η οδηγία 2002/21 σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Ορισμοί

Όπως αναφέρθηκε, αντικαταστάθηκαν οι ορισμοί τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών της 97/66 με ορισμούς υπηρεσιών και δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών ώστε να εναρμονιστούν με την οδηγία πλαίσιο 2002/21 και προστέθηκαν νέοι. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται κάποιιοι από αυτούς:

Ως «χρήστης», ορίζεται κάθε φυσικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, χωρίς να είναι απαραίτητα συνδρομητής της εν λόγω υπηρεσίας.

Η οδηγία ορίζει ως «δεδομένα κίνησης», «τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της».

Τα «δεδομένα θέσης» είναι «τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών και που υποδεικνύουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών»

Η «υπηρεσία προστιθέμενης αξίας» ορίζεται ως «κάθε υπηρεσία η οποία επιβάλλει την επεξεργασία δεδομένων κίνησης ή δεδομένων θέσης πέραν εκείνων που απαιτούνται για τη μετάδοση μιας επικοινωνίας και τη χρέωσή της».

Το «ηλεκτρονικό ταχυδρομείο» ορίζεται ως «κάθε μήνυμα με κείμενο, φωνή, ήχο ή εικόνα που αποστέλλεται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών, το οποίο μπορεί να αποθηκεύεται στο δίκτυο ή στον τερματικό εξοπλισμό του παραλήπτη έως ότου ληφθεί από τον παραλήπτη.

Ασφάλεια

Ο φορέας παροχής διαθέσιμων υπηρεσιών στο κοινό σε συνεργασία με το φορέα παροχής του δημόσιου δικτύου επικοινωνιών οφείλει να λαμβάνει τα αναγκαία τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Αυτά τα μέτρα εξαρτώνται πάντα από τεχνολογικές δυνατότητες και εξελίξεις, από ανάγκες της αγοράς και το κόστος εφαρμογής τους, και πρέπει να προσαρμόζονται σε αυτά. **Σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου παραβίασης της ασφάλειας του δικτύου, ο φορέας παροχής της υπηρεσίας οφείλει να ενημερώνει κατάλληλα τους συνδρομητές.**

Απόρρητο των επικοινωνιών

Βασικό δικαίωμα των πολιτών, που κάθε εθνική νομοθεσία οφείλει να κατοχυρώνει, αποτελεί το απόρρητο των επικοινωνιών που διενεργούνται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης. Συνεπώς απαγορεύεται η ακρόαση, υποκλοπή, αποθήκευση ή άλλο είδος παρακολούθησης ή επιτήρησης από πρόσωπα πλην των χρηστών, χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων χρηστών ή χωρίς νόμιμη άδεια. Η απαγόρευση αυτή δε σχετίζεται με την αυτόματη, ενδιάμεση και παροδική αποθήκευση που είναι αναγκαία για τη διαβίβαση την επικοινωνίας ούτε επηρεάζει τις επιτρεπόμενες από το νόμο καταγραφές συνδιαλέξεων και των συναφών δεδομένων κίνησης που είναι απαραίτητες ως αποδεικτικά στοιχεία (πχ μιας εμπορικής συναλλαγής).

Δεδομένα κίνησης

Αναφέρθηκε ήδη ο ορισμός των δεδομένων κίνησης. Αυτά μπορεί περιέχουν πληροφορίες όπως έναν αριθμό ή μια διεύθυνση που αντιστοιχεί στο χρήστη μιας υπηρεσίας, πληροφορίες σχετικά με τη δρομολόγηση των πακέτων στο δίκτυο και το χρησιμοποιούμενο πρωτόκολλο. Επίσης μπορεί να περιέχουν πληροφορίες για τη διάρκεια μιας επικοινωνίας, για τη διάταξη με την οποία η επικοινωνία μεταβιβάζεται στο δίκτυο και άλλες. Τα δεδομένα κίνησης που αφορούν συνδρομητές και χρήστες, τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία και αποθηκεύονται από τον πάροχο δημόσιου δικτύου ή διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας

ηλεκτρονικών επικοινωνιών, πρέπει να απαλείφονται ή να καθίστανται ανώνυμα όταν δεν είναι πλέον απαραίτητα για το σκοπό της μετάδοσης μιας επικοινωνίας. Αυτά που σχετίζονται με χρεώσεις υπηρεσιών μπορεί να επεξεργάζονται ως ότου να μην αμφισβητούνται νόμιμα οι χρεώσεις αυτές ή ως ότου επιδιώκεται η πληρωμή. Στην περίπτωση που ο συνδρομητής ή χρήστης δίνει τη συγκατάθεσή του (πχ συμπληρώνοντας ένα τετραγωνάκι σε μια ιστοσελίδα), η οποία είναι πάντα ανακλήσιμη), δεδομένα κίνησης μπορούν να επεξεργάζονται για εμπορική προώθηση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή για την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας. Ο τύπος των δεδομένων και η διάρκεια μιας τέτοιων σκοπών επεξεργασίας, πρέπει να γίνεται γνωστή από τον πάροχο στο χρήστη πριν δώσει τη συγκατάθεσή του.

Αναλυτική χρέωση

Η καθιέρωση αναλυτικών λογαριασμών βελτίωσε τις δυνατότητες του συνδρομητή να ελέγχει την ορθότητα των τελών που του χρεώνει ο πάροχος της υπηρεσίας. Ταυτόχρονα όμως ενδέχεται να βλάπτει την ιδιωτική ζωή των χρηστών των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι βρίσκονται στη διάθεση των χρηστών και των συνδρομητών που μπορεί να παραβιάζεται η ιδιωτικότητά τους, από αναλυτικούς λογαριασμούς, επαρκείς εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας ή πληρωμής που ενισχύουν την προστασία της ιδιωτικής τους ζωής (πχ τηλεκάρτα, πιστωτική κάρτα)

Ένδειξη της ταυτότητας και περιορισμός της αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής

Ο πάροχος πρέπει να προσφέρει ατελώς στο συνδρομητή που καλεί την επιλογή της μη ένδειξης της ταυτότητάς του, και στον καλούμενο τη μη ένδειξη της ταυτότητας του καλούντος. Ο καλούμενος πρέπει να μπορεί να απορρίπτει εισερχόμενες κλήσεις, όταν ο καλών έχει εμποδίσει την ένδειξη της ταυτότητας της καλούσας γραμμής και ακόμη να μπορεί να απαλείφει ατελώς την ένδειξη της ταυτότητας της συνδεδεμένης γραμμής στον χρήστη που καλεί. Οι φορείς παροχής πρέπει να ενημερώνουν το κοινό, όταν προσφέρουν ένδειξη της ταυτότητας καλούσας ή/και συνδεδεμένης γραμμής, καθώς και για όλες τις παραπάνω δυνατότητες που αναφέρθηκαν. Οι δυνατότητες αυτές αίρονται σε περίπτωση αίτησης χρήστη που ζητεί τον εντοπισμό ενοχλητικών κλήσεων και για λόγους έκτακτης ανάγκης (πχ δικαστικές αρχές, πυροσβεστική).

Δεδομένα θέσης

Τα δεδομένα αυτά αναφέρονται στη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη και το χρόνο καταγραφής της. Αυτά αποκτούν ιδιαίτερη αξία στην περίπτωση ασύρματης, δορυφορικής και γενικά κινητής επικοινωνίας. **Η επεξεργασία τους επιτρέπεται μόνο όταν αυτά καθίστανται ανώνυμα ή με τη ρητή συγκατάθεση των χρηστών στην απαιτούμενη έκταση και διάρκεια για την παροχή μιας υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας.** Τα χαρακτηριστικά της συγκατάθεσης είναι ίδια με αυτά που αναφέρθηκαν στην παράγραφο για τα δεδομένα κίνησης (πάντα ανακλήσιμη, πρότερη ενημέρωση).

Τηλεφωνικοί κατάλογοι συνδρομητών

Οι συνδρομητές πρέπει να ενημερώνονται προτού οποιοδήποτε δεδομένο τους περιληφθεί σε κάποιο κατάλογο, έντυπο ή ηλεκτρονικό. Έχουν τη δυνατότητα επιλογής εάν και ποια τα στοιχεία τους θα περιληφθούν σε δημόσιους καταλόγους. Η μη εγγραφή, η επαλήθευση, η διόρθωση ή απόσυρση των προσωπικών δεδομένων τους από το δημόσιο κατάλογο συνδρομητών γίνεται ατελώς.

Αυτόκλητες κλήσεις (spamming)

Τα τελευταία χρόνια ο καταγισμός των αυτόκλητων εμπορικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων έχει δημιουργήσει πρόβλημα στην κοινωνία της πληροφορίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με αυτό το άρθρο προσπαθεί να τα περιορίσει. Προβλέπει ότι η χρησιμοποίηση αυτόματων συστημάτων κλήσης χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, τηλεομοιοτύπου, sms, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης επιτρέπεται μόνον στην περίπτωση συνδρομητών οι οποίοι έχουν δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεσή τους. Εξαιρείται η περίπτωση που ο χρήστης ενεργώντας ως πελάτης δίνει στοιχεία του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου. Τότε, ο πωλητής / η εταιρία, δύναται να στέλνει εμπορικά ηλεκτρονικά μηνύματα και ο χρήστης δύναται εύκολα όποτε το θελήσει να ζητήσει το σταμάτημα της διαδικασίας αυτής. Σε κάθε περίπτωση απαγορεύεται η αποστολή εμπορικών

ηλεκτρονικών μηνυμάτων στα οποία δεν είναι εμφανής η ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, ή δίχως έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης να μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας αυτής.

Τεχνικά χαρακτηριστικά και τυποποίηση

Τα κράτη μέλη εφαρμόζοντας την οδηγία δεν θα πρέπει να επιβάλλουν καμία υποχρεωτική απαίτηση σχετικά με ειδικά τεχνικά χαρακτηριστικά στον εξοπλισμό ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία θα μπορούσε να παρακωλύσει τη διάθεση εξοπλισμού στην αγορά και την ελεύθερη κυκλοφορία του εξοπλισμού αυτού στα κράτη μέλη ή μεταξύ των κρατών μελών. Αν κάποια τεχνικά χαρακτηριστικά είναι απαραίτητα για την εφαρμογή της οδηγίας, τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή.

3.2.11 Κανονισμός για προστασία δεδομένων 45/2001/ΕΚ

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών

Ο κανονισμός 45/2001 αφορά την τήρηση των αρχών της Οδηγίας 1995/46 από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας. Σκοπεύει στο να δοθούν στα πρόσωπα νομικώς προστατευόμενα δικαιώματα, να καθορισθούν οι υποχρεώσεις των υπευθύνων επεξεργασίας δεδομένων στο πλαίσιο των οργάνων και οργανισμών της Κοινότητας, και να συσταθεί μια ανεξάρτητη εποπτική αρχή, υπεύθυνη για την εποπτεία της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας. Το περιεχόμενο του κανονισμού, έχει θέματα ανάλογα με αυτά της οδηγίας 95/46, και σε κάποια σημεία επαναλαμβάνει τις διατάξεις της. Ο κανονισμός αναφέρεται:

- στην ποιότητα των δεδομένων (όπως ακριβώς η 95/46).
- σε αρχές για τη νομιμοποίηση της επεξεργασίας δεδομένων (και τις εξαιρέσεις– περιορισμούς αυτών) που σχετίζονται με το θεμιτό της επεξεργασίας, τη μεταβολή του σκοπού της, τη διαβίβαση δεδομένων, στην επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων, στην ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων (στην οδηγία 95/46 η αντίστοιχη φράση είναι «ενημέρωση του ενδιαφερομένου προσώπου») και στα δικαιώματά του (πρόσβασης, διόρθωσης, κλειδώματος, διαγραφής, αντίταξης, μη συμμόρφωσης).
- στο απόρρητο, όπως και η 95/46 (απλά αντί για απόρρητο χρησιμοποιεί τη λέξη εμπιστευτικότητα), στην ασφάλεια της επεξεργασίας και στην επεξεργασία δεδομένων για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας.
- στους καταλόγους χρηστών: Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται σε έντυπους ή ηλεκτρονικούς καταλόγους χρηστών και η πρόσβαση στους καταλόγους αυτούς, περιορίζονται σε ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο για τους ειδικούς σκοπούς του καταλόγου. Τα όργανα και οι οργανισμοί της Κοινότητας λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται στους καταλόγους, να μην χρησιμοποιούνται για άμεση προώθηση προϊόντων, ανεξάρτητα από το εάν τα δεδομένα αυτά είναι ή όχι προσιτά στο κοινό.
- στον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων: Ρυθμίζει το διορισμό και τα καθήκοντα του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, ποιες πληροφορίες πρέπει να του κοινοποιούνται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και ποιες πληροφορίες περιέχονται στο μητρώο των επεξεργασιών που πρέπει να τηρείται.
- στον «ευρωπαϊκό επόπτη προστασίας δεδομένων»: Αυτός είναι η ανεξάρτητη εποπτική αρχή, η οποία συνίσταται με αυτόν τον κανονισμό και ελέγχει την εφαρμογή των διατάξεων του σε κάθε επεξεργασία δεδομένων που πραγματοποιείται από όργανο ή οργανισμό της Κοινότητας. Ο κανονισμός καταγράφει τις περιπτώσεις που απαιτείται προκαταρκτικός έλεγχος εκ μέρους

του, την υποχρέωση ενημέρωσης των οργάνων και οργανισμών της Κοινότητας στον επόπτη, την υποχρέωση συνεργασίας, όλες τις αρμοδιότητές και τα καθήκοντα του, και το καθεστώς άσκησης των καθηκόντων του.

- στα ένδικα μέσα (προσφυγή, ενστάσεις). Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο για την εκδίκαση διαφορών επί των διατάξεων του παρόντος κανονισμού
- στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στο πλαίσιο εσωτερικών δικτύων τηλεπικοινωνιών (ασφάλεια, εμπιστευτικός χαρακτήρας των επικοινωνιών, δεδομένα κίνησης και χρέωσης, κατάλογοι χρηστών, ένδειξη και περιορισμός της αναγνώρισης καλούσας και καλούμενης γραμμής – ίδια φιλοσοφία διατάξεων με τη μετέπειτα οδηγία 2002/58/EK)

3.2.12 Οδηγία για διατήρηση δεδομένων 2006/24/EK

Οδηγία 2006/24/EK του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006 για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουν οι κατηγορίες των δεδομένων τα οποία πρέπει να διατηρούνται από έξι μήνες έως δύο χρόνια και οι αρχές ασφαλείας τις οποίες οι πάροχοι υπηρεσιών επικοινωνιών εφαρμόζουν σε αυτά.

Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η εναρμόνιση των διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με τις υποχρεώσεις των παρόχων όσον αφορά τη διατήρηση ορισμένων δεδομένων που παράγονται ή υφίστανται επεξεργασία από αυτούς, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα δεδομένα καθίστανται διαθέσιμα για σκοπούς πρόληψης, διερεύνησης, διαπίστωσης και δίωξης των ποινικών αδικημάτων. Ορισμένα μέλη έχουν θεσπίσει νομοθεσία για αυτό το θέμα, αλλά οι διατάξεις τους διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό και απαιτείται εναρμόνιση.

Κατηγορίες διατηρούμενων δεδομένων, πρόσβαση

Οι κατηγορίες των δεδομένων τα οποία πρέπει να διατηρούνται βάσει της οδηγίας είναι:

- *δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό της πηγής και του προορισμού της επικοινωνίας* (για τηλεφωνικές επικοινωνίες τέτοια δεδομένα είναι ο αριθμός του καλούντος και του καλούμενου, ονόματα και διευθύνσεις συνδρομητών/χρηστών – για επικοινωνίες μέσω διαδικτύου τέτοια δεδομένα είναι ο αποδοθείς κωδικός ταυτότητας χρήστη, ο κωδικός ταυτότητας χρήστη και ο τηλεφωνικός αριθμός που δίνονται σε κάθε επικοινωνία που εισέρχεται στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, ονοματεπώνυμο και διεύθυνση του συνδρομητή ή εγγεγραμμένου χρήστη στον οποίο είχε αποδοθεί κατά το χρόνο επικοινωνίας διεύθυνση IP, κωδικός ταυτότητας χρήστη ή αριθμός τηλεφώνου)
- *δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας, ώρας και διάρκειας της επικοινωνίας* (για τηλεφωνικές επικοινωνίες τέτοια δεδομένα είναι η ημερομηνία και η ώρα έναρξης και λήξης της επικοινωνίας – για επικοινωνίες μέσω διαδικτύου τέτοια δεδομένα είναι η ημερομηνία και η ώρα σύνδεσης και αποσύνδεσης με το διαδίκτυο ή με την υπηρεσία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή με τηλεφωνία μέσω του διαδικτύου, η διεύθυνση IP που έδωσε στην επικοινωνία ο πάροχος υπηρεσιών πρόσβασης, ο κωδικός ταυτότητας χρήστη του συνδρομητή)
- *δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό του είδους της επικοινωνίας*
- *δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό του εξοπλισμού επικοινωνίας των χρηστών, ή του φερομένου ως εξοπλισμού επικοινωνίας τους* (τηλεφωνικοί αριθμοί, τα IMSI και IMEI, η ψηφιακή συνδρομητική γραμμή -DSL- ή
- *άλλη απόληξη της πηγής της επικοινωνίας*)
- *δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό της θέσης του εξοπλισμού κινητής*

επικοινωνίας (κωδικός ταυτότητας κυψέλης κατά την έναρξη της επικοινωνίας, δεδομένα με τα οποία προσδιορίζεται η γεωγραφική θέση βάσει αυτών)

Οι κατηγορίες των δεδομένων αυτών πρέπει να τηρούνται εφόσον παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία από παρόχους (ακόμη και σε για ανεπιτυχείς κλήσεις – όχι όμως για κλήσεις κατά τις οποίες δεν επιτυγχάνεται σύνδεση). Το χρονικό διάστημα διατήρησης πρέπει να ανήκει στο διάστημα [6 μήνες, 2χρόνια] (από την ημερομηνία της επικοινωνίας). Τονίζεται ότι η οδηγία δεν επιτρέπει τη διατήρηση δεδομένων που αποκαλύπτουν το περιεχόμενο των επικοινωνιών.

Πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα έχουν μόνο οι αρμόδιες εθνικές αρχές, σε ειδικές περιπτώσεις και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Ασφάλεια των δεδομένων

Οι πάροχοι εφαρμόζουν τουλάχιστον τις εξής αρχές ασφαλείας στα διατηρούμενα δεδομένα:

- τα διατηρούμενα δεδομένα είναι ίδιας ποιότητας και τυγχάνουν της αυτής προστασίας και ασφάλειας με τα δεδομένα που περιέχει το δίκτυο.
- λαμβάνονται τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προστασίας των δεδομένων κατά καταστροφής, απώλειας, αλλοίωσης, μη εξουσιοδοτημένης ή παράνομης αποθήκευσης, επεξεργασίας, πρόσβασης ή αποκάλυψης τους.
- λαμβάνονται μέτρα διασφάλισης ότι στα δεδομένα έχει πρόσβαση μόνο ειδικά εξουσιοδοτημένο προσωπικό
- τα δεδομένα καταστρέφονται στο τέλος του χρονικού διαστήματος διατήρησης, εκτός από εκείνα στα οποία έχει αποκτηθεί πρόσβαση και τα
- οποία έχουν φυλαχτεί.

Ακόμη, αποθηκεύονται με τέτοιο τρόπο ώστε να δύναται να διαβιβαστούν στις αρμόδιες αρχές χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Κάθε κράτος μέλος οφείλει να ορίσει εποπτική αρχή για την παρακολούθηση της εφαρμογής αυτών των αρχών ασφαλείας. Η αρχή αυτή μπορεί να είναι και η ίδια με την ορισθείσα βάσει της οδηγίας 95/46.

Μεταφορά

Η οδηγία αναφέρει ότι τα κράτη μέλη δύναται να αναβάλλουν την εφαρμογή της ως προς τη διατήρηση δεδομένων επικοινωνίας που αφορούν την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου μέχρι το Μάρτιο του 2009. Η Ελλάδα καθώς και οι χώρες Εσθονία, Αυστρία, Κάτω Χώρες, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Λιθουανία, Λετονία, Τσεχία, Βέλγιο, Πολωνία και Φιλανδία, έχουν δηλώσει ότι κάνουν χρήση της αναβολής αυτής.

3.2.13 Οδηγία για εξ αποστάσεως υπηρεσίες σε καταναλωτές 2002/65/EK

Οδηγία 2002/65/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, όσον αφορά την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και πρόταση που τροποποιεί τις οδηγίες 90/619/ΕΟΚ, 97/7/EK και 98/27/EK του Συμβουλίου.

Η οδηγία εφαρμόζεται στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες λιανικής πώλησης που γίνονται από απόσταση με κάθε μέσο χωρίς να απαιτείται φυσική και ταυτόχρονη παρουσία των συμβαλλομένων μερών. Τέτοια μέσα είναι το διαδίκτυο, το τηλέφωνο, το τηλεομοιοτύπο. Συνεπώς η οδηγία έχει μεγάλη εφαρμογή σε κάθε σύστημα ηλεκτρονικών συναλλαγών μέσω του οποίου διεξάγονται λιανικές πωλήσεις. Οι διατάξεις της οδηγίας στις οποίες εστιάζει η εργασία ρυθμίζουν τα κρίσιμα θέματα της πληροφόρησης του καταναλωτή πριν από τη σύναψη της συμβάσεως εξ αποστάσεως και το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή.

Αρχικά καταγράφονται οι πληροφορίες που ο καταναλωτής πρέπει να λαμβάνει πριν δεσμευθεί από μια εξ αποστάσεως σύμβαση ή προσφορά.

Χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με το αν αφορούν τον προμηθευτή, τη χρηματοοικονομική υπηρεσία, την καθεαυτή σύμβαση εξ αποστάσεως και τέλος τη δυνατότητα

προσφυγής.

Οι πληροφορίες σχετικά με τον προμηθευτή είναι οι εξής:

- η ταυτότητα και η κύρια δραστηριότητα του, η γεωγραφική διεύθυνση στην οποία είναι εγκατεστημένος καθώς και κάθε άλλη γεωγραφική διεύθυνση που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τις σχέσεις του καταναλωτή με τον προμηθευτή
- η ταυτότητα του αντιπροσώπου του προμηθευτή που είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος διαμονής του καταναλωτή και η γεωγραφική διεύθυνση που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τις σχέσεις του καταναλωτή με τον αντιπρόσωπο, όταν υπάρχει αντιπρόσωπος
- εάν οι επαγγελματικές επαφές του καταναλωτή έγιναν με άλλον επαγγελματία πλην του προμηθευτή, η ταυτότητα του επαγγελματία, η ιδιότητα με την οποία ενεργεί έναντι του καταναλωτή και η γεωγραφική διεύθυνση που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τις σχέσεις μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία
- όταν ο προμηθευτής είναι καταχωρημένος σε εμπορικό ή αντίστοιχο δημόσιο μητρώο, το εμπορικό μητρώο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος ο προμηθευτής και ο αριθμός καταχώρησής του ή ισοδύναμο μέσο αναγνώρισης στο μητρώο
- όταν η δραστηριότητα του προμηθευτή υπόκειται σε καθεστώς έγκρισης, τα στοιχεία της αρμόδιας εποπτεύουσας αρχής.

Οι πληροφορίες σχετικά με τη χρηματοοικονομική υπηρεσία είναι οι εξής:

- περιγραφή των κυριότερων χαρακτηριστικών στοιχείων της.
- το συνολικό τίμημα που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής στον προμηθευτή για τη χρηματοοικονομική υπηρεσία, συμπεριλαμβανομένων όλων των συναφών τελών, επιβαρύνσεων και δαπανών και όλων των φόρων που εισπράττονται μέσω του προμηθευτή, ή, εάν δεν μπορεί να προσδιοριστεί το ακριβές τίμημα, η βάση υπολογισμού του παρουσιασμένη με εύληπτο τρόπο.
- ενδεχόμενη κοινοποίηση όπου αναφέρεται ότι η χρηματοοικονομική υπηρεσία συνδέεται με τίτλους που συνεπάγονται ειδικούς κινδύνους συνδεδεμένους με τα ειδικά χαρακτηριστικά ή τις πράξεις που πρέπει να εκτελεστούν ή των οποίων η τιμή εξαρτάται από τις διακυμάνσεις στις κεφαλαιαγορές επί των οποίων ο προμηθευτής δεν έχει καμία επίδραση, καθώς και ότι οι επιδόσεις του παρελθόντος δεν αποτελούν δείκτη για τις μελλοντικές επιδόσεις.
- μνεία ενδεχόμενης ύπαρξης άλλων φόρων ή δαπανών που δεν εισπράττονται μέσω του προμηθευτή ούτε χρεώνονται από αυτόν.
- τυχόν χρονικοί περιορισμοί της ισχύος των παρεχόμενων πληροφοριών.
- οι ρυθμίσεις σχετικά με την πληρωμή και την εκτέλεση.
- τυχόν ειδικό επιπλέον κόστος που συνεπάγεται για τον καταναλωτή η χρήση των μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως.

Οι πληροφορίες σχετικά με τη σύμβαση εξ' αποστάσεως είναι οι εξής:

- η ύπαρξη ή μη δικαιώματος υπαναχώρησης (αναφέρεται παρακάτω) και, εάν αυτό υπάρχει, η διάρκεια και οι προϋποθέσεις άσκησής του, οι πληροφορίες για το ποσό που ενδέχεται να υποχρεωθεί να πληρώσει ο καταναλωτής καθώς επίσης και οι συνέπειες της μη άσκησης του δικαιώματος
- η ελάχιστη διάρκεια της σύμβασης εξ αποστάσεως, εάν πρόκειται για σύμβαση παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε μόνιμη βάση ή περιοδικά.
- πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα που μπορεί να έχουν τα μέρη να προκαλέσουν την πρόωρη ή μονομερή λύση της σύμβασης εξ αποστάσεως δυνάμει των όρων της σύμβασης εξ αποστάσεως, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών ποινών που προβλέπονται στη σύμβαση στις περιπτώσεις αυτές.

- πρακτικές οδηγίες για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, όπου να αναγράφεται, μεταξύ άλλων, η διεύθυνση στην οποία πρέπει να απευθύνεται η κοινοποίηση.
- η νομοθεσία του κράτους μέλους (ή των κρατών μελών) στην οποία βασίζεται ο προμηθευτής για τη δημιουργία σχέσεων με τον καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης εξ αποστάσεως.
- οποιαδήποτε συμβατική ρήτρα σχετικά με το δικαίο που εφαρμόζεται στη σύμβαση εξ αποστάσεως ή/και το αρμόδιο δικαστήριο.
- τη γλώσσα ή τις γλώσσες στις οποίες παρέχονται οι όροι της σύμβασης και την αναφερόμενη στο παρόν άρθρο εκ των προτέρων πληροφόρηση, καθώς και τη γλώσσα ή τις γλώσσες στις οποίες ο προμηθευτής, σε συμφωνία με τον καταναλωτή, αναλαμβάνει την υποχρέωση να επικοινωνεί κατά τη διάρκεια της σύμβασης.

Οι πληροφορίες σχετικά με την προσφυγή είναι οι εξής:

- η ύπαρξη ή έλλειψη εξωδικαστικών διαδικασιών υποβολής ενστάσεων και προσφυγών στις οποίες έχει πρόσβαση ο καταναλωτής και, αν υπάρχουν τέτοιες διαδικασίες, ο τρόπος πρόσβασης του καταναλωτή
- η ύπαρξη κεφαλαίων εγγύησης ή άλλων ρυθμίσεων για την παροχή αποζημιώσεων, που δεν καλύπτονται από την οδηγία 94/19/EK περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων και από την οδηγία 97/9/EK σχετικά με τα συστήματα αποζημίωσης των επενδυτών.

Οι διατάξεις σχετικά με πρόσθετες απαιτήσεις πληροφόρησης, πέραν των παραπάνω, είναι οι εξής:

- όταν οι διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας που διέπουν τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες συνεπάγονται απαιτήσεις εκ των προτέρων πληροφόρησης, οι εν λόγω απαιτήσεις εξακολουθούν να ισχύουν και προστίθενται στις παραπάνω αναφερθείσες.
- τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν σε ισχύ ή να εισάγουν αυστηρότερες διατάξεις σχετικά με τις απαιτήσεις εκ των προτέρων πληροφόρησης, εφόσον οι διατάξεις αυτές είναι συμβατές με το κοινοτικό δικαίο.
- Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή τις εθνικές διατάξεις σχετικά με τις απαιτήσεις εκ των προτέρων πληροφόρησης και η Επιτροπή φροντίζει ώστε οι πληροφορίες που της γνωστοποιούνται για τις εθνικές διατάξεις, να διαβιβάζονται επίσης στους καταναλωτές και στους προμηθευτές.

Ο προμηθευτής ανακοινώνει στον καταναλωτή όλους τους όρους της σύμβασης, καθώς και τις πληροφορίες που αναφέρθηκαν, σε χαρτί ή σε άλλο σταθερό μέσο, το οποίο τίθεται σε εύθετο χρόνο στη διάθεση του καταναλωτή και στο οποίο έχει αυτός πρόσβαση, πριν να δεσμευτεί από σύμβαση εξ αποστάσεως ή προσφορά. Όσο διαρκεί η συμβατική σχέση, ο καταναλωτής δικαιούται, κατόπιν αιτήματός του, να λαμβάνει τους συμβατικούς όρους σε χαρτί. Επιπλέον, ο καταναλωτής δικαιούται να αλλάζει το χρησιμοποιούμενο μέσο εξ αποστάσεως επικοινωνίας, εκτός εάν αυτό είναι ασυμβίβαστο με τη συναφθείσα σύμβαση εξ αποστάσεως ή με τη φύση της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής υπηρεσίας.

Εν συνεχεία περιγράφεται το δικαίωμα υπαναχώρησης. Αυτό προβλέπει ότι ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία 14 ημερών για να υπαναχωρήσει, χωρίς καμία ποινή και χωρίς να αναφέρει αιτιολογία. (για ασφαλίσεις ζωής ή πράξεις που αφορούν ατομικές συμβάσεις η προθεσμία είναι 30 ημέρες). Η προθεσμία αρχίζει είτε από την ημέρα σύναψης της σύμβασης εξ αποστάσεως, είτε από την ημέρα που ο καταναλωτής παρέλαβε τους συμβατικούς όρους και τις πληροφορίες, εφόσον αυτή είναι μεταγενέστερη της πρώτης. Το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν εφαρμόζεται σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες η τιμή των οποίων εξαρτάται από διακυμάνσεις της κεφαλαιαγοράς, σε ασφαλιστήρια συμβόλαια ταξιδιών και αποσκευών ή παρόμοια βραχυπρόθεσμα ασφαλιστήρια συμβόλαια με διάρκεια μικρότερη του ενός μηνός, και στις συμβάσεις των οποίων η εκτέλεση έχει ολοκληρωθεί πλήρως και από τα δύο μέρη με ρητή αίτηση του καταναλωτή προτού ασκήσει ο καταναλωτής το δικαίωμα υπαναχώρησης.

Εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης μπορεί να υποχρεωθεί να πληρώσει (ποσό που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να εκληφθεί ως ποινή), άμεσα, για τη χρηματοοικονομική υπηρεσία που του έχει όντως παράσχει ο προμηθευτής σύμφωνα με τη σύμβαση εξ αποστάσεως. Η εκπλήρωση της σύμβασης επιτρέπεται να αρχίσει μόνο μετά τη συναίνεση του καταναλωτή. Επίσης, ο προμηθευτής δεν μπορεί να απαιτήσει από τον καταναλωτή να καταβάλλει κανένα ποσό εκτός εάν μπορεί να αποδείξει ότι ο καταναλωτής είχε δεόντως ενημερωθεί για το πληρωτέο ποσό. Παρ' όλα αυτά, σε καμία περίπτωση δε δικαιούται να απαιτήσει την πληρωμή αυτή, εάν έχει αρχίσει να εκτελεί τη σύμβαση πριν από την εκπνοή της προθεσμίας υπαναχώρησης, χωρίς να το ζητήσει προηγουμένως ο καταναλωτής.

Ο προμηθευτής υποχρεούται να επιστρέψει στον καταναλωτή εντός 30 ημερών, όλα τα ποσά που έχει λάβει από αυτόν σύμφωνα με την εξ αποστάσεως σύμβαση, με εξαίρεση το ποσό που αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο. Παράλληλα, ο καταναλωτής επιστρέφει στον προμηθευτή εντός 30 ημερών, ό,τι χρηματικά ποσά ή και πράγματα έχει λάβει από αυτόν.

Τέλος, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν ότι το βάρος της απόδειξης για την τήρηση των υποχρεώσεων πληροφόρησης του καταναλωτή που επιβάλλονται στον προμηθευτή, καθώς και για τη συγκατάθεση του καταναλωτή στη σύναψη της σύμβασης και, ενδεχομένως, στην εκτέλεσή της, μπορεί να βαρύνει τον προμηθευτή. Η συμβατική ρήτρα η οποία αποδίδει το βάρος απόδειξης στον καταναλωτή, της τήρησης εκ μέρους του προμηθευτή των υποχρεώσεων του, θεωρείται καταχρηστική.

3.2.14 Κανονισμός για τη διεθνή δικαιοδοσία 44/2001/ΕΚ

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Καταρχήν, ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη πλην της Δανίας. Εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις και δεν καλύπτει φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις. Ο κανονισμός 44/2001/ΕΚ είναι ο πλέον σχετικός αναφορικά με δικαστικές διαφορές που αναφύονται από διεθνείς ηλεκτρονικές συμβάσεις, αν και έχει σχεδιαστεί μόνο για "παραδοσιακές" διεθνείς συμβατικές ρυθμίσεις.

Από τη σκοπιά αυτή, θα αναφερθούν οι δυνατότητες που προκύπτουν εκ των διατάξεων του κανονισμού ώστε να επέλθει διεθνής δικαιοδοσία σε θέματα ηλεκτρονικών συμβάσεων. Οι δυνατότητες αυτές είναι τρεις:

- 1η δυνατότητα: Συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων, ή στον τόπο κατοικίας του εναγόμενου ή στον τόπο στον οποίο γεννήθηκε η διαφορά. Τέτοιου είδους συμφωνία περί δικαιοδοσίας των δικαστηρίων συνιστάται για τις διεπιχειρησιακές ηλεκτρονικές συμβάσεις και εξασφαλίζει υψηλού βαθμού νομική ασφάλεια. Αυτές οι συμφωνίες συνήθως περιλαμβάνονται ως ρήτρες σε συμβάσεις και είναι διαθέσιμες ηλεκτρονικά. Αυτό μπορεί να γίνει εφόσον η συμφωνία έχει καταχωρηθεί. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να αποδειχθεί πότε έγινε. Ο Κανονισμός 44/2001 θέτει σαν προϋπόθεση ότι οι συμφωνίες αυτές έχουν γίνει γραπτώς (οποιαδήποτε ηλεκτρονική συμφωνία που εμφανίζει κάποια διάρκεια θεωρείται ως έγγραφη). Συμφωνίες με ηλεκτρονικό τρόπο που καθορίζουν δικαστική δικαιοδοσία, θεωρούνται επίσης ισχυρές εφόσον μπορούν να μεταβιβαστούν με ένα μέσο, όπως CD, DVD. Για αυτό τέτοιες ρήτρες που γίνονται αποδεκτές με το πάτημα ενός πλήκτρου ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι ισχυρές.
- 2η δυνατότητα: Αν δεν επιτευχθεί η ανωτέρω συμφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων, τότε ο ενάγων μπορεί να επιλέξει το αρμόδιο δικαστήριο μεταξύ του δικαστηρίου της κατοικίας του εναγόμενου και του δικαστηρίου του τόπου όπου η συμβατική υποχρέωση στην οποία βασίζεται η αγωγή θα έπρεπε να λάβει χώρα. Σημειώνεται ότι στις διεπιχειρησιακές ηλεκτρονικές συναλλαγές η παραπομπή στη δικαιοδοσία του κράτους διαμονής του εναγόμενου είναι πιο δύσκολη από αυτήν των υποθέσεων παραδοσιακού

διεθνούς εμπορίου, λόγω της φύσης του διαδικτύου και την αδυναμία εύρεσης επαρκών στοιχείων αναγνώρισης των συμβαλλόμενων. Η οδηγία 2000/31/EK προσπαθεί να λύσει το πρόβλημα αυτό υποχρεώνοντας τους παροχείς υπηρεσιών να προσφέρουν στους πελάτες τους εύκολη πρόσβαση σε στοιχεία τους όπως όνομα και γεωγραφική διεύθυνση.

- 3η δυνατότητα: Να γίνει η αγωγή σε δικαστήριο του τόπου από όπου το αγαθό ή υπηρεσία προμηθεύεται. Το αρμόδιο δικαστήριο θα οριστεί από τη χώρα στην οποία θα πωλούνταν τα προϊόντα ή θα προσφέρονταν οι υπηρεσίες. Αυτά τα δικαστήρια είναι τα πλέον κατάλληλα να επιλύσουν διαφορές που προκύπτουν από διεθνείς ηλεκτρονικές συμβάσεις. Παρ' όλα αυτά, η δυνατότητα αυτή έχει την αδυναμία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η περιοχή όπου βρίσκονται τα ηλεκτρονικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη μετάδοση της πληροφορίας, για παράδειγμα η περιοχή όπου είναι εγκατεστημένος ένας server. Η αδυναμία έγκειται στο ότι η περιοχή αυτή μπορεί να είναι μια τρίτη χώρα την οποία επέλεξε για οικονομικές ή στρατηγικές αιτίες (πχ όφελος από το νομικό καθεστώς της τρίτης χώρας).

4

4. Η Ελληνική νομοθεσία για το ηλεκτρονικό εμπόριο

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται η ελληνική νομοθεσία που θέματα σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο και τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Οι νομοθετικές πράξεις αυτές ακολουθούν τις επιταγές της ΕΕ ενσωματώνοντας στο ελληνικό εθνικό δίκαιο τις οδηγίες της ΕΕ. Σε κάποιες περιπτώσεις, η ενσωμάτωση πραγματοποιείται είτε εκτός των προθεσμιών που ορίζει η ΕΕ, είτε με παραλείψεις και λάθη, ή δεν πραγματοποιείται καθόλου. Ως επακόλουθο, η ΕΕ κινείται δικαστικά εναντίων των χωρών που δεν εφαρμόζουν τις οδηγίες της ορθά και εντός των προθεσμιών, και επιβάλλει πρόστιμα.

Οι ελληνικές νομοθετικές πράξεις εξετάζονται έτσι ώστε να αποκτηθεί η γνώση του ρυθμιστικού πλαισίου περί των ηλεκτρονικών συναλλαγών που ισχύει στην Ελλάδα και να εντοπιστούν διαφορές με το αντίστοιχο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Για ένα σύστημα διασυνοριακών ηλεκτρονικών συναλλαγών, οι διαφορές αυτές αποτελούν ζήτημα κρίσιμης σημασίας, διότι για να διεξαχθεί μια συναλλαγή μεταξύ της Ελλάδας και μιας άλλης χώρας, πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα ρυθμιστικά πλαίσια των δύο χωρών δεν παρουσιάζουν διαφορές, και αν παρουσιάζουν κάποιες, αυτό να μην επηρεάζει σημαντικά την εκτέλεση της εκάστοτε συναλλαγής. Συνοπτικά, εξάγονται συμπεράσματα διαλειτουργικότητας. Πέρα από τις διασυνοριακές συναλλαγές, οι ελληνικές νομοθετικές πράξεις έχουν ευνόητα ενδιαφέρον και για τις εγχώριες συναλλαγές.

4.1 Προστασία δεδομένων/ Ιδιωτικότητα/ Πνευματική Ιδιοκτησία

Από το 1997 ισχύει ο νόμος 2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Καθορίζει τους όρους και τις συνθήκες υπό τις οποίες επιτρέπεται η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, έτσι ώστε να προστατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες των φυσικών προσώπων και συγκεκριμένα το δικαίωμά τους στην ιδιωτικότητα. Επίσης, στο πνεύμα της οδηγίας 95/46 και των διατάξεων της περί ενημέρωσης και δικαιωμάτων ενδιαφερόμενου προσώπου, επιτρέπει σε κάθε πρόσωπο να γνωρίζει μετά από αίτησή του τα προσωπικά δεδομένα που τον αφορούν και τα οποία έχουν καταγραφεί από την κυβέρνηση. Ο νόμος 2472/1997 τροποποιήθηκε το 2000 και το 2001 και επιβάλλεται από την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Συμπληρώνεται από το νόμο 2774/1999 περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα καθώς και από τον νόμο 3115/2003 ο οποίος προβλέπει τη σύσταση της Α. .Α.Ε (Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών) με σκοπό την προστασία του απορρήτου των επιστολών, της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο καθώς και την ασφάλεια των δικτύων και πληροφοριών. Στην έννοια της προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών περιλαμβάνεται και ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου, που προβλέπονται από τον νόμο.

Σημειώνεται ότι για μη συμμόρφωση στην οδηγία 2002/58/EK, η Ελλάδα καταδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Συγκεκριμένα με την απόφαση C-475/04 της 1ης Ιουνίου 2006 «Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 2002/58/EK – Ηλεκτρονικές επικοινωνίες – Επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Προστασία της ιδιωτικής ζωής – Προστασία των φυσικών προσώπων – Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο» το δικαστήριο απεφάνθη ότι «Η Ελληνική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εμπροθέσμως τις απαραίτητες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προς συμμόρφωση με την οδηγία 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για

την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή».

4.1.1 Νόμος 3115/2003

Ο νόμος 3115/2003 ορίζει της σύσταση της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ) με σκοπό την προστασία του απορρήτου των επιστολών, της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο καθώς και την ασφάλεια των δικτύων και πληροφοριών. Η Α. .Α.Ε. είναι ανεξάρτητη αρχή, που απολαμβάνει διοικητικής αυτοτέλειας. Έχει, μεταξύ άλλων, τις εξής αρμοδιότητες:

- Διενεργεί ελέγχους σε εγκαταστάσεις, τεχνικό εξοπλισμό, αρχεία, τράπεζες δεδομένων και έγγραφα της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, άλλων δημόσιων υπηρεσιών, οργανισμών, επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και ιδιωτικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με ταχυδρομικές, τηλεπικοινωνιακές ή άλλες σχετικές υπηρεσίες.
- Καλεί σε ακρόαση τις παραπάνω αναφερθείσες υπηρεσίες, οργανισμούς, νομικά πρόσωπα και επιχειρήσεις.
- Προβαίνει στην κατάσχεση μέσων παραβίασης του απορρήτου.
- Εξετάζει καταγγελίες σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των αιτούντων.
- Συνεργάζεται με άλλες αρχές της χώρας, με αντίστοιχες αρχές άλλων κρατών, με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς.
- Γνωμοδοτεί και απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις για τη λήψη μέτρων διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών, καθώς και για τη διαδικασία άρσης αυτού.

Όποιος παραβιάζει με οποιονδήποτε τρόπο το απόρρητο των επικοινωνιών ή τους όρους και τη διαδικασία άρσης αυτού, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή από 15.000€ έως 60.000€.

4.1.2 Κανονισμοί Α.Δ.Α.Ε

Στην Ελλάδα, νομική ισχύ έχουν και ορισμένες αποφάσεις αρχών, μία από τις οποίες είναι η Αρχή Οι κανονισμοί της ΑΔΑΕ για τη διασφάλιση του απορρήτου στις διαδικτυακές επικοινωνίες, οι οποίοι δημοσιεύτηκαν στο ΦΕΚ 88/2005 είναι οι εξής:

- Κανονισμός για τη διασφάλιση του απορρήτου στις διαδικτυακές υπηρεσίες και τις συναφείς υπηρεσίες και εφαρμογές
- Κανονισμός για τη διασφάλιση του απορρήτου διαδικτυακών υποδομών
- Κανονισμός για τη διασφάλιση του απορρήτου εφαρμογών και χρήστη διαδικτύου

Στις διατάξεις αυτών των κανονισμών εμπίπτουν όλοι οι τηλεπικοινωνιακοί φορείς διαδικτύου και οι δημόσιοι οργανισμοί και ιδιαίτερα οι:

- Πάροχοι πρόσβασης στο διαδίκτυο (σταθεροί και κινητοί τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι, Internet Service Providers κλπ.)
- Πάροχοι διαδικτυακών υπηρεσιών
- Πάροχοι διαδικτυακών υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας.

4.1.3 Νόμος 2472/1997

Ο νόμος 2472/1997 ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την οδηγία 1995/46 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Ρυθμίζει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (τα χαρακτηριστικά των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τις προϋποθέσεις επεξεργασίας, τις υποχρεώσεις του υπευθύνου της

επεξεργασίας κλπ) και τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων (ενημέρωσης, πρόσβασης, αντίρρησης, προσωρινής δικαστικής προστασίας). Ακόμη, ορίζει τη σύσταση της αρχής προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τις αρμοδιότητες αυτής και τις κυρώσεις που επιβάλλει.

4.1.4 Νόμος 2774/1999

Σκοπός του νόμου 2774/99 είναι η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής και η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα. Ο νόμος τροποποιεί τον 2472/97. Δε γίνεται υπεισέλευση σε λεπτομέρειες για το νόμο διότι αναμένεται να καταργηθεί εντός του 2006, σύμφωνα με το νομοσχέδιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ) και τροποποίηση του ν. 2472/1997 (ΦΕΚ Α 50) για την «προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

4.1.5 Προεδρικό Διάταγμα 47/2005

Το Π.Δ . 47/2005 αφορά τις διαδικασίες, τις τεχνικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και τη διασφάλισή του. Ορίζει τα είδη επικοινωνίας στα οποία εφαρμόζεται η άρση του απορρήτου (μεταξύ των οποίων και το διαδίκτυο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και οι ηλεκτρονικές συναλλαγές), ορίζει ασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών τα στοιχεία επικοινωνίας στα οποία αναφέρονται οι διατάξεις του καθώς και υποχρεώσεις των παρόχων υπηρεσιών και δικτύων.

4.1.6 Νόμος 2819/2000

Το άρθρο 7 του νόμου εναρμονίζει την Ελλάδα με την οδηγία 96/9/ΕΟΚ σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, τροποποιώντας το νόμο 2121/1993. Στο άρθρο 45, περιγράφεται το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων.

4.1.7 Νόμος 3057/2002

Ο νόμος 3057/2002 για την προστασία του πνευματικού δικαιώματος στην κοινωνία της πληροφορίας, εναρμονίζει το νόμο 2121/1993 με την κοινοτική οδηγία 2001/29/ΕΚ (για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας). Ο νόμος περιγράφει τα δικαιώματα τα οποία έχουν οι δημιουργοί πάνω στο έργο τους, τότε επιτρέπεται ή έκθεση και αναπαραγωγή εικαστικών έργων χωρίς την άδεια του δημιουργού, πώς τιμωρούνται όσοι χωρίς την άδεια των δημιουργών εκμεταλλεύονται ή αναπαράγουν τα πνευματικά έργα τους και τέλος «τεχνολογικά μέτρα» στην κατεύθυνση της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων.

4.2 Η-εμπόριο

4.2.1 Προεδρικό Διάταγμα 131/2001

Όπως προκύπτει από τον τίτλο του προεδρικού διατάγματος (*Προσαρμογή στην Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά*), το νομοθέτημα αυτό θεσπίστηκε με στόχο την προσαρμογή προς την Οδηγία 2000/31/ΕΚ. Συνεπώς, το αντικείμενο ρύθμισής του είναι ταυτόσημο με αυτό της εν λόγω οδηγίας, αφορά, δηλαδή, ορισμένες πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Το σύγχρονο αυτό πλαίσιο συμβάλλει ουσιαστικά στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικού εμπορίου στην

Ελλάδα, καθ' όσον δημιουργεί ασφάλεια δικαίου και σαφήνεια ως προς τις προϋποθέσεις για την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και το νομικό καθεστώς που τη διέπει, ενώ παράλληλα συμβάλλει στη διαφάνεια των συναλλαγών και την προστασία των καταναλωτών. Κατ' αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η εμπιστοσύνη στο ηλεκτρονικό εμπόριο, η οποία είναι απαραίτητη για την ανάπτυξή του.

Αξίζει βεβαίως, να επισημανθεί ότι η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου ανοίγει νέες προοπτικές στην οικονομία της χώρας, όπως και της ΕΕ, γενικότερα, καθώς προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης, ιδίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, διευκολύνει την ανάπτυξη και τις επενδύσεις στην καινοτομία και γενικότερα, μπορεί να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα.

Παρά το γεγονός όμως, ότι οι διατάξεις της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο έχουν πολύπλευρες επιπτώσεις στο ελληνικό δίκαιο, ο έλληνας νομοθέτης δεν κατέβαλλε προσπάθεια συστηματικής ένταξής τους στην εσωτερική έννομη τάξη. Και ενώ ορισμένες ρυθμίσεις, ιδίως οι διατάξεις για την ηλεκτρονική κατάρτιση συμβάσεων, θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στον Αστικό Κώδικα και τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως έγινε λ.χ. στην Γερμανία και σε άλλα κράτη της ΕΕ, ο έλληνας νομοθέτης έκρινε ως σημαντικότερη την αυτοτέλεια του νομοθετήματος και ενέταξε όλες τις ρυθμίσεις της οδηγίας στο εν λόγω προεδρικό διάταγμα.

Πεδίο εφαρμογής του π.δ. και τομείς που εξαιρείται η εφαρμογή του

Το προεδρικό διάταγμα καλύπτει τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, δηλαδή περιλαμβάνει κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του π.δ. 39/2001.

Προϋπόθεση ωστόσο, για την εφαρμογή των διατάξεων και στις υπηρεσίες αυτές είναι ο παρέχων υπηρεσίες να ασκεί ουσιαστικά μία οικονομική δραστηριότητα για αόριστη χρονική διάρκεια. Συνεπώς, οι μη ασκούντες εμπορική δραστηριότητα (π.χ. δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα ή ερευνητικά κέντρα) αποκλείονται από την εφαρμογή του π.δ. Επίσης, δεν αποτελεί παρόμοια υπηρεσία η χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή αντίστοιχων ατομικών επικοινωνιών (κατοχή ιστοσελίδας με μη εμπορικό χαρακτήρα) από πρόσωπα που δεν ενεργούν στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Σύμφωνα με το προοίμιο της παραπάνω Οδηγίας, οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας καλύπτουν μεγάλο φάσμα οικονομικών

δραστηριοτήτων σε απευθείας σύνδεση (on-line), οι οποίες μπορεί να συνίστανται στην πώληση εμπορευμάτων σε απευθείας σύνδεση, ενώ αντιθέτως, δεν καλύπτονται δραστηριότητες, όπως η παράδοση αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών off-line.

Προϋπόθεση επίσης, είναι η υπηρεσία να παρέχεται εξ αποστάσεως, δηλαδή χωρίς τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι παρόντα, αλλά και με ηλεκτρονικά μέσα πρόκειται δηλαδή, για «*υπηρεσία που παρέχεται στην αφετηρία της και γίνεται αποδεκτή στον προορισμό της μέσω εξοπλισμών ηλεκτρονικής επεξεργασίας (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής συμπίεσης) ή αποθήκευσης δεδομένων και η οποία παρέχεται, διαβιβάζεται και λαμβάνεται εξ ολοκλήρου μέσω τηλεφωνικής γραμμής, ραδιοφωνικής μετάδοσης, οπτικής ίνας ή με άλλα ηλεκτρομαγνητικά μέσα*».

Περαιτέρω, όπως διαφαίνεται από τον ανωτέρω ορισμό, πρέπει να προηγείται προσωπική επιλογή ενός αποδέκτη υπηρεσιών, δηλαδή, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 π.δ. 39/2001, η υπηρεσία πρέπει να παρέχεται με μετάδοση δεδομένων κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας.

Τέλος, όπως προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 20 του π.δ., με το οποίο η ελληνική νομοθεσία εναρμονίστηκε προς το άρθρο 1 παρ. 5 της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι ρυθμίσεις του παρόντος π.δ.

δεν εφαρμόζονται σε ορισμένους τομείς.

Συγκεκριμένα, δεν εφαρμόζονται:

- α) στον φορολογικό τομέα,
- β) σε θέματα που είναι σχετικά με τις υπηρεσίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας που

καλύπτονται ήδη από την νομοθεσία για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ν. 2472/1997) και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, καθώς και από την νομοθεσία περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα (Ν. 2774/1999),

γ) σε θέματα αφορώντας σε συμφωνίες ή πρακτικές διεπόμενες από την νομοθεσία περί καρτέλ,

δ) στις δραστηριότητες συμβολαιογράφων ή αντίστοιχων επαγγελματιών, εφόσον συνεπάγονται άμεση και ειδική σύνδεση με την άσκηση δημόσια εξουσίας,

ε) στην εκπροσώπηση πελάτη και υπεράσπιση των συμφερόντων του ενώπιον δικαστηρίων και

στ) στην συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια στα οποία ο παίκτης στοιχηματίζει νομισματική αξία, συμπεριλαμβανομένων των λαχείων και των στοιχημάτων.

Βασικοί ορισμοί

Πέρα από τον προαναφερθέντα ορισμό των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, στις διατάξεις του άρθρου 1 περ. α' έως και η' του π.δ. 131/2003 προβλέπονται μία σειρά ορισμών που αφορούν τους όρους που χρησιμοποιούνται στο π.δ.

- **«φορέας παροχής υπηρεσιών»** νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παρέχει μία υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας.
- **«εγκατεστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών»** νοείται ο φορέας που ασκεί ουσιαστικώς μία οικονομική δραστηριότητα μέσω μίας μόνιμης εγκατάστασης για αόριστη χρονική διάρκεια η απλή παρουσία και η χρήση των τεχνικών μέσων και των τεχνολογιών που απαιτούνται για την παροχή της υπηρεσίας δεν συνιστούν εγκατάσταση του φορέα.

Για την εφαρμογή των διατάξεων του π.δ. τίθεται ως προϋπόθεση, σύμφωνα με την αρχή του κράτους προέλευσης, ο φορέας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας να είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα. Για τη διαπίστωση πότε υφίσταται εγκατάσταση ενός φορέα, η διάταξη του άρθρου 1 περ. γ' εδαφ. β' ξεκαθαρίζει ότι ο τόπος εγκατάστασης εταιρίας που παρέχει υπηρεσίες μέσω μίας ηλεκτρονικής τοποθεσίας (web site) δεν βρίσκεται εκεί που είναι η τεχνολογία που υποστηρίζει την εν λόγω τοποθεσία, δηλαδή η τοποθεσία του διακομιστή Διαδικτύου (Internet server), ούτε εκεί που παρέχεται πρόσβαση σε αυτήν.

- **«αποδέκτης της υπηρεσίας»** νοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο χρησιμοποιεί, επαγγελματικώς ή άλλως, μία υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως για να αναζητήσει πληροφορίες ή για να προσφέρει πρόσβαση σε αυτές.
- **«καταναλωτής»** νοείται το φυσικό πρόσωπο που επιδιώκει στόχους μη εντασσόμενους στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας. Ο ορισμός αυτός έχει ληφθεί από τις οδηγίες για την προστασία του καταναλωτή και ιδίως από την Οδηγία 97/7/ΕΟΚ για τις συμβάσεις από απόσταση.

Οι αρχές που διέπουν τις συναλλαγές ηλεκτρονικού εμπορίου κατά το π.δ. 131/2003

Η εθνική νομοθεσία εισάγει, κατά το πρότυπο της Οδηγίας, τριών κατηγοριών αρχές: τις γενικές, τις ειδικές και τις συγγενείς.

Οι Γενικές Αρχές είναι:

- α) η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών, σύμφωνα με την οποία μπορεί να εξασφαλιστεί το γεγονός ότι κάθε φορέας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, είτε βρίσκεται στην Ελλάδα είτε σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, έχει ελεύθερη πρόσβαση στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς,
- β) η αρχή της ελεύθερης ανάληψης και άσκησης δραστηριότητας υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας, δηλαδή η άσκηση χωρίς να απαιτείται έγκριση οιασδήποτε αρχής, εκτός αν προβλέπεται κάτι σχετικό σε άλλη νομοθεσία, όπως επί παραδείγματι στον τομέα των τηλεπικοινωνιών.
- γ) Η αρχή της διαφάνειας των συναλλαγών που πραγματοποιούνται στο Διαδίκτυο,

- που προκύπτει από το σύνολο των τεθειμένων κανόνων,
- δ) η αρχή της προστασίας των προσωπικών δεδομένων,
  - ε) η αρχή του ατομικού αιτήματος, στοιχείο, που όπως αναφέρθηκε, περιέχεται στον ορισμό της υπηρεσίας της Κοινωνίας της Πληροφορίας,
  - στ) η αρχή της προστασίας του καταναλωτή, θεωρούμενου σαν του πιο αδύναμου συμβαλλομένου μέρους, κατά την διάρκεια της συναλλαγής μέσω Διαδικτύου,
  - ζ) η αρχή του περιορισμού των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους των επιχειρήσεων και
  - η) η αρχή της διεθνοποίησης του εμπορίου, που εκτός του γεγονότος ότι αποτελεί πραγματική κατάσταση σ' ολόκληρο τον κόσμο, αναγνωρίζεται από την νομοθεσία με την υποχρέωση του κράτους μέλους να μην προβάλλει οποιαδήποτε προσκόμματα στην λήψη υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας από άλλο κράτος μέλος, θεωρούμενης της ΕΕ ως ενιαίας εσωτερικής αγοράς.

Οι Ειδικές Αρχές είναι:

- α) η αρχή εφαρμογής του δικαίου της χώρας εγκατάστασης του φορέα παροχής υπηρεσιών και
- β) η αρχή της ίδιας αναγνώρισης των συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα η τελευταία δε έχει ιδιαίτερη σημασία αφού αποτελεί ίδια και ευθεία νομική αναγνώριση των καλουμένων ηλεκτρονικών συμβάσεων.

Οι Συγγενείς Αρχές είναι:

- α) Η εισαγωγή της διαδικασίας εξωδίκου διακανονισμού διαφορών και
- β) Η ενθάρρυνση κατάρτισης κωδίκων δεοντολογίας.

Τρόπος ερμηνείας των διατάξεων του π.δ. 131/2003 και παράλληλη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας

Τόσο η Οδηγία όσο και η επέκτασή της π.δ. δεν τροποποιούν την μέχρι σήμερα ισχύουσα νομοθεσία που αφορά στην Κοινωνία της Πληροφορίας και άλλα συναφή ζητήματα, αλλά την συμπληρώνουν.

Έτσι, στη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 3 του π.δ. 131/2003, το οποίο μεταφέρει τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 3 της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο στην ελληνική νομοθεσία, αναφέρεται ότι :

«καμία διάταξη του παρόντος Π.Δ. δεν μπορεί να ερμηνευτεί κατά τρόπο που να θίγει το επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας και των συμφερόντων του καταναλωτή, όπως θεσπίζεται σε κοινοτικές πράξεις και στις εθνικές νομοθεσίες που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή τους, στο μέτρο που δεν περιορίζεται έτσι η ελευθερία παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας».

Από την εν λόγω διάταξη προκύπτει ότι δεν τίθεται ρητά η υποχρέωση εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου, όσον αφορά στην προστασία του καταναλωτή, όπως συμβαίνει στο προαναφερόμενο άρθρο της Οδηγίας αντιθέτως, η ρύθμιση αυτή περιορίζεται στον τρόπο ερμηνείας των διατάξεων του παρόντος διατάγματος. Επομένως, η εν λόγω ερμηνεία πρέπει να γίνεται κατά τρόπο, ώστε να μην θίγεται το επίπεδο προστασίας του καταναλωτή και πάντοτε στο μέτρο που δεν περιορίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας. Έτσι, πρέπει μάλλον να γίνει δεκτό ότι η εν λόγω ρύθμιση δεν αποτελεί ορθή μεταφορά της οδηγίας στην εθνική μας νομοθεσία και εν πάση περιπτώσει το κοινοτικό κεκτημένο της προστασίας του καταναλωτή δεν διασφαλίζεται, στο μέτρο που το επιδίωξε ο κοινοτικός νομοθέτης.

Ατυχώς λοιπόν, ο Έλληνας νομοθέτης δεν αξιοποίησε την παρεχόμενη ευκαιρία για να προβεί στη θέσπιση ενός ολοκληρωμένου νομοθετήματος, που να καλύπτει πλήρως την παροχή των υπηρεσιών του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Έτσι, για μία ολοκληρωμένη ερμηνεία των διατάξεων του π.δ., πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η κοινοτική νομοθεσία, που παραμένει σε παράλληλη ισχύ, και είναι ενδεικτικά η ακόλουθη:

- α) **Οδηγία 93/13/ΕΟΚ της 05.04.1993**, που αφορά «στις καταχρηστικές ρήτρες

- συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές», που εναρμονίσθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον Ν. 2251/1994,
- β) Οδηγία 97/7/ΕΚ της 20.05.1997** για «την προστασία των καταναλωτών από τις εξ αποστάσεως συμβάσεις», που εναρμονίσθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον Ν. 2251/1994,
- γ) Οδηγία 85/450/ΕΚ της 10.09.1984** για «την παραπλανητική και συγκριτική διαφήμιση», που εναρμονίσθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον Ν. 2251/1994,
- δ) Οδηγία 87/102/ΕΟΚ της 22.12.1986** για την «προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, που διέπουν την καταναλωτική πίστη», που εναρμονίσθηκε με την ΥΑ Φ1 983/07.03.1991 και ΥΑ Α2/7725/13.07.1990,
- ε) Οδηγία 90/314/Εκ της 13.06.1990** για «τα οργανωμένα ταξίδια και οργανωμένες διακοπές και περιηγήσεις», που εναρμονίσθηκε με το π.δ. 339/1996,
- στ) Οδηγία 98/6/ΕΚ της 16.02.1990** για την «προστασία καταναλωτών όσον αφορά στην αναγραφή τιμών προϊόντων που προσφέρονται στους καταναλωτές», που εναρμονίσθηκε με τον ν. 2251/1994,
- ζ) Οδηγία 98/27/ΕΚ της 19.05.1998** «περί αγωγών παραλείψεως στον τομέα προστασίας των συμφερόντων καταναλωτών», που εναρμονίσθηκε με τον ν. 3043/2002,
- η) Οδηγία 85/374 της 25.07.1985** για την «προσέγγιση νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών πράξεων κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων», που εναρμονίσθηκε με την ΥΑ 230/22.04.1988, τον Ν. 1961/1991 και Ν. 2000/1991,
- θ) Οδηγία 99/44/ΕΚ της 25.05.1999** για «ορισμένες πτυχές πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών», που εναρμονίσθηκε με τον ν. 3043/2002,
- ι) Οδηγία 2002/58/ΕΚ της 12.07.2002** για την «επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών».

4.2.2 Προεδρικό Διάταγμα 131/2003

Με το ΠΔ 131/2003, η ελληνική νομοθεσία προσαρμόζεται στην οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά. Το ΠΔ ρυθμίζει τα θέματα τα οποία αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο για την οδηγία 2000/31/ΕΚ. Τα τέσσερα σημεία της οδηγίας που τονίστηκαν περισσότερο, συγκρίνονται με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του ΠΔ και συμπεραίνεται απόλυτη συμφωνία μεταξύ τους:

- Στο 4ο άρθρο του Προεδρικού Διατάγματος, καταγράφονται οι πληροφορίες τις οποίες ο φορέας παροχής υπηρεσιών υποχρεούται να προσφέρει στους αποδέκτες του και στις αρμόδιες αρχές. Οι πληροφορίες που αναφέρει το ΠΔ, είναι ακριβώς οι ίδιες με αυτές που αναφέρονται στην οδηγία 2000/31/ΕΚ.
- Οι όροι του άρθρου 5 του ΠΔ τους οποίους πρέπει να πληρούν οι εμπορικές επικοινωνίες που συνιστούν υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας ή αποτελούν μέρος της, είναι επίσης ακριβώς οι ίδιοι με αυτούς της οδηγίας 2000/31/ΕΚ.
- Στο άρθρο 9 του ΠΔ καταγράφονται οι πληροφορίες τις οποίες ο φορέας παροχής υπηρεσιών πρέπει να παρέχει, πριν από την ανάθεση της παραγγελίας από τον αποδέκτη της υπηρεσίας. Και εδώ, υπάρχει πλήρης συμφωνία με την οδηγία.
- Το ΠΔ ενσωματώνει την εξής διάταξη της οδηγίας: Όταν ένας αποδέκτης υπηρεσίας αναθέτει παραγγελία με τεχνολογικά μέσα, ο φορέας παροχής υπηρεσιών οφείλει να αποστέλλει αποδεικτικό παραλαβής της παραγγελίας του αποδέκτη χωρίς περιττή καθυστέρηση και με ηλεκτρονικά μέσα.

4.2.3 Νόμος για την προστασία του καταναλωτή 2251/1994

Ο νόμος 2251/1994 αναφέρεται στην προστασία του καταναλωτή. Οι συμβάσεις από απόσταση ρυθμίζονται από το άρθρο 4 του νόμου, όπως έχει τροποποιηθεί από το άρθρο 41 του ν. 2496/97, την Κοινή Υπουργική Απόφαση Ζ1-496/2000 (Πωλήσεις από απόσταση - Συγκριτική Διαφήμιση) και την Κοινή Υπουργική Απόφαση Ζ1-629/2005.

Μέχρι πρόσφατα, ο νόμος 2251/1994 είχε μεγάλες διαφορές με τις αντίστοιχες προβλέψεις της οδηγίας 2002/65/EK. Αυτές αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τις πληροφορίες που ο καταναλωτής πρέπει να λαμβάνει πριν δεσμευθεί από μια εξ αποστάσεως σύμβαση ή προσφορά και το δικαίωμα υπαναχώρησης (ο νόμος έδινε στον καταναλωτή διάστημα 10 ημερών να υπαναχωρήσει έναντι 14 ημερών της οδηγίας). Η κοινή υπουργική απόφαση Ζ1-629/2005 ήρθε να εναρμονίσει το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο με το ευρωπαϊκό. Ο τίτλος της είναι «Εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές - Προσαρμογή του ν. 2251/1994 για την «Προστασία των καταναλωτών» (ΦΕΚ Α' 191) προς τις διατάξεις της οδηγίας 2002/65/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Σεπτεμβρίου 2002 «σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/77/ΕΚ και 98/27/ΕΚ»». Πλέον, με την υπουργική απόφαση αυτή, οι πληροφορίες που ο καταναλωτής πρέπει να λαμβάνει πριν δεσμευθεί από μια εξ αποστάσεως σύμβαση ή προσφορά είναι αυτές που αναφέρονται στην οδηγία 2002/65/EK. Μια διαφορά που παρατηρήθηκε είναι η εξής: η οδηγία αναφέρει μεταξύ των πληροφοριών που πρέπει να δίνονται την εξής: «πρακτικές οδηγίες για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, όπου να αναγράφεται, μεταξύ άλλων, η διεύθυνση στην οποία πρέπει να απευθύνεται η κοινοποίηση». Η υπουργική απόφαση επεκτείνει την πληροφορία αυτή προσθέτοντας και υπόδειγμα δήλωσης υπαναχώρησης.

Σε σχέση με τις πρόσθετες απαιτήσεις πληροφόρησης, υπενθυμίζεται ότι η οδηγία 2002/65/EK αναφέρει: «τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν σε ισχύ ή να εισάγουν αυστηρότερες διατάξεις σχετικά με τις απαιτήσεις εκ των προτέρων πληροφόρησης, εφόσον οι διατάξεις αυτές είναι συμβατές με το κοινοτικό δίκαιο» και «Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή τις εθνικές διατάξεις σχετικά με τις απαιτήσεις εκ των προτέρων πληροφόρησης και η Επιτροπή φροντίζει ώστε οι πληροφορίες που της γνωστοποιούνται για τις εθνικές διατάξεις, να διαβιβάζονται επίσης στους καταναλωτές και στους προμηθευτές». Πράγματι, η υπουργική απόφαση ορίζει για τις πρόσθετες απαιτήσεις πληροφόρησης: «Οι προμηθευτές χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από απόσταση ανακοινώνουν στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή τις εθνικές διατάξεις σχετικά με τις απαιτήσεις εκ των προτέρων πληροφόρησης σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο προκειμένου αυτή να πληροφορήσει σχετικά την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 4 (3) (σημ: παρατέθηκε μόλις παραπάνω) της οδηγίας 2002/65/EK. Οι προμηθευτές υποχρεούνται άνευ άλλου τινός να διαβιβάζουν στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή τα σχετικά έντυπα πληροφόρησης του καταναλωτή».

Στο άρθρο 2 του Ν. 2251/1994 περιγράφονται οι γενικοί όροι των συναλλαγών και οι καταχρηστικοί γενικοί όροι.

Τελειώνοντας την αναφορά στον τροποποιημένο νόμο 2251/1994, αναφέρεται η Υπουργική Απόφαση αρ.1342/1997 για το Μητρώο Προμηθευτών του α.4 του Ν.2251/1994. Σύμφωνα με αυτήν, οι προμηθευτές, που συνάπτουν συμβάσεις από απόσταση πρέπει να είναι καταχωρημένοι στο ειδικό μητρώο που τηρείται στο Υπουργείο Ανάπτυξης. Η καταχώρηση γίνεται μετά από αίτησή τους.

4.3 Ηλεκτρονικές Υπογραφές

Αρχικά σημειώνεται ότι οι ηλεκτρονικές υπογραφές στην Ελλάδα δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες στην πράξη, παρά τις νομοθετικές προβλέψεις. Επίσης, δεν υπάρχουν (ούτε σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης, ούτε σε τοπικής) ηλεκτρονικές ταυτότητες πολιτών ή επιχειρήσεων για την ταυτοποίηση των χρηστών ηλεκτρονικών συναλλαγών. Δεν υπάρχει καν συγκεκριμένη πρόταση για μελλοντική υλοποίηση η-ταυτοτήτων στην Ελλάδα. Στη συνέχεια εξετάζεται το νομοθετικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές.

4.3.1 Προεδρικό διάταγμα 150/2001

Προεδρικό διάταγμα 150/2001 της 25ης Ιουνίου 2001 «Προσαρμογή στην Οδηγία 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές».

Το ΠΔ ενσωματώνει στην ελληνική νομοθεσία την οδηγία 99/93/ΕΚ. Η οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη για σύσταση φορέων επιτήρησης. Η Ελλάδα συμμορφώθηκε με την υποχρέωση και όρισε την ΕΕΤΤ (Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων) ως την αρμόδια αρχή για τον έλεγχο και την εποπτεία των εγκατεστημένων στην Ελλάδα παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης ηλεκτρονικής υπογραφής, και για τη διαπίστωση της συμμόρφωσης προς τις «ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής». Ακόμη, η ΕΕΤΤ είναι αρμόδια για τον ορισμό και την εποπτεία ιδιωτικών ή δημόσιων φορέων για τη διαπίστωση των παρόχων πιστοποίησης όσο και για τη διαπίστωση της συμμόρφωσης προς τις «ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής». Στους παρόχους που παρανομούν ενεργώντας ως διαπιστευμένοι ενώ δεν είναι, η ΕΕΤΤ επιβάλλει πρόστιμα που μπορεί να φτάσουν έως και τις 300.000 ευρώ.

Το προεδρικό διάταγμα ορίζει τους τύπους των η-υπογραφών. Οι ορισμοί είναι ίδιοι με αυτούς της κοινοτικής οδηγίας με μόνη διαφορά την εξομοίωση της προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής με την ψηφιακή. Ρητώς αναφέρεται ο τύπος της αναγνωρισμένης ηλεκτρονικής υπογραφής και για τις έννομες συνέπειές αυτής, αναφέρει ότι η προηγμένη η-υπογραφή με αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργημένη από ασφαλή διάταξη επέχει θέση ιδιόχειρης, τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο. Επίσης, δεν αποκλείει τη νομική ισχύ η-υπογραφών οι οποίες δε διαθέτουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Σχετική νομολογία αποτελεί ότι ένα ηλεκτρονικό μήνυμα (e-mail), το οποίο βεβαιώνει την αναγνώριση ενός χρέους, μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμο χειρόγραφης υπογραφής. Σε ό,τι αφορά την ευθύνη των παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης υπάρχει πιστή μεταφορά της οδηγίας. Το ίδιο συμβαίνει και με την προστασία δεδομένων, όπου όμως υπάρχουν και πρόσθετοι κανόνες για τους παρόχους, όπως η υποχρέωσή τους να αναφέρουν σε ετήσια βάση στην ΕΕΤΤ τα μέτρα που λαμβάνουν για την προστασία αρχειοθετημένων, αποθηκευμένων πληροφοριών. Οι ισχύοντες όροι για αναγνωρισμένα πιστοποιητικά, οι ισχύοντες όροι για παρόχους υπηρεσιών πιστοποίησης που τα εκδίδουν, οι απαιτήσεις για ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής και οι συστάσεις για την ασφαλή επαλήθευση της υπογραφής έχουν αντιγραφεί πιστά από τα παραρτήματα της οδηγίας. Η εκ των προτέρων αδειοδότηση παρόχων απαγορεύεται ρητά (η καταχώρηση υπηρεσιών πιστοποίησης στην ΕΕΤΤ κοστίζει 300 ευρώ).

4.3.2 Κανονισμοί Ε.Ε.Τ.Τ

Η ΕΕΤΤ διαθέτει νομοθετικές αρμοδιότητες και έχει εκδώσει τις εξής νομοθετικές πράξεις σε σχέση με τις ηλεκτρονικές υπογραφές:

- Κανονισμός Παροχής Υπηρεσιών Πιστοποίησης Ηλεκτρονικής Υπογραφής(248/71): Ρυθμίζει θέματα σχετικά με αναγνωρισμένα πιστοποιητικά, την εποπτεία και τον έλεγχο των εγκατεστημένων στην Ελλάδα παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης ηλεκτρονικής υπογραφής. Σύμφωνα με άρθρο του, η ΕΕΤΤ τηρεί μητρώο παρόχων (ο αριθμός τους είναι πέντε, δύο από αυτούς εκδίδουν αναγνωρισμένα πιστοποιητικά).
- Κανονισμός Ορισμού Φορέων για τη Διαπίστωση Συμμόρφωσης Ασφαλών Διατάξεων Δημιουργίας Υπογραφής και Ασφαλών Κρυπτογραφικών Μονάδων και Φορέων για τη Διαπίστωση Συμμόρφωσης των Παρόχων Υπηρεσιών Πιστοποίησης προς τα Κριτήρια Εθελοντικής Διαπίστευσης(295/63)
- Κανονισμός για τον Έλεγχο Συμμόρφωσης Ασφαλών Διατάξεων Δημιουργίας Υπογραφής και Ασφαλών Κρυπτογραφικών Μονάδων(295/64)
- Κανονισμός για την Εθελοντική Διαπίστευση των Παρόχων Υπηρεσιών Πιστοποίησης(295/65) : Σκοπός του είναι ο προσδιορισμός κανόνων σχετικά με τα κριτήρια και τη διαδικασία της εθελοντικής διαπίστευσης των ΠΥΠ ηλεκτρονικής υπογραφής. Περιγράφει τα κριτήρια και τη διαδικασία διαπίστωσης συμμόρφωσης για την εθελοντική διαπίστευση των ΠΥΠ, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αιτούντων την εθελοντική διαπίστευση και

των διαπιστευμένων ΠΥΠ.

- Απόφαση 308/37/2004 για την Επιλογή τεχνολογικής λύσης για την υλοποίηση του σχήματος Εθελοντικής Διαπίστευσης των Παρόχων Υπηρεσιών Πιστοποίησης Ηλεκτρονικής Υπογραφής.

4.3.3 Προεδρικό Διάταγμα 39/2001

Το ΠΔ 39/2001 καθιερώνει μία διαδικασία πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών. Εφαρμόζει τις ευρωπαϊκές οδηγίες 98/34/ΕΚ και 98/48/ΕΚ.

Το διάταγμα ορίζει τις έννοιες της υπηρεσίας εξ αποστάσεως, της υπηρεσίας με ηλεκτρονικά μέσα, της τεχνικής προδιαγραφής, του προτύπου, του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Τυποποίησης και του Εθνικού Οργανισμού Τυποποίησης. Περιέχει πληροφορίες για τον ΕΛΟΤ (Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης), για τις υποχρεώσεις των δημόσιων υπηρεσιών και οργανισμών οι οποίοι συντάσσουν σχέδια τεχνικών κανόνων, για το ποιοι είναι οι ευρωπαϊκοί και οι εθνικοί οργανισμοί τυποποίησης. Τέλος, περιέχει ενδεικτικούς καταλόγους υπηρεσιών που δεν αποτελούν υπηρεσίες με ηλεκτρονικά μέσα και καταλόγους υπηρεσιών που δεν παρέχονται εξ αποστάσεως.

4.3.4 Προεδρικό Διάταγμα 342/2002

Το ΠΔ 342/2002 καθιστά τα μηνύματα η-ταχυδρομείου (email) νόμιμα μέσα συναλλαγής και πληροφόρησης. Όμως, μόνο αν αυτά φέρουν ψηφιακή υπογραφή μπορούν να συνδέονται με την παραγωγή έννομων αποτελεσμάτων ή με την άσκηση δικαιώματος. Αλλιώς, τα διακινούμενα έγγραφα (μεταξύ Δημοσίου, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ και ιδιωτών) με η-ταχυδρομείο περιορίζονται σε έγγραφα που έχουν ως περιεχόμενο ερωτήματα, εγκυκλίους, στατιστικές μελέτες, οδηγίες, αιτήσεις παροχής πληροφοριών και απαντήσεις.

4.4 Ηλεκτρονικές Πληρωμές

4.4.1 Υπουργική Απόφαση 629/2005

Στην υπουργική απόφαση 629/2005 για τις εξ αποστάσεως χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, η οποία τροποποιεί το νόμο 2251/1994, έγινε αναφορά στην παράγραφο «Νόμος 2251/1994 με τροποποιήσεις».

4.4.2 Υπουργική απόφαση 1023404/1363/0016

Η Απόφαση 1023404/1363/0016 του 2001 αφορά στην είσπραξη του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας που υποβάλλεται ηλεκτρονικά, με χρέωση τραπεζικών λογαριασμών των υποκειμένων. Αναφέρει αναλυτικά τις διαδικασίες και τους όρους σύμφωνα με τους οποίους εισπράττεται το ΦΠΑ με χρέωση των τραπεζικών λογαριασμών ή των πιστωτικών καρτών που τηρούν οι φορολογούμενοι.

4.4.3 Υπουργική απόφαση Ζ1-178/2001

Η υπουργική αυτή απόφαση αναφέρεται στις συναλλαγές που γίνονται με κάρτες. Εναρμονίζει την ελληνική νομοθεσία με ορισμένες διατάξεις της σύστασης 97/489/ΕΚ. Ορίζει την κάρτα, τον εκδότη και τον κάτοχο αυτής. Καταγράφει τις υποχρεώσεις του κατόχου της κάρτας, όπως αυτήν της ασφαλούς φύλαξης της κάρτας και των μέσων που επιτρέπουν τη χρησιμοποίησή της καθώς και τις ευθύνες του. Προβλέπει ότι ο κάτοχος, από το χρόνο που γνωστοποιεί στον εκδότη απώλεια ή κλοπή της κάρτας, δεν φέρει ευθύνη για τις επακόλουθες ζημιές, εκτός εάν έχει ενεργήσει με δόλο.

4.4.4 Νόμος 3148/2003

Ο νόμος αυτός τροποποιεί το νόμο 2076/1992 έτσι ώστε να ενσωματωθούν στην ελληνική νομοθεσία η οδηγία 2000/12/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και η οδηγία 2000/46/ΕΚ για την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος.

Επίσης ρυθμίζει θέματα διασυνωριακών πληρωμών σε ευρώ. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι για τις μεταφορές χρηματικών ποσών, σε ευρώ και σε άλλα νομίσματα, από κατοίκους Ελλάδας προς κατοίκους άλλων χωρών της ΕΕ ή τρίτων χωρών, απαιτείται η αναγραφή στη σχετική αίτηση του Αριθμού Φορολογικού Μητρώου για ποσό πέραν των 12.500€ ή του ισοτίμου του. Ακόμη ρυθμίζει θέματα υποβολής στατιστικών στοιχείων στην Τράπεζα της Ελλάδος.

4.4.5 Νόμος 3193/2003

Στο νόμο 3193/2003 περιλαμβάνονται κανόνες τιμολόγησης και ρυθμίσεις Φ.Π.Α. ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

Ο νόμος τροποποιεί το άρθρο 18 (τρόπος ενημέρωσης των βιβλίων και έκδοσης των στοιχείων) του ΠΔ 186/1992 (το διάταγμα περιγράφει τον «κώδικα βιβλίων και στοιχείων»), για να επέλθει εναρμόνιση των όρων που επιβάλλονται στην τιμολόγηση με την οδηγία 2001/115/ΕΚ. Αναφέρονται διατάξεις του 18α που ενδιαφέρουν την εργασία:

Ο επαγγελματίας οφείλει να εκδίδει τιμολόγιο εξ ονόματός του και για λογαριασμό του από τον πελάτη του ή από τρίτον, για τις παραδόσεις αγαθών ή παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιούνται από αυτόν είτε στο εσωτερικό της χώρας είτε σε άλλες χώρες της ΕΕ είτε σε τρίτη χώρα. Όταν εκδίδονται τιμολόγια από τον πελάτη του επαγγελματία, στο συμφωνητικό αναφέρονται επιπλέον και οι όροι της τιμολόγησης, καθώς και οι διαδικασίες αποδοχής του κάθε τιμολογίου από τον επαγγελματία. Ο νόμος περιγράφει τα στοιχεία που ένα τιμολόγιο πρέπει να περιέχει κατά περίπτωση. Συγκεκριμένα: «Τα εκδιδόμενα τιμολόγια από τον πελάτη του επιτηδευματία ή τον τρίτο πρέπει να φέρουν τα πλήρη στοιχεία του πελάτη ή του τρίτου, καθώς και του επιτηδευματία για λογαριασμό του οποίου εκδίδονται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του Κώδικα αυτού διακριτά και με σαφή αναφορά στην ιδιότητα εκάστου και ειδικότερα:

- Ο πελάτης ανεξάρτητα του τόπου εγκατάστασής του εκδίδει το τιμολόγιο στο όνομα και για λογαριασμό του επιτηδευματία με την ένδειξη «αυτοτιμολόγηση». Ειδικά όταν ο πελάτης είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, τα τιμολόγια εκδίδονται από ιδιαίτερη σειρά κατά προμηθευτή.
- Ο τρίτος, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασής του, εκδίδει τα τιμολόγια στο όνομα και για λογαριασμό του επιτηδευματία με την ένδειξη «ανάθεση τιμολόγησης».

Στο τιμολόγιο αναγράφονται υποχρεωτικά και οι εξής ενδείξεις:

- Όταν η πράξη απαλλάσσεται από το Φ.Π.Α. ή όταν ο πελάτης είναι υπόχρεος στο Φ.Π.Α., η αντίστοιχη εθνική διάταξη ή κάθε άλλη διάταξη σύμφωνα με την οποία η παράδοση απαλλάσσεται ή υπάγεται στη διαδικασία αντιστροφής της επιβάρυνσης.
- Επί ενδοκοινοτικής παράδοσης ενός καινούργιου μεταφορικού μέσου, συγκεκριμένα στοιχεία που καταγράφονται στο νόμο 2589/2000.
- Όταν εφαρμόζεται το καθεστώς του περιθωρίου κέρδους, η αναφορά στο άρθρο 43 ή 45 του Κώδικα Φ.Π.Α. ή σε οποιαδήποτε άλλη διάταξη σύμφωνα με την οποία έχει εφαρμοστεί το καθεστώς του περιθωρίου κέρδους.
- Όταν ο υπόχρεος στο Φ.Π.Α. είναι φορολογικός αντιπρόσωπος ή εκπρόσωπος, τα πλήρη στοιχεία του προσώπου αυτού, καθώς και ο Α.Φ.Μ. του.

Τα στοιχεία που εκδίδονται για συναλλαγές στο εσωτερικό της χώρας και εκφράζονται σε ξένη γλώσσα και νόμισμα απαιτείται για λόγους ελέγχου να διατυπώνονται και στην ελληνική γλώσσα και στο εθνικό νόμισμα (ευρώ).

Τα τιμολόγια είναι δυνατόν να αποστέλλονται σε χαρτί ή, υπό τον όρο της αποδοχής του παραλήπτη, με ηλεκτρονικά μέσα. Τα τιμολόγια που διαβιβάζονται με ηλεκτρονικά μέσα γίνονται δεκτά υπό την προϋπόθεση ότι η γνησιότητα της προέλευσής τους και η ακεραιότητα του περιεχομένου τους εξασφαλίζεται:

- είτε μέσω προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής
- είτε μέσω ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων (EDI)

Ειδικά στην περίπτωση συναλλαγών με το εξωτερικό απαιτείται ως απαραίτητο ένα επί πλέον συνοπτικό έγγραφο σε χαρτί, το οποίο να περιέχει τουλάχιστον τα στοιχεία των αντισυμβαλλομένων και τη συνολική αξία της συναλλαγής. Το ανωτέρω έγγραφο δεν απαιτείται εφόσον φυλάσσονται αντίτυπα των τιμολογίων.

Όταν διαβιβάζεται πλήθος τιμολογίων με ηλεκτρονικά μέσα προς τον ίδιο αποδέκτη, οι κοινές ενδείξεις στα διάφορα τιμολόγια μπορούν να αναφέρονται μια μόνο φορά με την προϋπόθεση ότι είναι δυνατή η πρόσβαση στο σύνολο των πληροφοριών κάθε τιμολογίου.

Στη συνέχεια αναφέρονται διατάξεις περί της αποθήκευσης τιμολογίων. Ο επαγγελματίας οφείλει να μεριμνά για την αποθήκευση των αντιγράφων των τιμολογίων που εκδίδονται από τον ίδιο ή εξ ονόματός του και για λογαριασμό του, από τον πελάτη του ή από τρίτους, καθώς και όλων των τιμολογίων που λαμβάνει. Αντίτυπα των τιμολογίων που εκδίδονται εξ ονόματος και για λογαριασμό του, παραδίδονται σε αυτόν μέσα σε καθορισμένη προθεσμία. Επίσης, μπορεί να καθορίζει τον τόπο αποθήκευσης, υπό τον όρο να θέτει στη διάθεση των αρμόδιων αρχών. Όταν ο τόπος αποθήκευσης βρίσκεται εκτός Ελλάδας, υποχρεούται να γνωστοποιεί άμεσα στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. πριν την αποθήκευση. Όταν η αποθήκευση δεν πραγματοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα που να εξασφαλίζουν την πλήρη on line πρόσβαση στα σχετικά δεδομένα, ο επαγγελματίας υποχρεούται να αποθηκεύει σε χαρτί, στο εσωτερικό της χώρας τα τιμολόγια καθώς και όλα τα τιμολόγια που λαμβάνει, ανεξάρτητα από την αρχική τους μορφή με την οποία διαβιβάστηκαν. Όταν τα τιμολόγια αποθηκεύονται ή διαβιβάζονται με ηλεκτρονικά μέσα, αποθηκεύονται και τα δεδομένα που εξασφαλίζουν τη γνησιότητα της προέλευσης και την ακεραιότητα του περιεχομένου του κάθε τιμολογίου, τα οποία δεν επιτρέπεται να τροποποιηθούν και πρέπει να είναι ευανάγνωστα για όσο χρόνο ορίζεται η διάρκεια φύλαξής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του, ο νόμος 3193/2003 ενσωματώνει την κοινοτική οδηγία 2002/38/ΕΚ. Ο νόμος τροποποιεί κατάλληλα τον κώδικα ΦΠΑ για να εναρμονιστεί με την οδηγία. Επίσης περιγράφει το «ειδικό καθεστώς», σύμφωνα με την οδηγία. Σε αυτό, μπορεί να υπαχθεί ο μη εγκατεστημένος υποκείμενος σε φόρο (δηλαδή ο υποκείμενος στο φόρο που δεν έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του ή μόνιμη εγκατάσταση στο έδαφος της Κοινότητας και δεν απαιτείται να εγγραφεί για σκοπούς του Φ.Π.Α., σε χώρα της κοινότητας), ο οποίος επιλέγει ως κράτος-μέλος αναγνώρισης την Ελλάδα. Υποχρεούται να δηλώνει την ένταξη και την έξοδό του από το καθεστώς αυτό με την υποβολή, ηλεκτρονικά, της κατά περίπτωση σχετικής δήλωσης. Με τη δήλωση αναγνώρισης, δηλώνει το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία του, την ταχυδρομική του διεύθυνση, τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις και ιστοσελίδες που διαθέτει, αριθμό φορολογικού μητρώου, αν του χορηγήθηκε στη χώρα του, καθώς και ότι δεν διαθέτει Α.Φ.Μ./Φ.Π.Α. εντός της Κοινότητας. Μετά την υποβολή της δήλωσης αναγνώρισης χορηγείται ειδικός κωδικός αριθμός αναγνώρισης στον μη εγκατεστημένο υποκείμενο στο φόρο και κοινοποιείται σε αυτόν με ηλεκτρονικά μέσα. Μετά το επιτυχές τέλος της διαδικασίας αναγνώρισης, υποχρεούται να υποβάλλει με ηλεκτρονικό τρόπο ειδική δήλωση φόρου προστιθέμενης αξίας κάθε ημερολογιακό τρίμηνο. Ο φόρος καταβάλλεται συγχρόνως με την υποβολή της ειδικής δήλωσης. Στην ειδική δήλωση Φ.Π.Α. που συμπληρώνεται σε ευρώ, περιλαμβάνονται ο ειδικός κωδικός αριθμός αναγνώρισης και η συνολική αξία της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών, χωρίς το Φ.Π.Α., για τη φορολογική περίοδο, καθώς και το συνολικό ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε κάθε κράτος-μέλος κατανάλωσης στο οποίο οφείλεται φόρος. Αναφέρονται επίσης οι ισχύοντες φορολογικοί συντελεστές και το συνολικό ποσό του φόρου που οφείλεται.

Ο μη εγκατεστημένος υποκείμενος στο φόρο καταγράφει τα στοιχεία των συναλλαγών που καλύπτονται από το ειδικό καθεστώς, ώστε να μπορούν οι φορολογικές αρχές του κράτους-μέλους κατανάλωσης να επαληθεύουν την ακρίβεια της ειδικής δήλωσης ΦΠΑ. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να διατίθενται ηλεκτρονικά, κατόπιν αίτησης, στο κράτος-μέλος αναγνώρισης και στο κράτος-μέλος κατανάλωσης, και πρέπει να διατηρούνται για διάστημα

δέκα ετών.

Η αρμόδια ελληνική αρχή που χειρίζεται τα θέματα του ειδικού καθεστώτος είναι η Διεύθυνση Φ.Π.Α. του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

4.4.6 Προεδρικό Διάταγμα 33/2000

Το ΠΔ 33/2000 ενσωματώνει την οδηγία 97/5/ΕΚ για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων. Οι διατάξεις τους, όπως και αυτές της οδηγίας εφαρμόζονται σε διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων έως 50.000€. Το ΠΔ αναφέρει τις πληροφορίες τις οποίες τα ιδρύματα οφείλουν να παρέχουν στους πελάτες πριν από την εντολή εκτέλεσης διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης καθώς και τις πληροφορίες τις οποίες τα ιδρύματα οφείλουν να διαθέτουν μετά την εκτέλεση της μεταφοράς. Οι πληροφορίες που προβλέπονται από το ΠΔ, ταυτίζονται με αυτές της κοινοτικής οδηγίας. Ακόμη, το ΠΔ ορίζει τις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων σχετικά με τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων.

4.4.7 Κώδικας βιβλίων και στοιχείων

Επελέγη να ενταχθεί σε αυτήν την ενότητα ο «κώδικας βιβλίων και στοιχείων» παρόλο που δεν παραπέμπει άμεσα στις ηλεκτρονικές πληρωμές. Ο κώδικας αυτός ενδιαφέρει την πλατφόρμα η-επιχειρείν διότι επιβάλλει συγκεκριμένες απαιτήσεις σε κάθε συναλλακτική δραστηριότητα μεταξύ πολιτών ή επιχειρήσεων. Για παράδειγμα:

- Πρέπει να υπάρχει τυπωμένη απόδειξη (πχ τιμολόγιο, αποδείξεις πληρωμών) για κάθε πραγματοποιούμενη συναλλαγή.
- Κάθε τιμολόγιο, πρέπει να διαθέτει ένα μοναδικό αλφαριθμητικό αναγνωριστικό για να θεωρείται έγκυρο.
- Ο κώδικας προβλέπει ειδικές απαιτήσεις για κάθε επιχειρηματικό έγγραφο (πχ δήλωση ΦΠΑ, τιμολόγιο) όπως την υποχρεωτική αναφορά του αριθμού της φορολογικής υπηρεσίας του επαγγελματία ο οποίος εκδίδει τιμολόγιο ή υποβάλλει δήλωση ΦΠΑ.
- Ο κώδικας προβλέπει ειδικούς κανόνες που καθορίζουν τις χρονικές προθεσμίες συγκεκριμένων πράξεων για κάθε επιχειρηματικό έγγραφο, για παράδειγμα την ακύρωση ενός τιμολογίου ή την επαν-υποβολή λανθασμένης δήλωσης ΦΠΑ.
- Κάθε διάταξη δεδομένων η οποία χρησιμοποιείται στις συναλλαγές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι ιδιωτική και δεν σχετίζεται με κανένα ευρέως αποδεκτό πρότυπο εθνικού ή διεθνούς επιπέδου.

Περισσότερες πληροφορίες και διατάξεις του κώδικα βιβλίων και στοιχείων, αναφέρθηκαν στην παράγραφο «Νόμος 3193/2003» (άρθρο 18 για την εναρμόνιση με την οδηγία 2001/115/ΕΚ).

4.5 Η-επικοινωνίες

4.5.1 Νόμος 3431/06

Μέχρι πρόσφατα, οι η-επικοινωνίες ρυθμίζονταν στην Ελλάδα από τον νόμο 2867/2000 της 19ης Δεκεμβρίου 2000 «Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις». Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής ένωσης για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες αποτελείται από τις οδηγίες 2002/19/ΕΚ, 2002/20/ΕΚ, 2002/21/ΕΚ και 2002/22/ΕΚ. Στις αρχές του 2006, ψηφίστηκε ο ελληνικός νόμος 3431/06 ο οποίος ενσωματώνει το νέο αυτό κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο για τις η-επικοινωνίες. Ο 3431/06 καταργεί παλαιότερες νομοθετικές πράξεις, μεταξύ αυτών και το νόμο 2867/2000.

Ο νόμος καθορίζει αρμοδιότητες της ΕΕΤΤ, την οποία καθιστά «Εθνική Ρυθμιστική Αρχή» της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθορίζει τις αρμοδιότητες του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, του υπουργού αυτού και δημιουργεί την Επιτροπή

Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών η οποία σκοπό έχει την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για θέματα πολιτικής ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Στις αρμοδιότητες της ΕΕΤΤ περιλαμβάνονται :

- εποπτεία και έλεγχος των παρόχων δικτύων υπηρεσιών καθώς και έκδοση των σχετικών Κωδίκων Δεοντολογίας
- παρέχει υπηρεσίες επίλυσης διαφορών
- τήρηση του Μητρώου παρόχων
- ρύθμιση θεμάτων ηλεκτρονικών υπογραφών
- ρύθμιση θεμάτων πρόσβασης και διασύνδεσης, ονοματοδοσίας στο διαδίκτυο με κατάληξη .gr
- προστασία του καταναλωτή
- έκδοση οδηγιών και συστάσεων και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

4.6 Περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα

4.6.1 Νόμος 3448/06

Ως «περαιτέρω χρήση» νοείται η χρήση, από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εγγράφων που βρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα, για εμπορικούς ή μη εμπορικούς σκοπούς, και πάντως πέραν του αρχικού σκοπού για τον οποίο έχουν παραχθεί (δημόσια αποστολή). Η Ελλάδα παρατηρήθηκε από την ΕΕ για καθυστέρηση ενσωμάτωσης της οδηγίας 2003/98/ΕΚ η οποία ρυθμίζει το θέμα αυτό. Τελικά η ενσωμάτωση της οδηγίας πραγματοποιήθηκε με το νόμο 3448/06 του Μαρτίου 2006 «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης».

Η διαδικασία για να αποκτήσει κάποιος πρόσβαση σε πληροφορίες του δημόσιου τομέα είναι η εξής: Υποβάλλει αίτηση εγγράφως ή σε ηλεκτρονική μορφή, στην υπηρεσία που έχει εκδώσει ή κατέχει το αιτούμενο έγγραφο. Ο οικείος φορέας επεξεργάζεται την αίτηση μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται. Αν αυτή δεν προβλέπεται αλλιώς, ορίζεται σε 20 ημέρες με ενδεχόμενο παράτασης άλλων 20 ημερών. Σε περίπτωση απόρριψης, γνωστοποιούνται οι λόγοι στον αιτούντα, ο οποίος έχει δικαίωμα 10 ημερών για προσφυγή.

Οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να λαμβάνουν τα απαραίτητα πρακτικά μέτρα που βοηθούν τους χρήστες στην αναζήτηση των διαθέσιμων προς περαιτέρω χρήση εγγράφων. Παραδείγματα τέτοιων πρακτικών μέτρων αποτελούν: οι κατάλογοι, με ηλεκτρονική πρόσβαση, κατά πρότιμηση, στα κυριότερα έγγραφα, οι ιστοσελίδες που συνδέονται με αποκεντρωμένους καταλόγους κ.λ.π.

4.7 Δημόσιες η-προμήθειες

Δεν υπάρχει νομοθεσία η οποία να αναφέρεται συγκεκριμένα στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων στις δημόσιες προμήθειες. Η οδηγία 2004/18/ΕΚ για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών προέβλεπε προθεσμία ενσωμάτωσής της από τα κράτη μέλη την 31η Ιανουαρίου 2006. Η Ελλάδα δεν τήρησε την προθεσμία αυτή. Στην εγκύκλιο (Π1/1105/2-3-2006) της Γενικής Διεύθυνσης Κρατικών Προμηθειών της 2 Μαρτίου 2006, αναφέρεται : «Σε υλοποίηση της ως άνω υποχρέωσης(σσ: ενσωμάτωση οδηγίας 2004/18) έχει καταρτιστεί σχέδιο Π.Δ/τος, το οποίο τέθηκε σε διαβούλευση και ήδη προωθείται η διαδικασία έκδοσής του.». Η ενσωμάτωση λοιπόν αναμένεται να γίνει το τρέχον έτος. Οι νέοι νόμοι θα έχουν εφαρμογή στις επικοινωνίες, αποθήκευση δεδομένων, χρήση ειδικών διαδικασιών (πχ η-πλειστηριασμοί), δυναμικό σύστημα αγορών (dynamic purchasing system). Ακόμη σε ανοικτές και περιορισμένες διαδικασίες, σε διαδικασίες με διαπραγμάτευση, στην ειδοποίηση των ιδιωτών που υποβάλλουν προσφορά, στη δημοσιοποίηση προσφορών, στη διαχείριση παραλαβής και υποβολής προσφορών και στις παραγγελίες.

4.8 Ελευθερία Πρόσβασης σε Πληροφορίες

Δεν υπάρχει νομοθεσία η οποία να αναφέρεται συγκεκριμένα στην ελευθερία πρόσβασης σε πληροφορίες. Το Σύνταγμα της Ελλάδας παρέχει ένα γενικό δικαίωμα πρόσβασης. Στο άρθρο του 5Α αναφέρει: «Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων». Επίσης συμπληρώνει: «Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους». Στο άρθρο 10(3) σημειώνεται ότι οι δημόσιες υπηρεσίες υποχρεούνται να απαντούν στις αιτήσεις πολιτών για παροχή πληροφοριών. Συγκεκριμένα: «Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παράδοσης άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν των άλλων τυχόν κυρώσεων και ένομων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στον αιτούντα, όπως νόμος ορίζει.»

5

5. Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό αρχικά γίνεται μια εισαγωγή στα νομικά προβλήματα που παρατηρούνται στο χώρο των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Εν συνεχεία εντοπίζονται συγκεκριμένες πηγές προβλημάτων, όπως αυτή της έλλειψης επίγνωσης της νομοθεσίας και της μη εναρμόνισης των νομικών διατάξεων στην εσωτερική αγορά. Τέλος, με βάση τα νομικά κενά και εμπόδια, διατυπώνονται σύγχρονες νομικές προκλήσεις.

5.1 Εισαγωγικά

5.1.1 Η φύση του διαδικτύου προκαλεί νομικά κενά

Κάθε σύστημα ηλεκτρονικών συναλλαγών, κάθε ένας που επιθυμεί να έχει μια ιστοσελίδα και να πουλάει προϊόντα ή υπηρεσίες, κάθε e-marketplace, κάθε σύστημα διεξαγωγής ηλεκτρονικών δημοπρασιών, θα πρέπει να σέβεται την κοινοτική νομοθεσία αλλά και την εθνική της χώρας όπου λειτουργεί. Όταν στις συναλλαγές εμπλέκονται πολλές χώρες, η κατάσταση είναι ακόμη πιο σύνθετη. Η νομοθεσία συνεπώς αποτελεί βασικό παράγοντα που καθορίζει το βαθμό χρησιμοποίησης των ηλεκτρονικών μέσων και του διαδικτύου ως μέσο πραγματοποίησης συναλλαγών. Στο πρόσφατο παρελθόν, η έλλειψη ξεκάθαρων νομοθετικών ρυθμίσεων για ζωτικά θέματα των ψηφιακών συναλλαγών απέτρεψε μια ραγδαία ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, η οποία από τεχνολογικής άποψης ήταν και είναι εφικτή. Όμως η νομοθεσία βρέθηκε απροετοίμαστη σε παγκόσμιο επίπεδο στην απότομη τεχνολογική ανάπτυξη και στην αρχική ραγδαία εξάπλωση του ηλεκτρονικού εμπορίου και αποδείχθηκε ελλιπής και αδύναμη να προσαρμοστεί γρήγορα στα νέα δεδομένα. Ο βασικότερος λόγος που οδήγησε στην ύπαρξη του νομικού κενού είναι η ίδια η φύση του διαδικτύου. Τα χαρακτηριστικά του είναι τέτοια που δεν επιτρέπουν, η προϋπάρχουσα νομολογία αναφορικά με τις συναλλαγές και όλα τα συναφή νομικά ζητήματα, να εφαρμοστεί στις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Επίσης, τα χαρακτηριστικά του διαδικτύου εμποδίζουν την καθολική εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Το διαδίκτυο εξαπλώνεται σε όλο τον κόσμο και καταλύει τα σύνορα. Δημιουργεί μια νέα αγορά στην οποία μπορεί να έχουν πρόσβαση και να είναι υποψήφιοι συναλλασσόμενοι, άνθρωποι από κάθε γωνιά του πλανήτη. Έτσι καταλύεται η έννοια της εδαφικότητας των νομοθετικών ρυθμίσεων, σύμφωνα με την οποία κάθε χώρα έχει το δικό της δίκαιο που ρυθμίζει με διαφορετικό τρόπο τις έννομες σχέσεις. Ανακύπτουν πολλά δισεπίλυτα ζητήματα. Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο να λύσει μια δικαστική διαφορά που προκύπτει από μια διασυνοριακή διεξαγωγή συναλλαγής; Ποιος νόμος θα εφαρμοστεί, ποιες διαδικασίες θα ακολουθηθούν; Άλλο ένα χαρακτηριστικό του διαδικτύου είναι η απούλοποίηση των αντικειμένων και η μετατροπή τους σε bits. Επομένως παύει να υπάρχει η παραδοσιακή έννοια του «πράγματος» και δημιουργείται ένα καινούριο αγαθό που χρήζει ιδιαίτερης νομικής προστασίας. Η φύση του διαδικτύου επίσης επιβάλλει την αναγκαία παρεμβολή τρίτων στη διεξαγωγή μιας συναλλαγής, αφού η επικοινωνία και η μεταφορά των δεδομένων από το ένα άκρο της συναλλαγής στο άλλο, γίνεται διαμέσου πληθώρας κόμβων. Τέλος τα συναλλακτικά ήθη τροποποιούνται από τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας και παράλληλα αποκλείεται η σύγκριση με παλαιότερες πρακτικές και η αναλογική εφαρμογή προγενέστερων δικαστικών αποφάσεων αφού η συναλλαγή διενεργείται με καινούριο τρόπο και δεν υπάρχει συγκρίσιμο προηγούμενο. Έγινε φανερό συνεπώς πώς η φύση του διαδικτύου δημιουργεί νομικά κενά και συνεπαγόμενα προβλήματα στην εξάπλωση των ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Με το νομοθετικό πλαίσιο η Ευρώπη έχει ήδη κάνει σημαντικά βήματα στη δημιουργία νομικής σιγουριάς στο η- επιχειρείν και στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων η-επιχειρείν σε

διασυνοριακό επίπεδο, στην εσωτερική αγορά. Παρ' όλα αυτά, ακόμη ορθώνονται νομικά εμπόδια στις επιχειρήσεις που θέλουν να ενεργοποιηθούν ή ενεργοποιούνται στον τομέα του η-επιχειρείν. Νομικά εμπόδια ή φραγμοί θα μπορούσαν να οριστούν αυστηρά κάποιες συγκεκριμένες νομικές προβλέψεις οι οποίες αποτρέπουν τις επιχειρήσεις να εισέλθουν στην αγορά του η-επιχειρείν. Όμως και η έλλειψη νομικών προβλέψεων μπορεί να έχει το ίδιο αποτέλεσμα. Συνεπώς τα νομικά εμπόδια δεν ορθώνονται μόνο από τους υπερβολικά πολλούς νομικούς κανονισμούς αλλά και από την έλλειψη νομικής ασφάλειας.

5.1.2 Νομικά προβλήματα στην πράξη

Μία κατηγορία νομικών προβλημάτων που ξεχωρίζεται, είναι τα νομικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν στην πράξη, οι επιχειρήσεις στις η-επιχειρείν δραστηριότητές τους. Οι όροι «στην πράξη» και «στις η-επιχειρείν δραστηριότητές τους» χρησιμοποιούνται για να διακριθεί αυτή η κατηγορία νομικών προβλημάτων από τους νομικούς φραγμούς οι οποίοι αποτρέπουν, δεν παρέχουν το απαραίτητο νομικό υπόβαθρο στις επιχειρήσεις να αρχίσουν νέες δραστηριότητες. Τα προβλήματα αυτά σχετίζονται με όλα τα μέρη των ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Θα γίνει ιδιαίτερη μνεία στην έλλειψη νομικής αναγνώρισης ηλεκτρονικών υπογραφών / εγγράφων. Αναφέρθηκε βέβαια ότι η οδηγία 1999/93/EK δίνει νομική ισχύ χειρόγραφης υπογραφής σε έναν τύπο ηλεκτρονικών υπογραφών, τις «προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές» που διαθέτουν «αναγνωρισμένο πιστοποιητικό». Όμως στην πράξη, οι προϋποθέσεις της οδηγίας για να χαρακτηριστεί μια ηλεκτρονική υπογραφή ότι είναι τέτοιου τύπου και συνεπώς έχει ισχύ χειρόγραφης, δύσκολα ικανοποιούνται. Το πρόβλημα της έλλειψης νομικής αναγνώρισης ηλεκτρονικών υπογραφών και συνεπώς ηλεκτρονικών εγγράφων, δεν οφείλεται απαραίτητα σε ανεπαρκείς νομοθετικές διατάξεις της οδηγίας, αλλά στην έλλειψη αποτελεσματικών προτύπων που εξασφαλίζουν αποδοτικές οικονομικά και νομικά αποδεκτές λύσεις. Προβλήματα ηλεκτρονικής τιμολόγησης προκύπτουν και λόγω της τεχνικής εφαρμογής της οδηγίας διότι κάποια κράτη μέλη έθεσαν πολύ αυστηρές τεχνικές απαιτήσεις. Συμπεραίνεται λοιπόν ότι χρειάζεται μεγαλύτερη προώθηση των ευρωπαϊκών προτύπων για να διευθετούνται καλύτερα τα προβλήματα διαλειτουργικότητας στις ηλεκτρονικές υπογραφές. Με τις ηλεκτρονικές υπογραφές ανακύπτει και ένα άλλο ζήτημα. Μπορεί η οδηγία να δίνει σε έναν τύπο ηλεκτρονικής υπογραφής τη νομική ισχύ χειρόγραφης και μπορεί η οδηγία να έχει ενσωματωθεί από τα κράτη μέλη, όμως αυτά δεν είναι αρκετά για να λυθεί πλήρως το πρόβλημα της διαλειτουργικότητας στη χρήση ηλεκτρονικών υπογραφών σε διασυνοριακές συναλλαγές. Ο λόγος είναι ότι κάθε κράτος μέλος έχει διαφορετικές νομικές διατάξεις που ρυθμίζουν τη νομική ισχύ της χειρόγραφης υπογραφής. Οπότε και η νομική ισχύς των η-υπογραφών που εξομοιώνονται με χειρόγραφες είναι διαφορετική σε κάθε κράτος μέλος.

5.2 Έλλειψη επίγνωσης της νομοθεσίας η-επιχειρείν

Οι νόμοι συντάσσονται για να τους γνωρίζουν, να τους κατανοούν και να τους ακολουθούν όσοι άμεσα ή έμμεσα επηρεάζονται ή δύναται να επηρεαστούν από τις διατάξεις τους. Όμως, βασική πηγή των προβλημάτων που σχετίζονται με τη νομοθεσία αποτελεί η έλλειψη επίγνωσής της από τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές και γενικά τους φορείς οι οποίοι συναλλάσσονται ηλεκτρονικά. Ο μεγάλος αριθμός των νέων και συχνά πρωτόγνωρων κανόνων που εφαρμόζονται στο η-επιχειρείν, θεωρείται από τις επιχειρήσεις πολύπλοκος και ομιχλώδης. Η έλλειψη πλήρους εναρμόνισης της νομοθεσίας και οι συνεπόμενες αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών, μαζί με τη μη ή καθυστερημένη μεταφορά ευρωπαϊκών οδηγιών σε εθνικό επίπεδο, συμβάλλει στην αρνητική αυτή εικόνα. Επίσης το εμπόριο μέσω διαδικτύου αντιμετωπίζεται ακόμη διαφορετικά από το εμπόριο έξω από το διαδίκτυο, και προκαλείται σύγχυση.

- Τα νομικά θέματα που παρουσιάζεται έλλειψη γνώσης σχετίζονται κυρίως με:
- το καθεστώς του φόρου προστιθέμενης αξίας το οποίο εφαρμόζεται σε διασυνοριακές συναλλαγές,
- τη χρήση και αναγνώριση ηλεκτρονικών υπογραφών,

- το δικαίωμα υπαναχώρησης,
- την παράδοση ελαττωματικών προϊόντων ή την καθόλου παράδοση τους
- το νομικών καθεστώσ online εμπορικών επικοινωνιών
- τη νομική ισχύ ηλεκτρονικού συμβολαίου
- την υποχρέωση των παρόχων υπηρεσιών να δημοσιεύουν στην ιστοσελίδα τους συγκεκριμένες πληροφορίες

Η ανάγκη να ενημερωθούν οι επιχειρήσεις περί του νομικού πλαισίου όπως επίσης και για βέλτιστες πρακτικές και τα νέα μοντέλα του η-επιχειρείν είναι αναμφισβήτητη. Όμως δεν είναι αρκετή. Η πληροφόρηση αυτή θα πρέπει να προσφερθεί ως μέρος ενός μεγαλύτερου πακέτου πληροφοριών που συμπεριλαμβάνει τεχνολογικές και εμπορικές συμβουλές. Επιχειρηματικές ενώσεις και εμπορικά επιμελητήρια είναι κατάλληλα για την παροχή τέτοιων συμβουλών. Φυσικά οι νομικές πληροφορίες μπορεί να έχουν μόνο γενική φύση και οι ειδικές νομικές συμβουλές για συγκεκριμένα θέματα πρέπει να δίνονται μόνο από δικηγόρους. Οι παροχές πληροφοριών που συζητούνται, είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, των οποίων η εμπειρία στα νομικά θέματα είναι περιορισμένη και άρα μεγάλος ο κίνδυνος να υπεισέλθουν σε νομικές συγκρούσεις.

Για παράδειγμα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορεί να μη γνωρίζουν καν ότι η ύπαρξη μιας ιστοσελίδας μπορεί να στοιχειοθετήσει εμπορική επικοινωνία η οποία πρέπει να πληροί συγκεκριμένες απαιτήσεις. Για αυτό το λόγο, θα έπρεπε η παροχή πληροφοριών και καθοδήγησης να αντιμετωπιστεί ως δημόσια παροχή με την ευρύτερη δυνατή και τακτική εφαρμογή. Ήδη υπάρχουν κάποιες υπηρεσίες πληροφόρησης και σημεία επαφής που παρέχουν νομικές πληροφορίες όπως το δίκτυο ELEAS που δημιούργησε την ιστοσελίδα www.Ebusinesslex.net, το European Consumer Centres Network (ECC-Net) για τους καταναλωτές και τα εθνικά σημεία επαφής που ορίζονται στην οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο.

5.3 Το ηλεκτρονικό εμπόριο στην εσωτερική αγορά

Η ΕΕ έχει εδώ και χρόνια θέσει το στόχο της δημιουργίας ενός συνεπούς ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου για το ηλεκτρονικό εμπόριο, το οποίο θα προκαλεί εμπιστοσύνη και θα διασφαλίζει μια εσωτερική αγορά για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Για την καθιέρωση της εσωτερικής αγοράς του η- επιχειρείν, σίγουρα απαιτείται ένα τέτοιο πλαίσιο αλλά σε καμία περίπτωση δεν είναι αρκετό. Παρ' όλες τις προσπάθειες εναρμόνισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υπάρχουν ακόμη διαφορές μεταξύ των χωρών και νομικά εμπόδια που αποτρέπουν τις επιχειρήσεις από τη διεξαγωγή διασυνοριακών συναλλαγών.

Τα περισσότερα προβλήματα εσωτερικής αγοράς οφείλονται στις διαφορές στις εθνικές νομοθετικές προβλέψεις για το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι οποίες με τη σειρά τους οφείλονται στον τρόπο εφαρμογής των οδηγιών. Ένα παράδειγμα διαφοράς νομοθεσιών είναι αυτό της πώλησης μέσω διαδικτύου φαρμακευτικών προϊόντων, κάτι που στις περισσότερες χώρες απαγορεύεται. Έτσι η πώληση φαρμακευτικών προϊόντων μέσω διαδικτύου είναι δυνατή μόνο σε μερικά κράτη μέλη και οι διασυνοριακές πωλήσεις υπόκεινται στην εθνική νομοθεσία της χώρας του καταναλωτή. Τέτοιου είδους διαφορές στις εθνικές νομοθεσίες είναι αποθαρρυντικές για την πραγματοποίηση διασυνοριακών ηλεκτρονικών συναλλαγών. Η έλλειψη πλήρους εναρμόνισης παρουσιάζεται και στην προστασία προσωπικών δεδομένων. Οι οδηγίες έχουν ερμηνευθεί διαφορετικά και από κάθε χώρα και σε ορισμένες περιπτώσεις λάθος και έτσι προκύπτουν δυσανάλογα βάρη για όσους επιθυμούν να λειτουργήσουν πανευρωπαϊκά συστήματα επεξεργασίας πληροφοριών. Ίδια κατάσταση επικρατεί και στον τομέα της ηλεκτρονικής τιμολόγησης όπου παρατηρούνται αποκλίνοντες μεταξύ τους νόμοι και πολύ αυστηρές απαιτήσεις στους νόμους ορισμένων κρατών. Ένας άλλος σημαντικός τομέας με χαώδεις διαφορές στη νομοθεσία, είναι αυτός του ηλεκτρονικού τζόγου, ο οποίος αφέθηκε έξω από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

6

6. Εφαρμογή σε Ηλεκτρονικό εμπόριο

Στο κεφάλαιο αναπτύσσεται μια εφαρμογή με πωλήσεις προϊόντων από ένα Super Market μέσω υπολογιστή. Η εφαρμογή έχει κατασκευαστεί σε Director, ένα πακέτο ειδικό για πολυμεσικές εφαρμογές.

Στην εφαρμογή εμφανίζονται οι διάδρομοι του Super Market, όπου μπορούμε να πλοηγηθούμε σε αυτούς, με το τρόπο που δείχνετε στο Εγχειρίδιο Χρήσης, και να επιλέξουμε τα προϊόντα που μας ενδιαφέρουν.

Έχουμε την δυνατότητα να επιλέξουμε ένα πλήθος από ίδια προϊόντα, να δούμε την τιμή τους, την διαθέσιμη ποσότητα, και να τα προσθέσουμε στο καλάθι αγοράς. Επίσης υπάρχει και η δυνατότητα ακύρωσης προϊόντος από το καλάθι αγοράς.

Τέλος, ολοκληρώντας τις αγορές μας επιλέγουμε ΤΑΜΕΙΟ για αγορά των προϊόντων .

Στην εφαρμογή έχουν χρησιμοποιηθεί video από Super Market και Βάση Δεδομένων για την καταχώρηση των δεδομένων μας.

Η εφαρμογή αποτελείται από τον ΟΔΗΓΟ ΧΡΗΣΗΣ (User Guide) και το User Manual που περιέχει τον κώδικα της εφαρμογής

6.1 User Guide “Interactive Super Market”

Interactive Super Market

USER GUIDE

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Τα παρακάτω προγράμματα είναι απαραίτητα για την λειτουργία της εφαρμογής.

Adobe Acrobat 5.0

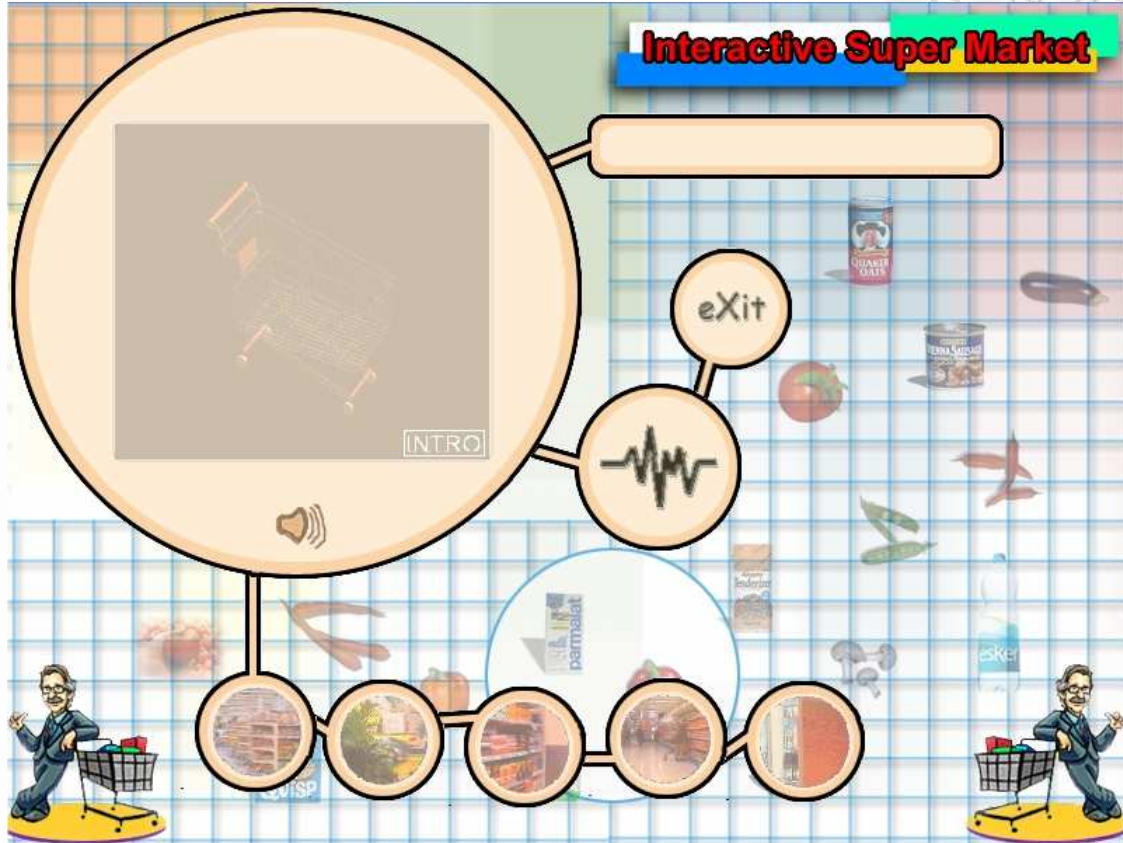

Στην οθόνη αυτή καλούμαστε να εγκαταστήσουμε τα απαραίτητα για την λειτουργία της εφαρμογής προγράμματα.

Πατώντας πάνω σε μια από της εικόνες μας ανοίγει ο οδηγός εγκατάστασης του προγράμματος.

ΠΛΗΚΤΡΑ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ

Κυρίως μενού

Στο κυρίως μενού οι επιλογές που μας παρουσιάζονται είναι οι εξής Στο κάτω μέρος της οθόνης έχουμε να επιλέξουμε μεταξύ πέντε βασικών διαδρόμων για να ξεκινήσουμε την πλοήγηση μας. Όταν περάσου με τον κέρσορα του ποντικιού πάνω από κάποια από τις επιλογές εμφανίζεται στο κεντρικό παράθυρο μια εικόνα αντιπροσωπευτική της κατηγορίας του διαδρόμου που πρόκειται να επιλέξουμε. Ταυτόχρονα στο πλαίσιο που βρίσκεται στο πάνω δεξί μέρος της οθόνης έχουμε και την ανάλογη λεζάντα.

Επίσης μας δίνεται η επιλογή για να μεταφερθούμε απευθείας στον music player

πατώντας το πλήκτρο

να μεταφερθούμε στην οθόνη επιβεβαίωσης τερματισμού της εφαρμογής

με το πλήκτρο

να ξαναδούμε το εισαγωγικό video με το πλήκτρο

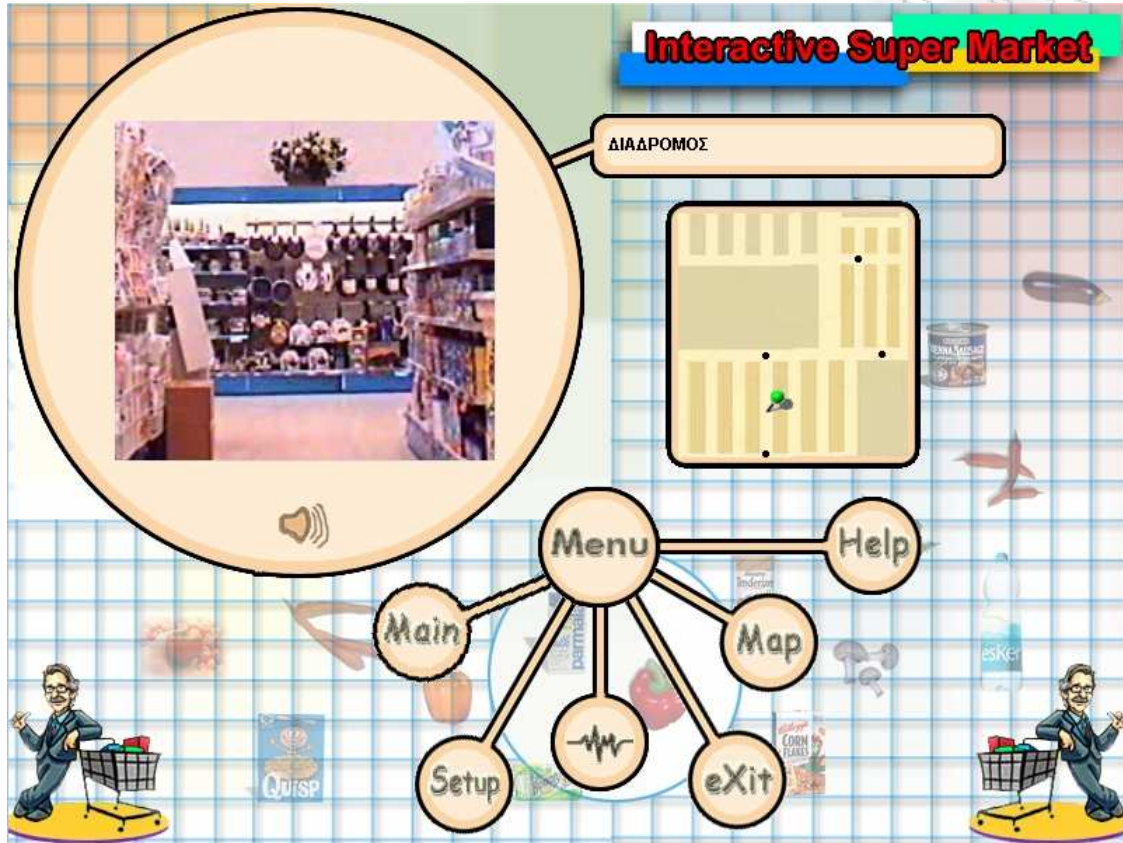

και τέλος να κλείσουμε τον ήχο με το πλήκτρο

Μενού πλοήγησης

Εδώ βλέπουμε την οθόνη πλοήγηση στους διαδρόμους του εικονικού super market. Πάνω δεξιά έχουμε ένα πεδίο στο οποίο εμφανίζεται ένδειξη ανάλογη με το περιεχόμενο του συνδέσμου πάνω από τον οποίο έχουμε τον κέρσορα του ποντικιού.

Κάτω από την οθόνη πλοήγησης έχουμε το πλήκτρο

το οποίο μας δείχνει αν έχουμε ενεργοποιήσει την μουσική και τα ηχητικά εφέ. Σε περίπτωση που έχουμε διακόψει την αναπαραγωγή του ήχου τότε το πλήκτρο παίρνει την μορφή

Περνώντας τον κέρσορα πάνω από το πλήκτρο με την ένδειξη "MENU" εμφανίζεται ένα αναδυόμενο μενού. Κάνοντας κλικ στο κουμπί "MENU" σταθεροποιείται το αναδυόμενο μενού και μας δίνονται οι παρακάτω επιλογές:

Για επιστροφή στο κυρίως μενού της εφαρμογής.

Για να μεταβούμε στην οθόνη με τις ρυθμίσεις του χρήστη.

Για να μεταβούμε στην οθόνη με τον "MUSIC PLAYER".

Μεταφορά στην οθόνη επιβεβαίωσης εξόδου.

Για εμφάνιση του χάρτη πλοήγησης.

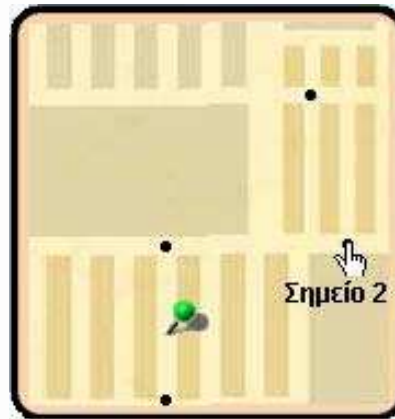

Για μετάβαση στην οθόνη βοήθειας.

Επίσης μπορούμε ανα πάσα στιγμή να μεταβούμε στο καλάθι αγορών πατώντας στο

Μενού χάρτη

Κάνοντας κλικ στην επιλογή "MAP" εμφανίζεται ο χάρτης πλοήγησης στον οποίο βλέπουμε την πινέζα μετακίνησης και τους διαδρόμους κίνησης.

Η πινέζα μετακίνησης μας δείχνει την παρούσα θέση μας και περνώντας τον κέρσορα πάνω από ένα από τα τέσσερα κεντρικά σημεία μετακίνησης εμφανίζεται ανάλογη λεζάντα ενώ κάνοντας κλικ σε ένα από αυτά μεταφερόμαστε αυτόματα στο σημείο αυτό κάνοντας έτσι την μετακίνηση μας πιο εύκολη.

Χειρισμός κομβικών σημείων QTVR

Κατά την είσοδο σε έναν κόμβο QTVR ο κέρσορας αποκτά την μορφή .

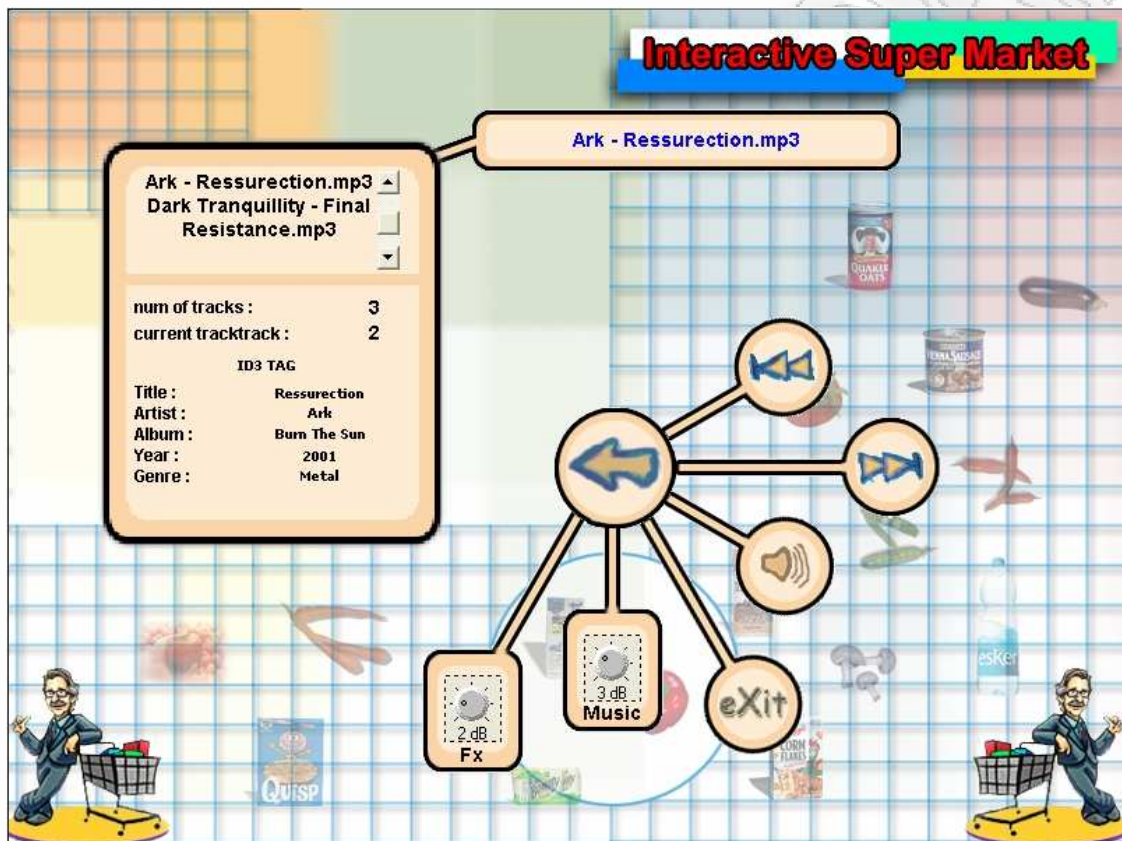
Σε ένα QTVR μπορούμε να πλοηγηθούμε κάνοντας χρήση του **mouse drag** δηλαδή κρατώντας πατημένο το **αριστερό πλήκτρο του ποντικιού** και σέρνοντας το προς κάποια κατεύθυνση.

Κατά την διάρκεια της κίνησης αυτής ο κέρσορας παίρνει την μορφή . Έχουμε επίσης την δυνατότητα να κάνουμε zoom in/out (μεγένθυση / σμίκρυνση εικόνας) κρατώντας πατημένο το πλήκτρο **SHIFT** ή **CTRL** αντίστοιχα.

Στις δύο αυτές καταστάσεις ο κέρσορας θα πάρει την μορφή και αντίστοιχα. Όταν έχουμε φτάσει στα όρια του zoom in/out ο κέρσορας παίρνει την μορφή προειδοποιώντας πως δεν είναι δυνατή η περαιτέρω μεγένθυση ή σμίκρυνση της εικόνας. Τέλος όταν ο κέρσορας βρίσκεται πάνω από κάποιο σημείο αλληλεπίδρασης παίρνει την μορφή .

Τα σημεία αλληλεπίδρασης μπορεί να αναφέρονται είτε σε μετάβαση σε κάποιον από τους διαδρόμους είτε σε εμφάνιση της φόρμας αγοράς προϊόντος της εκάστοτε κατηγορίας.

Music Player

Εδώ βλέπουμε την οθόνη του music player.

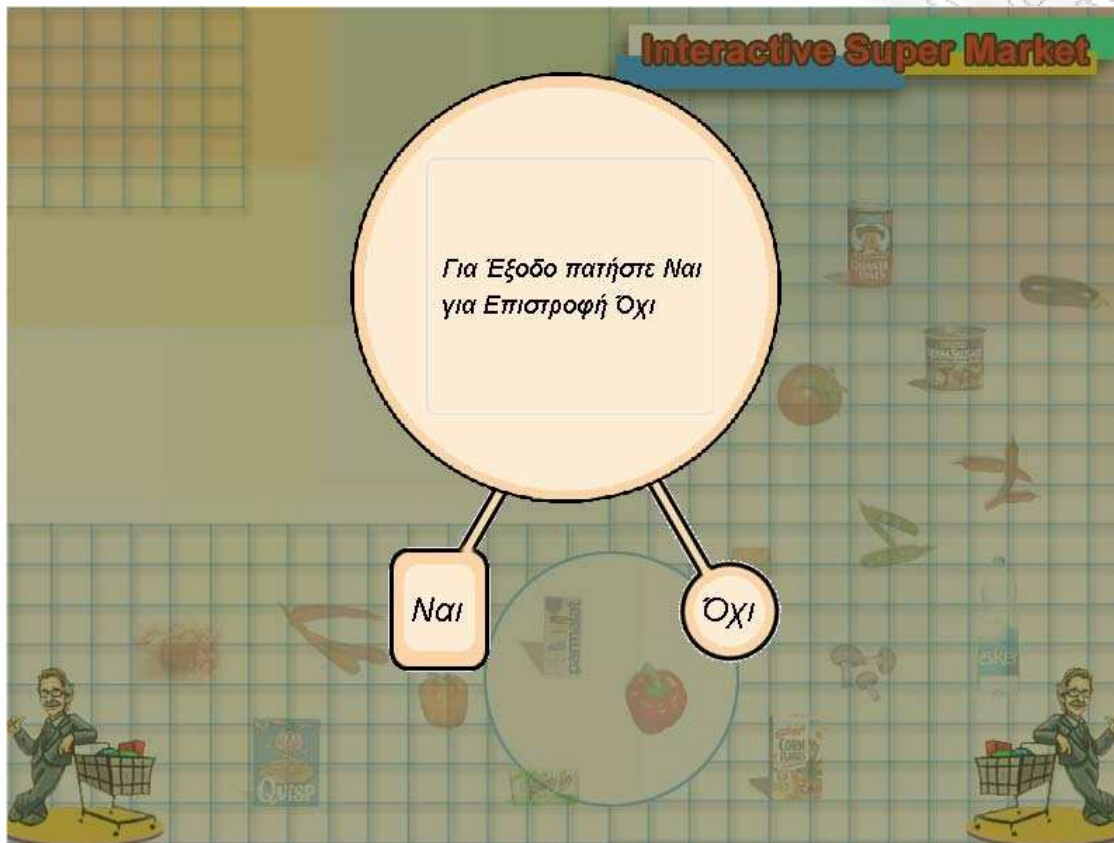
Πάνω δεξιά εμφανίζεται το όνομα του τρέχοντος κομματιού ενώ στα αριστερά έχουμε την λίστα με τα υπάρχοντα μουσικά κομμάτια μαζί με το πλήθος τους όπως επίσης τον αριθμό του τρέχοντος κομματιού.

Έχουμε την δυνατότητα κάνοντας κλικ σε κάποιο από τα κομμάτια στην λίστα να ακούσου με το άμεσα το κομμάτι που θέλουμε ενώ στο δεύτερο μέρος του αριστερού παραθύρου εκτός από την λίστα με τα υπάρχοντα κομμάτια βλέπουμε και τα περιεχόμενα των ID3v1 TAGs των αρχείων με πληροφορίες όπως το όνομα του κομματιού, τον καλλιτέχνη, το όνομα του δίσκου, ημερομηνία και μουσική κατηγορία.

Πλήκτρα χειρισμού music player

	<p>Τα δυο κουμπία για την αυξομείωση του ήχου για τα ηχητικά εφε και την μουσική αντίστοιχα.</p>
	<p>Επόμενο / προηγούμενο κομμάτι.</p>
	<p>Αναπαραγωγή ή όχι του ήχου.</p>
	<p>Επιστροφή στην πλοήγηση.</p>
	<p>Μεταφορά στην οθόνη επιβεβαίωσης εξόδου.</p>

Οθόνη εξόδου

Σε αυτήν την οθόνη ανάλογα με την επιλογή μας να μεταβούμε στην οθόνη με τα credits είτε να γυρίσουμε πίσω στο super market.

ΦΟΡΜΕΣ

Καλάθι Αγορών

Εδώ μπορούμε να δούμε τα προϊόντα που έχουμε αγοράσει και αν επιθυμούμε να επιστρέψουμε κάποια από αυτά.

Φόρμα διαχειριστή

Αρχικά μας εμφανίζεται η φόρμα εισόδου στην οποία πρέπει να εισάγουμε το username και το password του διαχειριστή της βάσης.

Αφού περάσουμε στην φόρμα του διαχειριστή έχουμε την επιλογή να δούμε όλα τα προϊόντα απο όλες τις κατηγορίες να αλλάξουμε τα στοιχεία τους όπως επίσης και να διαγράψουμε κάποια απο αυτά.

Φόρμα ταμείου

Στην φόρμα του ταμείου ενημερωνόμαστε για τις αγορές που κάναμε και μπορούμε να επικυρώσουμε την αγορά των προϊόντων πατώντας το κουμπί “Αγορά” και να επιστρέψουμε στο κυρίως μενού με το κουμπί “Εξοδος”.

Φόρμα αγοράς

Σε κάθε φόρμα πελάτη υπάρχουν τα κουμπιά “Αγορά”, “Εξοδος” όπως επίσης και ένα πεδίο στο οποίο εισάγουμε την ποσότητα αγοράς.

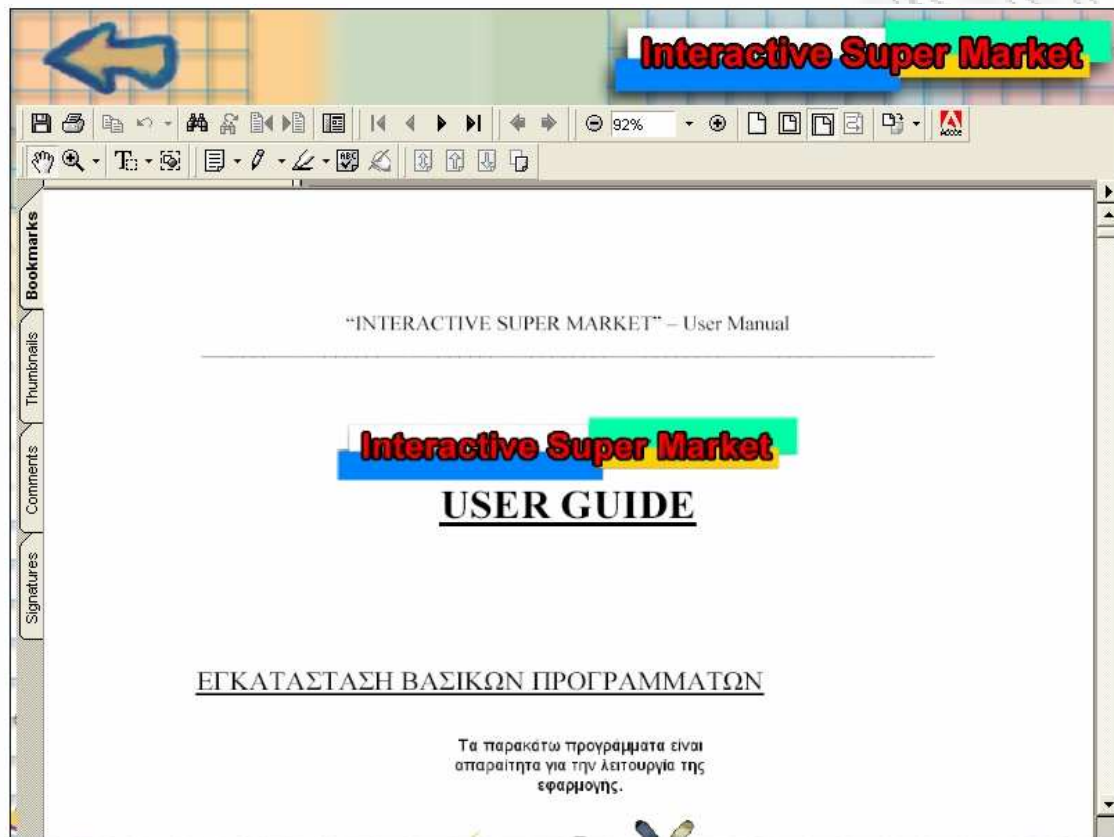
Μπορούμε να δούμε την διαθέσιμη ποσότητα του προϊόντος στην αποθήκη και την τιμή του.

Πατώντας το κουμπί “Αγορά” αφού έχουμε επιλέξει ένα προϊόν από την λίστα αυτό προστίθεται στο καλάθι αγορών.

Έπειτα πατώντας το κουμπί “Εξοδος” επιστρέφουμε στην πλοήγηση.

Οθόνη Βοηθείας Χρήστη

Σε αυτήν την οθόνη μόλις κάνουμε κλικ μας εμφανίζεται το αρχείο που διαβάζετε. Πατώντας στο πάνω αριστερό βέλος επιστρέφουμε στην πλοήγηση.

6.2 User Manual “Interactive Super Market”

Interactive Super Market

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

Εγκατάσταση βοηθητικού software

Τα παρακάτω προγράμματα είναι απαραίτητα για την λειτουργία της εφαρμογής.

QuickTime™

Adobe Acrobat 5.0

Πάνω σε κάθε επιλογή υπάρχει script για την εγκατάσταση του ανάλογου software, ενώ στο βέλος υπάρχει script για την μετάβαση στην ταινία intro. Σε κάθε πλήκτρο υπάρχει και εντολή για να δίνει στον κέρσορα

την μορφή βρίσκεται πάνω απο κάποιο πλήκτρο και να τον επαναφέρει στην κανονική του κατάσταση όταν δεν βρίσκεται πάνω από κάποιο πλήκτρο.

1(Divx):

```
on mouseenter
  me cursor 280
end
on mouseleave
  me cursor -1
end
on mouseup me
  open the moviepath&"divx"&"\"&"divx.exe"
end
```

2(Quicktime): on

```
mouseenter me
cursor 280
end
on mouseleave me
cursor -1
end
on mouseup me
open the moviepath&"quicktime"&"\"&"QuickTimeInstaller.exe"
end
```

3(Acrobat):

```
on mouseenter
```

```
me cursor 280
```

```
end
```

```
on mouseleave me
```

```
cursor -1
```

```
end
```

```
on mouseup me
  open the
  moviepath&"acrobat"&"\"&"ar500enu.exe" end
```

4(Βέλος):

```
on mouseenter me
  cursor 280
end
on mouseleave me
  cursor -1
end
on mouseUp me
  go to movie "intro"
end
```

Οθόνη Intro:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ: "Πληροφορική"

Εδώ υπάρχει το script

```
on startmovie me
  cursor 200
end
```

ωστε να μην φαίνεται ο κέρσορας κατά την αναπαραγωγή του intro, το script:

```
on mouseUp me
  go to frame 25
end
```

για να μεταβούμε στο επόμενο video με κλικ και το script

```
on mouseUp me
  go to movie "main.dir"
end
```

για να πάμε στο κυρίως μενού με κλικ ή με το script

```
on enterframe me
  go to movie "main.dir"
end
```

θα μεταφερθούμε στο κυρίως μενού με το τέλος του intro.

Κυρίως Movie

Movie Script

Στο movie script της εφαρμογής περιέχονται τα εξής:

1:

```

on startmovie
  tags = [#title:"", #artist:"", #album:"", #year:"", #genre:""]
  repeat with index = 1 to tags.count
    memberName = string(tags.getPropAt(index))
    member(memberName).text = tags[index]
  end repeat

  member("allname").text=""
  member("lezanta").text=""
  sprite(32).visible=false
  sprite(33).visible=false
  sprite(34).visible=false
  sprite(35).visible=false
  sprite(36).visible=false
  sprite(37).visible=false
  sprite(38).visible=false
  sprite(39).visible=false
  sprite(40).visible=false
  curvol1=51
  curvol3=77
  sprite(28).visible=true
  menuinvisible
  sprite(9).movierate=3
  sound(1).volume=curvol1
  sound(3).volume=curvol3
  sound(1).queue([#member:member("bbb"),#preloadtime:1500])
  sound(1).play()
  getlist
  checkplayer
  updatestage
end

```

Στον handler startmovie έχουμε κάποιες αλλαγές στις καταστάσεις εμφάνισης ορισμένων sprites, γίνεται καθαρισμός των πεδίων που χρησιμοποιούνται στα ID3 tags, καθορίζεται η αρχική τιμή για την ένταση του ήχου για τα ηχητικά εφε και την μουσική και γίνεται εκκίνηση του music player.

2:

```

on showmenu
  i=1
  menuvisible

  repeat while i<=100 b=i
    sprite(5).blend=b
    sprite(6).blend=b
    sprite(7).blend=b
    sprite(8).blend=b
    sprite(9).blend=b
    sprite(10).blend=b
    i=i+2
    updatestage
  end repeat

```

```

end
on hidemenu
  if click=0 then
    i=100
    repeat while i>=0
      b=i sprite(5).blend=b
      sprite(6).blend=b
      sprite(7).blend=b
      sprite(8).blend=b
      sprite(9).blend=b
      sprite(10).blend=b
      i=i-3
      updatestage
    end repeat
    menuunvisie
  end if
end

```

Στους handlers showmenu και hidemenu γίνεται η εμφάνιση/εξαφάνιση του μενού μεταβάλλοντας το ποσοστό του blend για κάθε sprite που το αποτελεί .

3:

```

on menuvisible sprite(5).visible=true
  sprite(6).visible=true
  sprite(7).visible=true
  sprite(8).visible=true
  sprite(9).visible=true
  sprite(10).visible=true updatestage
end

```

```

on menuinvisible
  sprite(5).visible=false
  sprite(6).visible=false
  sprite(7).visible=false
  sprite(8).visible=false
  sprite(9).visible=false
  sprite(10).visible=false updatestage
end

```

Στους δυο αυτούς handlers καθορίζεται η κατάσταση των sprites πριν και μετά το εφε της εμφάνισης/εξαφάνισης.

4:

```

on frameselect
  case startp of
    1:go to frame 76
    2:go to frame 124
    3:go to frame 172
    4:go to frame 219
    5:go to frame 267
  end case
  updatestage
end

```

Εδώ γίνεται έλεγχος για το κουμπί που πατήθηκε στο κυρίως μενού ώστε να μεταφερθούμε στο κατάλληλο διάδρομο.

5:

```

on getlist
  set gcount=0
  counttrack
  musiclist=[] i=1
  member("allname").text = ""
  repeat while i<>0
    n=getnthfilenameinfolder("c:\ntsm\mp3\",i)
    i=i+1
    if n=empty then exit repeat
    musiclist.append(n)
    put n & return after member("allname")
  end repeat
  put musicList.count into field "numtrack"
  return musiclist
end

```

Στο script αυτό σαρώνεται ο κατάλογος "mp3" για αρχεία τύπου .mp3 τα οποία προστίθενται στην λίστα του music player και ενημερώνονται τα κατάλληλα πεδία.

6:

```

on counttrack
  set the text of field "track"=string(gcount)
end

```

Εδώ ενημερώνεται το πεδίο "track" σύμφωνα με τον αριθμό του τρέχοντος κομματιού.

7:

```

on checkplayer
  if soundbusy(3)=true then
    go to the frame
  else member(3).erase()
    if the text of field "track"=the text of field "numtrack" then set
      gcount=1
      ent=getat(musiclist,gcount)
      new(#sound).name=string(ent)
      set x="c:\ntsm\mp3\"&string(ent)
      sound playfile 3,x
      the text of field "curname"=member(3).name set
      the text of field "track"=string(gcount) openfile
    else
      set gcount=gcount+1 counttrack
      ent=getat(musiclist,gcount)
      new(#sound).name=string(ent)
      set x="c:\ntsm\mp3\"&string(ent)
      sound playfile 3,x
      the text of field "curname"=member(3).name
      openfile
    end if
    go to the frame
  end if
end

```

Εδώ βρίσκονται οι βασικές λειτουργίες και έλεγχοι του music player όπως η προετοιμασία του καναλιού ήχου για αναπαραγωγή και ενημέρωση πεδίων για το όνομα του τρέχοντος κομματιού, loop των κομματιών σε περίπτωση που φτάσουμε στο τέλος της λίστας κλπ.

8:

```

on prevsong
  member(3).erase()
  if the text of field "track"=1 then set
    gcount=musicList.count
  end if
end

```

```

    set the text of field "track"=string(gcount)
    ent=getat(musiclist,gcount)
    new(#sound).name=string(ent)
    set x="c:\ntsm\mp3\"&string(ent)
    sound playfile 3,x
else
    set gcount=gcount-1 counttrack
    ent=getat(musiclist,gcount)
    new(#sound).name=string(ent)
    set x="c:\ntsm\mp3\"&string(ent)
    sound playfile 3,x
    the text of field "curname"=member(3).name
    openfile
end if
end

on nextsong
    member(3).erase()
    if the text of field "track"=the text of field "numtrack" then set
        gcount=1
        set the text of field "track"=string(gcount)
        ent=getat(musiclist,gcount)
        new(#sound).name=string(ent)
        set x="c:\ntsm\mp3\"&string(ent)
        sound playfile 3,x
        the text of field "curname"=member(3).name
        openfile
    else
        set gcount=gcount+1
        counttrack
        ent=getat(musiclist,gcount)
        new(#sound).name=string(ent)
        set x="c:\ntsm\mp3\"&string(ent)
        sound playfile 3,x
        the text of field "curname"=member(3).name
        openfile
    end if
end

```

Ο prevsong και nextsong είναι οι handlers που καλούνται όταν πατηθεί το κουμπί για να προχωρήσει ο player στο επόμενο ή στο προηγούμενο κομμάτι στην λίστα.

9:

```

on handcursor
    cursor 280
end

on arrowcursor
    cursor -1
end

```

Οι handlers που καλούνται για τις δυο καταστάσεις του κέρσορα.

10:

```

on openFile
    filePath = "c:\ntsm\mp3\" & member("curname").text if
        (filePath <> "") then
        readMP3tags(filePath)
    end if
end

```



```

end if
end

```

Ο handler που καλείται για το άνοιγμα των αρχείων mp3 .

11:

```

on readMP3tags filePath
  fileLength = getFileSizeInBytes(filePath)
  if fileLength > 0 then
    byteList = readBinaryFile(filePath, fileLength-127, fileLength)

    tagStr = ""
    repeat with index = 1 to byteList.count
      tagStr = tagStr & numToChar(byteList[index])
    end repeat

    tags = [#title:tagStr.char[4..33], #artist:tagStr.char[34..63],
#album:tagStr.char[64..93], \
          #year:tagStr.char[94..97], #genre:getGenre(charToNum(tagStr.char[128])+1)]

    repeat with index = 1 to tags.count
      memberName = string(tags.getPropAt(index))
      newText = clipString(tags[index])
      member(memberName).text = newText
    end repeat
  end if
end

```

Τα ID3 tags των αρχείων mp3 είναι αποθηκευμένα στα 128 τελευταία bytes του αρχείου.Ο handler readmp3tags διαβάζει αυτά τα τελευταία 128 bytes και καθορίζει ποιά από αυτά θα χρησιμοποιηθούν για την ενημέρωση του κάθε πεδίου.Π.χ. ο τίτλος του κομματιού βρίσκεται στα bytes 4 έως 33, το όνομα του καλλιτέχνη στα bytes 34 έως 63 κ.ο.κ. Για την ενημέρωση του πεδίου genre (μουσική κατηγορία) γίνεται αντιστοίχιση τιμής μεταξύ του τελευταίου byte και του πίνακα που περιέχει τα strings με τις κατηγορίες που περιέχεται στον handler getgenre.

12:

```

on getFileSizeInBytes filePath
  fileObj = new(xtra "fileIO")
  fileObj.openFile(filePath, 1) if
  fileObj.status() = 0 then
    fileLength = fileObj.getLength()
    return filelength end
  if
end

```

Εδώ γίνεται η εκκίνηση του xtra fileXtra για τις λειτουργίες που σχετίζονται με το άνοιγμα των αρχείων mp3.Στο όνομα του handler επιστρέφεται το μέγεθος του αρχείου σε bytes.

13:

```

on readBinaryFile filePath, startByte, endByte byteList = []
  fileObj = new(xtra "fileIO")
  fileObj.openFile(filePath, 1)

  if fileObj.status() = 0 then fileLength = fileObj.getLength()

    if startByte.voidP then startByte = 1

```

```

endByte = fileLength end if

if (fileLength >= startByte) and (fileLength >= endByte) then fileObj.setPosition(startByte-1)
repeat with index = startByte to endByte
byteList.append(charToNum(fileObj.readChar()))
end repeat end if
end if

fileObj.closeFile()
fileObj = 0 return byteList
end

```

Εδώ γίνεται χρήση του xtra FileIO για το διάβασμα του αρχείου σε bytes το οποίο καταχωρείται στον πίνακα bytelist. Στο τέλος τερματίζεται η λειτουργία του FileIO για εξοικονόμηση μνήμης.

14:

```

on getGenre genreValue
if genreValue > 0 and genreValue < 82 then
return \
["Blues", "Classic Rock", "Country", "Dance", "Disco", "Funk", "Grunge", "Hip-Hop",
"Jazz", "Metal", \
"New Age", "Oldies", "Other", "Pop", "R&B", "Rap", "Reggae", "Rock", "Techno",
"Industrial", "Alternative", \
"Ska", "Death Metal", "Pranks", "Soundtrack", "Euro-Techno", "Ambient", "Trip-Hop",
"Vocal", "Jazz+Funk", \
"Fusion", "Trance", "Classical", "Instrumental", "Acid", "House", "Game", "Sound
Clip", "Gospel", "Noise", \
"AlternRock", "Bass", "Soul", "Punk", "Space", "Meditative", "Instrumental Pop",
"Instrumental Rock", "Ethnic", \
"Gothic", "Darkwave", "Techno-Industrial", "Electronic", "Pop-Folk", "Eurodance",
"Dream", "Southern Rock", \
"Comedy", "Cult", "Gangsta", "Top 40", "Christian Rap", "Pop/Funk", "Jungle", "Native
American", "Cabaret", \
"New Wave", "Psychadèlic", "Rave", "Showtunes", "Trailer", "Lo-Fi", "Tribal", "Acid
Punk", "Acid Jazz", \
"Polka", "Retro", "Musical", "Rock & Roll", "Hard Rock", "Unknown"]genreValue]
else return "(None Supplied)"
end

```

Εδώ γίνεται η αντιστοίχιση τιμής για το πεδίο genre(μουσική κατηγορία).

15:

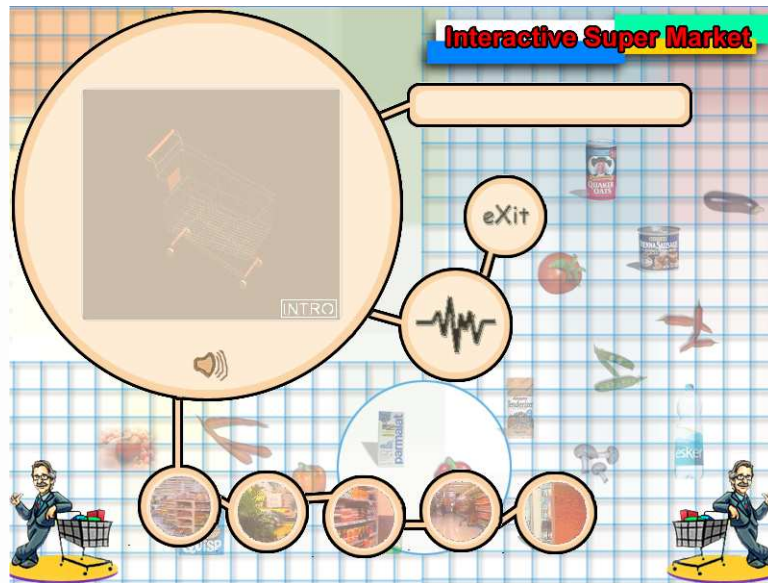
```

on clipString theString
return theString.word[1..theString.word.count]
end

```

Επειδή π.χ. ο τίτλος ενός κομματιού δεν καταλαμβάνει πάντα όλα τα διαθέσιμα bytes στο αρχείο εδώ ψαλιδίζουμε το string που πήραμε από τα bytes ώστε να αποφύγουμε τα τυχών κενά μετά την λέξη την οποία θέλουμε να κρατήσουμε.

Κυρίως Μενού

Στο κουμπί intro υπάρχει το script:

```
global curvol1,curvol3 on
mouseUp me
  curvol1=0 curvol3=0
  sound(1).volume=curvol1
  sound(3).volume=curvol3
  go to frame 25 of movie "intro"
end
```

```
on mouseenter me
  handcursor
end
on mouseleave me
  arrowcursor
end
```


το οποίο κλείνει την ένταση του ήχου και μας πηγαίνει στο intro.

Στο πλήκτρο το οποίο μας πηγαίνει στον music player υπάρχει το script :

```
global startp on mouseUp me
  startp=6
  go to frame 36 end

on mouseenter me handcursor
end
on mouseleave me
  arrowcursor
end
```

Η μεταβλητή startp (βλέπε movie script) παίρνει την ανάλογη τιμή και μεταβαίνουμε στον player.

Στο πλήκτρο το οποίο μας πηγαίνει στην οθόνη επιβεβαίωσης εξόδου υπάρχει το script:

```
global startp on
```

```

mouseUp me
    startp = 9
go to frame 36
end

```

```

on mouseenter me
    handcursor
end

```

```

on mouseleave me
    arrowcursor
end

```

Πάλι η μεταβλητή startp (βλέπε movie script) παίρνει ανάλογη τιμή και πηγαίνουμε στο κατάλληλο frame.

Τέλος τα πέντε πλήκτρα στο κάτω μέρος τα οποία μας πηγαίνουν στον ανάλογο διάδρομο υπάρχουν τα script

```

global startp on
mouseUp me
    startp=1
go to frame 36
end

```

```

on mouseenter me
    handcursor
    sprite(53).visible=true
    sprite(19).blend=0
    the text of field "lezanta"="ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ"
end

```

```

on mouseleave me
    arrowcursor
    sprite(53).visible=false
    sprite(19).blend=50
    the text of field "lezanta"=""
end

```

Το περιεχόμενο του field "lezanta" αλλάζει ανάλογα με την κατηγορία που έχουμε επιλέξει, όπως επίσης και η τιμή της μεταβλητής startp (βλέπε movie script).

Τέλος στο πλήκτρο πατώντας στο οποίο μας ανοίγει το καλάθι αγορών υπάρχει το script:

```

on mouseUp me
    open the moviepath&"forms"&"\"&"pelaths.exe"
end

```

```

on mouseenter me
    handcursor
end

```

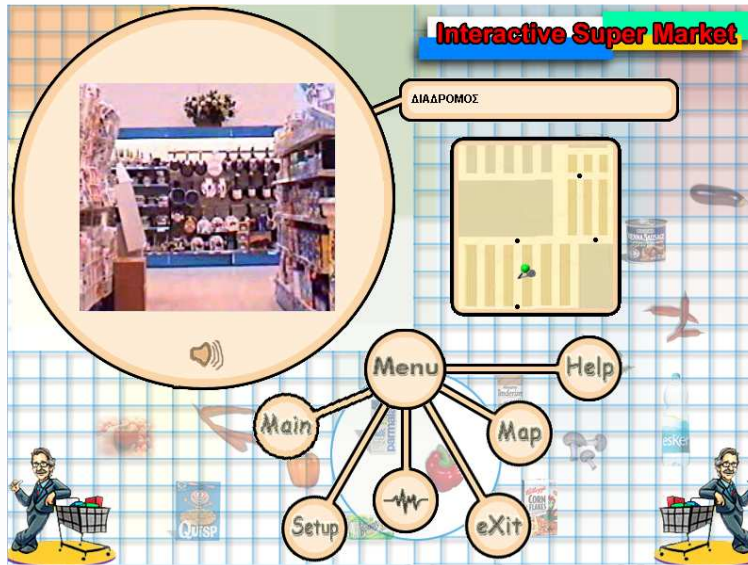
```



on mouseleave me
    arrowcursor
end



```

το οποίο μας ανοίγει την κατάλληλη φόρμα και αλλάζει τις καταστάσεις του κέρσορα.

Μενού πλοήγησης

	<pre> global startp on mouseUp me startp=8 play frame 653 end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>
	<pre> on mouseUp me open the moviepath&"forms"&"\ "&"admin.e xe" end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>

	<pre>global startp on mouseUp me startp=7 play frame 653 end on mouseenter me handcursor end on mouseleave</pre>
	<pre>global startp on mouseup me startp=10 play frame 653 end on mouseenter me handcursor end on mouseleave</pre>
	<pre>global mapclick on mouseUp me if mapclick=0 then sprite(33).visible=tru e sprite(34).visible=tru e sprite(35).visible=tru e sprite(36).visible=tru e i=1 repeat while i<=100 sprite(12).blend= i sprite(32).blend= i i=i+0.1 updatestag e end repeat mapclick=1 else sprite(33).visible=fal se sprite(34).visible=fal se sprite(35).visible=fal se sprite(36).visible=fal se i=100 repeat while i>=0 sprite(12).blend= i sprite(32).blend= i i=i-0.1</pre>
	<pre>global startp on mouseUp me startp = 15 play frame 653 end on mouseenter me handcursor end on mouseleave</pre>

Ενώ στο καλάθι αγορών έχουμε

```

on mouseUp me
  open the
  moviepath&"forms"&"\&"pelaths.exe" end
on mouseenter
  me handcursor
end
on mouseleave
  me
  arrowcursor
end

```

Χειρισμός QTVR μέσω Director

Σε κάθε κόμβο QTVR καλούνται οι "HotspotEnterCallBack" και "HotspotExitCallBack" ιδιότητες του sprite μέσα από τους custom handlers "displaythewherespot" και "displaythebeenspot" σε frame script.

```

on exitFrame
  sprite(32).visible=true
  sprite(32).loc=point(510,282)
  sprite(13).hotSpotEnterCallback=#displayTheWhereSpot)
  sprite(13).hotSpotExitCallback=#displayTheBeenSpot)
end

```

Τα "displaythewherespot" και "displaythebeenspot" ενημερώνουν την λεζάντα "msgfield" για το περιεχόμενο του hotspot σύμφωνα με το εκάστοτε ID του.

```

on displayTheBeenSpot me,
  IDofSpot
  member("msgfield").text=" "
end

on displayTheWhereSpot me,
  IDofSpot if idofspot=2 then
  member("msgfield").text="ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ"
  else if idofspot=3 then
  member("msgfield").text="ΑΠΟΡΡΥΠΑΝ
  ΤΙΚΑ"
  else if idofspot=4 then
  member("msgfield").text="ΑΠΟΡΡΥΠΑΝ
  ΤΙΚΑ"
  else if idofspot=1 then
  member("msgfield").text="ΤΑΜΕΙ
  Α"
  else if idofspot=5 then
  member("msgfield").text="ΑΠΟΡΡΥΠΑΝ
  ΤΙΚΑ"
  else if idofspot=6 then
  member("msgfield").text="ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ"
  end if
end

```

Έπειτα ο έλεγχος και χειρισμός του hotspot γίνεται ως εξής:

```
property p_currentSprite
```

```
on BeginSprite me
```

```
set p_currentSprite = the SpriteNum of me
```

```
set the triggerCallback of sprite p_currentSprite = #HotSpotCallback
```

```
end
```

```
on HotSpotCallback me, theHotSpotID
```

```
if thehotspotid =2 then
```

```
go to frame 86
```

```
else if thehotspotid = 1 then
```

```
go to frame 106
```

```
else if thehotspotid = 3 then
```

```
open "aporrypantika.exe"
```

```
else if thehotspotid = 4 then
```

```
open "aporrypantika.exe"
```

```
else if thehotspotid = 5 then
```

```
open "aporrypantika.exe"
```

```
else if thehotspotid = 6 then
```

```
open "aporrypantika.exe"
```

```
end if
```

```
end
```

```
on EndSprite me
```

```
set the triggerCallback of sprite p_currentSprite = 0
```

```
end
```

Στην ιδιότητα "p_currentSprite" αποθηκεύουμε τον αριθμό sprite του QTVR μέσα απο το οποίο κλήθηκε

το script για μεγαλύτερη ευκολία στην χρήση του script αυτού σε περιπτώσεις που τα sprite μας βρίσκονται σε διαφορετικά κανάλια.

Η ιδιότητα "TriggerCallBack" του QTVR καλείται μέσα από τον custom handler

"HotSpotCallBack" για τον έλεγχο των ID η οποία και «αδειάζεται» μετά το τέλος του script για λόγους διαχείρισης μνήμης.

Στο Director έχουν αναφερθεί πολλές περιπτώσεις κατά της οποίες μια παρουσίαση με QTVR τερματίζεται αναπάντεχα λόγο κακής διαχείρισης μνήμης.

Τέλος στο τελευταίο frame κάθε QTVR υπάρχει το frame script

```
global musiclist,gcount,ent
```

```
on exitFrame me
```

```
sprite(32).visible=true
```

```
sprite(32).loc=point(510,282)
```

```
sprite(13).hotSpotEnterCallback=(#displayTheWhereSpot)
```

```
sprite(13).hotSpotExitCallback=(#displayTheBeenSpot)
```

```
go to the frame
```

```
checkplayer
```

```
end
```

Στο οποίο γίνονται έλεγχοι για τα κάποια sprites ενημερώνεται η πινέζα πλοήγησης για την θέση μας στους

διαδρόμους όπως επίσης ελέγχεται η κατάσταση του music player με τον custom handler "checkplayer" ο οποίος υπάρχει μέσα στο movie script.

Χειρισμός Video playback:

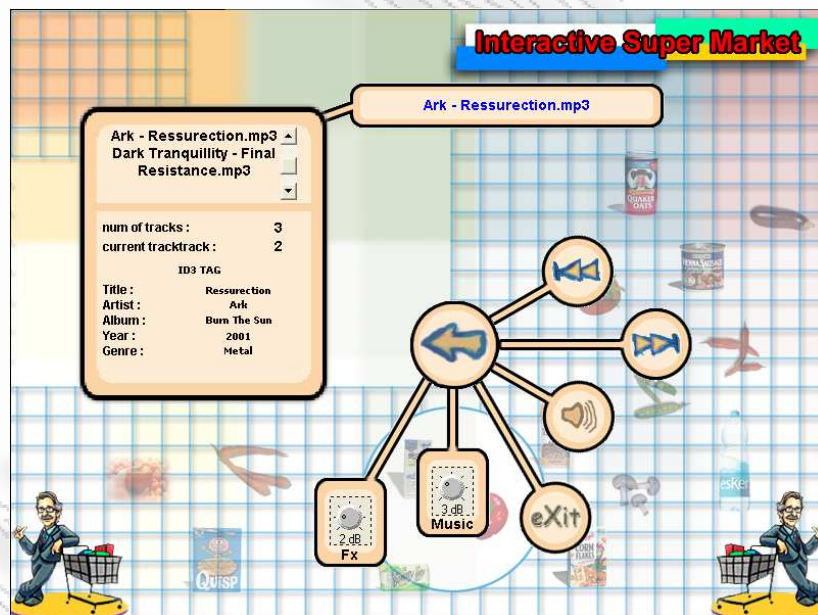
Όλα τα video της εφαρμογής κάνουν χρήση του DivX codec για συμπίεση video το οποίο και χρειάζεται για την αναπαραγωγή τους.

Στο πρώτο frame κάθε video υπάρχει το frame script


```
on exitFrame me
  member("msgfield").text=" "
  sprite(13).movierate=3
end
```

στο οποίο καθαρίζεται το πεδίο "msgfield" από προηγούμενα κείμενα και καθορίζεται ο ρυθμός του video (movierate).

Music Player

Εδώ έχουμε τα πλήκτρα

	<pre> global curvol1 on mousewithin me if the stilldown =true then curvol1=sprite(11).position*25.5 sound(1).volume=curvol1 end if end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>	<pre> global curvol3 on mousewithin me if the stilldown =true then curvol3=sprite(12).position*25.5 sound(3).volume=curvol3 end if end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>
	<pre> on mousedown me sprite(23).blend=0 end on mouseup me prevsong sprite(23).blend=100 end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>	<pre> on mousedown me sprite(24).blend=0 end on mouseup me nextsong sprite(24).blend=100 end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>
	<pre> on mousedown me sound(1).volume=0 sound(3).volume=0 sprite(28).visible=false end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>	
	<pre> on mouseUp me go to frame 708 end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>	

	<pre> global startp on mousedown me sprite(26).blend=0 end on mouseup me sprite(26).blend=100 if startp=6 then startp=11 go to frame 708 else if startp=7 then startp=12 go to frame 708 end if end on mouseenter me handcursor end on mouseleave me arrowcursor end </pre>
---	---

Επίσης έχουμε και το frame script

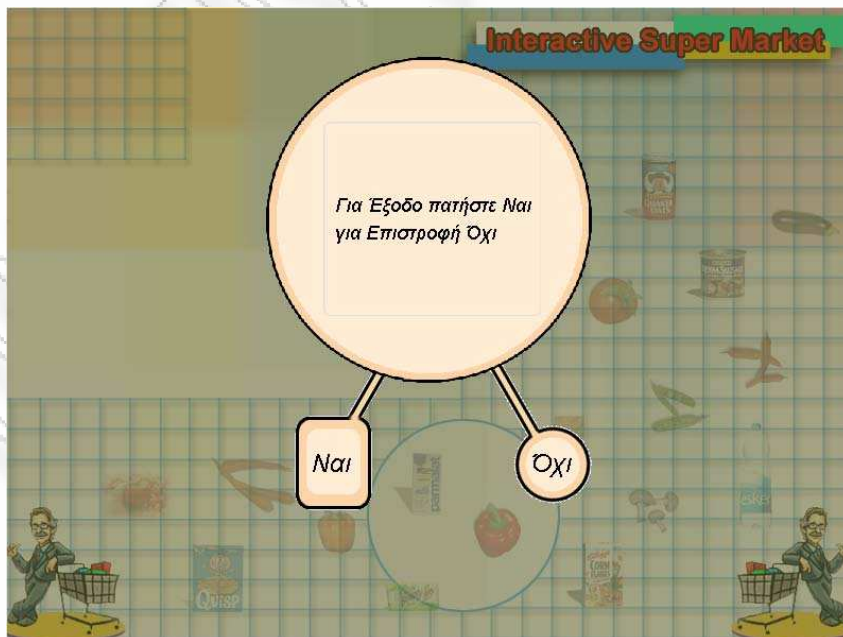
```

on exitFrame me
    s=(integer(sound(3).elapsedtime)mod 60000)/1000
    m=integer(sound(3).elapsedtime / 120000)
    member("eltime").text=string(m)&":"&string(s)
    checkplayer
    go to the frame
end

```

Το οποίο χρησιμεύει και στην ενημέρωση του πεδίου eltime στο οποίο εμφανίζεται ο χρόνος του τρέχων κομματιού.

Οθόνη εξόδου

Στην οθόνη εξόδου υπάρχουν δυο πλήκτρα ΝΑΙ/ΟΧΙ.

Στο πλήκτρο επιβεβαίωσης εξόδου ΝΑΙ υπάρχει το script:

```

global startp on

```

```

mouseUp me
  startp=20
  go to frame 797
end
on mouseenter me
  handcursor
end
on mouseleave me
  arrowcursor
end

```

Ενώ στο πλήκτρο ακύρωσης ΟΧΙ υπάρχει το script:

```

on mouseUp me
  go to frame 797
end
on mouseenter me
  handcursor
end
on mouseleave me
  arrowcursor
end

```

Φόρμες VB & ADO

Φόρμες

Σε όλες τις φόρμες περιέχεται ο εξής κώδικας

```

Option Explicit
Const HWND_TOPMOST = -1
Const HWND_NOTOPMOST = -2
Const SWP_NOSIZE = &H1
Const SWP_NOMOVE = &H2
Const SWP_NOACTIVATE = &H10
Const SWP_SHOWWINDOW = &H40
Private Declare Sub SetWindowPos Lib "user32" (ByVal hwnd As Long, ByVal hWndInsertAfter As Long, ByVal x As Long, ByVal y As Long, ByVal cx As Long, ByVal cy As Long, ByVal wFlags As Long)

```

~~~~Μέσα στην φόρμα για να είναι AlwaysOnTop:

```

Private Sub Form_Load()
  SetWindowPos Me.hwnd, HWND_TOPMOST, 0, 0, 0, 0, SWP_NOACTIVATE Or SWP_SHOWWINDOW Or SWP_NOMOVE Or SWP_NOSIZE End
Sub

```

Option Explicit

```

Private Type RECT Left
  As Long Top As
  Long Right As Long
  Bottom As Long
End Type

```

~~~~ Διαβάζει το μέγεθος και την τοποθεσία του παραθύρου (φόρμας)

```

Private Declare Function GetWindowRect Lib "user32" (ByVal hwnd As Long, _
  lpRect As RECT) As Long
Private Declare Function BitBlt Lib "gdi32" (ByVal hDestDC As Long, _
  ByVal x As Long, ByVal y As Long, ByVal nWidth As Long, ByVal nHeight _ As

```

Long, ByVal hSrcDC As Long, ByVal xSrc As Long, ByVal ySrc As Long, _

```

ByVal dwRop As Long) As Long
Private Declare Function ReleaseDC Lib "user32" (ByVal hwnd As Long, _
    ByVal hdc As Long) As Long
Private Declare Function GetDC Lib "user32" (ByVal hwnd As Long) As Long
Private Declare Function GetDesktopWindow Lib "user32" () As Long
Public Sub MakeMeInvisible(ByRef frm As Form)
    Dim deskHwnd As Long ' handle to the desktop
    Dim deskhdc As Long ' device context to the desktop
    Dim retval As Long ' return value
    Dim deskRect As RECT ' desktop size
    Dim winRect As RECT ' form size
    frm.Show
    frm.AutoRedraw = True
    deskHwnd = GetDesktopWindow()
    retval = GetWindowRect(deskHwnd, deskRect)
    retval = GetWindowRect(frm.hwnd, winRect)
    deskhdc = GetDC(deskHwnd)
    retval = BitBlt(frm.hdc, 0, 0, deskRect.Right, deskRect.Bottom, deskhdc, winRect.Left,
    winRect.Top, vbSrcCopy)
    retval = ReleaseDC(deskHwnd, deskhdc)
    frm.Refresh
End Sub

```

~~~~και στη φόρμα μέσα γράφουμε:

```

Public Sub Form1_Load()
    MakeMeInvisible Form1
End Sub

```

Public Function Name() As String On Error Resume Next Name = rs("Name") End Function	[Συνάρτηση με το όνομα του προϊόντος Method του ActiveX]
Public Function Price() As Currency On Error Resume Next Price = rs("Price") End Function	[Συνάρτηση με την Τιμή του προϊόντος Method του ActiveX]
Public Function Amount() As Long On Error Resume Next Amount = rs("Amount") End Function	[Συνάρτηση με την Ποσότητα του προϊόντος Method του ActiveX]
Public Function ProductType() As String On Error Resume Next ProductType = rs("ProductType") End Function	[Συνάρτηση με την Κατηγορία του προϊόντος Method του ActiveX]
Public Sub Upd() rs.Update End Sub	[Συνάρτηση Ανανέωσης (UpDate) της Βάσης Δεδομένων Method του ActiveX]
Public Sub Delrec() On Error Resume Next rs.Delete End Sub	[Διαγραφή εγγραφής από τη Βάση Δεδομένων Method του ActiveX]

Φόρμα Ταμείου

Private conn As New ADODB.Connection Private comm As New ADODB.Command Private rs As Recordset Dim x As Currency Dim i As Integer Dim l As Integer Dim c As Integer	[Δήλωση μεταβλητών για τη διαχείριση της Βάσης Δεδομένων]
Private Sub Command1_Click() Call plus End Sub	[Κουμπι αγοράς όπου καλεί την συνάτηση Plus]

Private Sub Timer1_Timer()
rs.Open "SELECT * FROM Customer"
rs.Move 1
If l < c Then
List1.ListIndex = 1
If i < 6 Then
Label1.Caption = Left(Price, i)
i = i + 1
Else
l = l + 1
i = 1
Label4.Caption = Val(Label4.Caption) + Price &
" " & "E"
End If
Else
Timer1.Enabled = False
Label1.Caption = "0"
Label3.Visible = True
Label5.Visible = True
Label6.Visible = True
List1.Clear
List1.Visible = False
Label6.Caption = Label4.Caption
Label4.Caption = "0 E"
Command1.Enabled = False
End If
rs.Close
If Command1.Enabled = False Then
Call erpr
End If
End Sub
	[Timer για τον Υπολογισμό και τον Τρόπο εμφάνισης των τιμών στην ταμειακή μηχανή]

Private Sub UserControl_Initialize()	[Εκκίνηση λειτουργίας του ActiveX]

<pre> Command1.Enabled = False Label3.Visible = False Label5.Visible = False Label6.Visible = False l = 0 i = 0 On Error Resume Next conn.ConnectionString = "Provider=Microsoft.Jet.OLEDB.4.0;Data Source =" & App.Path & "\db1.mdb" conn.Open Set rs = New Recordset With rs .ActiveConnection = conn .CursorType = adOpenKeyset .LockType = adLockOptimistic .Open "SELECT * FROM Customer" End With rs.Close rs.Open "SELECT * FROM Customer" If Name <> "" Then Command1.Enabled = True rs.Close Else rs.Close Command1.Enabled = False MsgBox "Δεν υπάρχουν προϊόντα στο καλάθι", vbInformation, "Interactive Super Market" End If rs.Open "SELECT * FROM Customer" While rs.EOF = False List1.AddItem Name rs.MoveNext Wend rs.Close End Sub </pre>	
<pre> Public Function Name() As String On Error Resume Next Name = rs("Name") End Function </pre>	[Συνάρτηση με το όνομα του προϊόντος Method του ActiveX]
<pre> Public Function Price() As Currency On Error Resume Next Price = rs("Price") End Function </pre>	[Συνάρτηση με την Τιμή του προϊόντος Method του ActiveX]
<pre> Public Function Amount() As Long On Error Resume Next Amount = rs("Amount") End Function </pre>	[Συνάρτηση με την Ποσότητα του προϊόντος Method του ActiveX]
<pre> Public Function ProductType() As String On Error Resume Next ProductType = rs("ProductType") End Function </pre>	[Συνάρτηση με την Κατηγορία του προϊόντος Method του ActiveX]
<pre> Public Sub plus() c = 0 rs.Open "SELECT * FROM Customer" While rs.EOF = False </pre>	[Συνάρτηση Plus για τον Υπολογισμό των Προϊόντων στο καλάθι]

<pre>c = c + 1 rs.MoveNext Wend rs.Close Timer1.Enabled = True End Sub</pre>	
<pre>Public Sub erPr() rs.Open "SELECT * FROM Customer" While rs.EOF = False rs.Delete rs.MoveNext Wend rs.Close End Sub</pre>	[Συνάρτηση ErPr για την διαγραφή των Προϊόντων από το καλάθι με την αγορά τους]

Φόρμα Διαχειριστή

<pre>Private conn As New ADODB.Connection Private comm As New ADODB.Command Private rs As Recordset Dim p As String Dim x As String Dim amou As Long</pre>	[Δήλωση μεταβλητών για τη διαχείριση της Βάσης Δεδομένων]
<pre>Public Sub MoveNext() rs.Open "SELECT * FROM Products" If rs.EOF = False Then rs.MoveNext rs.Close Else End If rs.Close End Sub</pre>	[Μετακίνηση στην επόμενη εγγραφή μέσα στη βάση Method του ActiveX]
<pre>Public Sub MovePrevious() rs.Open "SELECT * FROM Products" If rs.BOF = False Then rs.MovePrevious rs.Close Else End If rs.Close End Sub</pre>	[Μετακίνηση στην προηγούμενη εγγραφή μέσα στη βάση Method του ActiveX]
<pre>Public Sub MoveLast() rs.Open "SELECT * FROM Products" If rs.EOF = False Then rs.MoveLast rs.Close Else End If rs.Close End Sub</pre>	[Μετακίνηση στην τελευταία εγγραφή μέσα στη βάση Method του ActiveX]

<pre>Public Sub MoveFirst() rs.Open "SELECT * FROM Products If rs.BOF = False Then rs.MoveFirst Else End If rs.Close End Sub</pre>	[Μετακίνηση στην πρώτη εγγραφή μέσα στη βάση Method του ActiveX]
<pre>Private Sub Combo1_Change() If List1.ListIndex = -1 Then List1.Clear List2.Clear List3.Clear End If End Sub</pre>	[Έλεγχος του ComboBox (κατηγορία προϊόντος), στην περίπτωση που δε βρεθεί τιμή να "καθαρίσει" τις λίστες από τις τιμές]
<pre>Private Sub Combo1_Click() Command2.Enabled = False List1.Clear List2.Clear List3.Clear p = Combo1.Text rs.Open "SELECT DISTINCT Name,Price,Amount FROM Products WHERE ProductType = " & p & "" rs.Move 1 While rs.EOF = False List1.AddItem Name List2.AddItem Amount List3.AddItem Price rs.MoveNext Wend rs.Close Text4.Text = Combo1.Text End Sub</pre>	[Ενέργειες που θα εκτελεστούν με το "πάτημα" του ComboBox]
<pre>Private Sub Combo1_DropDown() Combo1.Clear rs.Open "SELECT DISTINCT ProductType FROM Products" While rs.EOF = False Combo1.AddItem ProductType rs.MoveNext Wend rs.Close End Sub</pre>	[Ενέργειες που θα εκτελεστούν με το DropDown του ComboBox]
<pre>Private Sub Command1_Click() If Text4.Text <> "" And Text1.Text <> "" And Text2.Text <> "" And Text3.Text <> "" Then rs.Open "SELECT * FROM Products WHERE Name = " & List1.Text & "" rs!ProductType = Text4.Text rs!Name = Text1.Text rs!Amount = Text2.Text rs!Price = Text3.Text rs.Update rs.Close Call Combo1_Click</pre>	[Κουμπί Διαμόρφωσης]

<pre>Else MsgBox "EaiU ?aa?a", vbInformation, "Interactive Super Market" End If End Sub</pre>	
<pre>Private Sub Command2_Click() Text1.Text = "" Text2.Text = "" Text3.Text = "" Text4.Text = "" If List1.Text <> "" Then rs.Open "SELECT ProductType,Name,Price,Amount FROM Products WHERE Name = " & List1.Text & "" rs.Delete adAffectCurrent rs.Close Call Combo1_Click Else MsgBox "Ic a?eeaiYii ?niuui", vbInformation, "Interactive Super Market" End If End Sub</pre>	[Κουμπι Διαγραφη Επιλεγμενης Εγγραφης]
<pre>Private Sub Command3_Click() Text1.Text = "" Text2.Text = "" Text3.Text = "" Text4.Text = "" End Sub</pre>	[Κουμπι Καθαρισμου Πεδιων]
<pre>Private Sub Command5_Click() If Text1.Text = "" Or Text2.Text = "" Or Text3.Text = "" Then MsgBox "AnYeceai eaiU ?aa?a eaoU oci aeoaaaua?", vbInformation, "Interactive Super Market" Exit Sub Else rs.Open "SELECT * FROM Products where ProductType = " & Text4.Text & "" Do While Not rs.EOF If rs.Fields("Name") <> Text1.Text Then rs.MoveNext Else MsgBox "O?Un?ae a?ac aaanao? ia oi ?aei uiia ?niuuiioio", vbInformation, "Interactive Super Market" rs.Close Exit Sub End If Loop rs.Close rs.Open "SELECT * FROM Products" rs.AddNew rs.Fields("ProductType") = Text4.Text rs.Fields("Name") = Text1.Text rs.Fields("Amount") = Text2.Text rs.Fields("Price") = Text3.Text</pre>	[Κουμπι Εισαγωγης Εγγραφης]

<pre>rs.Update rs.Close Call Combo1_Click End If End Sub</pre>	
<pre>Private Sub List1_Click() On Error Resume Next List2.ListIndex = List1.ListIndex List3.ListIndex = List1.ListIndex If List1.Text <> "" Then Command3.Enabled = True Command2.Enabled = True Else Command3.Enabled = False Command2.Enabled = False End If Text1.Text = List1.Text Text2.Text = List2.Text Text3.Text = List3.Text rs.Open "SELECT ProductType From Products Where Name =" & Text1.Text & "" Text4.Text = Combo1.Text rs.Close End Sub</pre>	
<pre>Private Sub List2_Click() On Error Resume Next List2.ListIndex = List1.ListIndex End Sub</pre>	[Ενέργεια List2 (Ποσότητα Προϊόντων)]
<pre>Private Sub List3_Click() On Error Resume Next List3.ListIndex = List1.ListIndex End Sub</pre>	[Ενέργεια List3 (Τιμή Προϊόντων)]
<pre>Private Sub UserControl_Initialize() On Error Resume Next conn.ConnectionString = "Provider=Microsoft.Jet.OLEDB.4.0;Data Source =" & App.Path & "\db1.mdb" conn.Open Set rs = New Recordset With rs .ActiveConnection = conn .CursorType = adOpenKeyset .LockType = adLockOptimistic .Open "SELECT * FROM Products" End With rs.Close End Sub</pre>	[Εκκίνηση λειτουργίας του ActiveX]

Φόρμα Αγορών

<pre>Private conn As New ADODB.Connection Private comm As New ADODB.Command Private rs As Recordset Dim pt As String Dim pn As String Dim pr As Currency Dim pa As Long Dim ca As Long Dim y As String</pre>	[Δήλωση μεταβλητών για τη διαχείριση της Βάσης Δεδομένων]
<pre>Private Sub Command1_Click() On Error Resume Next If Not IsNumeric(Text1.Text) Then MsgBox "Ic a?iaaeo? oei?", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus Else If Text1.Text = "" Then MsgBox "Eai? ?iouocoa AainUo", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus Else ca = Text1.Text If ca <= 0 Then MsgBox "Ic Yaeonc ?iouocoa AainUo", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus Else rs.Open "SELECT ProductType,Name,Price,Amount FROM Products WHERE Name = " & List1.Text & "" If ca > Amount Then MsgBox "C ?coiyiaic ?iouocoa ia?aniU oci AeaeYoeic ?iouocoa", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus rs.Close Else</pre>	[Κουμπι Αγοράς Ενημέρωση του Πίνακα Πελάτη με τον Πίνακα Προϊόντων]

```

rs.Close
rs.Open "SELECT
ProductType,Name,Price,Amount FROM Products
WHERE Name = '" & List1.Text & "'"
pt = ProductType
pn = Name
pa = Amount
pr = Price
rs.Close
rs.Open "SELECT
ProductType,Name,Price,Amount FROM Customer
WHERE ProductType = '" & pt & "'"
If Name = pn Then
rs!Amount = Amount + ca
rs!Price = pr * Amount
rs.Update
rs.Close
rs.Open "SELECT
ProductType,Name,Price,Amount FROM Products
WHERE Name = '" & List1.Text & "'"
rs!Amount = Amount - ca
rs.Update
rs.Close
Else
rs.Close
rs.Open "SELECT
ProductType,Name,Price,Amount FROM Customer
WHERE ProductType = '" & pt & "'"
rs.AddNew
rs.Fields("ProductType") = pt
rs.Fields("Name") = pn
rs.Fields("Amount") = ca
rs.Fields("Price") = pr
rs.Update
rs.Close
rs.Open "SELECT
ProductType,Name,Price,Amount FROM Products
WHERE Name = '" & List1.Text & "'"
rs!Amount = Amount - ca
rs.Update
rs.Close
rs.Open "SELECT
ProductType,Name,Price,Amount FROM Customer
WHERE Name = '" & List1.Text & "'"
rs!Price = Price * ca
rs.Update
rs.Close
End If
End If
End If
End If
Call OpenForm(y)
Label4.Caption = ""
Label5.Caption = ""
Text1.Text = ""

```

<pre>Command1.Enabled = False End Sub</pre>	
<pre>Private Sub List1_Click() rs.Open "SELECT Amount,Price FROM Products WHERE Name = '" & List1.Text & "'" Label4.ForeColor = vbWhite Label4.Caption = Amount Label5.Caption = Price rs.Close If Label4.Caption = 0 Then Label4.Caption = "Αιαίο?εεα" Label4.ForeColor = vbRed End If If List1.Text <> "" Then Command1.Enabled = True Else Command1.Enabled = False End If End Sub</pre>	[Εμφάνιση των Προϊόντων που ανήκουν στην αντίστοιχη κατηγορία]
<pre>Private Sub UserControl_Initialize() On Error Resume Next conn.ConnectionString = "Provider=Microsoft.Jet.OLEDB.4.0;Data Source = " & App.Path & "\db1.mdb" conn.Open Set rs = New Recordset With rs .ActiveConnection = conn .CursorType = adOpenKeyset .LockType = adLockOptimistic .Open "SELECT * FROM Products" End With rs.Close End Sub</pre>	[Εκκίνηση λειτουργίας του ActiveX]
<pre>Public Sub Upd() rs.Update End Sub</pre>	[Συνάρτηση Ανανέωσης (UpDate) της Βάσης Δεδομένων Method του ActiveX]
<pre>Public Sub OpenForm(ByVal opn As String) y = opn List1.Clear rs.Open "SELECT * FROM Products WHERE ProductType ='" & opn & "' ORDER BY Name" rs.Move 1 While rs.EOF = False List1.AddItem Name rs.MoveNext Wend rs.Close End Sub</pre>	[Συνάρτηση όπου πέρνει τιμή από το εκτελέσιμο πρόγραμμα της φόρμας των Προϊόντων]

Φόρμα Καλαθιού Αγορών

<pre>Private conn As New ADODB.Connection Private comm As New ADODB.Command Private rs As Recordset Dim pr As Currency Dim ca As Long</pre>	[Δήλωση μεταβλητών για τη διαχείριση της Βάσης Δεδομένων]
<pre>Private Sub Command1_Click() If Not IsNumeric(Text1.Text) Then MsgBox "Ic a?iaaeo? oei?", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus Else If Text1.Text = "" Then MsgBox "Eai? ?ioucoa AainUo", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus Else ca = Text1.Text If ca <= 0 Then MsgBox "Ic Yaeonc ?ioucoa AainUo", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus Else rs.Open "SELECT ProductType,Name,Price,Amount FROM Customer WHERE Name = " & List1.Text & "" If ca > Amount Then MsgBox "C ?coiyiaic ?ioucoa ia?aniU oci AaeYoeic ?ioucoa", vbInformation, "Interactive Super Market" Text1.Text = "" Text1.SetFocus rs.Close Else rs.Close rs.Open "SELECT Price FROM Products WHERE Name = " & List1.Text & "" pr = Price rs.Close</pre>	[Κουμπί Επιστροφής Προϊόντος Επιστροφή συγκεκριμένου Προϊόντος κάθε φορά στον Πίνακα Products της Βάσης]

<pre> rs.Open "SELECT ProductType,Name,Price,Amount FROM Products WHERE Name = " & List1.Text & "" rs!Amount = Amount + ca rs.Update rs.Close rs.Open "SELECT ProductType,Name,Price,Amount FROM Customer WHERE Name = " & List1.Text & "" rs!Amount = Amount - ca rs!Price = pr * Amount rs.Update rs.Close End If End If End If Text1.Text = "" List1.Clear rs.Open "SELECT * FROM Customer" While rs.EOF = False If Amount = 0 Then rs.Delete rs.MoveNext Else rs.MoveNext End If Wend rs.Close rs.Open "SELECT * FROM Customer" While rs.EOF = False List1.AddItem Name rs.MoveNext Wend rs.Close Label4.Caption = "" Label5.Caption = "" Text1.Text = "" Command1.Enabled = False Call Check End Sub </pre>	
<pre> Private Sub Command2_Click() i = 1 c = 0 rs.Open "SELECT * FROM Customer" While rs.EOF = False c = c + 1 rs.MoveNext Wend rs.Close For i = 1 To c rs.Open "SELECT * FROM Customer" rs.MoveFirst pn = Name pa = Amount rs.Delete </pre>	[Κουμπί Άδειασμα, Επιστροφή όλων των προϊόντων του πελάτη στο Πίνακα Products της Βάσης]

<pre>rs.Close rs.Open "SELECT * From Products where Name = '" & pn & "'" rs!Amount = Amount + pa rs.Update rs.Close Next List1.Clear Label4.Caption = "" Label5.Caption = "" Text1.Text = "" Command1.Enabled = False Call Check End Sub</pre>	
<pre>Private Sub List1_Click() rs.Open "SELECT Amount,Price FROM Customer WHERE Name = '" & List1.Text & "'" Label4.Caption = Amount Label5.Caption = Price rs.Close If List1.Text <> "" Then Command1.Enabled = True Else Command1.Enabled = False End If End Sub</pre>	[Εμφάνιση Ονομάτων Προϊόντων απή τη Πίνακα του Πελάτη]
<pre>Private Sub UserControl_Initialize() On Error Resume Next conn.ConnectionString = "Provider=Microsoft.Jet.OLEDB.4.0;Data Source =" & App.Path & "\db1.mdb" conn.Open Set rs = New Recordset With rs .ActiveConnection = conn .CursorType = adOpenKeyset .LockType = adLockOptimistic .Open "SELECT * FROM Customer" End With While rs.EOF = False List1.AddItem Name rs.MoveNext Wend rs.Close Call Check End Sub</pre>	Εκκίνηση ActiveX
<pre>Public Sub Check() rs.Open "SELECT * FROM Customer" If Name = "" Then Command2.Enabled = False rs.Close Else Command2.Enabled = True rs.Close End If End Sub</pre>	[Ελέγχος]

ΠΗΓΕΣ

- Αριστέα Σινανιώτη – Μαρούδη, Ιωάννης . Φαρσαρώτας, Σάκκουλας 2005.*
- Αλεξανδρίδου Ελ., Το δίκαιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, Σάκκουλας 2004.*
- Αλεξανδρίδου Ελ., Διεθνής δικαιοδοσία σε συμβάσεις ηλεκτρονικού εμπορίου.*
- Αλεξανδρίδου Ελ., Η πρόταση οδηγίας της ΕΕ για το ηλεκτρονικό εμπόριο και η προστασία του καταναλωτή, ΔΕΕ 2000.*
- Αλεξανδρίδου Ελ., Δίκαιο προστασίας καταναλωτή, ελληνικό και κοινοτικό.*
- Άνθιμο Α., Καθορισμός της Διεθνούς Δικαιοδοσίας στις Καταναλωτικές Συμβάσεις που συνάπτονται μέσω Internet, Αρμ. 2001.*
- Άνθιμο Α, Εξωδικαστική επίλυση διαφορών επί ονομάτων διαδικτύου (η ενιαία πολιτική επίλυσης διαφορών της ICANN), Αρμ 2001.*
- Άνθιμο Α, Η Πρόταση Κανονισμού για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, 2000.*
- Άνθιμο Α, Η διασφάλιση των διακριτικών γνωρισμάτων στο Διαδίκτυο. Ο κίνδυνος από τα domain names, ΕπισκΔ 2000.*
- Αποστολόπουλος Χ., Η ερμηνεία της αρχής της χώρας προέλευσης στην οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο ως κανόνα σύγκρουσης του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ΔΕΕ 2004.*
- Αρβανιτάκη Π., Η επίδραση της Συμβάσεως της Βιέννης για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών στο δικονομικό δίκαιο, ΧρΙΔ 2001, σελ. 673επ.*
- Βασιλακάκης Ε., Τροποποιήσεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών, που αφορούν στη διεθνή δικαιοδοσία, Αρμ. 2001.*

- Γεωργιάδης Α., Ενοχικό Δίκαιο (Γενικό Μέρος), Τόμος ΙΙ, 1993, Σάκκουλας.
- Γεωργιάδης Α. – Σταθόπουλος Μ., ΕρμΑΚ 1985, Άρθρο 361 ΑΚ.
- Ιγγλεζάκης Ι., Η ρύθμιση της ευθύνης των φορέων παροχής υπηρεσιών Διαδικτύου – Περιεχόμενο, Έκταση και Φύση αυτής, ΕΕΕΔ 2004.
- Ιγγλεζάκης Ι., Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, Σάκκουλας.
- Ιγγλεζάκης Ι., Τα νομικά ζητήματα της ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων. Η σύμβαση EDI ΕΕμπΔ 1997.
- Ιωαννίδη ., Πνευματικά Δικαιώματα στις ΗΠΑ και εταιρία Napster, Συνήγορος, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2001.
- Μαρίνος Ν. Αναστάσιος, Το Internet και οι συνέπειές του κυρίως στο χώρο του Δικαίου 1996.
- Χρόνη Γεωργία, Ηλεκτρονικές διεπιχειρηματικές αγορές – νομοθετικό πλαίσιο και πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ΕΕΔΔ, τόμος 25, τεύχος 2, Απρίλιος-Ιούνιος 2005, σελ. 349.
- Σόμπολου Β., Νομικό πλαίσιο για ζητήματα του ηλεκτρονικού εμπορίου – Ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω κινητής τηλεφωνίας, ΕπισκΕΔ 2002, σελ. 894επ.
- Λαζαράκος, Ηλεκτρονικό εμπόριο, Δυνατότητες αξιοποίησης και νομικά προβλήματα, Συνήγορος 2000, σελ. 44-45.
- Καράκωστας Ι. Δίκαιο και Internet, Νομικά ζητήματα του Διαδικτύου, Σάκκουλας, 2003.
- Του ιδίου, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή, Νομική Βιβλιοθήκη 2004, σελ. 181.
- Του ιδίου, Βασικά ζητήματα προστασίας του καταναλωτή στο Διαδίκτυο, ΔΕΕ 2004, σελ. 499επ.
- Του ιδίου, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, 2003 σελ. 439επ.
- Μάλαμα Φ., Η έννοια της «μόνιμης εγκατάστασης» αλλοδαπών επιχειρήσεων, ΔΕΕ 1999, σελ. 1256επ.
- Κουτσούμπα Θ., Ηλεκτρονικό εμπόριο-Νομικοί προβληματισμοί στα πλαίσια εφαρμογής των κοινοτικών και εθνικών ρυθμίσεων, ΔΕΕ 2006, σελ. 376επ.
- www.genesis-ist.eu - Genesis Project - Enterprise Application Interoperability via Internet - Integration for SMEs, Governmental Organisations and Intermediaries in the New European Union

<http://europa.eu.int> Η δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<http://europa.eu.int/eur-lex/el/index.html> Η πύλη εισόδου στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

www.ebusinesslex.net Η ενότητα «Άρθρα» της πύλης

<http://arbiter.wipo.int/center/background.html> The WIPO Arbitration and Mediation Center

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu> Βάση δεδομένων Eurostat

<http://www.efpolis.gr> Γενική Γραμματεία Καταναλωτή

<http://www.observatory.gr> Παρατηρητήριο για την κοινωνία της πληροφορίας

<http://www.gge.gr/3/sub.asp?119> Γενική δ/ση κρατικών προμηθειών

www.adae.gr Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών

www.eett.gr Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων

www.dpa.gr Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

www.ypes.gr Υπουργείο Εσωτερικών

www.nomotelia.gr Νομική ηλεκτρονική Πληροφόρηση

www.ministryofjustice.gr Υπουργείο Δικαιοσύνης

www.lawnet.gr

<http://europa.eu/scadplus> (Σύνοψη της Νομοθεσίας)

<http://europa.eu/scadplus> - Administrative cooperation in the field of value added tax (VAT)